

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ - ΣΟΥΡΕΛΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ/Δ = 6

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

6

ΛΟΓΕΙΑΝ

Εικονογράφηση και επιμέλεια:

ΝΟΤΑ ΣΙΟΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΣΤ

89

ΣΧΒ

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ - ΣΟΥΡΕΛΗ

Γρηγοριάδου - Σουρέλη, Γαλατεία

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γιά νά γίνει αυτό τό βιβλίο συνεργάστηκαν:

Η ΡΕΝΑ ΚΑΡΘΑΙΟΥ

καί ό

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΟΥΡΕΛΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1982

002
H1E
ET2A
58

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

Ὁρζ. Ένδ. Βιβλίων

Νῦν. Δὲν. 3285 Νῦν. 1582

Ἡ ἀγάπη πύργους καταγει,
καὶ μάστρα ρίχνει μάτον.

1. ΕΝΑ ΑΚΟΜΗ ΣΚΑΛΙ

Τό σχολείο είναι διώροφο.
'Η πρώτη, ή δεύτερη κι ή
τρίτη τάξη είναι κάτω στο ισόγειο,
δίπλα στην αυλή.

Στό πάνω πάτωμα είναι οί
μεγάλες τάξεις. Φτάνεις σ' αυτές
άπό μία μαρμαρένια σκάλα.
Τή σκάλα αυτή τήν ανεβαίνουν μό-
νο τά μεγάλα παιδιά. 'Εκεῖ κοντά
στέκεται ό έπιστάτης, πού λέει χαμο-
γελώντας.

—'Υπομονή νά κάνουν οί μικροί. Σάν
μεγαλώσουν, θ' ανέβουν κι αὐτοί στό επάνω
πάτωμα. Σκαλί σκαλί!

'Από τότε πού πρωτοπήγα
στό σχολείο κρυφοκοιτάζω τή σκά-
λα μέ λαχτάρα. Μιά φορά μάλι-
στα τήν ανέβηκα στά κρυφά.
Σήμερα όμως μπορῶ νά τήν ά-
νέβω φανερά. Πατῶ ένα ένα σκα-
λοπάτι σιγά σιγά, καμαρωτά.

'Ο έπιστάτης μέ σταματάει

— Γιά πού; μέ ρωτάει καί με-
τράει τό πόδι μου.

— Γιά τήν τετάρτη, τοῦ άπαντῶ
καί χτυπάει ή καρδιά μου. Γιά τήν τετάρτη
τοῦ δημοτικοῦ, λέω ξανά, γιά νά τό άκούσει.
πιό καλά. Μά ξέρω πώς τό εῖπα δυνατά, πιό
πολύ γιά νά τό άκούσω ἐγώ ό ἴδιος.

'Ο έπιστάτης χαμογελάει.

Σκαλί σκαλί! μοῦ γνέφει καί
φεύγει.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί σημασία είχε ή σκάλα γιά τά παιδιά;
2. Γιατί είχε λαχτάρα ό μαθητής ν' άνεβεί τή σκάλα τής τετάρτης;
3. Μπορείς νά περιγράψεις τί αισθάνεται ό μαθητής πού άνεβαίνει μιά τάξη παραπάνω;

2. Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

Ό Άλέξης βλέπει από τό κεφαλόσκαλο τά «μικρά» τής πρώτης, δευτέρας καί τρίτης δημοτικοῦ, πού μπαίνουν στίς τάξεις τους. Βλέπει καί τή μαρμάρινη σκάλα.

— Σκέψου πώς άνεβήκαμε αὐτή τή σκάλα! λέει γεμάτος συγκίνηση καί περηφάνια.

— Τά καταφέραμε! τό ἴδιο συγκινημένος εἶναι κι ό Φώτης. Κοιτάζει κι αὐτός κάτω στήν αὐλή.

Ξαφνικά βλέπει δυό μικρά νά τσακώνονται.

— Κοίταξέ τα, σάν κοκόρια μαλώνουν αὐτά τά δυό, λέει στόν Άλέξη.

— Έ! μικρά, τί καυγαδίζετε; τούς φωνάζει.

Μέσα ὅμως στήν τόση φασαρία ή φωνή του δέν ακούγεται.

Τό κουδούνι ἔχει χτυπήσει κι ὅλοι βιάζονται νά μποῦν στήν τάξη τους. Τά δυό μικρά ὅμως ἔξακολουθοῦν καί στή γραμμή πού εἶναι νά μαλώνουν. Τά ἄλλα παιδιά κοιτοῦν καί δέν ἀνακατεύονται. Ό Άλέξης νιώθει πώς, σάν μέγας πού εἶναι, πρέπει νά ἐπέμβει. Σάν ἀστραπή κατεβαίνει τίς σκάλες. Σπρώχνει καί σπρώχνεται. Μερικές δρασκελιές ἀκόμα καί φτάνει στά παιδιά πού τσακώνονται.

– Τί συμβαίνει παιδιά; τά ρωτάει κι ή φωνή του θαρρεῖς πώς ἔχει χοντρύνει.

Αὐτά σταματοῦν τόν τσακωμό καί τόν κοιτάζουν μέ σεβασμό.

– “Ἦθελα νά μπῶ ἐγώ πρῶτος στήν τάξη, γιά νά καθίσω στό πρῶτο θρανίο, ἐξηγεῖ δειλά ὁ ἕνας.

– Τό ἴδιο ὅμως ἤθελες κι ἐσύ, ἔτσι; μόλις κρατιέται νά μή γελάσει ὁ Ἀλέξης.

– Ναί, τό ἴδιο, λέει δειλά ὁ ἄλλος. Ποῦ τό ξέρεις;

– “Ε! κι ἐγώ ἤμουν κάποτε μικρός, ἀπαντάει σοβαρά ὁ Ἀλέξης.

“Ἄντε τώρα, τρέξτε στήν τάξη σας. Δέν κάνει νά μαλώνετε γιά μιὰ θέση, τούς συμβουλεύει καί τούς ἀφήνει. Βιαστικά δυό δυό ἀνεβαίνει τά σκαλιά ὁ Ἀλέξης. Φτάνει στήν τάξη του. Ὁ δάσκαλος δέν ἔχει ἔρθει ἀκόμα.

Κοιτάζει δεξιά, ἀριστερά· προχωρεῖ γιά τή θέση του. “Ὅλοι ξέρουν ἀπό τήν πρώτη δημοτικοῦ πώς ὁ Ἀλέξης θέλει νά κάθεται στό δεύτερο θρανίο, κοντά στό παράθυρο. Τώρα ὅμως ἐκεῖ κάθεται ὁ Κώστας.

– Σήκω, τοῦ λέει, ἐδῶ εἶναι ἡ θέση μου.

– Γιατί; τήν ἔφερες ἀπό τό σπίτι σου; ρωτάει ὁ Κώστας κι εἶναι ἐτοιμος γιά καβγά.

– Μά πάντα σ’ αὐτή τή θέση κάθομαι, προσπαθεῖ νά τοῦ ἐξηγήσει ὁ Ἀλέξης.

– “Ὅχι πάντα, γιατί ἀπό σήμερα θά κάθομαι ἐγώ! ἀπαντάει μέ πείσμα ὁ Κώστας.

Ὁ Κώστας εἶναι ἀδυνατούλης καί κοντός. Νά, μιὰ μπουκιά πράμα. Θά τόν βουτήξει ἀπό τό πουκάμισο ὁ Ἀλέξης καί τότε... “Ἀπλωσε κιόλας τά χέρια του.

«Δέν κάνει νά μαλώνετε γιά μιὰ θέση». Ποιός τό εἶπε αὐτό; Μά αὐτός ὁ ἴδιος, τώρα δά κάτω στήν αὐλή. Κατεβάζει τά χέρια. Βλέπει τόν Κώστα, πού ἔχει ζα-

ρώσει από τό φόβο του. Γελάει πλατιά, καλόκαρδα ό
'Αλέξης.

– Δίκιο ἔχεις, φίλε. 'Από τό σπίτι μου τήν ἔφερα τή
θέση; "Έτσι εἶπε καί προχώρησε νά καθίσει σέ ἄλλο θρα-
νίο.

'Εκείνη τή στιγμή μπήκε ό δάσκαλος στήν τάξη. 'Η
πρώτη ώρα τῆς πρώτης μέρας τῆς σχολικῆς χρονιάς ἄρ-
χιζε.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μέ ποιές φράσεις ή συγγραφέας δείχνει ότι ο 'Αλέξης νιώθει τώρα πιά μεγάλος;
2. Μπορείτε να διηγηθείτε μέ λίγα λόγια τή σκηνή του τσακωμού των μικρών;
3. Συζητήστε αυτό που έκαμε ο 'Αλέξης, γιά να προστατέψει τά μικρά παιδιά.
4. Τί παρόμοιο συνέβη στον 'Αλέξη καί μέ ποιό τρόπο τό αντιμετώπισε;

3. ΠΩΣ ΠΕΡΑΣΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

‘Ο δάσκαλος έρχεται γιά πρώτη φορά στό σχολείο μας. Μπαίνει στήν τάξη, καλημερίζει τά παιδιά. Λέει «καλή χρονιά» κι άμέσως τό όνομά του.

Θέλει νά μάς γνωρίσει. Τά παιδιά ένα ένα σηκώνονται καί λένε κι αυτά τ' όνομά τους.

‘Αλέξης Παπαθανασίου!

Εύαγγελία Πολυκράτη!

‘Από ένα όνομα, όμως, πώς νά γνωρίσει ο δάσκαλος τά παιδιά; Γι' αυτό...

– Παιδιά θά 'θελα νά μου λέγατε πώς...

– Πώς περάσαμε τό καλοκαίρι! πετιέται ο Γιώργης.

– Μπράβο, λεβέντη, τό βρήκες!

– Κάθε χρόνο τό ίδιο μάς ρωτάνε, άπαντάει θαρρετά ο Γιώργης.

– ‘‘Άς μή χαλάσουμε, λοιπόν, τή συνήθεια, χαμογελάει ο δάσκαλος. Λοιπόν;

Τά παιδιά σκύβουν τό κεφάλι, μισοκλείουν τά μάτια. Πρέπει νά άναστήσουν τό καλοκαίρι μέ λόγια. ‘‘Αχ! είναι άδύνατο νά τά καταφέρουν!

Καλοκαίρι στή θάλασσα

«‘Εγώ τό καλοκαίρι τό πέραςα κοντά στή θάλασσα! ‘‘Επαιζα μέ τά κύματα' πάλευα μαζί τους. ‘‘Επεφτα καί

γινόμουν καράβι. Μέ τά χέρια ἔσκιζα τά νερά. "Άλλοτε πάλι ἔπεφτα ἀνάσκελα. Κλοτσοῦσα δυνατά μέ τά πόδια. Σήκωνα κύματα, ἔκανα ἀφρούς. Καί τότε θύμωνε ἡ θάλασσα, ψευτοθύμωνε δηλαδή, καί μοῦ γέμιζε τό στόμα ἀρμύρα. Τί παιχνίδια ἦταν αὐτά! Ἀφροπαίχνιδα τά λέγαμε.

Εἶχαμε ὅμως καί τά παιχνίδια τοῦ βυθοῦ. "Ἐκανα βουτιές κι ἔβλεπα τό βυθό μέ τό κιάλι. "Όπου ὁ βυθός ἦταν ἀμμουδερός, ἦταν ὅλο ρυτίδες. Οὔτε τό πρόσωπο τῆς γιαγιάς μου δέν ἔχει τόσες ρυτίδες. "Ε, λοιπόν ὁ βυθός εἶναι γεμάτος ζωή! Καί τί δέν κρύβει! Νά, ἐδῶ, ἓνας ἀστερίας. Πάω νά τόν πιάσω, μά πέφτω σέ μιά παρέα μικρῶν ψαριῶν. Νηπιαγωγεῖο εἶναι πού βγῆκε βόλτα, σκέφτομαι καί γελῶ. "Ἐνα χταπόδι πιό κεῖ κολυμπάει βιαστικά καί χάνεται κάτω ἀπό ἓνα βράχο.

Θέλω ὅμως νά πάρω ἀνάσα. Ξεχνῶ τό χταπόδι, βγαίνω στόν ἀφρό. Ὁ ἥλιος καίει, μά ἐγώ εἶμαι τόσο δροσερός στήν ἀγκαλιά τῆς θάλασσας! Κύρ ἤλιε, νομίζεις, ὅπως μέ βλέπεις ἀπό ψηλά, πώς εἶμαι κι ἐγώ ψάρι; "Ε, λοιπόν ἐσύ μ' ἔχεις κάνει μελανούρι. "Ἐτσι τουλάχιστον μέ φωνάζει ἡ γιαγιά. Εἶμαι μελανούρι, ἀλλά εἶμαι καί δελφίνι. "Ἐτσι μέ λέει ὁ πατέρας μου.

Θάλασσα θά πεῖ καί πεταλίδες. Τίς μαζεῦαμε στά βράχια. Ἐγώ δέν τίς τρώω, ἀλλά ντρεπόμουν νά τό πῶ στά ἄλλα παιδιά. Κι ἔτσι τίς μάζευα καί τίς ἔδινα κρυφά στήν ἀδερφή μου.

Θάλασσα θά πεῖ καί βαρκάδα. Μᾶς πῆγε τρεῖς φορές βαρκάδα ὁ καπετάν Μανόλης, βόλτα γιαλό γιαλό. Τοῦ χρόνου, εἶπε πώς θά μᾶς πάρει μαζί του καί στο πυροφάνι*.

*πυροφάνι: ψάρεμα μέ λάμπα τῆ νύχτα.

Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τούτη τήν εἰκόνα μέσα στοῦ δειλινό: τήν τράτα μέ τά τρατόπουλα νά ξεκινοῦν γιά τούς ψαρότοπους. Τήν ἔχω ζωγραφίσει κιόλας.

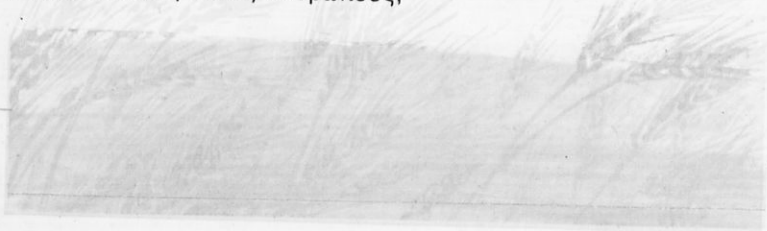
Θάλασσα θά πεῖ καί τραγούδι. Ἡ μάνα κι ὁ πατέρας δέν τραγουδοῦν τό χειμῶνα. Εἶναι τόσο κουρασμένοι! Κοντά στή θάλασσα ὅμως ξεχνοῦν τήν κούραση καί τραγουδοῦν. Πρώτη φορά σκέφτηκα τί ὁμορφὴ φωνὴ ἔχει ἡ μητέρα μου, μιά βραδιά πλάι στή θάλασσα. Θυμᾶμαι ὁ οὐρανός ἦταν ξάστερος, τό φεγγάρι μᾶς φωτίζε κι ἐμεῖς ψήναμε πατάτες στή φωτιά ἐκεῖ στήν ἄμμο. Χαμηλόφωνα ἄρχισε ἡ μητέρα μου νά τραγουδάει. Νόμισα πῶς τό φεγγάρι στάθηκε νά τήν ἀκούσει. Πόσο ὁμορφα ἦταν! Τότε κατάλαβα καί πόσο τήν ἀγαπάει ὁ πατέρας.

— Σάν κοπελίτσα εἶσαι ἀπόψε, τῆς εἶπε καί τῆς ἔπιασε τό χέρι. Νά 'ξερε ἡ μητέρα πόσο θέλουμε ν' ἀγαπιοῦνται! Ἄφησε πού εἶχε τόσο δίκιο ὁ πατέρας! Σάν κοπελίτσα πραγματικά τήν κάνει ἡ θάλασσα τῇ μητέρα! Ἡ θάλασσα κι ἡ ξεκούραση!».

Αὐτά ἤθελε νά πεῖ ὁ Φῶτης. Ἀλλά δέν μπορεῖ νά τά πεῖ τόσο ὁμορφα, ὅσο τά σκέφτεται!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μπορεῖς μέ φράσεις τοῦ κειμένου νά δικαιολογήσεις τῇ γνώμῃ πῶς θάλασσα θά πεῖ πολλά διαφορετικά πράγματα; Ποιά πράγματα;
2. Τί βλέπει κανένας παρατηρώντας μέ τό κιάλι τό βυθό;
3. Πού φαίνεται στό κείμενο πῶς ἡ θάλασσα δημιουργεῖ εὐχάριστη ψυχικὴ διάθεση στοὺς ἀνθρώπους;

4. Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Θάλασσα γαληνεμένη,
θάλασσα φουρτουνιασμένη,
θάλασσά μου, ἐσύ, πλατιά,
μέ βοριά καί μέ νοτιά.

Μιά γαλάζια, μι' ἄσημένα
καί μουντή καί σμαραγδένια.
Κι ὁ ἥλιος νά λαμποκομπᾷ
σέ νησάκια χαρωπά.

Κάβοι ἐδῶ, πιό κεῖ καβάκια·
κι ἄμμουδιές καί βοτσαλάκια.
Πέλαγα μ' ἀπλοχωριά,
μιά ζωή, μιά λευτεριά.

Σύντροφοί σου οἱ ἄσπροι γλάροι,
βράχοι αἰώνιοι καί φάροι.
Κάπου κάπου μιά παλιά,
ὄνειρόμορφη σπηλιά.

Καί θυμᾶσαι μέ καμάρι
Σαλαμίνες καί Κανάρη.
Κι ἐγώ πῶς νά μή σκεφτῶ
'Αι-Νικόλα καί Χριστό.

Μέ δροσάτο μαϊστράλι
σάν ἐσένα δέν εἶν' ἄλλη
γαλανή καί μαγική,
θάλασσά μου ἑλληνική!

Νίκος Τυπάλδος

5. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

.....
Βουνά, παιδιά γιγάντινα τῆς γῆς,
βουνά ἀνυπόταχτα, βουνά αἰώνια,
πού ἔχετε τὴ λαμπράδα τῆς αὐγῆς
γιά χαμογέλιο, γιά στολή τὰ χιόνια,

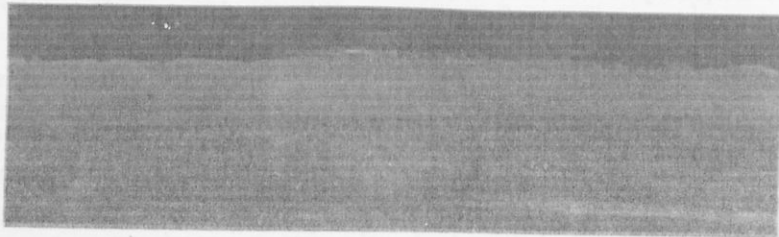
πού χύνετε θυμό σας φλογερό
τὴν ἀστραπή, τὸ μαῦρο νέφος θλίψη,
καί μίλημά σας τὸ γοργό νερό,
πού μέ βοή κατρακυλᾷ ἀπ' τὰ ὕψη,

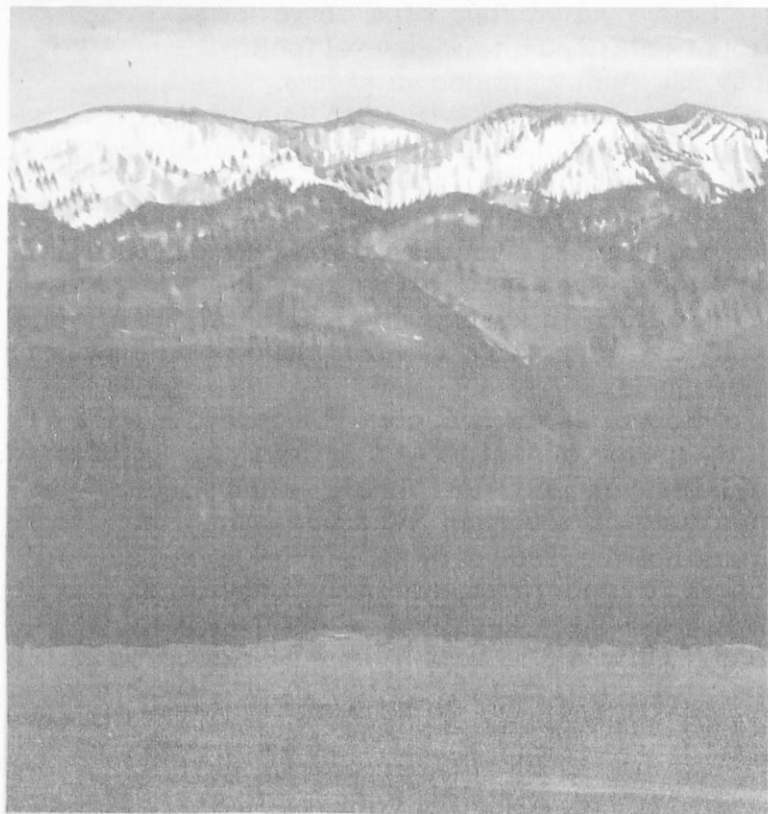
.....
βουνά τῆς γῆς αὐτῆς ἑλληνικά,
διάφανα, καθαρὰ, πελεκημένα
ἀπὸ τεχνίτη χέρια μυστικά,
σά μετρημένα ἀγάλματα ἓνα ἓνα,

πού κρύβετε τὰ μάρμαρα λευκά
καί μοσχομυρισμένα τὰ λουλούδια,
καί πιό γερά ἀπ' τίς πέτρες, πιό γλυκά
κι ἀπ' τοὺς ἀνθούς, τὰ κλέφτικα τραγούδια.

«Τὰ τραγούδια τῆς ψυχῆς μου»

Κωστής Παλαμάς

6. Καλοκαίρι στο βουνό

Ο Γιάννης ήθελε νά πει: «Έγώ τό καλοκαίρι πήγα κατασκήνωση. Στην αρχή δέν ήθελα νά πάω. Ο πατέρας όμως είχε βάλει μπρός τήν οίκοδομή. Η μητέρα θά δούλευε τήν άδειά της, γιατί χρειαζόμαστε τά λεφτά γιά τήν οίκοδομή.

“Εφυγα γιά νά τούς κάμω τό χατίρι. «Θά σās σκέφτομαι κάθε μέρα», τούς είπα καί τραβήχτηκα, γιά νά μή δοῦν πώς ἤμουν ἔτοιμος νά κλάψω.

“Ε! λοιπόν, κατασκήνωση στό βουνό θά πει νά θυμᾶσαι τούς γονεῖς σου μιά φορά τή βδομάδα, ὅταν δηλαδή ἔχει ἐπισκεπτήριο...”

«Βουνό θά πει μυρωδιές» ἤθελε νά πει ἡ Βαγγελιώ. «Μή θαρρεῖς πώς εἶναι εὐκολο νά ξεχωρίσεις τίς μυρωδιές. Κόβεις ἓνα κλωναράκι καί τό μυρίζεις. Μετά ἄλλο, ἄλλο. Κι αὐτό τό κάνεις μέρες. “Ὡσπου κάποια στιγμή μυρίζεις τόν ἀέρα καί λές: “Εδῶ τριγύρω εἶναι κρυμμένη φασκομηλιά...”

«Βουνό θά πει ἀνάβαση». Ἀναστέναξε κι ἔνιωσε εὐτυχισμένος ὁ Ἀλέξης. «Νά ξεκινᾷς πρὶν χαράξει καί νά βλέπεις ἀκόμα τ’ ἀστέρια στόν οὐρανό. Καί νά στοιχηματίζεις μέ τόν ἥλιο! “Ἦλιε μου, ἦλιε μου, ἐγώ θά φτάσω πρῶτος ἢ ἐσύ στήν κορφή; Κι ὅταν ἀνέβεις στήν κορφή, θά ξαποστάσεις κάτω ἀπό τά δέντρα. Κι ὅπως θά εἶσαι ξαπλωμένος κατάχαμα, θ’ ἀκούσεις μέσα ἀπό τά σπλάχνα τῆς γῆς τό νερό νά κυλάει. Καί θά ψάξεις νά βρεῖς τήν πηγὴ, θά πλύνεις τό πρόσωπό σου, τά χέρια σου καί θά πιεῖς, θά πιεῖς νερό κρύσταλλο κι ἀκόμα θά διψᾷς.

*“Αχ! Αὔγουστε, καλέ μας μήνα,
νά ’σουν δυό φορές τό χρόνο!...”*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὁ Γιάννης πῆγε κατασκήνωση; Ἐμεινε εὐχαριστημένος; Ποῦ φαίνεται αὐτό στό κείμενο;
2. Πῶς βλέπει ἡ Βαγγελιώ τό βουνό; Πῶς ὁ Ἀλέξης; Μπορεῖς νά δικαιολογήσεις τή διαφορά;
3. Γιατί ἡ λαϊκὴ παροιμία εὐχεταί νά εἶναι ὁ Αὔγουστος δυό φορές τό χρόνο;

7. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Αὔγουστέ μου, εἶσαι ὅλο γλύκα
κι ὅλο ξενοιασιά.
Κουδουνίστρες τὰ σταφύλια
παίζεις στὰ παιδιά.

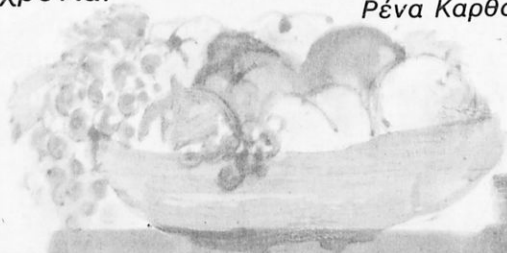
Μές στὰ ἀμπέλια τριγυρίζεις,
φύλλα φορεσιά.
Μαῦρες ρόγες ἔχεις μάτια
καί τσαμπιά μαλλιά.

Κάτω ἀπ' τὴν πλατιά σου ὀμπρέλα,
τὴν κληματαριά,
ψευτοκελαηδοῦν πουλάκια,
ὅλη ἡ φαμελιά.

Ὡσπου ρόγα πού ὠριμάζει,
– γλύκα ροζακί –
τό αὔγουστιάτικο φεγγάρι
τὴ νυχτιά θά βγεῖ.

Κι ὕστερα... εἶναι ὅλα ἀγάπη
κι ὅλα ζεστασιά.
Αὔγουστε, διπλά νά 'ρχόσουν
μέσα στή χρονιά!

Ρένα Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Στις δύο πρώτες στροφές ή ποιήτρια μᾶς δίνει μιά εικόνα του Αύγουστου. Μπορείς νά βρείς τὰ χαρακτηριστικά γνωρίσματα αὐτῆς τῆς εἰκόνας; Ποιές ἄλλες εἰκόνες ἔχει τὸ ποίημα;
2. Μὲ τί παρομοιάζει τὰ σταφύλια; Γιατί λέει, «ψευτοκελαηδοῦν πουλάκια»;
3. Μὲ τί παρομοιάζει τὸ φέγγαρι; Γιατί;
4. Μπορεῖς στηριγμένος στό ποίημα νά δικαιολογήσεις τὴν εὐχή τῆς τελευταίας στροφῆς: «Αὐγουστε, διπλά νά ῥχόσουν μέσα στή χρονιά»;

8. Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΗΤΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

— Κι ἐσεῖς κύριε, ποῦ πήγατε τό καλοκαίρι; ρώτησε ὁ Φώτης.

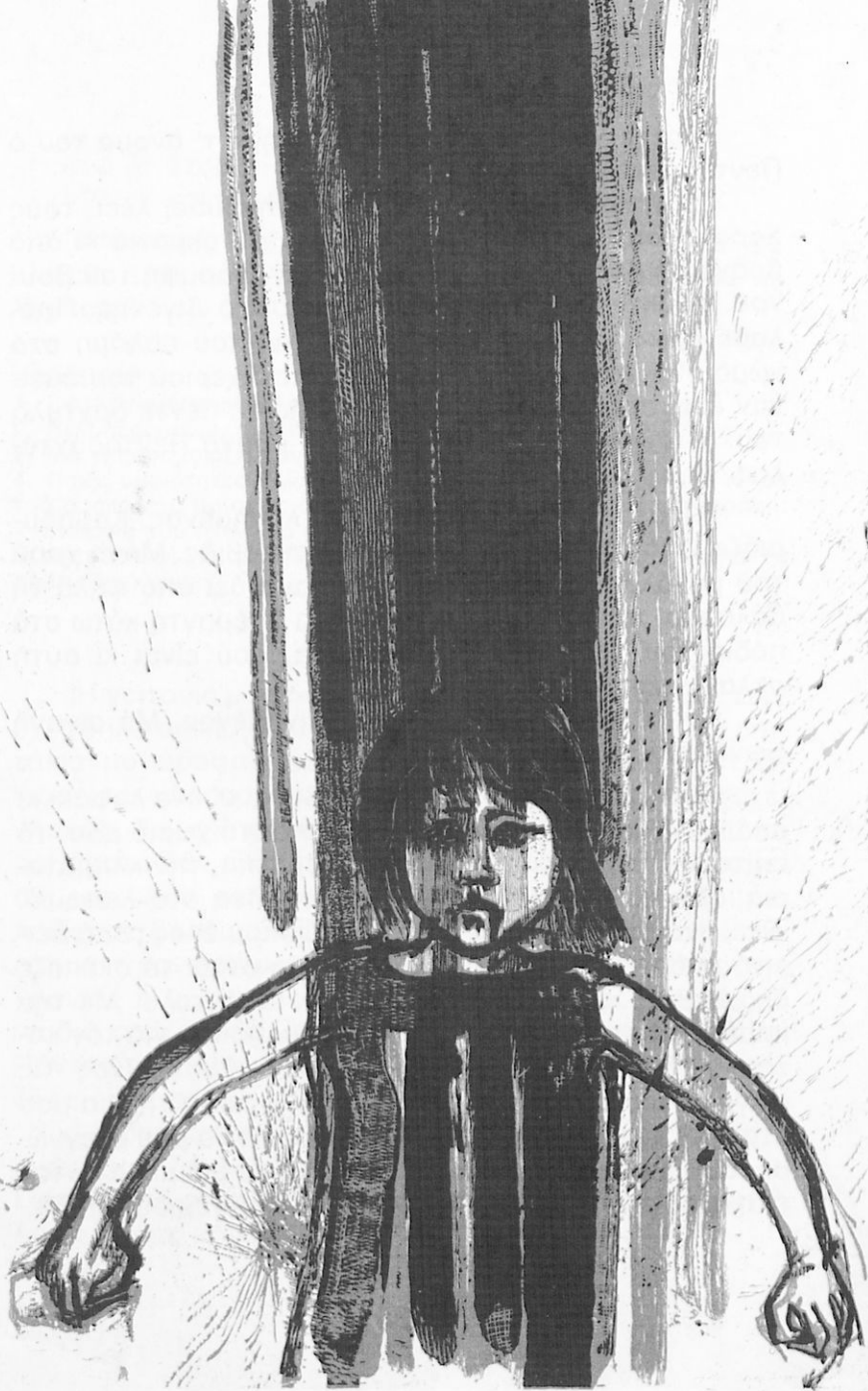
Ὁ δάσκαλος σκέφτεται πῶς νά μιλήσει γιά τὸ δικό του καλοκαίρι· πῶς νά πικράνει τὰ παιδιά;

Ὁ δάσκαλος εἶναι ἀπὸ τὴν Κύπρο. Μόλις ἔκλεισαν τὰ σχολεῖα, ἔφυγε γιά τὸ νησί του. Δέν πῆγε ὅμως στό σπίτι του, γιατί δέν ἔχει πιά σπίτι, εἶναι πρόσφυγας. Τὸ χωριό του τὸ ἔχουν πάρει οἱ Τοῦρκοι. Οἱ γονιοὶ του καί τ' ἀδέρφια του μένουν σέ καταυλισμό.

— Παιδιά, ξέρετε τί εἶναι ὁ καταυλισμός; Φανταστεῖτε κάτι παράγκες σάν κουτιά, πού τό καλοκαίρι καῖνε καί τό χειμῶνα εἶναι ἀδύνατο νά ζεσταθοῦν. Κι ἐκεῖ μέσα, σ' ἓνα δωμάτιο, φανταστεῖτε στοιβαγμένη ὁλόκληρη οἰκογένεια μὲ τὰ μικροπράγματα πού κατάφερε νά κουβαλήσει μαζί της. Προσφυγιά, ξεσπίτωμα, δάκρυ, πόνος...

Ἀπέναντι ἀπὸ τὸν καταυλισμό εἶναι ὁ Πενταδάχτυλος, τὸ μεγάλο βουνό, γεμάτο χαρουπιές κι ἐλιές. Ὁ Πενταδάχτυλος τώρα εἶναι τουρκοπατημένος. Κι ὅλο καημό λέει ὁ λαός:

*Πότε θά γίνει ξαστεριά,
νά δῶ τὸν Πενταδάχτυλο
νά μοῦ χαμογελάει.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ξέρετε, ἀλήθεια, παιδιά, πῶς πῆρε τ' ὄνομά του ὁ Πενταδάχτυλος;

Ὁ Διγενής Ἀκρίτας κάποτε κυνηγοῦσε, λέει, τοὺς Σαρακηνοὺς. Πηδοῦσε ἀπὸ ρεματιά σέ ρεματιά κι ἀπὸ βράχο σέ βράχο, ὥσπου ἔφτασε στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ. Κι ἐκεῖ σκόνταψε. Πῆγε νά πέσει ὁ Διγενής. Πρόλαβε ὅμως κι ἀκούμπησε τὴν πλατιά του παλάμη στό χῶμα. Καί νά, τὰ χνάρια τοῦ ἀνοιχτοῦ χεριοῦ του ἔμειναν ἐκεῖ στὴν κορυφή. Τὰ χνάρια ἀπὸ τὰ πέντε δάχτυλά του. Ἔτσι ἔγινε κι ὀνομάστηκε τό βουνό Πενταδάχτυλος.

Τώρα ὁ Πενταδάχτυλος εἶναι λυπημένος. Καμπουριάζει ἀπὸ τό ἀσῆκωτο βάρος τῆς σκλαβιάς. Μόνη χαρά τοῦ μεγάλου βουνοῦ εἶναι ν' ἀγναντεύει ἀπὸ ψηλά τὴ θάλασσα, πού ἀπλώνεται γαλανή κι ἀπέραντη κάτω στά πόδια του. Θεέ μου! μιά θάλασσα, πού εἶναι κι αὕτὴ σκλαβωμένη.

Ὁ δάσκαλος εἶναι πολὺ συγκινημένος. Μὲ σιγανή φωνή συνεχίζει.

Ὅταν ἦμουν στὴν Κύπρο, ἀνέβαινα σ' ἓνα λοφάκι κι ἀπὸ κεῖ ἔβλεπα ἢ νόμιζα πῶς ἔβλεπα, τό χωριό μου, τό σπίτι μου. Ἔβλεπα, ἢ νόμιζα πῶς ἔβλεπα, τὴν κληματαριά, τὴν αὐλή, τὴν κουνιστὴ πολυθρόνα στό λιακωτό. Ἐκεῖ στό λοφάκι ἔμενα ἀκίνητος, ὥσπου ἔπεφτε τό δειλινό κι ἐρχόταν τό βράδυ. Τότε τό σκοτάδι τὰ σκέπαζε ὅλα, καί τό χωριό μου καί τὸν Πενταδάχτυλο. Μὲ τὴν καρδιά πιο μαύρη ἀπὸ τό σκοτάδι τραβοῦσα γιὰ τὸν καταυλισμό κουρασμένος, βαρὺς. Ἐνιωθα ἐκείνες τίς στιγμές γέρος σάν τὸν Πενταδάχτυλο καί τὰ μάτια μου ἔτρεχαν ἀσταμάτητα. Ὁ ἀγέρας πάλευε νά μοῦ στεγνώσει τὰ δάκρυα. Δέν τὰ κατάφερνε. Μόνο μιά μέρα αὐτός ὁ ἀγέρας μοῦ ἔφερε ἓνα τραγοῦδι πού μὲ γέμισε ἐλπίδα:

Στρατοί οί γιοί καί τ' ἀγγόνια μου.
καί θά σ' ἐλευθερώσουν...

Ήταν μιά ἀξέχαστη βραδιά ἐκεῖνη. Σήκωσα τό βλέμμα στόν οὐρανό κι εἶδα – θυμᾶμαι – τ' ἀστέρια νά λάμπουν...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὀνομάστηκε τό βουνό Πενταδάχτυλος;
2. Πῶς περιγράφεται ἡ δυστυχία τῶν προσφύγων τῆς Κύπρου;
3. Μὲ τί παρομοιάζει τόν Πενταδάχτυλο ἡ συγγραφέας;
4. Ποιές ὁμοιότητες βρίσκεις στή λύπη τοῦ βουνοῦ καί στήν πίκρα τοῦ δασκάλου; Βρίσκεις δικαιολογημένη τήν ὑπερβολή στή φράση: «Ἡ καρδιά του ἦταν πιό μαύρη ἀπό τό σκοτάδι»;
5. «Στρατοί οί γιοί καί τ' ἀγγόνια μου»: Ἀπό τήν πρόταση λείπει τό ρῆμα. Ποιό εἶναι;

9. Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΑΣ

Ἡ γειτονιά μας δέν εἶναι στό κέντρο τῆς πόλης. Δέν ἔχει ψηλά σπίτια, δέν ἔχει φαρδιούς δρόμους. Ἐχει σπιτάκια μονώροφα, διώροφα, κήπους μικρούς, δέντρα, γιασεμιά, γλάστρες στά παράθυρα καί προπαντός ἔχει γήπεδο. Τώρα, πού ἀκόμα ὁ καιρός εἶναι καλός καί τά μαθήματα δέν εἶναι πολλά, μαζευόμαστε ἐκεῖ τ' ἀπομνημονεύουμε. Δέν παίζουμε μόνο μπάλα. Κουβεντιάζουμε, παίζουμε βόλους καί τρέχουμε. Τρέχουμε ὅμως μέ σύστημα· χρονομετροῦμε τό τρέξιμό μας. Στό τέλος τῆς χρονιᾶς ἡ γειτονιά μας θά πάρει μέρος σέ ἀγῶνες μέ παιδιά ἀπό ἄλλες γειτονιές. Αὐτό γίνεται κάθε χρόνο. Πάντα ἐρχόμαστε πέμπτοι. Καί νά σκεφτεῖς, πῶς ὅλες κι ὅλες οἱ γειτονιές εἶναι πέντε.

—Ἐρχόμαστε ὡς τώρα πέμπτοι, γιατί ἐμεῖς ἤμαστε μικροί καί δέ λαβαίναμε μέρος στούς ἀγῶνες, εἶπε ὁ Γιάννης μέ σιγουριά. Φέτος ὅμως πού θά τρέξουμε κι ἐμεῖς, τρέμε κόσμε!

“Ε, λοιπόν, τρέμε κόσμε, καί στο κουτσό καί στους βόλους. Ήρθαν στο γήπεδο μερικά παιδιά από την επάνω γειτονιά. Παίξαμε βόλους, τούς κερδίσαμε. Στο κουτσό τά κορίτσια ήρθαν πρώτα. Μά εκεί πού ήταν θρίαμβος, ήταν στο πήδημα. Ο Πέτρος σημείωσε πανσυνοικιακό ρεκόρ!

Στό τέλος, σάν καλοί αθλητές καί σάν καλύτεροι γείτονες, δώσαμε τά χέρια. Χωρίσαμε μέ την υπόσχεση νά ξανανταμώσουμε καί νά δώσουμε κι άλλον αγώνα.

Φεύγοντας γιά τά σπίτια μας είδαμε τά τελευταία γιασεμιά στους φράχτες. Σταθήκαμε, μυρίσαμε μ’ απόλαυση. Τά κορίτσια έκοψαν μερικά. “Όσο όμως τά γιασεμιά ήταν στο τέλος τους, τόσο τά χρυσάνθεμα ήταν στίς δόξες τους.

—Έφτασε τ’ Αι-Δημητρίου καί κοίτα τά χρυσάνθεμα! θαύμασε ό Γιάννης. Καμαρώσαμε τή γειτονιά μας. Τά πρώτα φώτα είχαν αρχίσει ν’ ανάβουν δειλά, οί γειτονίσσες εκκλιναν τά παραθύρια, οί άντρες σταματούσαν στίς γειτονικές αύλές, καλησπερίζονταν. Τό βράδυ έπεφτε άργά.

Κι ή γαζία ξετρελαμένη από εύτυχία γέμιζε όλη τή γειτονιά μέ άρωμα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πώς περιγράφει τή γειτονιά των παιδιών ή συγγραφέας;

2. Είναι ή γειτονιά γεμάτη κίνηση; Ποιές εικόνες τό δείχνουν αυτό;
3. Δοκίμασε νά περιγράψεις τή δική σου γειτονιά.

10. Ο ΤΡΥΓΟΣ

Γιόμισ' ό ήλιος τά σταφύλια μέλι
καί προσκαλεϊ τούς τρυγητές τ' άμπέλι.

Έ, τρυγητάδες, έφτασεν ή ώρα,
νά πλημμυρίσει μέ μουστιές * ή χώρα!

Μελισσολόι οί τρυγητές στ' άμπέλια
παντοῦ φωνές χαρούμενες καί γέλια.

Γιομίζουν τά καλάθια μέ σταφύλια,
δουλειά στά χέρια καί πειράγματα στά χείλια.

Σέ μιá στιγμή, θαρρείς ξεπεταρούδι *,
πετιέται από τά φύλλα τό τραγούδι.

Ώρα πολέμου, τό χωριό τρυγάει
κι από φωνές ή πλάση άχολογάει *...

Γιώργος Σουρέλης

- * μουστιά: ὁ μουστος μιᾶς σοδειᾶς.
- * ξεπεταρούδι: μικρό πουλί, τὸ πουλάκι πού μόλις ἄρχισε νά πετάει.
- * ἀχολογάει: ἀντηχεῖ, ἀντιλαλεῖ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Δίνονται παρακάτω ἀνακατεμένοι ἔξι τίτλοι, ὅσες καί οἱ στροφές τοῦ ποιήματος:

Τό τραγοῦδι συνοδεύει
 Τρύγος, ὥρα πολέμου
 Ὁ τρύγος ἀρχίζει
 Πρόσκληση γιά τρύγο
 Οἱ τρυγητές στ' ἀμπέλι
 Ὁρίσματος τῶν σταφυλιῶν

Ποιά εἶναι ἡ κανονική τους σειρά σύμφωνα μέ τό ποίημα;

2. Τί θέλει νά πεῖ ὁ ποιητής μέ τή φράση «ὥρα πολέμου»;
 3. Τό ποίημα κινεῖται ἀνάμεσα στό πραγματικό καί στό φανταστικό.
 Ποιοί στίχοι ἔχουν πραγματικό καί ποιοί φανταστικό περιεχόμενο;

11. Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΗ

Στή μεγάλη πλατεία εἶναι τό καφενεῖο «Ἡ Συνάντηση». Χρόνια τώρα τό ἔχει ὁ πατέρας τοῦ Γιώργη. Μετά ἀπό τίς δουλειές τους, τό βραδάκι, οἱ ἄντρες κάθονται ἐκεῖ γιά λίγο νά τά πουν καί νά ξεποστᾶσουν. Εἶναι γείτονες ὅλοι, μιά οἰκογένεια πές. Τό πρωί μαζεύονται οἱ γέροντες τῆς γειτονιᾶς καί οἱ μανάδες πού βγάζουν τά μωρά τους βόλτα.

Ὁ ἕνας θέλει ἕναν «πολλά βαρύ καί ὄχι», ὁ ἄλλος «μέ μπόλοκο καϊμάκι», ὁ ἄλλος τσαί. Τό καλοκαίρι πιό πολύ πουλιοῦνται παγωμένες πορτοκαλάδες, λεμονάδες, «ὑποβρύχια»* καί παγωτό χωνάκι. Ἡ μάνα τοῦ Γιώργη ψήνει τά τσάγια, τά χαμομήλια καί τούς καφέδες στό μέσα μέρος τοῦ καφενεῖου. Κι ὁ κύρ Ἀνέστης, ὁ ἄντρας της, δυό μέτρα μπόι, μέ τήν ἄσπρη ποδιά στή μέση, τήν ἄσπρη πετσέτα στόν ὦμο καί τόν τσίγκινο δίσκο στό χέρι, τρέχει νά προλάβει αὐτά πού τοῦ ζητοῦν.

— Στόν καθένα δίνω, ὅ,τι μοῦ ζητάει, λέει μέ καμάρι ὁ κύρ Ἀνέστης. Στόν καθένα, ὄχι ὅμως καί στό γιό του, τό Γιώργη. Γιατί ὁ Γιώργης τοῦ ζητάει ἓνα ποδήλατο καί δέν τοῦ τό ἀγοράζει. Παπούτσια, λέει, δέ θέλει. Βαστάνε ἀκόμα αὐτά πού φορεῖ. Ροῦχα δέ χρειάζεται. Ἔχει δυό παντελόνια, ὀλοκαίνουρια μάλιστα. Τό ποδήλατο θέλει. Τό ἔχει διαλέξει κιόλας. Κάθε φορά πού θά πάει γιά θέλημα ἢ στό σχολεῖο ἢ στήν ἐκκλησία, θά σταθεῖ στή βιτρίνα μέ τά ποδήλατα. Ξέρει ὅλες τίς μάρκες πού ὑπάρχουν, ὅλα τά χρώματα, ὅλες τίς τιμές. Καί οἱ τιμές εἶναι τσουχτερές, λέει ἡ μητέρα. Ὁ πατέρας τίς λέει ἀλμυρές. Ὁ Γιώργης δέν ἀγαπάει τίς ὑπερβολές καί πιστεύει πώς εἶναι ὑπερβολικά αὐτά τά δυό ἐπίθετα τσουχτερές καί ἀλμυρές.

Πιστεύει πώς οἱ γονεῖς του εἶναι τσιγκούνηδες.

Μιά μέρα δέν ἄντεξε κιόλας καί τό εἶπε στή μητέρα του. Τόν κοίταξε ἐκείνη σοβαρά.

* ὑποβρύχιο: ἡ βανίλια.

– Γιέ μου, τοῦ εἶπε, οἱ ἀνάγκες πού ἔχουμε εἶναι πολλές καί τά λεφτά μας λίγα.

Δέν ἀπάντησε ὁ Γιώργης. Τήν ἄλλη μέρα ὅμως κουβέντιασε τό πρόβλημά του μέ τό Γιάννη.

– Τό ἴδιο πράγμα μοῦ εἶπαν καί μένα οἱ γονεῖς μου, ὅταν τοὺς ζήτησα μιά καλή δερμάτινη μπάλα. Ὁ Γιάννης εἶχε κι αὐτός παράπονα.

– Ἐ! λοιπόν, ἐγώ θά τοὺς πῶ πῶς ἔχω μονάχα μιά ἀνάγκη, τό ποδήλατο, ἦταν τώρα πραγματικά θυμωμένος ὁ Γιώργης. Μέ τά πανταλόνια αὐτά περνᾶω ἐφέτος. Παπούτσια ἔχω...

– Ἄρα, ἡ μόνη σου ἀνάγκη εἶναι τό ποδήλατο, καί ἡ μόνη δική μου ἀνάγκη ἡ μπάλα! Ἔβγαλε τό συμπέρασμα ὁ Γιάννης.

– Τό μεσημέρι θά κουβεντιάσω μέ τόν πατέρα μου, τό 'χω πρόγραμμα, εἶπε ὁ Γιώργης στό φίλο του καί μόνο αὐτή ἡ σκέψη τόν ἡσύχασε.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιός ἦταν ὁ μέγας καημός τοῦ Γιώργη; Ποιό ἦταν τό θέμα τῆς κουβέντας του μέ τό Γιάννη;
2. Τί συμπέρασμα ἔβγαλαν; Πῆραν καμιά ἀπόφαση;

12. ΑΥΤΟ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΤΟ ΠΕΡΙΜΕΝΕ

Πολλά ἀλλάζουν στή ζωή. Καί τά προγράμματα ἀκόμα ἀλλάζουν.

Τό μεσημέρι, πού γύρισε ὁ Γιώργης στό σπίτι του, βρῆκε τή μητέρα του ἀναμαλλιασμένη, τό γιατρό μέ τό τσαντάκι στό χέρι ἑτοιμο νά φύγει καί τόν πατέρα του στό κρεβάτι κατάχλωμο. Ἡ λέξη νοσοκομεῖο ἀκούστηκε κι ἦταν σάν νά χτύπησε μέσα στό ἥσυχο σπίτι κανονιά.

Έτσι έγιναν τά πράγματα καί ό Γιώργης βρέθηκε ξαφνικά μέ τήν άσπρη ποδιά στή μέση, τήν άσπρη πετσέτα στόν ώμο καί τόν τσίγκινο δίσκο στό χέρι νά δίνει τσάγια, χαμομήλια καί καφέδες στους πελάτες. Πήρε τή θέση τοῦ πατέρα ἐκεῖ στό καφενεῖο «Ή Συνάντηση».

Στήν ἀρχή τά πράγματα ἦταν δύσκολα. Ἀργότερα δυσκόλεψαν πιό πολύ. Τήν πρώτη μέρα, μέ τό κέφι πού εἶχε ό Γιώργης, γιά νά ξεκουράσει τή μητέρα του, δέν τόν κατάλαβε τόν κόπο. Δέν ἔνιωσε πόσο βαρύς εἶναι ό τσίγκινος δίσκος. Νόμιζε πώς δέν εἶναι σπουδαῖο νά χυθεῖ τό καϊμάκι ἀπό τούς καφέδες, ὅπως κουνούσε ἄτσαλα τό δίσκο. Ἦθελε νά τόν καμαρώσει ἡ μάνα του, μά ἐκείνη χωμένη στή γωνιά της, ὀλόκληρη μιά θλίψη, δέ χαμογέλασε σάν τόν εἶδε μέ «τή στολή τῆς ὑπηρεσίας». Ἄφησε πού μπέρδευε τούς λογαριασμούς! Δυό καφέδες, τρία λουκούμια, δυό ὑποβρύχια, ἓνα φασκόμηλο, πόσο κάνουν; Ἀχ! προπαίδεια, πού δέ σ' ἔμαθα ἀπό τή δεύτερη τάξη τοῦ δημοτικοῦ! Ἄντε τώρα νά βρῶ πόσο κάνουν τά κεράσματα καί νά δώσω ρέστα.

Καί τά πράγματα δυσκόλεψαν ἀκόμη περισσότερο. Ἦταν βλέπεις, καί τό σχολεῖο. Ὅλο τό πρωινό εἶχε μάθημα ό Γιώργης. Ὑστερα, τρεχάλα γιά τό μαγαζί. Ὅλο τό ἀπόγευμα δουλειά. Τό βράδυ γύριζε ἀργά στό σπίτι. Τά πόδια του ἔτρεμαν ἀπό τήν κούραση. Τά βλέφαρά του ἦταν βαριά. Μέ κόπο πολύ τά κρατούσε ἀνοιχτά, γιά νά διαβάσει. Μά μέ τό βιβλίο μπροστά ἀνοιχτό καί μ' ἀνοιχτά τά μάτια δέ γίνεται τίποτε, ἅμα κοιμᾶται τό μυαλό. Καί τό μυαλό τοῦ Γιώργη κοιμόταν. Τό πρωί δέν μποροῦσε νά πεταχτεῖ ἀπό τό κρεβάτι σάν ἄλλοτε. Κουρασμένος πῆγαινε στό σχολεῖο καί λαγοκοιμόταν στήν τάξη.

— Τί θά γίνει μέ τό Γιώργη; ἀναρωτήθηκε φωναχτά ό παππούς τοῦ Φώτη.

Ὁ Φώτης ξαφνιάστηκε. Ἄκου νά σκέφτεται ὁ παππούς τό φίλο του καί νά μήν τόν συλλογιόυνται τά παιδιά! Βγήκε ἀπ' τό σπίτι καί πήγε νά τά ἀνταμώσει.

Τά παιδιά εἶχαν μαζευτεῖ στήν ἀλάνα. Ἀπέναντί τους, νά, φάτσα ἤ πλατεία, τό καφενεῖο κι ὁ Γιώργης νά παλεύει μέ τό δίσκο!

— Τί θά γίνει μέ τό Γιώργη; τοὺς ρώτησε. Κόπηκε τό παιχνίδι στή μέση. Ὅλοι κοιτάχτηκαν ντροπιασμένοι. Γιά σκέψου, ξέχασαν τό φίλο τους!

— Ὁ Γιώργης γιά τήν ὥρα εἶναι καλά. Ὁ πατέρας του, ἂν ρωτᾶτε καί γι αὐτόν, σέ καμιά δεκαριά μέρες θά βγεῖ ἀπό τό νοσοκομεῖο, εἶπε ἀνέμελα ὁ Θανάσης, ὁ γιός τοῦ γιατροῦ.

— Σέ δέκα μέρες θά βγεῖ ἀπό τό νοσοκομεῖο ὁ κύρ Ἀνέστης καί θά πρέπει νά μπεῖ ὁ Γιώργης, γιατί θ' ἀρρωστήσει ἀπό τήν πολλή δουλειά, τόν ἔκοψε ἡ Βαγγελιώ.

— Τί θά γίνει, θά παίξουμε καμιά φορά; Ὁ Κώστας κλότσησε ἐλαφρά τήν μπάλα.

Νευρίασε ὁ Ἀλέξης. Ἀπό μικρός δέν ταίριαζε μέ τόν Κώστα. Τοῦ ξανάρθε στό μυαλό πώς τοῦ εἶχε πάρει τή θέση «του» στήν τάξη.

— Ὅρεξη πού ἔχεις, μωρέ Κώστα, εἶπε κι ἦταν ἑτοιμος ν' ἀρπαχτεῖ.

— Λοιπόν, τί θά γίνει, μέ σᾶς θ' ἀσχοληθοῦμε τώρα ἢ μέ τό Γιώργη; θύμωσε ἡ Βαγγελιώ.

Τ' ὄνομα τοῦ Γιώργη τοὺς συνέφερε.

— Νά τόν βοηθήσουμε, ἔτσι πρέπει, εἶπε ὁ Ἀλέξης. Ὁ Κώστας γέλασε.

— Τί βοήθεια; Νά τοῦ κρατᾶμε τό δίσκο; Τόν κοίταξαν ἐκπληκτα τά παιδιά!

— Βρέ Κώστα, καλά λένε πώς «καί τό χαλασμένο ρο-

λοί δείχνει δυό φορές τή μέρα τή σωστή τήν ώρα!» τοῦ εἶπε ὁ Ἀλέξης καί γύρισε στ' ἄλλα παιδιά.

– Σκέφτεστε ὅ,τι σκέφτομαι; τά ρώτησε.

– Σκεφτόμαστε ὅ,τι σκέφτεσαι, τοῦ ἀποκρίθηκαν.

– Δηλαδή, ἐμπρός μάρς;

– Βεβαίως, ἐμπρός μάρς! ἀποφάσισαν τά παιδιά.

Ἐκρυσαν τοὺς βόλους, μάζεψαν τήν μπάλα, τίναξαν τά ροῦχα τους, συμμαζεύτηκαν. Ὁ Λευτέρης μάλιστα ἔδεσε καί τό κορδόνι τοῦ παπουτσιοῦ του, πού πάντα ἦταν ἄδετο καί κρεμόταν.

– Ἐμπρός μάρς, κορίτσια κι ἀγόρια!

– Ἐμπρός μάρς...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πραγματοποίησε ὁ Γιώργης τήν ἀπόφασή του; Τί τόν ἐμπόδισε;
2. Ποιός μπήκε στό πόδι τοῦ κύρ Ἀνέστη; Ποιές δυσκολίες ἀντιμέτωπισε; Τί ἔγινε μέ τά μαθήματα;
3. Ποιός ἔγινε ἀφορμή, γιά νά σκεφτοῦν τά παιδιά τό Γιώργη; Τί κουβέντιασαν μεταξύ τους;

13. ΕΜΠΡΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑ!

Βρόντηξε κι άστραψε,
σεισμός ή πλάση.
Ξυπνήστε κάμποι,
βουνά καί δάση.

Άφρός ή θάλασσα,
βογγά, βουίζει:
«Ή ώρα πού έφυγε
πιά δέ γυρίζει!»

Τραγούδι ό δάσκαλος:
«Έμπρός, παιδιά!
Ζήτω τό μάθημα!
Ζήτω ή δουλειά!»

Κι ό ήλιος άστραψε:
«Άνθρωποι, μπράβο!
Τό φώς τό όλόλαμπρο
γιά σās τό ανάβω!»

Κι ή γή μας μίλησε:
«Μόχθος, χαρά,
δίνουν στόν κόσμο μας
φτερά, φτερά.»

Ρένα Καρθαίου

14. ΤΙ ΠΑΙΔΙΑ ΕΙΧΑΜΕ ΠΛΑΪ ΜΑΣ!

Τά παιδιά δούλευαν μέ βάρδιες. Εΐχαν χωρίσει τό καφενεϊο καί τήν πλατεία σέ περιοχές. Άποβραδΐς κανόνιζαν καί τίς βάρδιες τής αύριανής μέρας καί τίς περιοχές. Πέντε παιδιά τήν ήμέρα ήταν τής «ύπηρεσίας». Έτοι κάθε έφτά όχτώ μέρες θά έφτανε ή σειρά του καθενός. Δέν ήταν δά καί κουραστικό! Έφτιαξαν μυαλωμένα τό πρόγραμμα καί δούλευαν μέ τήν καρδιά τους. Άφησε τό χαμόγελο.

— Ναί, κύρ Άντρέα, έφτασε ό καφές. Πάρε καί τήν έφημερίδα, εΐναι ελεύθερη. Όσο νά διαβάσεις τά μεγάλα γράμματα, έφτασε κι ό γλυκός βραστός!

Στήν ἀρχή ἡ γειτονιά διχάστηκε. Ἄλλοι γονεῖς θύμωσαν.

— Πότε, μωρέ, θά διαβάζετε;

Ἦταν κι ἄλλοι πού ἄρχισαν νά μουρμουρίζουν.

— Θά κουράζεστε μικρά παιδιά!

Μά σταμάτησαν ἀπό τήν ἄλλη μέρα κιόλας νά γκρινιάζουν. Τά παιδιά πήγαιναν μιά χαρά στά μαθήματα. Ὁ δάσκαλος, πού καημό τό εἶχε νά μάθουν τήν προπαίδεια, τώρα τά καμάρωνε. Ἄπ' ἔξω κι ἀνακατωτά ἡ πρόσθεση κι ἡ ἀφαίρεση κι ὁ πολλαπλασιασμός. Καί ἡ διαιρέση, πού ἴδρωνε νά τούς τή μάθει, μπῆκε τώρα στό μυαλό τους γιά καλά. Τά ρέστα δίνονταν πίσω στό λεπτό καί— τό περίεργο— ὁλόσωστα. Μά καί στ' ἄλλα μαθήματα πήγαιναν πολύ καλά. Πάει λοιπόν ἡ μουρμούρα πώς θά ἔμεναν πίσω τά παιδιά στά γράμματα.

Τά παιδιά, καθαρὸν τυμμένα ἄστραφταν. Χαρά Θεοῦ νά τά βλέπεις. Πρώτη φορά εἶδαμε τέτοια χωρίστρα στή γειτονιά. Κι ἐκεῖνα τά χέρια, πού χρόνια πάλευαν οἱ μανάδες νά τούς μάθουν πώς πρέπει νά τά 'χουν καθαρά, τώρα ἔλαμπαν. Ὡς καί τά νύχια ἦταν κομμένα σύρριζα!

Ἔτσι ἔπαψαν οἱ γκρίνιες. Κι ἂν ἔλεγαν ἀκόμα κάτι μερικοί, ἦταν ἀπό συνήθεια. Στήν ἀρχή, εἶναι ἀλήθεια, πώς διχάστηκε ἡ γειτονιά. Μά τώρα ὅλοι ἔλεγαν: «Μπράβο λεβέντες πού ἔχουμε!»

Πιο πολύ ἦταν εὐχαριστημένοι οἱ πελάτες τοῦ καφενεῖου. Τόσο, πού κι ἂν γινόταν κανένα στραβό, ἔκαναν πώς δέν τό ἔβλεπαν. Ἄλλες φορές πάλι συμβούλευαν καλόκαρδα:

«Βρέ Ρηνιώ, λίγο καλύτερα ἂν μάθεις νά πλένεις τά ποτήρια, θά εἶσαι ἴδια ἡ μάνα σου στήν ἀξιοσύνη». «Βαγγελιώ, ἂν πετύχεις τόν καφέ μου, θά κουβαλῶ νερό μέ τό κόσκινο στό γάμο σου!». «Στέλιο, ὅταν μοῦ φέρεις καφέ μέ καϊμάκι, θ' ἀνάψω κερὶ στὸν Ἅγιο!».

“Όλα όμως λέγονταν μέ τόση καλοσύνη, πού δέ θύμωνα οὔτε ἡ Ρηνιώ οὔτε ἡ Βαγγελιώ οὔτε ὁ Στέλιος. Ἰσα ἴσα, ἐπλεναν τά φλιτζάνια καί τά ποτήρια μέ μεγαλύτερη προσοχή. Ὁ ἄλλος, πού ἦταν στό ψήσιμο, ἔβαζε τά δυνατά του, νά γίνουν καλύτεροι οἱ καφέδες καί τά χαμομήλια. Αὐτοί πάλι πού σέρβιραν ἔβαζαν ὅλη τους τήν τέχνη, γιά νά σερβίρουν σβέλτα καί σωστά.

“Ἄλλοι στή λάντζα, ἄλλοι στό ψήσιμο, ἄλλοι στό ψυγεῖο, ἄλλοι στό σερβίρισμα. Ρολοί καλοκουρντισμένο ἦταν τό μαγαζί τοῦ κύρ Ἀνέστη.

Καί μιά κι οἱ δουλειές πήγαιναν τόσο καλά, ὅλο καί ξέκλεβε ὦρα ἡ μάνα τοῦ Γιώργη νά μένει πιό πολύ στό νοσοκομεῖο κοντά στόν ἄντρα της.

– Τί παιδιά εἶχαμε πλάι μας καί δέν τό ξέραμε! τοῦ λεγε.

– Τί παιδιά εἶχαμε πλάι μας! ἔλεγαν κι οἱ γέροντες κι οἱ νιοί κι οἱ γονεῖς κι ὁ δάσκαλος.

Τί παιδιά εἶχαμε πλάι μας!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά ἀπόφαση πήραν τά παιδιά; Πῶς τή μετέτρεψαν σέ πράξη;
2. Ἀντέδρασαν οἱ γονεῖς; Τί ἔλεγαν; Εἶχαν δίκιο;
3. Ἡ φράση: «Τί παιδιά εἶχαμε πλάι μας καί δέν τό ξέραμε!», βγαίνει ἀπό ὀρισμένες ἀλλαγές στή συμπεριφορά τῶν παιδιῶν. Μπορεῖς νά βρεῖς στό κείμενο αὐτές τίς ἀλλαγές;

15. Η ΚΑΛΗ ΠΡΑΞΗ

Ἡ καλή πράξη στή ζωή
μέ θυμιατήρι μοιάζει
πού κι ἀδειανό ἀπομένοντας
πολύν καιρό εὐωδιάζει.

«Ποιήματα»

Κούλης Ἀλέπης

16. ΕΝΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

«Ἄμα ἔχεις τέτοιους λεβέντες, τσιγκουνιές θά κάνεις στό φιλοδώρημα;» σκέφτηκε ὁ κύρ Βαγγέλης, ὁ «ἐξηνταβελόνης», ὅπως τόν ἔλεγε κρυφά καί φανερά ἡ γειτονιά.

Ἔβαλε τό χέρι στήν τσέπη, πασπάτεψε τά κέρματα πού εἶχε μέσα. Καταλάβαινε μέ τό ἄγγιγμα τό δίφραγκο, τό τάλιρο, τό δεκάρικο, τό εἰκοσάρι. Ἐψαξε γιά δραχμή, μετάνιωσε, τ' ἄλλαξε μέ δίφραγκο. «Ἄς πάει καί τό παλιάμπελο», σκέφτηκε, καί ντροπαλά, σάν παιδί, ἄφησε στό τραπεζάκι ἓνα ὁλόκληρο ἀστραφτερό εἰκοσάρι. Τά ἔχασαν οἱ πλαῖνοί πού τό εἶδαν, τά ἔχασε κι ὁ Στέφανος, πού εἶχε βάρδια στό τραπεζάκι τοῦ κύρ Βαγγέλη. Τό πῆρε διστακτικά, σκούπισε μέ τό βρεγμένο σφουγγάρι τό τραπεζάκι κι ἀκόμα τό κρατοῦσε τό εἰκοσάρι στό χέρι του. Δέν τ' ἀποφάσιζε νά τό βάλει στήν τσέπη.

Οἱ πελάτες ὅμως ἔβαλαν τό χέρι στή δική τους. Ἕνας ἕνας, ὅταν ἔφευγαν, χωρίς ἐπίδειξη, μέ τήν ἴδια ντροπαλοσύνη, ἄφηναν ἓνα γερό φιλοδώρημα γιά τά παιδιά.

Αὐτό ἔγινε καί τήν ἄλλη μέρα τό πρωί καί τό βράδυ καί τίς ἐπόμενες μέρες, ὥσπου...

«Ἐμεῖς πήγαμε στό καφενεῖο νά βοηθήσουμε τό Γιώργη ἢ γιά νά πλουτίσουμε;» ἀναρωτήθηκε ὁ Στέφανος τή νύχτα, λίγο προτοῦ κοιμηθεῖ. Καί τήν ἄλλη μέρα στό διάλειμμα ρώτησε τ' ἄλλα παιδιά.

—Ἐμεῖς πήγαμε στό καφενεῖο νά βοηθήσουμε τό Γιώργη ἢ γιά νά πλουτίσουμε;

—Ἐταί πλουτίζουν οἱ ἄνθρωποι; μουρμούρισε ὁ Κώστας, μά κανεῖς δέν τοῦ ἔδωσε σημασία.

—Εγώ, εἶπε ὁ Στέφανος, γράφω κάθε βράδυ ὅ,τι μοῦ δίνουν. Ἐχω πιάσει σέ ὀχτώ μέρες στή βάρδια μου ἑκατό σαράντα ἑννέα δραχμές. Ἀ! ἔχασα καί τή σημερινή δραχμή.

—Ποιός σου ἔδωσε δραχμή; κορόιδεψε τώρα ὁ Κώστας.

—Ὁ κύρ Βασίλης, εἶπε σοβαρά ὁ Στέφανος.

Ὅλοι δαγκώθηκαν. Ἦξεραν τό γεροντάκο, πού εἶχε ἀνάγκη κι ἀπό τή δεκάρα· τόσο φτωχός ἦταν.

—Λοιπόν, αὐτά τά λεφτά τά στερήθηκαν καί μᾶς τά ἔδωσαν, εἶπε ἡ Βαγγελιώ σιγανά.

—Κι ἂν ἔβγαλε ὁ Στέφανος κι οἱ ἄλλοι λεφτά ἀπό φιλοδωρηματα, γιατί τάχα δέν πρέπει νά ἔχουν μερτικό καί τά παιδιά πού ἔκαναν λάντζα ἢ πού ἔψηναν τούς καφέδες καί τά τσάγια; ρώτησε ὁ Στέλιος. Αὐτή ἡ σωστή σκέψη τούς ἔβαλε ὅλους σέ συλλογή.

—Βρέ παιδιά, τώρα κάτι σκέφτηκα, εἶπε ὁ Ἀλέξης.

—Εσύ, παιδί μου, θά πᾶς μπροστά. Ἐχεις καί χρήμα καί μυαλό, κορόιδεψε ὁ Κώστας.

—Ἐ, λοιπόν, ὅλοι μας τά ἔχουμε καί τά δύο· σέ λίγη ποσότητα βέβαια, ἀλλά τά ἔχουμε, εἶπε πολύ σοβαρά ὁ Ἀλέξης.

—Τότε τί καθόμαστε; «Ἀμα ἀλέθει ὁ μύλος, τότε

βγαίνει αλεύρι». Ο Γιάννης κατάλαβε ότι κάτι σημαντικό είχε σκεφτεί ο Άλέξης.

– Τί σκέφτηκες, Άλέξη;

– Νά, λέω πώς αν βάλουμε μαζί όλα τα λεφτά που κερδίσαμε στο καφενείο, θά μπορούσαμε νά κάμουμε κάτι.

– Σάν τί νά κάμουμε; προσπαθοῦσε νά καταλάβει ή Στέλλα.

– Νά – έδω κόμπιασε λίγο ο Άλέξης – δέν ξέρω ακριβώς, αλλά... μιά ιδέα είπα.

– Μιά ιδέα όμως πολύ σωστή. Λοιπόν, εγώ καταθέτω πρώτη τα λεφτά που έχω μαζέψει· ή Βαγγελιώ έβγαλε όλα τα λεφτά από τό πορτοφόλι της, κοίταξε καί τήν τσέπη της, μήν παράπεσε καμιά δραχμούλα.

Ένας ένας εκεί στην αλάνα, απέναντι από τό καφενείο «Ή Συνάντηση», έδιναν όσα λεφτά είχαν μαζέψει. Κι όσοι τά είχαν σπίτι τους έτρεξαν καί τά έφεραν. Έφερε κι ή Ρηνιώ μιά μαντίλα τής μάνας της καί τά 'βαλαν μέσα.

– Ωραία! Τά μαζέψαμε. Καί τώρα τί νά τά κάμουμε; αναρωτήθηκαν.

– Θά σκεφτοῦμε αργότερα καί θ' αποφασίσουμε, είπε ο Γιάννης. Τώρα όσοι έχουμε σειρά πρέπει νά πάμε στο καφενείο, γιατί αφήσαμε τό Γιώργη μοναχό.

Σκόρπισαν σάν τά σπουργίτια. Σπουργίτια όμως μέ έγνοιες. Πρώτη φορά είχαν τόσα πολλά λεφτά καί πρώτη φορά είχαν γίνει συνεταῖροι.

Απόμεινε μόνη ή Ρηνιώ μέ τή μαντίλα βαριά από τά κέρματα που είχε μέσα.

– Έ! τί νά τά κάμω τά λεφτά; τούς ρώτησε καθώς έφευγαν.

– Κράτησέ τα. Σέ διορίζουμε ταμιά! τής φώναξε ο Γιάννης καί χύθηκε σάν σαῖτα στο δρόμο.

Ἡ Ρηνιώ χαμογέλασε. Μέτρησε τὰ λεφτά πού τῆς εἶχαν ἐμπιστευτεῖ. Ἐγράψε σ' ἓνα χαρτί τό ποσό πού εἶχε μαζευτεῖ: Δύο χιλιάδες τετρακόσιες ἐβδομήντα τέσσερις δραχμές. Ἐβαλε τό χαρτάκι στό μαντίλι, τό κομπόδεσε.

Τράβηξε γιά τό σπίτι τῆς. Ἐκρυσσε τὰ λεφτά στό συρτάρι τῆς. Ὑστερα πῆγε στό ὑπόγειο. Ἐκεῖ μέ μόνη συντροφιά τή γάτα τῆς, πού ἦρθε καί ζάρωσε κοντά τῆς, ἄρχισε νά σκέφτεται τί ἄραγε μπορούσαν νά κάνουν μ' αὐτά τὰ λεφτά.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά σημεία του κειμένου δείχνουν ότι οι πελάτες ήταν ένθουσι-ασμένοι από την εξυπηρέτηση των παιδιών. Νά αναφερθούν δύο χαρακτηριστικά σημεία.
2. Τι σημαίνει η παροιμία: «άμα αλέθει ο μύλος, τότε βγαίνει αλεύρι».
3. Για παράγραφος του κειμένου δείχνει τη στιγμή που «ένας συνεταιρισμός γεννιέται».

Ο Λουκίλιος, που έζησε τό 65 μ.Χ. (ήταν προστατευόμενος του Νέρωνα), έγραψε τό παρακάτω άστειο τετράστιχο:

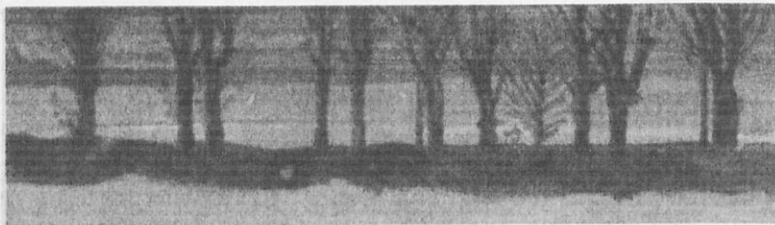
Ο ταιγκούνης ό Έρμοκράτης
έγραψε διαθήκη στά στερνά του
κι άφηνε στόν έαυτό του
όλα τά υπάρχοντά του.

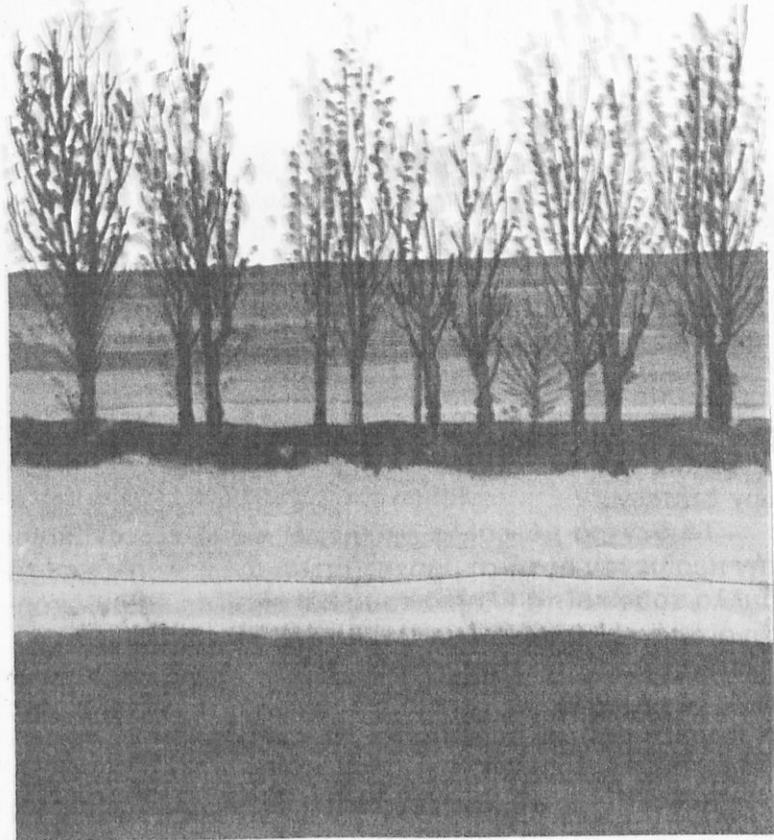
17. ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Φθινόπωρο. Πέφτει ή βροχή στά κίτρινα τά φύλλα
καί του βοριά μέσ στά κλαδιά περνά ή άνατριχίλα.
Τά χελιδόνια φύγανε, τρυγήθηκαν τ' άμπέλια
καί βράζει τό γλυκόπιτο κρασί μέσ στά βαρέλια.
Τά πρόβατα βελάζοντας στά χειμαδιά γυρίζουν
καί μέσ στό τζάκι άρχίσανε τά ξύλα νά καπνίζουν.
Ψηλά στίς μακρινές κορφές πέφτει τό πρώτο χιόνι
κι ό ζευγολάτης βιαστικά τ' αλέτρι του χουφτώνει.
Κι άνοίγει ή γή καί δέχεται στόν κόρφο της τό στάρι
του Θεριστή τό μάλαμα, τόν πλοῦτο του Άλωνάρη...

«Χαρούμενες Φωνές»

Χάρης Σακελλαρίου

18. ΤΟ ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

Στό ἴδιο ὑπόγειο, στῆς Ρηνιώς τό ὑπόγειο, ἔγινε καί ἡ πρώτη συνεδρίαση τῶν παιδιῶν. Εἶχαν πεῖ ν' ἀντάμω-
ναν στήν ἀλάνα, μά ξέσπασε ἡ πρώτη φθινοπωριάτικη
μπόρα καί τούς ἔλλαξε τά σχέδια.

Ὁ οὐρανός τό πρωί ἦταν καθαρός. Κατά τό μεση-
μέρι ἔγινε γκρίζος. Κι ἀπότομα μαύρισε, σκοτείνιασε ὁ
τόπος. Γιά πότε ἄστραψε καί βρόντηξε οὔτε τό κατά-
λαβε κανεῖς. Τά παιδιά σχολοῦσαν τήν ὥρα πού ξέσπασε
ἡ μπόρα.

— Ποπό, αγριάδα ό καιρός! Ξεφώνισε ό Φώτης κι έβαλε όμπρέλα τήν τσάντα του. Τ' άλλα παιδιά τόν μιμήθηκαν. Οί τσάντες μούσκεψαν στό πύ καί φί. Τά παιδιά μούσκεψαν κι αυτά. Μέ δυό τρεΐς πήδους πέρασαν άπέναντι καί βρήκαν καταφύγιο κάτω άπό ένα τσίγκινο ύπόστεγο. Περιμένοντας νά ξεθυμάνει ή μπόρα τό είδαν, τό χάρηκαν τό πρωτοβρόχι.

Τά πουλιά τρομαγμένα έτρεχαν νά κρυφτούν στίς φυλλωσιές τών δέντρων. Τά σύννεφα είχαν κατέβει χαμηλά κι είχαν σκεπάσει τίς κορφές τους καί τίς στέγες τών σπιτιών.

Τά δέντρα μέ φύλλα σκονισμένα άπό τό καλοκαίρι τήν περίμεναν αύτή τή βροχή. Έπλυναν, καλόπλυναν τά φύλλα τους καί τά κλαριά τους καί οί ρίζες ήπιαν άχόρταγα άπό τό εύλογημένο νερό.

Τά λουλούδια ξαφνιάστηκαν. Λύγισαν τούς μίσχους τους νά μή σπάσουν, ξεπλύθηκαν καλά καλά. Ξεπλύθηκε κι ή γειτονιά μας. Καθάρισαν οί στέγες, οί αύλές, τά πεζούλια.

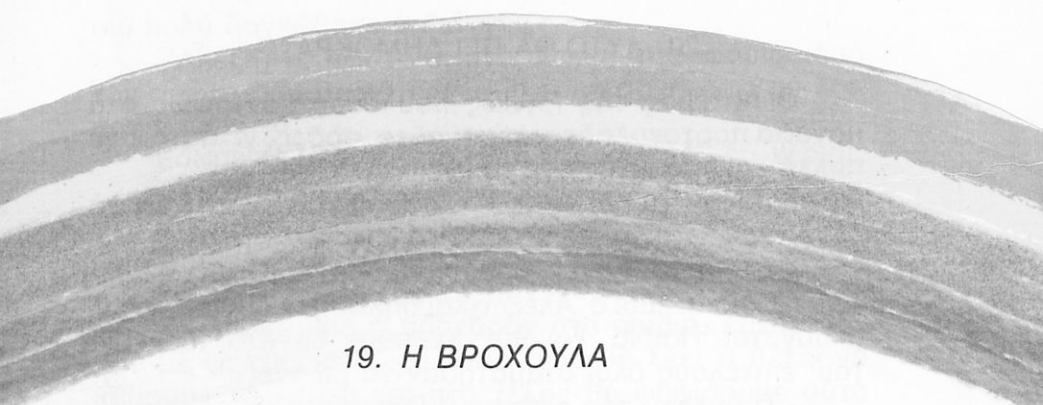
Κι εκεί πού νόμιζες πώς ποτέ δέ θά σταματούσε ή βροχή, ποτέ δέ θά ξανάβλεπες ήλιο, τά σύννεφα, παίζοντας κυνηγητό, ξεμάκρυναν κατά τό νοτιά. Ή βροχή σταμάτησε ξαφνικά, όπως ξαφνικά είχε άρχίσει. Ένα ούράνιο τόξο φάνηκε στόν ούρανό κι ή γειτονιά μας, φρεσκοπλυμένη, φάνταζε σάν καινούρια.

Τότε ήταν πού ό Γιάννης είπε:

— Καί πού θά κάμουμε τή συνέλευση, άφοϋ ή άλάνα έχει λάσπες;

— Καί δέν πᾶμε στό ύπόγειο τοϋ σπιτιοϋ μου; πρότεινε ή Ρηνιώ.

Έτσι έγινε καί τά παιδιά έκαναν τήν πρώτη τους συνεδρίαση στό ύπόγειο τής Ρηνιώ.

19. Η ΒΡΟΧΟΥΛΑ

Ψιλή βροχούλα κλωστή άσημένια
κεντᾶ σέ στέγη τενεκεδένια
μιά μουσική.

Ψιλό στημόνι χωρίς ύφάδι
τραγούδι ύφαίνει γλυκό σά χάδι
μέ τή σιωπή.

Σταλιά σταλίτσα του φθινοπώρου
ήρθες νά δώσεις ψυχή στό σπόρο
πού θά σέ πιεί.

Βροχή βροχούλα, γοργό ρυάκι,
ήρθες νά γίνεις τό παιχνιδάκι
γιά τό παπί.

Δροσιά δροσούλα, ή γῆ εἶχε σκάσει
σέ καρτεροῦσε νά ξεδιψάσει
τόσον καιρό.

Καλή ψιχάλα, βροχοσταλίδα,
ήρθες νά δώσεις χαρά κι ἐλπίδα
στό γεωργό.

«Κουβέντα μέ τ' άστέρια»

Κων. Καλαπανίδας

20. ΑΥΤΟ ΘΑ ΠΕΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο πατέρας της Ρηνιώς πουλούσε χοντρικώς στα μαγαζιά πορτοκαλάδες, λεμονάδες, σόδες, γι' αυτό είχε πολλά κιβώτια κάτω στο υπόγειο.

Κάθισαν τά παιδιά πάνω στα κιβώτια κι άρχισαν νά λένε τί σκέφτηκαν νά κάνουν τά λεφτά. Στήν αρχή φώναζαν όλοι μαζί, κανείς δέν μπορούσε νά βγάλει άκρη.

– Παιδιά, είπε ό 'Αλέξης καί σηκώθηκε όρθιος, γιά ν' άκούγεται. Παιδιά, ξανάπε. Χτύπησε δυνατά τά χέρια του· επιτέλους όλοι σταμάτησαν νά μιλάνε.

– Τί θέλεις; τόν ρώτησε ό Γιάννης.

– Νά μιλήσω, άφου πρώτα σωπάσετε.

– Έχουμε δημοκρατία, είπε ό Κώστας.

– Δημοκρατία δέ θά πεί νά φωνάζουμε όλοι μαζί καί νά μήν μπορούμε νά συνεννοηθούμε! Δημοκρατία θά πεί νά 'χουμε όλοι ίσα δικαιώματα καί νά πειθαρχούμε σέ κάποιον πού 'χουμε διαλέξει γιά άρχηγό.

– Τότε πρέπει νά κάνουμε έκλογές! φώναξε ό Στέφανος.

– Νά βγάλουμε πρόεδρο καί αντιπρόεδρο καί γενικό γραμματέα καί ταμία, συμπλήρωσε ή Στέλλα, πού ήξερε από τέτοια, γιατί ό πατέρας της ήταν δικηγόρος καί στίς έκλογές πήγαινε δικαστικός αντιπρόσωπος.

Γρήγορα βρέθηκαν χαρτάκια, μολύβια, ένα κουτί πού έγινε κάλπη. Στο μισοσκόταδο τά παιδιά έγραψαν αυτόν πού ήθελαν γιά πρόεδρό τους. Σέ δεύτερη σειρά τόν αντιπρόεδρο καί παρακάτω τό γενικό γραμματέα καί τόν ταμία. Μιά έπιτροπή, έφορευτική – έτσι τούς είπε ή Στέλλα πώς λέγεται – έβγαλε τ' αποτελέσματα.

Πρόεδρος βγήκε ό Γιάννης, αντιπρόεδρος ή Βαγγελιώ, γραμματέας ό 'Αλέξης καί ταμίας ή Ρηνιώ. Ό 'Αλέξης δαγκώθηκε. Τό 'χε σίγουρο τό προεδρικό. Μά

πιό πολύ δαγκώθηκε ό Γιάννης.

– Άλέξη, τό σωστό σωστό. Χωρίς ψηφοφορίες από τήν πρώτη δημοτικού έσένα έχουμε άρχηγό. Έσύ λοιπόν πρέπει νά...

Έδωσε ό Άλέξης στό φίλο του τά δυό του χέρια.

– Κείνο πού πρέπει, είπε σοβαρά, είναι νά σεβόμαστε τό αποτέλεσμα τής ψηφοφορίας. Αυτό θά πεί αληθινή δημοκρατία.

Έσφιξαν δυνατά τά χέρια.

– Λοιπόν, είπε ό πρόεδρος στά παιδιά, εύχαριστώ πού μέ ψηφίσατε. Τώρα ένας ένας θά λέει τί θέλει νά κάμουμε τά λεφτά καί στό τέλος θά ψηφίσουμε αυτό πού νομίζουμε σωστό. Άλέξη, τί λές;

– Έγώ, είπε ό Άλέξης, καί ξαφνικά γλύκαναν τά μάτια του, σάν μεγαλώσω θά γίνω καπετάνιος. Θά κάνω τό γύρο τής γής.

– Αυτά θά λέμε τώρα; μουρμούρισε ό Κώστας.

– Θέλω νά δώ όλη τή γή, συνέχισε ό Άλέξης. Καί τό σχολείο μας δέν έχει έναν παγκόσμιο άτλαντα.

– Άν τό πάμε στό τί θέλουμε, έγώ θέλω νά γίνω αρχαιολόγος, είπε μέ τή σειρά της ή Κατερίνα.

– Καί θέλεις νά αγοράσουμε μουσείο; τά 'χασε ό Στέφανος.

– Όχι βέβαια, μά θέλω νά πάω στους Δελφούς, νά δώ τόν Ένίοχο.

– Έκτός από τήν έκδρομή ψηφίζεις καί άτλαντα; ρώτησε ό πρόεδρος.

– Ναί, κούνησε τό κεφάλι της ή Κατερίνα κι οί χρυσές της πλεξοϋδες πήγαν κι ήρθαν.

– Κι έγώ αυτά ψηφίζω, συμφώνησε ό Βαγγέλης.

– Κι έγώ.

– Κι έγώ.

Άπό τόν ένθουσιασμό τους τά παιδιά χοροπηδοϋ-

σαν. Καί τότε ἔγινε τό κακό. Ὁ Λευτέρης κάθισε ἀπρόσεχτα στό κασόνι. Τό κασόνι ἔσπασε, ἔπεσαν τά μπουκάλια, χύθηκαν οἱ πορτοκαλάδες καί πιτσίλισαν τά παιδιά.

Ἀπό τό προσωπικό ἡμερολόγιο πού κράτησε ὁ πρόεδρος:

«...Ἡ συνεδρίαση ἔληξε μέ θύματα εἴκοσι πορτοκαλάδες καί δύο σόδες. Πρέπει τώρα νά τίς πληρώσουμε στόν πατέρα τῆς Ρηνιώς.»

21. Η ΜΙΚΡΗ ΝΑΤΑΣΑ

Ὁ Ἀλέξης εἶχε πάει νά ἀγοράσει ψωμί. Ἐκεῖ στό φουῖρνο, συνάντησε τή μικρή ἀδερφή τοῦ Γιάννη. Ὅλοι τήν ἀγαποῦν τή μικρή κατάξανθη Νατάσα. Τήν ἀγαποῦν καί τήν καμαρώνουν. Σάν πουλί κελαηδάει ἀπ' τό πρωί ὡς τό βράδυ.

— Περίμενε Νατάσα, νά φύγουμε παρέα, τῆς εἶπε ὁ Ἀλέξης.

Ἄλλο πού δέν ἤθελε ἡ Νατάσα. Πῆραν τό δρόμο γιά τά σπίτια τους πού ἦταν κοντά.

— Ξέρεις, Ἀλέξη, ἄρχισε βιαστικά νά λέει ἡ Νατάσα καί γελοῦσε ὀλόκληρη, ἡ γιαγιά λέει πῶς δέν τήν ἀγαπάω, γιατί δέν τήν ἀκούω. Ἄ, δέν ξέρει πόσο πολύ τήν ἀγαπάω! Δέν ξέρει, τί δύσκολο πράμα πού 'ναι νά εἶσαι υπάκουος! Σήμερα τό πρωί μ' ἔστειλε νά τῆς ἀγοράσω σέλινο. Ἐσφιγγα τά λεφτά μέσα στή φούχτα μου, μά ἐκεῖνα ἔπεσαν. Ὅταν γύρισα, ἡ γιαγιά ἔβαλε τίς φωνές: «Τά μαλλιά μου ἔγιναν κάτασπρα ἀπό δικό σου φταίξιμο!» Κι ἐγώ τῆς εἶπα: «Καλή μου γιαγιούλα, τά μαλλιά σου δέν ἄσπρισαν ἀπό δικό μου φταίξιμο. Τά μαλλιά σου ἄνθισαν σάν τή βυσσινιά. Ἐσύ δέ μοῦ 'πες πῶς ἡ βυσσινιά λουλούδιασε, γιατί τήν ἀγάπησε ὁ ἥλιος; Κι ἐσύ λου-

λούδιασες, γιατί ἐγώ σ' ἀγαπάω. "Αν ἤξερες πόσο σοῦ πᾶνε τ' ἄσπρα μαλλιά!». Ἡ γιαγιά χαμογέλασε καί μέ φίλησε. "Α, τί γλυκό πού ἦταν τό φιλί τῆς γιαγιᾶς! Τί ὁμορφη πού εἶναι ἡ γιαγιά μέ τ' ἄσπρα μαλλιά της! Καί πάντα της χαμογελάει! Ἀπό δῶ καί πέρα ὅλο ὁμορφα πράγματα θά λέω στή γιαγιά. Καί σ' ὅλο τόν κόσμο θά λέω ὁμορφα πράματα.*

Ὁ Ἀλέξης ἀκουγε τή Νατάσα προσεχτικά. Τί ὁμορφα πού μίλησε γιά τή γιαγιά της. Ζήλεψε. Ἡ δική του γιαγιά ἦταν στό χωριό. Ἀποφάσισε, ἀπόψε κιόλας νά τῆς γράψει ἕνα γράμμα.

* «Ἐγώ, ἡ μητέρα μου καί ὁ κόσμος»

*Ντόρα Γκαμπέ
μετάφραση Γιάννη Ρίτσου*

22. Η ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τήν πρόταση τήν ἔκαμε ὁ ἴδιος ὁ κύρ Ἀνέστης στό δάσκαλο.

— Τή γιορτή στίς 28 Ὀκτωβρίου νά τήν κάμετε στό καφενεῖο. Εἶναι στή διάθεσή σας. Καί τά κεράσματα δικά μου.

— Τά παιδιά ἄς αποφασίσουν γιά μιά ἀπογευματινὴ γιορτή. Ἐμεῖς θά κάμουμε τή γιορτή τό πρωί στό σχολεῖο, εἶπε ὁ δάσκαλος κι εὐχαρίστησε τόν κύρ Ἀνέστη.

Τήν ἄλλη μέρα εἶπε ὁ δάσκαλος στά παιδιά τήν πρόταση τοῦ κύρ Ἀνέστη.

Ἐνθουσιάστηκαν τά παιδιά μέ τήν ἰδέα.

Μέ τή γιορτή τοῦ σχολείου ὅμως τί θά γινόταν; Καθώς εἶχαν σχολάσει περπατοῦσαν ὅλοι παρέα καί κουβέντιαζαν.

— Τώρα πού εἴμαστε μεγάλοι — ἐδῶ χόντρυνε τή φωνή του ὁ Ἀλέξης — θά ἔπρεπε νά κάνουμε κάτι κι ἐμεῖς γιά τή γιορτή τοῦ σχολείου μας. Συμφώνησαν ὅλοι.

— Ἀφοῦ συμφωνεῖτε παιδιά, λέει ὁ πρόεδρος, ἀπόψε ἔκτακτη γενική συνέλευση στό ὑπόγειο μέ θέμα: Ἐθνικὴ γιορτή. Δέν μπορούμε νά τά κουβεντιάσουμε αὐτά στή μέση τοῦ δρόμου.

Τό απόγευμα δέν ἔλειπε κανένας ἀπό τή συνέλευση. Στήν ὥρα τους ἕνας ἕνας ἔμπαινε στήν «αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων». Ἡ Βούλα κρατοῦσε κι ἕνα χοντρό βιβλίο στό χέρι της.

– Μαζευτήκαμε, ἄρχισε ὁ πρόεδρος μέ ἐπίσημη φωνή, γιά νά δοῦμε πῶς μπορούμε νά γιορτάσουμε φέτος καλύτερα τήν 28η Ὀκτωβρίου.

– Προπαντός μήν ἀρχίσουν λόγοι, εἶπε ἡ Στέλλα.

– Δέν πρέπει, δηλαδή, νά μᾶς ἐξηγήσουν τί ἔγινε τό 1940; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

– Νά μᾶς ἐξηγήσουν, βέβαια, μπερδευόταν ἡ Στέλλα, ἀλλά ἀπλά. Ὅχι λόγια πού δέν καταλαβαίνω καί μέ κάνουν καί χασμουριέμαι κρυφά.

– Λοιπόν, προτείνω κάτι, εἶπε ὁ Ἀλέξης. Νά μᾶς γράψει ἕνα λόγο ἡ Στέλλα, ὅπως τό καταλαβαίνει αὐτή τό 1940.

– Τουλάχιστον τότε θά μπορούμε νά χασμουρηθοῦμε φανερά, ἀστειεύτηκε ὁ Στέφανος.

– Ὑπόσχομαι νά μή χασμουρηθεῖτε, πείσμωνσε ἡ Στέλλα.

– Γιά σταθεῖτε, ἔχω μιά ἰδέα, φώναξε ὁ Πέτρος.

– Παιδιά, ιδέα στόν αέρα.
– Γιατί στόν αέρα;
– Μά' εκεί βρίσκονται τά' μυαλά' του Πέτρου, στόν αέρα!

Γέλασαν όλοι, πρώτος καί καλύτερος ό Πέτρος.

– Λοιπόν, έχω μιά ιδέα.

– Σ' άκούμε, φώναξαν όλοι μαζί.

– Σκέφτηκα νά βγάλουμε μιά πανηγυρική έφημερίδα γιά τήν 28η Όκτωβρίου. Κύριο άρθρο τής Στέλλας, κομμάτια από τίς έφημερίδες εκείνης τής έποχής, γελοιογραφίες μέ εϋζωνάκια, πού φώναζαν «ΑΕΡΑ».

– Φωτογραφίες φέρνω εγώ. Έχει στό συρτάρι του ό παππούς μου, πού ήταν στό μέτωπο.

– Έγώ θά φέρω άνέκδοτα.

– Έγώ...

Ό Άλέξης σκέφτηκε πώς μέ τέτοιο ένθουσιασμό θά έσπαζαν κι άλλα μπουκάλια.

– Νά διαλυθοϋμε, νά σκεφτοϋμε καί νά έτοιμάσουμε ό,τι σκεφτοϋμε, είπε ό πρόεδρος, πού κατάλαβε τήν άνησυχία του Άλέξη.

– Δέ μοϋ λέτε, είπε ή Βαγγελιώ. Άντε καί τά φέραμε, πώς θά τά τυπώσουμε; Ή μάνα τής Βαγγελιώς δούλευε σέ τυπογραφείο. Ήξερε λοιπόν ή Βαγγελιώ από τέτοιες δυσκολίες.

Μούδιασαν τά παιδιά.

– Ρώτα τή μάνα σου, είπαν στή Βαγγελιώ. Έτοιμάστηκαν νά φύγουν, όταν τούς σταμάτησε δειλά ή Βούλα.

– Παιδιά, έφερα τοϋτο τό βιβλίο. Λέει μέσα πώς μπορούμε μόνοι μας νά στολίσουμε τό σχολείο. Μπορούμε, λέει, νά κάνουμε καί κονκάρδες μοναχοί μας.

– Νά δώ. Νά δώ.

Τό βιβλίο γύρισε από χέρι σέ χέρι.

– Είμαι πολύ άπλό!

– Είμαι πολύ εύκολο! έλεγαν.

– Αργήσαμε, άνησύχησαν ένα δυό από τά παιδιά και σηκώθηκαν.

– Αύριο και μεθαύριο νά μαζευτούμε όλοι εδώ, νά κάμουμε τά στολίδια; πρότεινε ό πρόεδρος στη «συνέλευση».

– Έγινε! αποφάσισαν όλοι και έφυγαν τρεχάλα για τά σπίτια τους. Έγιναν βέβαια μεγάλοι, μά υπήρχαν βλέπεις πάντα και μεγαλύτεροι.

Οί μεγαλύτεροι όμως δέν είναι μόνο στό σπίτι, είναι και στό σχολείο.

– Γιατί τάχα νά μή συνεργαστούμε μέ τά παιδιά της πέμπτης και της έκτης; ρώτησε ό Άλέξης την άλλη μέρα τό «προεδρείο».

Έμειναν σκεφτικά τά παιδιά.

– Είναι μία καλή ιδέα αυτή, είπε σοβαρά ό Γιάννης, μά άλλο φοβάμαι εγώ. Οί μεγάλοι ούτε τσιλίκι* δέν καταδέχονται νά παίξουν μαζί μας. Κι αν πρόσεξες, και στήν αλάνα μάς αποφεύγουν.

– Δύσκολα τά πράματα, συμφώνησε ή Ρηνιώ.

Έ! λοιπόν δέν ήταν διόλου δύσκολα τά πράματα. Οί μεγάλοι δέχτηκαν την πρόταση.

– Βρέ πιτσιρικάδες, δέν είστε ακριβώς και τόσο... πιτσιρικάδες. Κι έπειτα, στό επάνω πάτωμα έμεις, στό επάνω πάτωμα κι έσείς. Γιατί νά μή συνεργαστούμε; Έτοι απάντησε ό Βαγγέλης, ό πρόεδρος της έκτης. Κι άφοϋ ή έκτη απάντησε έτοι, ή Χαρούλα, ή πρόεδρος της πέμπτης, δέν είχε αντίρρηση.

– Μόνο νά παρακαλέσουμε τό διευθυντή νά μάς παραχωρήσει μία αίθουσα νά μαζευόμαστε, πρότεινε ή

* Τσιλίκι: παιδικό παιχνίδι.

Χαρούλα. Ὁ διευθυντής δέν εἶχε ἀντίρρηση.

– Μετά χαρᾶς νά σᾶς δώσω τήν αἶθουσα πού εἶναι πίσω ἀπ' τήν αὐλή, εἶπε.

– Νά γράψουμε ἔξω ἀπό τήν πόρτα «Λέσχη»; τόν ρώτησαν τά παιδιά.

– Καί μέ κεφαλαῖα γράμματα μάλιστα, χαμογέλασε ὁ διευθυντής.

23. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ

Τώρα τά παιδιά εἶχαν ἕνα δικό τους χῶρο. Ἕνα χῶρο καλύτερο ἀπ' τό υπόγειο τῆς Ρηνιώς.

Ἐκεῖ κουβάλησαν ψαλίδια, κόλλες, μπλέ χαρτί, ἄσπρο χαρτί καί στρώθηκαν στή δουλειά.

Πρῶτα ἔγιναν οἱ γιρλάντες. Ἐκοψαν μπλέ καί ἄσπρο χαρτί σέ μικρά τρίγωνα καί πέρασαν ἀπό τή μία

πλευρά τους, ένα σπάγκο.

Μετά έκαναν τήν άλυσίδα. Έκοψαν λουρίδες λουρίδες άσπρη και μπλέ κόλλα σέ ίσιο μέγεθος. Κόλλησαν τίς δύο άκρες τής πρώτης μπλέ λουρίδας και σχημάτισαν κρίκο. Μέσα σ' αυτόν πέρασαν τή δεύτερη άσπρη λουρίδα, κόλλησαν έπειτα τά άκρα της γιά νά κάμουν δεύτερο κρίκο. Έστερα πέρασαν τήν τρίτη, τήν τέταρτη, τήν πέμπτη κι έκαναν έτσι μακριές άσπρογάλαζες άλυσίδες.

Έστερα έφτιαξαν κονκάρδες. Δίπλωσαν μιά όρθογώνια χάρτινη ταινία στό πλάτος της μέ δίπλωμα βεντάλιας. Στή μιάν άκρη της άνοιξαν μιά τρυπούλα και τήν έδεσαν μέ σπάγκο σφιχτά. Άνοιξαν τήν άλλη άκρη σάν βεντάλια και σύνδεσαν τίς δύο άκρες μέ συνδετήρες. Έκοψαν δύο ταινίες, μιά μπλέ και μιά άσπρη, και τίς στήριζαν στό πίσω μέρος. Η κονκάρδα ήταν έτοιμη. Άρχισε τότε ή... βιομηχανοποίηση τών στολιδιών.

Ἡ μητέρα τῆς Βαγγελιώς χαμογέλασε, σάν ἄκουσε τί τῆς ζητοῦσε ἡ κόρη τῆς.

– Δέ βγαίνει, παιδί μου, ἀπό σᾶς μιά πραγματική ἐφημερίδα. Θέλει μηχανήματα, πιεστήρια...

– Εἶναι σίγουρο πὼς δέν μπορούμε νά κάνουμε κάτι ἐμεῖς; ρώτησε ἀπογοητευμένη ἡ Βαγγελιώ.

– Ἐσεῖς, φωτίστηκε τό πρόσωπο τῆς μητέρας, ἂν εἶχατε πολύγραφο στό σχολεῖο, μπορούσατε νά κάνετε αὐτό πού θέλετε. Εἶναι τόσο ἀπλό.

– Ναί, εἶπε ὁ δάσκαλος τὴν ἄλλη μέρα, ὅταν τὸν ρώτησαν τὰ παιδιά. Ναί, εἶναι ἀπλό. Ἔχουμε πολύγραφο στό σχολεῖο· θά ζητήσουμε ἀπὸ τὸν κύριο διευθυντὴ νά μᾶς τὸν διαθέσει. Μαζέψτε ἐσεῖς τό ὑλικό σας. Κι ἐγὼ εἶμαι πλάι σας.

Τὰ παιδιά ἦταν ἐνθουσιασμένα.

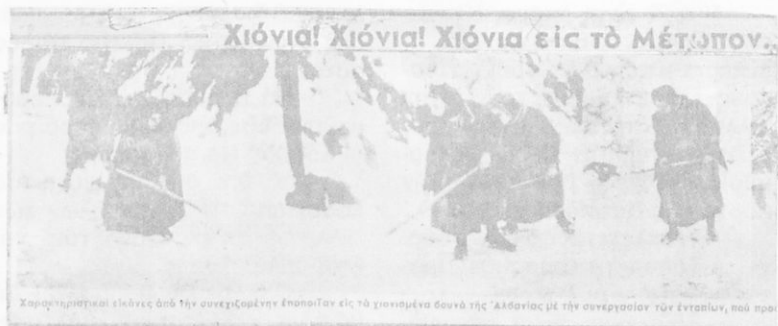
Τό προεδρεῖο ἀποφάσισε γενικὴ συνέλευση τὸ ἀπόγευμα. Ἡ δουλειὰ ἀρχίζει.

Στις 27 Ὀκτωβρίου ὅλα ἦταν ἑτοιμα.
Στις 28, πρὶν ἀρχίσει ἡ γιορτὴ, τὰ παιδιά κρατοῦσαν
ἀπὸ μιὰ ἐφημεριδοῦλα στὸ χέρι.

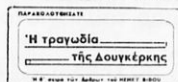
ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΕΚΕΙΝΗΣ

**ΟΛΟΙ! ΓΥΝΑΙΚΕΣ,
γέροντες καὶ παιδιά
ὄλοι εἰς τὴν δρᾶσιν**

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΑΜΥΝΕΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

Μία σκέψις, μία θέλησις, μία δρᾶσις: ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ!

Ἀσύρματος

**Πλήγματα τῆς Ἀεροπορίας μας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ
Τὸ πυροβολικὸν σφυροκοπεῖ ἀγρίως τοὺς ἰταλοὺς
ΤΑ ΕΧΘΡΙΚΑ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΘΗΛΟΥΝΤΑΙ**

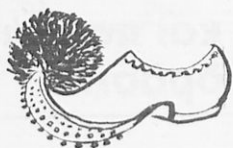
Ἡ ἐφημερίδα μας

Ἐκδότης - Διευθυντής:
Τά παιδιά τῆς Δ' Δημοτικοῦ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ἑλλάδα - 28 Ὀκτωβρίου

ΟΧΤΩ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΛΟΓΧΕΣ

Αὐτό τό λόγο θά σᾶς πῶ,
δέν ἔχω ἄλλο κανένα·
μεθύστε μέ τ' ἀθάνατο κρασί τοῦ Εἰκοσιένα
Κ. Παλαμάς

Νύχτα εἶναι ἀκόμα. Ὁ καιρός γλυκός, φθινοπωρινός. Τ' ἀστέρια στέλνουν τοὺς στερνοὺς χαιρετισμούς τους στήν Ἑλλάδα. Τότε ἀκούγονται βροντερά χτυπήματα. Ὅχτῳ ἑκατομμύρια λόγχεις βροντοῦν τήν πόρτα τῆς Πατρίδας μας.

— Τί θέλετε; ρωτᾷ ἡ Ἑλλάδα.

— Τόπο νά περάσουμε! βροντοφωνάζουν οἱ λόγχεις.

— Εἰδῶ εἶναι δικιά μας γῆ, πῶς εἶναι δυνατόν νά περάσετε;

— Δηλαδή, λένε κοροϊδευτικά τώρα οἱ λόγχεις, θέλετε νά μπούμε μέ τό ζόρι; Θέλετε πόλεμο;

— Ἄκου πόλεμο! Ὅχτῳ ἑκατομμύρια λόγχεις, πού τίς κρατοῦσαν σαράντα, πές, ἑκατομμύρια ἄνθρωποι νά κάνουν πό-

λεμο μέ διακόσιες τριάντα χιλιάδες στρατιῶτες! Πόλεμο τό λές αὐτό;

— Νά περάσουμε; ἀνυπομονοῦσαν ἔξω ἀπό τά σύνορά μας οἱ λόγχεις. Νά περάσουμε;

Καί τότε, ἀπό τήν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, ἀπό τήν ψυχὴ ὅλων τῶν Ἑλλήνων βγήκε μόνο του, νά, ἔτσι ἀπλά:

— ΟΧΙ, δέ θά περάσετε! Δέ θά πάρει κανεῖς τό περιβόλι μας. ΟΧΙ, δέ θά μπεῖ ἐχθρός στά σπίνια μας! ΟΧΙ, δέ θά πατήσῃ πόδι κατακτητῆ στά χωράφια μας! ΟΧΙ, μέ τή δικιά μας τουλάχιστο θέληση. ΟΧΙ!

— Τί εἶπαν οἱ Ἕλληνες; ρώτησε μέ ἀγωνία ἡ Ἀνατολή κι ἡ Δύση.

— Τί εἶπαν; ΟΧΙ!

Στέλλα

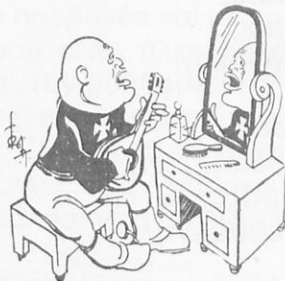
‘Από τις έφημερίδες εκείνης της εποχής:

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ!

Τό Σάββατο συνεργεία θά περάσουν απ’ όλα τὰ τμήματα τής πρωτευούσης, του Πειραιώς καί τών περιχώρων γιά τή συλλογή μαλλίνων καλτσών, πού θά σταλούν στους ήρωικά μαχομένους στρατιώτες μας. ‘Ο βαρύς χειμώνας τής ‘Αλβανίας μέ τά χιόνια καί τίς άλλες κακουχίες του είναι άσφαλώς ό πιό επικίνδυνος έχθρός γι’ αυτούς. ‘Από τά χέρια σας, κυριολεκτικά, έξαρτάται νά έκμηδενιστεί κι αυτός.

ΠΛΕΚΕΤΕ ΝΥΧΤΑ ΚΑΙ ΜΕΡΑ!

‘Η γελοιογραφία μας

— Κορόιδο Μουσολίνι
κανείς δέ θά σου μείνει!

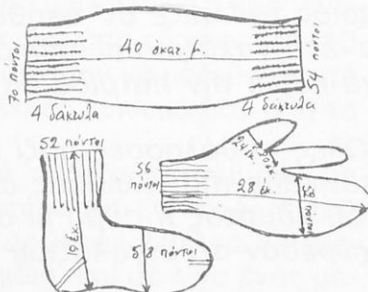
ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΑ

Πάνω στής Πίνδου τίς κορφές σέ κάθε κόχη βροντόλαλο άντιλάλησε τό όχι.

Κι όλοι τό ξέρουν από τότε καί γιά πάντα άθάνατο πώς είναι τό Σαράντα.

Γιώργος Σουρέλης

ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Τά παραπάνω σχέδια έχουν έγκρι-
θεί από τό Γενικό Στρατηγείο ως τά
πλέον κατάλληλα γιά τό στρατό.
Παρακαλούνται οι ‘Ελληνίδες νά
πλέκουν μέ βάση τά σχέδια αυτά.

ΔΕΥΤΕΡΑ 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΑΧΕΙΟΝΟΣ
ΓΡΑΒΙΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ 30.000
ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΑΣ ΓΡΑΒΙΣΜΟΣ 30.000
ΕΚΔΟΣΗ ΦΥΛΛΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ 2

‘Ηβραδοννή

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΚΔΟΣΗ: Δ. Α. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ
1922-1923
ΓΡΑΒΙΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ 30.000
ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΑΣ ΓΡΑΒΙΣΜΟΣ 30.000
ΕΚΔΟΣΗ ΦΥΛΛΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ 2

ΙΤΕ ΠΑΙΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ!

25. Η ΣΗΜΑΙΑ

‘Η σημαία, αγάπη γαλανή,
ποιός τό ‘λπιζε στ’ ἀλήθεια νά μπορέσει,
σ’ ἓνα γαλάζιο καί λευκό πανί,
νά κάμει τήν πατρίδα νά χωρέσει!

“Ολες οἱ θάλασσες μαζί κι ὁ οὐρανός
καί κάθε τῆς Ἑλλάδας ἀκρογιάλι,
τοῦ κύματος ἡ αὔρα κι ὁ καημός,
χώρεσαν στοῦ γαλάζιου τήν ἀγκάλη!

Καί μέσα στό γαλάζιο, θησαυρός,
πού τέτοιο δέ θά βρεῖς στήν οἰκουμένη,
κατάλευκος χαράζεται ὁ Σταυρός,
ἡ Ἑλλάδα μέ τήν πίστη ἀγκαλιασμένη!

“ὦ, γαλανή σημαία, ὄνειρευτή,
καθώς περνᾷς λουσμένη στή λιακάδα,
νομίζω πῶς μπροστά μου περπατεῖ
ὁλόρθη, γαλανόλευκη ἡ Ἑλλάδα!

Γιῶργος Σουρέλης

26. ΟΛΗ Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ ΤΗΝ 28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Τά παιδιά είχαν βάλει χάρτινα σημαιάκια σ' όλη την πλατεία. Στούς στύλους είχαν δέσει από δυό πάνινες σημαίες. Πάνινη μεγάλη σημαία είχε βάλει κι ο κύρ 'Ανέστης στο μπαλκόνι, πού ήταν πάνω από τό καφενεϊό. 'Ο ήλιος ήταν ακόμα ψηλά, όταν άρχισαν νά μαζεύονται τά παιδιά. Τακτοποίησαν τίς καρέκλες κυκλικά έξω από τό καφενεϊό.

'Ο Πέτρος έφτασε μέ μιά τσάντα κατσαβίδια, μέ έναν προβολέα καί μέ τόν... πατέρα του. 'Ο πατέρας του Πέτρου είναι ήλεκτρολόγος. Δούλεψε σβέλτα καί κεφάτα, τόν βοήθησαν καί τά παιδιά, καί σέ λίγο ένας μεγάλος προβολέας ήταν στημένος στή μέση της πλατείας. 'Η γιορτή θά άρχιζε στίς έξι. Μά απ' τίς πέντε οί καρέκλες είχαν γεμίσει. Καί τά σκαμνιά κι οί πάγκοι πού κουβάλησαν τά παιδιά γέμισαν, κι ό κόσμος ακόμα έρχόταν.

"Όταν έφτασε ή ώρα, χτύπησε ένα καμπανάκι κι άναψε ό προβολέας. 'Ο πρόεδρος της έκτης τάξης, ό Βαγγέλης, ανέβηκε σέ μιά κασέλα κι όλοι είδαν πώς ήταν λίγο χλωμός.

"Εβηξε δυό φορές καί μέ φωνή βραχνή από συγκίνηση άρχισε:

«Σάν σήμερα ὁ οὐρανός τῆς πατρίδας μας σκεπάστηκε ἀπό βαριά σύννεφα. Σάν σήμερα, τήν πόρτα τῆς πατρίδας μας τή χτύπησε ὁ πόλεμος. Κι αὐτοί, πού ἐκείνη τήν ἐποχή ἔσπερναν στά χωράφια τους, ἄφησαν τό σπόρο καί πῆραν τό ὄπλο· ἔπρεπε νά ὑπερασπίσουν τά χωράφια τους. Κι αὐτοί, πού ἡ ζωὴ τους ἦταν κοντά στή θάλασσα, ἄφησαν τά δίχτυα, ἔδεσαν τίς ψαρόβαρκες καί τά καϊκια τους κι ἔτρεξαν νά ὑπερασπιστοῦν τοὺς ψαρότοπους καί τά καϊκια τους. Καί οἱ ἄλλοι, τῆς πολιτείας, εἶπαν «παρών» στό προσκλητήριο τῆς πατρίδας. Πολέμησαν ὅλοι μαζί μέ μία καρδιά πάνω στά χιονισμένα βουνά τῆς Ἡπείρου καί νίκησαν.

Ἦρθε ὁμως κι ἄλλος εἰσβολέας πού ἔγινε κατακτητής.

Καί ὁ λαός μας γιά τέσσερα χρόνια μαρτύρησε, πόνεσε, πείνασε, πένθησε. Κι ἀρχή στά βάσανά του ἦταν τό πρωινό τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940...»

Ὅλοι ἄκουγαν μαγεμένοι. Οἱ μεγάλοι ξαναζοῦσαν ἐκεῖνες τίς στιγμές τοῦ τρόμου καί τοῦ μεγαλείου. Οἱ μικροί ἦταν δακρυσμένοι. Σάν τέλειωσε ὁ πρόεδρος, βούιξε ἡ γειτονιά ἀπό τά χειροκροτήματα!

Ἡ γιορτὴ συνεχίστηκε μέ ποιήματα καί τραγούδια γιά τό Σαράντα. Μετά ἄρχισε ὁ χορός. Παιδιά τοῦ σχολείου, ντυμένα μέ τοπικές φορεσιές, χόρεψαν διάφορους ἐλληνικούς χορούς. Μουσικὴ ἔπαιζε ἡ μικρὴ μπάντα τοῦ συλλόγου τῆς γειτονιάς «Ἡ Πρόοδος», πού πήγαινε πάντα χωρίς χρήματα σέ τέτοιες ἐκδηλώσεις.

Ὁ κόσμος ἐνθουσιασμένος, ὀρθιος, χειροκροτοῦσε. Κι ὅταν ἡ μουσικὴ ἔπαιξε τόν Καλαματιανό, οἱ θεατές ἔδωσαν τά χέρια τους καί τά μαντίλια τους στά παιδιά καί χόρεψαν μαζί τους.

Ὁ κύρ Ἀνέστης ἔκανε κι αὐτός ἓνα γύρο κι ἀμέσως,

ὅπως τό εἶχε ὑποσχεθεῖ, ἄρχισε νά κερνάει. Κανείς ὁμως δέ δέχτηκε τό κέρασμα. Ἦταν τόσοι πολλοί, κι ὁ κύρ Ἀνέστης – ὅλοι τό ἤξεραν – πάλευε γιά τό μεροκάματο. Ἔτσι πλήρωναν, μέ χίλιους δυό καυγάδες, ὅ,τι ἔπαιρναν. Κι ἐπειδὴ ὅλοι ἤθελαν κάτι, κι ὁ κύρ Ἀνέστης μόνος δέν τοὺς προλάβαινε, τά παιδιά βοήθησαν στό σερβίρισμα.

Ἦταν ἀργά σάν ἔφυγε ὁ κόσμος. Κι ἀπόμειναν οἱ σημαῖες καί οἱ σημαιοῦλες στήν ἔρημη πιά πλατεία, νά τρελοπαίζουν μέ τόν ἀέρα πού εἶχε σηκωθεί.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιές εἰκόνες μᾶς περιγράφει ἡ συγγραφέας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὴ στιγμή πού μιλάει ὁ πρόεδρος;
2. Ποιοὶ εἶπαν «παρὼν» στό προσκλητήριο τῆς πατρίδας;
3. Πραγματοποίησε ὁ κύρ Ἀνέστης τὴν ὑπόσχεσή του νά κεράσει ὅλους;

27. ΧΑΣΑΜΕ Τ' ΑΥΓΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑΘΙΑ

—“Ε! μωρέ πατρίδα! Έδω στήν πολιτεία χάσαμε καί τ' αὐγά καί τά καλάθια. Ὁ γερο-Στάθης, ἐκεῖ στό καφεενε-δάκι τοῦ κύρ Ἀνέστη, πίνει τόν καφέ του, ἀνάβει τό τσιμπούκι του καί μονολογεῖ.

Πρωί ἀκόμα, οἱ πελάτες λιγοστοί, κάθετα κι ὁ κύρ Ἀνέστης νά συντροφέψει τό γερο-Στάθη.

— Σήμερα εἶναι τ' Ἀι-Γιωργιοῦ, μεγάλη ἡ χάρη του, λέει ὁ γέρος.

Ὁ κύρ Ἀνέστης φοβᾶται πώς ξεκούτιανε ὁ γέρος. Ποῦ ἀκούστηκε τρεῖς τοῦ Νοέμβρη τ' Ἀι-Γιωργιοῦ!

— Τ' Ἀι-Γιωργιοῦ τοῦ μικροῦ, τοῦ «φτωχοῦ», ἐξηγεῖ ὁ γερο-Στάθης. Σποριό ἢ Σποριάρη τόν λέμε τόν Τροπαιοφόρο ἐκεῖ κάτω στό νησί. Γιατί, σάν σήμερα, ἀρχίζουμε νά σπέρνουμε.

Στό νησί μου — ξέρεις δά τή Ρόδο — ἐμεῖς οἱ γεωργοί στά χρόνια μου βάζαμε σέ μιά σκάφη λίγο σπόρο κι ἀνάβαμε τρία κεριά. Μέσα στό σπόρο ἀνακατώναμε κι ἄλλους καρπούς, νά, σάν νά λέμε καλαμπόκι, σίκαλη, καρύδια, ρόγες ἀπό σταφύλι καί λίγο στάρι, ἀπό τό περσινό πού τό ἔχαμε ἐπὶ τούτου φυλαγμένο σέ σακουλάκι. “Α! λησμόνησα τό ρόδι πού θά τό τρώγαμε σάν ἀποσπέρναμε. Τό ρόδι, γιέ μου, δέν ἔλειπε ποτέ ἀπό τή σποροσακούλα τοῦ σποριᾶ, σάν ἄρχιζε νά σπέρνει.

Σπέρναμε τό λοιπόν κι εὐχόμαστε: «Νά γένει τό γέννημα γλυκό σάν τό σταφύλι, τσουπωτό * σάν τό ρόιδο κι ἀφράτο κι ἄσπρο σάν τό καρύδι».

Σάν γυρίζαμε ἀπ' τά χωράφια τό δειλινό, τότε πηγαίναμε στά κελάρια καί ἀνοίγαμε τά βαρέλια τοῦ κρα-

* ΤΣΟΥΠΩΤΟ: γεμάτο, ψωμωμένο, μέ πολλούς σπόρους.

σιού. Δοκιμάσαμε τό νιό κρασί, νά δοῦμε πέτυχε ἢ δέν πέτυχε. "Ε! κι ἔτσι, – ἐδῶ γέλασαν·καί τά γένια τοῦ γερο-Στάθη – τόν 'Αι-Γιώργη τό φτωχό, τόν λέμε καί Μεθυστή.

Ἐκείνη τήν ὥρα ἦρθε ἡ μοτοσικλέτα τοῦ πατέρα τῆς Ρηγιῶς νά παραδώσει πορτοκαλάδες. Πῆγε ὁ κύρ 'Ανέστης στή δουλειά του. Κι ἀπόμεινε μονάχος ὁ γερο-Στάθης μέ τό χοντρό φλιτζάνι τοῦ καφέ μπροστά του καί τό τσιμπούκι του σβηστό. Ὁ νοῦς του ἔχει πετάξει στό χωριό του. Σάν τέτοια μέρα ἐκεῖ... Γλαρώνουν τά μάτια του κι ἀποκοιμιάται ὁ γέρος. Καί στ' ὄνειρό του, νά, μπροστά του τό χωράφι. «Καλή σοδειά», λέει στό γείτονα, «καλό κρασί τό φετινό», λέει στόν ἄλλο.

"Ε! μωρέ πατρίδα! Ἐδῶ στήν πολιτεία χάσαμε τ' αὐγά καί τά καλάθια, χάσαμε τά πασχάλια μας...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί θά πεί «χάσαμε τ' αὐγά καί τὰ καλάθια»; Ὑπάρχει ἄλλη φράση μέ παρόμοιο νόημα στό κείμενο; Ποιά εἶναι;
2. Γιατί ὁ κύρ Ἀνέστης φοβάται πώς ξεκούτιανε ὁ γερο-Στάθης; Ἔχει δίκιο;
3. Πότε ἀρχιζε ἡ σπορά; Τί ἀνακάτωναν μέ τό σπόρο; Ποιά εὐχή ἔκαναν;
4. Τί ὄνειρο εἶδε ὁ γερο-Στάθης;

28. ΓΕΡΟΝΤΑΚΙΑ

Τοῦ χωριοῦ τὰ γεροντάκια,
μέ γυαλάκια, μπαστουνάκια,
καί πολλά παλιά μεράκια,

δίπλ' ἀπ' τήν παλιά τή βρύση
στό πλατάνι ἔχουν καθίσει,
καί κουβέντα ἔχουν ἀρχίσει.

Μά καθῶς περνοῦσε ἡ ὥρα,
ξέσπασε ἡ μεγάλη μπόρα,
κι ὅπου φύγ' οἱ γέροι τώρα.

Ἄ, ξανάγιναν παιδάκια!
– λές καί παίζουν τὰ «παπάκια» –
τοῦ χωριοῦ τὰ γεροντάκια.

«Λευκοπηγή»

Π. Πάσχος

29. ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ Η ΘΥΓΑΤΕΡΑ

Οί πορτοκαλάδες μπήκαν στή θέση τους. 'Ο πατέρας τής Ρηνιώς ήπια στά ὄρθια ἕναν καφέ. "Επειτα ἀνέβηκε στή μοτοσικλέτα του κι ἔφυγε. "Επρεπε πρὶν μεσημεριάσει νά παραδώσει κι ἄλλοῦ ἐμπόρευμα.

'Ο κύρ 'Ανέστης πῆγε καί κάθισε ξανά κοντά στο γερο-Στάθη. 'Αναστέναξε.

Στήν πολιτεία ὅλοι χάσαμε τά αὐγά καί τά καλάθια, εἶπε σχεδόν μέ καημό. 'Εσύ θυμᾶσαι τή σπορά κι ἐγώ... Σταμάτησε. Εἶδε τίς ἀναιμικές ἐλίτσες πού ἦταν κοντά στό γήπεδο.

Ποῦ νά δεῖς τίς χοντρολιές, πού ἔχει τό χωριό μου. Τίς εἶχε φυτέψει ὁ μακαρίτης ὁ παππούς μου. 'Ελιά, εὐλογημένο δέντρο.

'Ο γερο-Στάθης ὅμως δέν ἄκουε. Εἶχε γιά τά καλά μετακομίσει ἐκεῖ στή Ρόδο.

Λοιπόν, ἡ ἐλιά εὐλογημένο δέντρο. Δίνει πολλά, ζητάει λίγα. 'Ο κύρ 'Ανέστης δέν ἔχει ἀκουστά πώς ἦταν τό εὐλογημένο δέντρο τής 'Αθηνᾶς, πώς μάλωσε ἡ θεά μέ τόν Ποσειδῶνα γιά τήν 'Αθήνα, καί πώς κέρδισε ἡ 'Αθηνᾶ δίνοντας δῶρο στούς 'Αθηναίους τήν ἐλιά. Δέν ἔχει ἀκούσει γιά τό στεφάνωμα τῶν νικητῶν στά ἀρχαῖα χρόνια μ' ἕνα λιόκλωνο.

'Εκεῖνο πού ξέρει ὁ κύρ 'Ανέστης εἶναι ὁ ἐλαιώνας του. Οἱ παλιές ἐλιές, οἱ ἄλλες οἱ μικρές πλάι, ὅλες μαζί εἶναι μιά ἀσημένια θάλασσα σάν ἔρθει τό δειλινό. Οἱ μικρές ἐλιές δέν κάνουν καρπό. Οἱ ἄλλες, οἱ μεγάλες, μαζεύουν τόν ἥλιο, τόν δένουν στά κλώνια τους καί τόν τελευταῖο μήνα τοῦ φθινόπωρου γέρνουν φορτωμένες ἀπό καρπό.

— Μή βασκαθοῦν οἱ ἐλιές. Κάρπισαν φέτος!

“Ερχονται εργάτες, ραβδίζουν τīs ἐλιές, πέφτει ὁ καρπός στά λιόπανα. Βουνό ἀπ’ τόν εὐλογημένο τόν καρπό! Παλιότερα μάζευαν καί τό χαμολόι*. Φτώχεια βλέπεις. Τό δειλινό γινόταν τό λίχνισμα, δηλαδή τό καθάρισμα τῶν ἐλιῶν ἀπό τό λιόφυλλα καί τά κλαριά πού σπάσανε στό ράβδο*.

Καθαρισμένος ὁ καρπός, ἔτοιμος πιά σέ σακιά, φορτώνεται στά τρακτέρ καί μεταφέρεται στό λιοτρίβι. “Ε! φουκαρά κύρ Μέντη μου, πού κάποτε ἐσύ τήν ἔκανες τούτη τή δουλειά!

Μά ὁ κόπος δέν τελειώνει ἐδῶ. Δέν εἶσαι σύ ὁ μοναδικός πού πᾶς τīs ἐλιές σου στό λιοτρίβι. Καρτερᾶς ὅσο νά ῥθει ἡ σειρά σου, πιάνεις κουβέντα, ξενουχτᾶς, καί στīs φωτιές πού ἔχουν ἀνάψει, γιά νά ζεστάνουν νερό, ψήνεις φέτες ψωμιοῦ, πού τīs τρῶς βουτώντας τες στό φρέσκο λάδι πού μυρίζει ἐλιά! Χαζεύεις τīs πέτρινες ρόδες τοῦ λιοτριβιοῦ, πού γυρίζουν, γυρίζουν, γυρίζουν καί κάνουν πολτό τīs ἐλιές.

Αὐτόν τόν πολτό ὕστερα τόν βάζουν μέσα σέ·ειδικούς· ντορβάδες*. Τούς ντορβάδες αὐτούς τούς τοποθετοῦν τόν ἕναν πάνω στόν ἄλλο στό πιεστήριο. “Όταν ἀρχίσει νά δουλεύει τό πιεστήριο, βρέχουν μέ καυτό νερό, «ζεματᾶνε», τούς ντορβάδες πού ἔχουν τόν πολτό. Αὐτό γίνεται γιά νά χωρίσει τό λάδι ἀπό τό λιόζουμο.

Σέ λίγο νά, ὁ κόπος σου, ὁ μόχθος ὅλης τῆς χρονιάς, ἐκεῖ μπροστά στά μάτια σου, γίνεται λάδι, εὐλογη-

* χαμολόι: Ἐλιές πεσμένες στή γῆ ἀπό τόν ἀέρα ἢ ἀπό ἄλλες αἰτίες.

* ράβδος: Τό τίναγμα τῆς ἐλιάς μέ μεγάλα ραβδιά. Σέ ἄλλους τόπους δέ γίνεται ράβδισμα, ἀλλά μάδημα τῆς ἐλιάς.

* ντορβάς: Εἰδικό μικρό σακί.

μένο λαδάκι του Θεοῦ.

– Καλή λαδιά φέτος, λές.

– Καλή λαδιά φέτος, σοῦ ἀπαντοῦν.

– Εἶπες τίποτα; ρωτάει ὁ γερο-Στάθης, πού ξύπνησε κι ἀνακάθεται.

– Νά, τοῦτο πού ἔλεγες: «Στὴν πολιτεία χάσαμε τὰ πασχάλια μας.»

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί προκάλεσε τὴ νοσταλγία τοῦ κύρ Ἀνέστη; Σέ τί διαφέρει ἡ νοσταλγία του ἀπὸ τοῦ γερο-Στάθης;

2. Τί δὲν ἔχει ἀκούσει γιὰ τὴν ἐλιά ὁ κύρ Ἀνέστης; Τί ξέρει γιὰ τὴν ἐλιά;

3. Τί σημαίνει ἡ φράση «...μαζεύουν τὸν ἥλιο, τὸν δένουν στὰ κλώνια τους»;

4. Μπορεῖς νὰ διηγηθεῖς μὲ τὴ σειρά τὴν διάφορες φάσεις ἀπὸ τὸ λιομάζεμα ὥσπου νὰ βγεῖ τὸ λάδι, ἔτσι ὅπως τὴν θυμᾶται ὁ κύρ Ἀνέστης;

5. Τὸ κείμενο ἔχει ἀφηγηματικά καὶ διαλογικά μέρη. Μπορεῖς νὰ τὰ ξεχωρίσεις;

ΑΙΝΙΓΜΑ

Δίνω γεύση στὸ φαῖ σου,

βιταμίνες στὸ κορμί σου.

Τὶς πληγές σου ἐγὼ γλυκαίνω

στὸ νερό ποτέ δέ μένω.

Τί εἶμαι;

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

1. Φύτεψ' ἀμπέλι γιὰ τὴν ἀφεντιά σου
καὶ ἐλιά γιὰ τὰ παιδιὰ σου.

2. Ἀπ' τὸν τρύγο ὡς τὴν ἐλιά
δὲν ἀπολείπουν οἱ δουλειές.

30. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ

Ὁ κύρ Στράτος, ὁ μπακάλης, τὰ ἔχασε. Ὅλο τ' ἀπόγευμα γεμίζει μπουκαλάκια. Τό 'να μέ λάδι, τ' ἄλλο μέ καλαμποκέλαιο, τ' ἄλλο μέ ραφινέλαιο.

Ἡ Σοφία ἦρθε ἄργά, κόντευε νά κλείσει πιά τό μαγαζί ὁ κύρ Στράτος.

– Καλώς τηνε. Ξέχασε τίποτα ἡ μάνα σου;

– Ἐγώ ξέχασα, εἶπε ντροπαλά ἡ Σοφία.

Ἦταν ἄρρωστη ἡ γιαγιά μου καί πήγαμε καί τῆς συγυρίσαμε λίγο τό σπίτι, δικαιολογήθηκε. Μόλις τώρα γυρίσαμε στό σπίτι μας κι ἔτρεξα. Θέλω... Ἀνέλαβα νά πάω δείγματα ἀπό ἐλιές στό σχολεῖο. Θέλω μιά ἐλιά θρούμπα, μιά νυχάτη. Μήπως ξέχασα κανένα εἶδος;

– Ξέχασες τήν πράσινη τήν τσακιστή, τῆς θύμισε ὁ κύρ Στράτος.

Ἔχουμε καί τίς ξυδάτες καί τίς μαυρολιές, πρόσθεσε.

Κατάλαβε ἡ Σοφία πώς ἦταν κουρασμένος ὁ μπακάλης. Ντράπηκε, γιατί τόν καθυστεροῦσε.

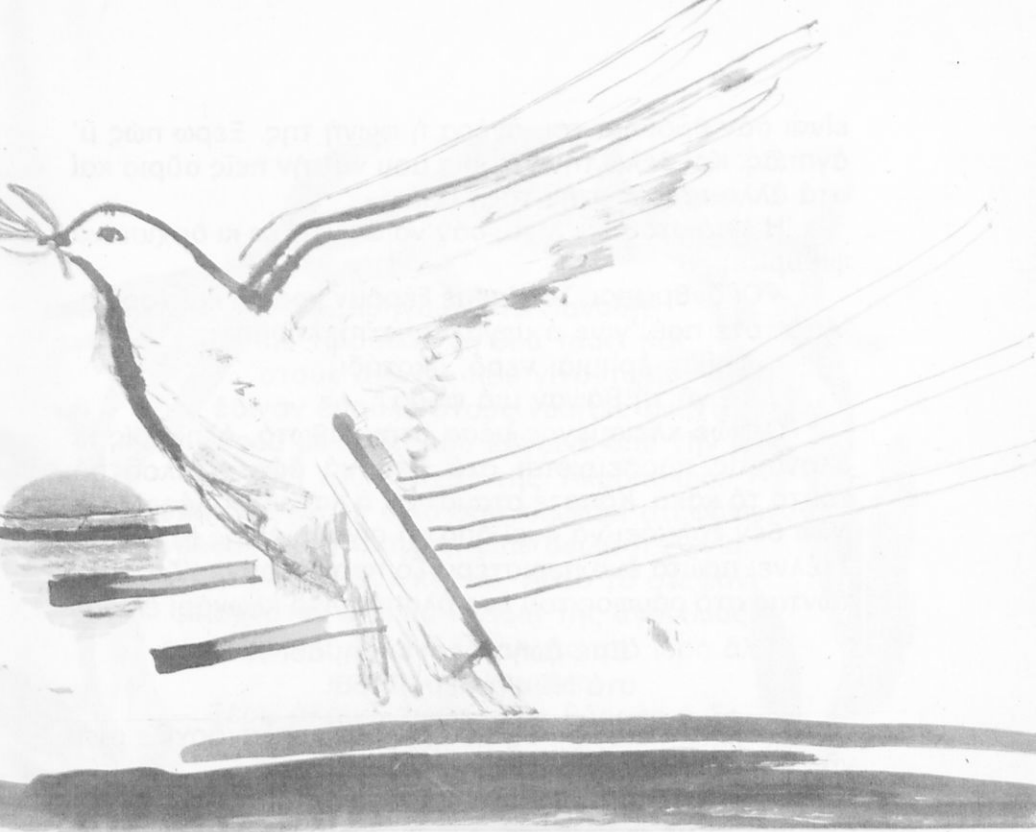
– Σᾶς κυράζω, ἀλλά ξέρετε αὔριο ἔχουμε μάθημα γιά τήν ἐλιά, προσπάθησε νά δικαιολογηθεῖ.

Κάτι μουρμούρισε ὁ κύρ Στράτος. Ἔχωσε βιαστικά σέ μιά σακούλα τίς ἐλιές-δείγματα, ἔχωσε ἐπίσης βιαστικά τὰ λεφτά στήν τσέπη του, κι ἄρχισε νά κατεβάζει τὰ ρολά, νά κλείσει.

Ἡ Σοφία πῆγε στό σπίτι. Ἐκεῖ βρῆκε ἓνα σημείωμα τῆς μητέρας τῆς.

«Ξαναπετάγομαι ὥς τή γιαγιά. Δέ θά ἀργήσω.»

Ἡ Σοφία ἦταν πολύ κουρασμένη. Βοήθησε τή μητέρα στίς δουλειές, ἔτρεξε στό γιατρό, στό φαρμακεῖο... Ἐπλυνε καί τὰ πιάτα... νυστάζει... πόσο νυστάζει ἡ Σοφία!

Ἄδειάζει τή σακούλα, βάζει σ' ἓνα πιατάκι τίς διαφορετικές ἐλιές. Ὁ δάσκαλος τούς εἶπε:

«Παρατηρήστε μέ προσοχή τόν καρπό τῆς ἐλιάς.»

Ἡ Σοφία ξέρει ἀπό ἐλιές. Κάθε χρόνο πᾶνε στό χωριό καί παίρνουν τή σοδειά τους. Ὅμορφα πού εἶναι ἐκεῖ. Γυρίζει ἀπό ἐλιά σέ ἐλιά, ψευτοδίνει ἓνα χέρι – ἓνα χεράκι δηλαδή – μιλάει μέ τούς ἐργάτες. Μά τώρα εἶναι ἐδῶ ἡ ἐλιά...

Πῶς κι ἦρθε τόσο δρόμο, κυρα-ἐλιά; ρωτάει ἡ Σοφία.

— Ἦρθα νά σοῦ πῶ τήν ἱστορία μου, λέει ἡ ἐλιά κι

εἶναι σάν θρόισμα τοῦ ἀγέρα ἢ φωνή της. Ξέρω πώς μ' ἀγαπᾷς. Καί θέλω τήν ἱστορία μου νά τήν πεῖς αὔριο καί στά ἄλλα παιδιά στήν τάξη σου.

Ἡ ἐλιά στάθηκε λίγο, σάν νά σκέφτηκε κι ἄρχισε νά ψιθυρίζει:

– Οἱ ἄνθρωποι, Σοφία, μέ ξέρουν χρόνια καί χρόνια.

Ἀπό τότε πού 'γινε ὁ μέγας κατακλυσμός:

Φρίκη, ἐρημιά, νερό, σκοτάδι,

τή γῆ τή θάψαν μιά φορά.

Ὁ Νῶε κλεισμένος μέσα στήν κιβωτό, ὅλημερίς κι ὅλονυχτίς προσεύχεται στό Θεό νά δώσει τέλος σέ τοῦτο τό κακό. Κάποτε σταματάει ὁ κατακλυσμός. Μά ὁ Νῶε δέν τολμάει νά βγεῖ ἀπό τή σιγουριά τῆς Κιβωτοῦ. Στέλνει πρῶτα ἕνα περιστέρι. Τό περιστέρι γυρίζει κρατώντας στό ράμφος του ἕνα ὀλοπράσινο κλωνάρι ἐλιάς:

Ἐμέ ζωῆς φέρνει σημάδι

στό Νῶε ἡ περιστερὰ.

Κι ἤμουν ἐγώ τό σημάδι, πώς ἡ ζωή ξανάρχισε στή γῆ.

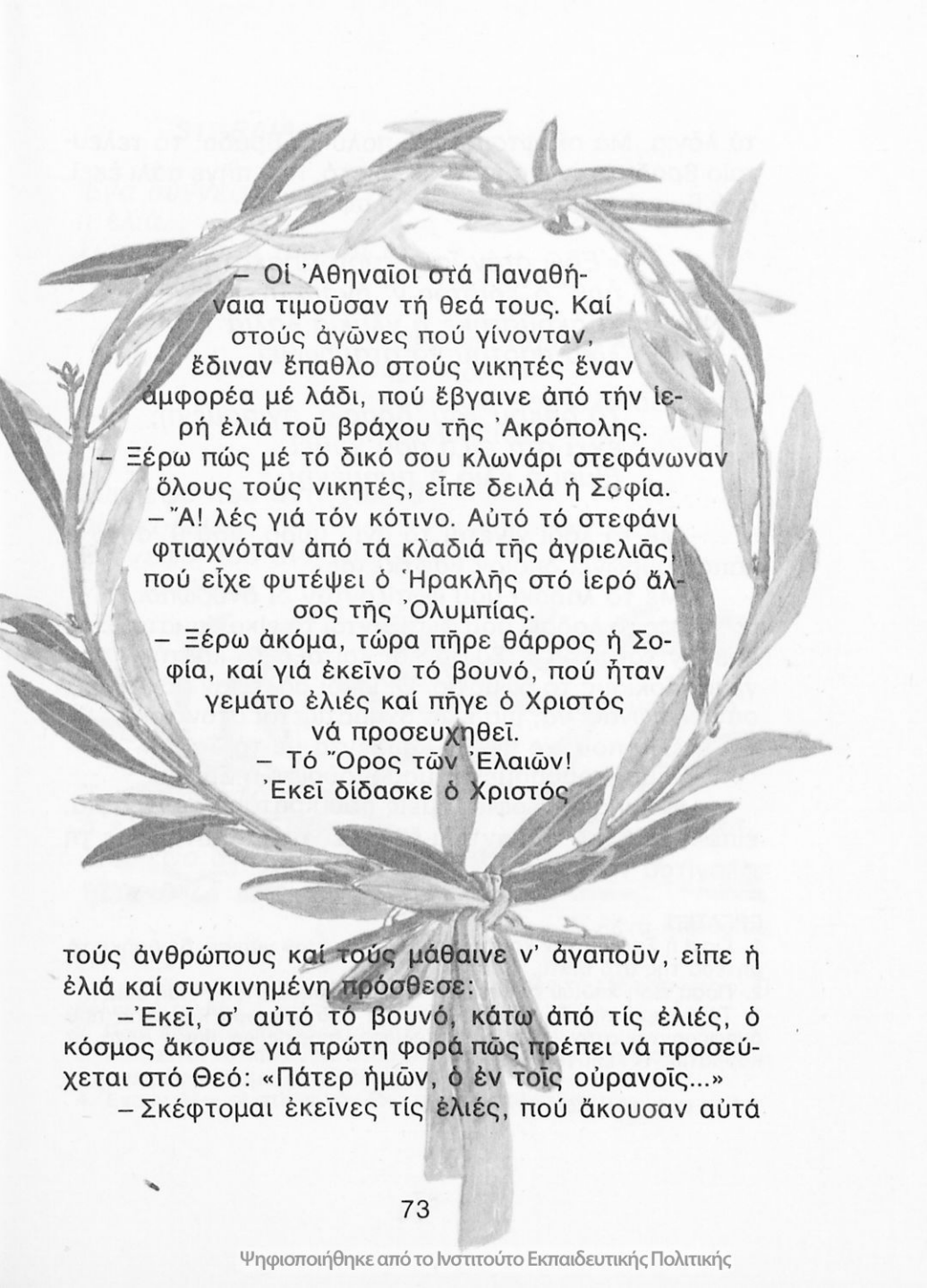
Στήν Ἑλλάδα, δέν ἔχω παράπονο, οἱ ἄνθρωποι μέ ἀγάπησαν, μέ φρόντισαν, μέ τίμησαν. Πώς νά ξεχάσω ἐκεῖνο τό ἀστραφτερό μεσημέρι, πού εἶχαν μαζευτεῖ στήν Ἀκρόπολη οἱ Θεοί, γιά νά δώσουν ὄνομα στήν πόλη τοῦ Κέκροπα;

Ἐφτασε ἡ Ἀθηνᾶ. Ποιό θά 'ταν τό δῶρο της;

Ἐφτασε ὁ Ποσειδῶνας. Ποιό θά 'ταν τό δῶρο του;

Νερό πρόσφερε ὁ Ποσειδῶνας. Ἐλιά ἡ Ἀθηνᾶ. Νίκησε ἡ ἐλιά...

Ἡ ἐλιά σῶπασε γιά λίγο, σάν νά 'χε χαθεῖ στή θύμηση ἐκείνου τοῦ καιροῦ. Ὑστερα μέ σιγανή φωνή σүнέχισε:

-
- Οἱ Ἀθηναῖοι στά Παναθή-
ναια τιμοῦσαν τή θεά τους. Καί
στούς ἀγῶνες πού γίνονταν,
ἔδιναν ἐπαθλο στούς νικητές ἕναν
ἀμφορέα μέ λάδι, πού ἔβγαине ἀπό τήν ἱε-
ρή ἐλιά τοῦ βράχου τῆς Ἀκρόπολης.
 - Ξέρω πώς μέ τό δικό σου κλωνάρι στεφάνωναν
ὅλους τοὺς νικητές, εἶπε δειλά ἡ Σοφία.
 - "Α! λές γιά τόν κότινο. Αὐτό τό στεφάνι
φτιαχνόταν ἀπό τά κλαδιά τῆς ἀγριελιάς,
πού εἶχε φυτέψει ὁ Ἡρακλῆς στό ἱερό ἄλ-
σος τῆς Ὀλυμπίας.
 - Ξέρω ἀκόμα, τώρα πῆρε θάρρος ἡ Σο-
φία, καί γιά ἐκεῖνο τό βουνό, πού ἦταν
γεμάτο ἐλιές καί πῆγε ὁ Χριστός
νά προσευχηθεῖ.
 - Τό Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν!
Ἐκεῖ δίδασκε ὁ Χριστός

τοὺς ἀνθρώπους καί τοὺς μάθαινε ν' ἀγαποῦν, εἶπε ἡ
ἐλιά καί συγκινημένη πρόσθεσε:

- Ἐκεῖ, σ' αὐτό τό βουνό, κάτω ἀπό τίς ἐλιές, ὁ
κόσμος ἄκουσε γιά πρώτη φορά πώς πρέπει νά προσεύ-
χεται στό Θεό: «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...»

- Σκέφτομαι ἐκεῖνες τίς ἐλιές, πού ἄκουσαν αὐτά

τά λόγια. Μά σκέφτομαι πió πολύ τό βράδυ, τό τελευταίω βράδυ πρίν πιάσουν τό Χριστό, πού πήγε πάλι ἐκεῖ, στό βουνό μέ τίς ἐλιές, κι ἔκλαψε:

«Ἐδῶ στόν ἴσκιο μου ἀποκάτου
ἤρθ' ὁ Χριστός ν' ἀναπαυτεῖ·
κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιά λαλιά Του
λίγο προτοῦ νά σταυρωθεῖ.

Τό δάκρυ Του, δροσιά, ἀγιασμένη,
ἔχει στή ρίζα μου χυθεῖ.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!»*

– Μέ τό λάδι γίνεται τό ἅγιο μύρο, πού μ' αὐτό ὁ παπὰς μυρώνει ὅποιον βαπτίζεται.

– Μέ τό λαδάκι μου φωτίζονταν οἱ ἄνθρωποι.

– Μέ τό λαδάκι σου φωτίζονται τά εἰκόνισματα, εἶπε σχεδόν τρυφερά ἡ Σοφία καί κοίταξε τό καντήλι, πού γέμιζε ἴσκιους τό δωμάτιο. Οἱ ἴσκοι σάλεψαν σάν ἐλιές, σάν ἐλαιῶνας· νά, μιά ἐλιά σχηματίζεται στόν τοῖχο. Εἶναι ἡ ἐλιά πού 'χε πιάσει κουβέντα μέ τή Σοφία.

– Εἶμαι κουρασμένη, μουρμούρισε ἡ Σοφία.

– Κοιμήσου, Σοφία, ἐμεῖς σοῦ κρατᾶμε συντροφιά, εἶπε ἡ ἐλιά καί τό καντήλι ἔγνεψε ναί καί δυνάμωσε τή φλογίτσα του.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ἡ Σοφία ἦταν κουρασμένη; Γιατί, ὅταν γύρισε, δέ βρῆκε τή μητέρα της στό σπίτι;
2. Πόσα εἶδη λαδιοῦ ἀναφέρονται στό κείμενο; Πόσα εἶδη ἐλιῶν;
3. Τό ὄνειρο τῆς Σοφίας ἀποτελεῖται ἀπό διάφορα κομμάτια πού ἀναφέρονται στήν ἱστορία τῆς ἐλιάς. Μπορεῖς νά βρεῖς αὐτά τά κομμάτια; Τί λέει τό καθένα;

* («Ἡ ἐλιά» τοῦ Κωστή Παλαμᾶ)

31. ΕΛΙΑ

“Ένα σύννεφο άσημένιο
ή έλιά.

Σύννεφο πού τριγυρίζει
τά χωριά.

Σύννεφο πού τά κλαριά του
λέν ειρήνη.
Σύννεφο πού όλο δουλεύει
κι όλο δίνει.

Σύννεφο πού αντί χαλάζι
ρίχνει έλιές.

Σύννεφο πού άνηφορίζει
στίς πλαγιές.

Σύννεφο πού στέρεο στέκει
στόν καιρό.
Σύννεφο πού φέρνει λάδι
άντί νερό.

“Ένα σύννεφο άσημένιο
ή έλιά.

Σύννεφο άγιο πού άγκαλιάζει
τά χωριά

Ρένα Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ή ποιήτρια χρησιμοποιεί πολλές φορές τή λέξη σύννεφο; Τι θέλει νά τονίσει μ' αυτή τήν επανάληψη;
2. Ποιά επίθετα αποδίδονται στό σύννεφο-ελιά.
3. Ποιό είναι τό καινούριο στοιχείο κάθε στροφής; Γιατί στήν τελευταία στροφή όνομάζει τίς έλιές «σύννεφο άγιο»;
4. Έχουν όλοι οί σίχοι τόν ίδιο αριθμό συλλαβών;

32. Η ΓΗ ΜΑΣ

Τά παιδιά, καιρό τώρα, έβλεπαν μία μεγάλη ύδρόγειο σφαίρα που είχε ο διευθυντής στο γραφείο. "Αχ, νά μπορούσαν νά τή δοῦν, νά τή χαροῦν ἀπό κοντά! Τήν κρυφοκοίταζαν κι ἀναστέναζαν. Τό εἶπαν στό δάσκαλο.

– Θά τή φέρουμε αὔριο στήν τάξη! ὑποσχέθηκε ἐκεῖνος.

Καί ἡ ὑδρόγειος σφαίρα ἦρθε στήν τάξη μέ μεγάλες τιμές. "Ολοι ἤθελαν νά βοηθήσουν νά στηθεῖ στήν ἔδρα, ὅλοι ἤθελαν νά τήν ἀκουμπήσουν. Ἦταν ἓνα ὄνειρο· καί λίγο τό 'χεις νά μπορεῖς νά πιάνεις τό ὄνειρό σου;

Ἀφοῦ τήν ἔβαλαν πάνω στήν ἔδρα, γύρισαν στίς θέσεις τους. "Ολοι ἦταν ἐνθουσιασμένοι. Ἀκόμα κι ὁ δάσκαλος.

– Παιδιά, νάτη ἡ γῆ μας! Τήν ἔσπρωξε ὁ δάσκαλος μαλακά, ἔκανε δυό τρεῖς γύρους ἡ σφαίρα. Τά παιδιά σηκώθηκαν ξανά ἀπό τά θρανία τους, πῆγαν μπροστά στήν ἔδρα κι ἐγίναν... Κολόμβοι. Ἀνακάλυπταν...

– Νάτη ἡ Ἰαπωνία... Ἡ Ἀσία... Ὁ Ἀλέξης ξανάδωσε

μιά ελαφριά σπρωξιά, ή σφαίρα γύρισε.

– Θά πάω σ' όλα αυτά τά μέρη, είπε σιγά. Νά ό Πειραιάς, από δώ θά ξεκινήσω.

– Νά οί πόλοι, ή 'Αρκτική, ή 'Ανταρκτική, μαγεύτηκε ό Στέλιος. Μαγεύτηκαν όλα τά παιδιά.

– Έγώ έχω σπίτι μου ένα βιβλίο γιά έξερευνήσεις τυπωμένο στό τυπογραφείο πού εργάζεται ή μητέρα μου, είπε ή Βαγγελιώ.

– Μιλάει γιά τίς έξερευνήσεις στή στεριά; ρώτησε μέ ένδιαφέρον ό δάσκαλος.

– Μιλάει γιά τίς έξερευνήσεις στή θάλασσα, έ-
ξηγησε ή Βαγγελιώ.

– Φέρ' το αύριο, τήν παρακάλεσαν τά παιδιά.

– Άν αύριο μιλήσουμε γιά έξερευνήσεις, γιατί δέν πρέπει νά μιλήσουμε γιά τό διάστημα; ρώτησε ό Πέτρος.

– Αύτή τήν εργασία νά τήν αναλάβεις έσύ, Πέτρο. Δέν μās είπες πώς θά γίνεις αστροναύτης; πείραξε ό Γιάννης τό φίλο του. Κοκκίνησε ό Πέτρος. Τ' άρесе νά διαβάζει μυθιστορήματα γιά τό διάστημα. Είχε διαβάσει όλο τόν 'Ιούλιο Βέρν. Μιά μέρα είχε έμπιστευτεί τ' όνειρό του στά παιδιά κι από τότε «τά μυαλά τοῦ Πέτρου είναι στόν άέρα», «άεροβατείς», «δέν πατάς τά πόδια σου στή γή», όλο τέτοια άκουε. Άλλά μπροστά στήν «έπίσημη άρχή» τής τάξης, τό δάσκαλο, πρώτη φορά γινόταν τέτοια κουβέντα. Έσφιξε τά δόντια του καί είπε αυτό πού είχε διαβάσει τελευταία:

– Ό τόμος «πλανήτης γή» έκλεισε κι άνοιξε ένας καινούριος τόμος: «γή καί διάστημα». Τό 'πε μέ τόσο επίσημο τόνο, πού ξάφνιασε τά παιδιά.

Τά χαμόγελα σταμάτησαν. Ό δάσκαλος πήγε πρós τό παράθυρο. Κοίταξε έξω, ξαναγύρισε, κοίταξε ένα ένα τά παιδιά καί είπε:

– Ἡ ἐξερεύνηση τῆς γῆς, τῆς θάλασσας καί τοῦ διαστήματος θέλει θάρρος, ἀγωνιστικότητα καί αὐταπάρνηση. Ξεκινάει ἀπό τήν ἀνάγκη πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος, νά «γνωρίσει», νά «μάθει». Ἡ περιπέτεια εἶναι μιά λέξη, πού ἠλεκτρίζει ὅλους μας. Κι ὁ ἄνθρωπος δέχεται νά ριψοκινδυνεύσει, γιά νά ἱκανοποιήσει τήν ἀνάγκη γιά γνώση. Λοιπόν, ὅλοι μας περιμένουμε, μέσα σέ δύο βδομάδες, τή δουλειά πού θά μαζέψετε γιά ὅλη αὐτή τή θαυμασία περιπέτεια.

Ὁ Γιάννης ἐκείνη τή στιγμή εἶπε:

– Νομίζω πώς πρέπει νά βραβευτεῖ ἡ πιό σπουδαία ἐργασία. Σάν πρόεδρος τῆς τάξης προτείνω νά δώσουμε στό νικητή ἓνα βραβεῖο.

– Μιά σοκολάτα τοῦ δεκάρικου! Τό ταμεῖο εἶναι φτωχό, θύμισε ἡ Ρηνιώ.

– Μά θά ἐργαστοῦν σκληρά τά παιδιά, εἶχε ἀντιρρήσεις ὁ πρόεδρος. Πρέπει νά ἀμειφθοῦν.

Ἡ Ρηνιώ περήφανη ἔφερε παράδειγμα ἀπό τήν ἱστορία.

– Οἱ πρόγονοί μας πάλευαν γιά ἓνα κλωνάρι ἐλιάς.

Καί τό ἐπιχείρημα ἔπιασε. Ἐπαθλο θά ἦταν ἓνα κλωνάρι ἐλιάς, ἀπό τήν ἐλιά πού βρισκόταν μπροστά στό γήπεδο.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά παιδιά ἀνέλαβαν ἐργασίες καί πάνω σέ ποιά θέματα;
2. Μπορεῖς νά βρεῖς στά λόγια τοῦ δασκάλου τά αἶτια πού σπρώχνουν τούς ἀνθρώπους στίς ἐξερευνήσεις;
3. Ποιό εἶναι τό νόημα τῆς φράσης «ὁ τόμος πλανήτης γῆ» ἐκλείσει καί ἀνοίξε ἓνας καινούριος τόμος: «γῆ καί διάστημα...»;
4. Κρίνεις ὀρθή τήν ἀπόφαση τῶν παιδιῶν νά δώσουν βραβεῖο στήν καλύτερη ἐργασία;
5. Προτιμᾷς κλωνάρι ἐλιάς γιά βραβεῖο ἢ ἄλλη ἀμοιβή; Δικαιολόγησε τήν ἀποψή σου.

33. ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ

Τό αὐτοκίνητο ἄργησε νά 'ρθει. Τά παιδιά κρατοῦσαν τσίλιες στό σταυρδρόμι.

– Λές νά τό ἔπιασε λάστιχο;

– Λές ν' ἄρρώστησε ὁ ὁδηγός; Τά παιδιά ἀνησυχοῦσαν κι ὅλο τό κακό ἔβαζαν μέ τό νοῦ τους. Εἶχαν μαζί τους τσάντες, τσαντάκια μέ φαγητά, παγούρια, μιά μπάλα.

“Όταν φάνηκε τό αὐτοκίνητο, ἀνάπνευσαν. Ἐπιτέλους ἦρθε! Ἀνέβηκαν σβέλτα καί ταχτοποιήθηκαν χωρίς πολλές φωνές. Μόνο σάν ξεκίνησαν, πῆγε ἡ καρδιά τους στόν τόπο της. Ἡ ἐκδρομή ἦταν πιά μιά πραγματικότητα...”

Ἡ ἐκδρομή ἄρχιζε. Κι ἐκδρομή θά πεῖ κέφι καί τραγουδί. Ἀρχισαν λοιπόν νά τραγουδοῦν μ' ὅλη τήν ψυχή καί τή φωνή τους...

Ἐφτασαν ψηλά στά ἔλατα. Καί ξύπνησαν τά ἔλατα, καί ξύπνησαν οἱ πλαγιές, κι ἀντιβούισαν τά φαράγγια, καί ἔπαιξαν μπάλα τά παιδιά, καί φώναζαν «γκόλ», «γκόλ»! Κι ἦταν τόσο ὁμορφα, πού ξεθάρρεψε ἓνας λαγός καί στάθηκε νά μάθει πῶς παίζεται τό ποδόσφαιρο.

“Όταν ὁ ἥλιος ἀνέβηκε ψηλά, τά παιδιά πείνασαν. Βρῆκαν μιά πηγή, κάθισαν ἐκεῖ πλάι, ἄνοιξαν τίς τσάντες τους κι ἔβγαλαν τά φαγητά τους.

– Τί ὁμορφο πού εἶναι τό δάσος! ἐνθουσιάστηκαν.

Ἡ Μυρτώ, πού 'χει ὡραία φωνή, ἄρχισε ἓνα τραγούδι:

Τό δάσος πού λαχτάριζες
ὥσπου νά τό περάσεις,
τώρα νά τό ξεχάσεις,
διαβάτη ἀποσπερνέ.

Μιάν αὐγινὴ τὸ κούρσεψαν
ἀνίδρωτοι λοτόμοι
κι ἐκεῖ εἶναι τώρα δρόμοι,
διαβάτη ἀποσπερνέ... *

“Ολοι τὸ τραγουδοῦσαν σιγὰ σιγὰ μαζί μέ τή Μυρτώ.
Οὔτε ἄκουσαν τὰ βήματα. Ἐκεῖ μπροστά τους ξαφνικά
φάνηκε ἓνας κύριος μ’ ἓνα σκύλο.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιῆς διαφορετικές ψυχικές καταστάσεις ἐκφράζονται μέ τίς φράσεις τοῦ κειμένου: «τά παιδιά ἀνησυχοῦσαν», «ἀνάπνευσαν», «πῆγε ἡ καρδιά τους στόν τόπο της»;
2. Στό ποῖημα τοῦ Μαλακάση ὁλόκληρη ἡ δεύτερη στροφή δικαιολογεῖ ἓνα στίχο τῆς πρώτης. Μπορεῖς νά βρεῖς ποιός εἶναι αὐτός ὁ στίχος;
3. Ὑπάρχουν πραγματικά καί φανταστικά σημεῖα μέσα στό κείμενο. Νά τά ξεχωρίσεις.

* (Ἡ «Τό δάσος» Μ. Μαλακάση)

34. ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΦΙΛΟΣ: ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ὁ κύριος στάθηκε. Στάθηκε κι ὁ σκύλος.

– Καλημέρα, εἶπε ζεστά στά παιδιά.

– Καλημέρα, εἶπε κι ἡ οὐρά τοῦ σκύλου.

Ὅλοι σηκώθηκαν. Ἀντιχαιρέτησαν.

– Καλημέρα σας.

– Καλημέρα, εἶπε κι ὁ δάσκαλος κι ἔδωσε τό χέρι του στὸν ἄγνωστο.

– Ἐκδρομή! Μπράβο! Τό πιό μεγάλο σχολεῖο εἶναι ἡ φύση. Καλῶς ἦρθατε στό δάσος μας! Ἀπό κουβέντα σέ κουβέντα τά παιδιά ἔμαθαν πῶς εἶναι ὁ δασάρχης.

– Περάσατε ἀπὸ τὰ παλιά καμίνια, ὅπου ἔφτιαναν παλιότερα κάρβουνα οἱ καρβουνιάρηδες; ρώτησε τά παιδιά ὁ δασάρχης. Τά παιδιά κούνησαν ἀρνητικά τό κεφάλι τους.

– Κρίμα, εἶπε ὁ δασάρχης. Κρέμασε τό ραβδί πού κρατοῦσε σ' ἓνα δέντρο καί κάθισε κάτω στό χῶμα. Ἀκούμπησε τήν πλάτη του σ' ἓναν κορμό. Κατάλαβαν τά παιδιά πῶς τό δάσος ἦταν γι' αὐτόν νά, αὐτό πού λέμε «σάν τό σπίτι του».

– Θά σᾶς πῶ τότε ἐγώ γιὰ τὰ καμίνια, εἶπε.

Τά παιδιά κάθισαν κι αὐτά κάτω ὀλόγυρά του καί κρεμάστηκαν ἀπὸ τὰ χεῖλια του. Κάθισε κι ὁ δάσκαλος, κάθισε κι ὁ σκύλος στά δυό πισινά του πόδια, κι ὁ δασάρχης ἄρχισε νά τοὺς ἐξηγεῖ τὸν τρόπο πού γίνονται τὰ κάρβουνα. Τοὺς εἶπε πῶς γιὰ νά κάνουν κάρβουνα, ρίχνουν πολλὰ ξύλα σ' ἓνα μεγάλο καμίνι. Σκεπάζουν τό καμίνι μέ χῶμα, ἀλλὰ τόσο καλά, ὥστε νά μὴν μπαίνει ἀέρας ἀπὸ πουθενά. Ὑστερα, ἀπὸ μιά τρύπα πού ἔχουν ἀφήσει ἐπίτηδες, βάζουν φωτιά στά παραχωμένα ξύλα. Τό καμίνι σκεπασμένο καίει σιγά σιγά. Ὑστερα ἀπὸ μερι-

κές μέρες τὰ ξύλα μέ τή σιγανή φωτιά γίνονται κάρβουνα.

— Καί τὰ δέντρα; ρώτησε ό Μαθιός.

— Όπως οί λοτόμοι, έτσι κι οί καρβουνιάρηδες, είπε ό δασάρχης, κόβουν μόνο τὰ δέντρα πού τούς λέμε έμεϊς νά κόψουν, κι έτσι δέν καταστρέφουν τό δάσος. Τό καλό όμως είναι πού τὰ περισσότερα κάρβουνα τὰ έχουμε χωρίς νά κόβουμε δέντρα. Τὰ βρίσκουμε στή γή. Καί θά σās πώ τό γιατί.

Έδω καί χιλιάδες χρόνια τὰ δάση ήταν τόσο πυκνά, πού δέν μπορούσε νά μπει μέσα ζωο νά βοσκήσει. Μέ δυσκολία ζούσαν εκεί λιοντάρια, αρκούδες, λύκοι καί μεγάλα πουλιά μέ φτεροῦγες θεόρατες καί μ' άτσάλινα νύχια. Όποιο θηρίο μπορούσε έτρωγε τό μικρότερο, γιά νά ζήσει. Μέσα στους λόγκους αυτούς ό ήλιος δέν μπορούσε νά μπει. Νύχτωνε από τήν ήμέρα. Τὰ δάση εκείνα γέρασαν καί τὰ δέντρα τους έπεσαν κάτω. Κι επειδή άνοιξε ή γή από σεισμούς καί κατακλυσμούς, εκείνα παραχώθηκαν σέ πολλές όργιές βαθιά.

Καθώς περνούσαν τὰ χρόνια, άλλα δάση φύτρωναν καί ψήλωναν κι αυτά, όπως τὰ πρώτα, κι ύστερα γερνούσαν καί πέθαιναν! Κι άνοιγε ή γή καί τὰ έθαβε. Καί πάλι άλλα φύτρωναν.

Τί έγιναν εκείνα τὰ πεθαμένα δάση; Δέ χάθηκαν. Σήμερα πού σκάβουμε πολύ βαθιά, τὰ ξαναβρίσκουμε. Δέν είναι δέντρα όπως ήταν. Τὰ ξύλα τους μέσα στή γή έγιναν κάρβουνα σκληρά σαν τήν πέτρα καί μαῦρα.

Καί σήμερα, πού οί άνθρωποι είναι πολλοί κι έχουν ανάγκη από μεγάλες φωτιές γιά τίς έργασίες τους, ανοίγουν τή γή καί βρίσκουν όσο κάρβουνο θέλουν. Μ' αυτά ανάβουν τίς μηχανές, κινούν τὰ εργοστάσια, τούς σιδηροδρόμους καί τὰ βαπόρια. Συλλογιστείτε πόσες είναι

αυτές οι μηχανές καί πόσα κάρβουνα χρειάζονται.

Ποιός θά τό 'λεγε, πώς ἐκεῖνα τά πεθαμένα δέντρα θά γίνονταν χρήσιμα ὕστερα ἀπό χιλιάδες χρόνια. Κι ὅμως, αὐτό εἶναι τό δάσος. Κάνει καλό στόν ἄνθρωπο μέ χίλιους τρόπους. Δέν κουράζεται ποτέ. Ζεῖ καί μᾶς χρησιμεύει. Πεθαίνει καί μᾶς χρησιμεύει.

Γιά νά μᾶς δώσει ὅμως τό δέντρο ὅσα μᾶς χαρίζει, πρέπει νά ζεῖ μέ χιλιάδες ἄλλα δέντρα. Γιατί, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι καί τά δέντρα ζοῦν πολλά μαζί στούς τόπους πού θέλουν αὐτά καί βοηθοῦν τό ἓνα τό ἄλλο.

Ἐνωμένα πολεμοῦν τό βαρύ χειμῶνα καί τό καυτερό καλοκαίρι. Ἐνωμένα μεγαλώνουν, κάνουν μεγά-

λους κορμούς και πετοῦν δυνατά κλαδιά. Ἔτσι γίνεται στά ὕψη τῶν βουνῶν μιά μεγάλη πολιτεία, πού τή λέμε δάσος. Αὐτή ἐδῶ! *

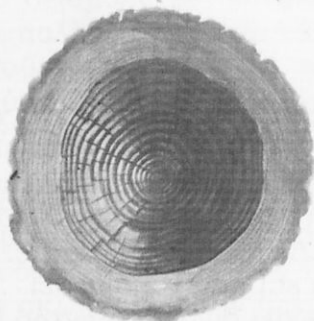
Ὁ δασάρχης σταμάτησε νά μιλάει, μά τά παιδιά δέν κινήθηκαν. Πρῶτος σηκώθηκε ὁ σκύλος. Γρύλισε σιγανά: «Θά κρατήσῃ πολὺ ἡ κουβέντα; Ἡ βόλτα μας δέ θά γίνῃ;» Ἔτσι κατάλαβαν τά παιδιά πῶς εἶπε ὁ σκύλος. Μά φαίνεται πῶς τό ἴδιο κατάλαβε κι ὁ δασάρχης.

—Ἐγὼ πηγαίνω, κι ἐσεῖς χαρεῖτε αὐτή τή μέρα πού σᾶς χάρισε τό δάσος. Τρέξετε, ν' ἀνοίξουν τά πνευμόνια σας, νά γεμίσουν ὀξυγόνο. Τό ὀξυγόνο, πού κι αὐτό σᾶς τό χαρίζει τό δάσος!

Χαιρέτισε τό ἴδιο ζεστά κι ὅπως ἦρθε ἀθόρυβα ἔτσι κι ἔφυγε.

Ξαφνικά ἡ Μυρτώ ἔτρεξε, ἀγκάλιασε ἓνα χοντρό κορμό σφιχτά καί εἶπε στό δέντρο μέ ἀγάπη:

Φίλε μου!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πῶς εἶπε ὁ δασάρχης στά παιδιά ὅτι γίνονται τά κάρβουνα σήμερα;
2. Πῶς ἐγιναν τά κάρβουνα πού τά βρίσκουμε ἔτοιμα στή γῆ;
3. Τό δάσος κάνει καλό στόν ἄνθρωπο μέ χίλιους τρόπους. Ποιούς ἀναφέρει τό κείμενο; Ὑπάρχουν κι ἄλλοι;
4. Τί ἔκαμε τή Μυρτώ νά ἀγκαλιάσῃ τόν κορμό τοῦ δέντρου καί νά πεῖ: «Φίλε μου!»;

* «Τά ψηλά βουνά.»

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

35. Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τά παιδιά έπαιξαν, έτρεξαν. Κάποια στιγμή κουράστηκαν. Μαζεύτηκαν τριγύρω από τό δάσκαλο. Τόν κοίταξαν παραξενεμένα. Γιατί άραγε ό δάσκαλος ήταν συλλογισμένος; Κάθισαν κοντά του.

— Τί συμβαίνει; τόν ρώτησαν μέ τά μάτια τους. Κατάλαβε ό δάσκαλος πώς περίμεναν νά τούς πει τί τόν έκανε τόσο σκεπτικό.

— Παιδιά, άκούσατε λίγα γιά τό δάσος. Τό δάσος πού ό άνθρωπος τό καταστρέφει άσυλλόγιστα. Δέ σκέφτεται πώς τό δάσος είναι ζωή. Έτσι άρχισε νά μιλάει ό δάσκαλος κι ήταν σάν νά μιλούσε στό κάθε παιδί χωριστά!

— Ό κόσμος όλόκληρος ρίχτηκε πάνω στή φύση, σάν νά 'ταν ή φύση έχθρός. Καί τήν κατάστρεψε. Έτσι τώρα ό άνθρωπος στέκεται τρομαγμένος μπροστά σέ μιά έρημη, καταστραμμένη γή. Μέταλλα, πετρέλαια, τρόφιμα, ζωντανοί οργανισμοί τής θάλασσας καί τής ξηράς, τά πουλιά, τά ψάρια του βυθοῦ καί τά άγρια κοπάδια τής ζούγκλας, ή πολύτιμη ξυλεία του δάσους, άκόμα καί τό νεράκι του Θεοῦ, πού ήταν άλλοτε άφθονο, λιγοστεύουν, λιγοστεύουν...

Η φωνή του δασκάλου είχε γίνει τώρα βροντερή. Σηκώθηκε όρθιος.

— Παρατήστε τά πράματά σας καί έλάτε μαζί μου.

Προχώρησαν ώσπου βγήκαν σ' ένα ξέφωτο.

— Ένα φόφιο πουλί! Φώναξε ένα παιδί κι όλα έτρεξαν εκει. Ό δάσκαλος χωρίς βιάση πλησίασε κι αυτός. Άφησε τά παιδιά νά περιεργαστούν τό πουλί. Δέν τά έμπόδισε σάν άνοιξαν ένα λάκκο καί τό 'βαλαν μέσα. Όταν τέλειωσαν, κοίταξαν έρωτηματικά τό δάσκαλο.

— Τώρα τί κάνουμε; ρώτησε ό Γιάννης.

– Μιλᾶμε γιά τόν κύκλο τῆς ζωῆς, εἶπε ὁ δάσκαλος. Τά παιδιά δέν κατάλαβαν.

– Τί εἶναι ὁ κύκλος τῆς ζωῆς; Μήπως ξέρει κανένας; ρώτησε ὁ δάσκαλος.

Τά παιδιά κοιτάχτηκαν μεταξύ τους. "Ὁχι, δέν ἔξεραν. Ὁ δάσκαλος χαμογέλασε.

– Τόν κύκλο τῆς ζωῆς τόν ξέρετε ὅλοι, γιατί τόν ἀντικρίζετε ὅλοι κάθε μέρα, ἐπέμεινε.

Τά παιδιά τόν κοίταξαν σάν χαμένα. Ὁ δάσκαλος ἔσκυψε, πῆρε ἓνα ἴσιο κλαρί ἀπό κάτω, ἴσιωσε καί τό χῶμα καί ζωγράφισε τή γῆ μας.

– Ἐδῶ ἐπάνω ζοῦμε, εἶπε, ἐμεῖς καί τά ζῶα, νά ἐδῶ πετοῦν τά ἔντομα καί τά πουλιά, ἐδῶ φυτρώνουν τά φυτά!

Ἐσκυψαν τά παιδιά, εἶδαν ὀλοζώντανα τοὺς ἀνθρώπους, τά πουλιά, τά δέντρα.

– Κι ἐδῶ εἶναι ἡ θάλασσα, πού μέσα της ζοῦν τά ψάρια καί τά φυτά τοῦ βυθοῦ.

Τά παιδιά εἶδαν μέ τή φαντασία τους ὀλοζώντανα τά ψάρια καί τά φυτά τοῦ βυθοῦ.

– Ἄς πάρουμε τώρα γιά παράδειγμα ἓνα φυτό τῆς γῆς.

Τό φυτό παίρνει ἀπό τή γῆ ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, γιά νά ζήσει καί νά ἀναπτυχθεῖ, ἔτσι;

– Καί πάει ἡ ἀγελάδα καί τρώει τό φυτό καί παίρνει μέ τή σειρά της ὅλες τίς οὐσίες πού τῆς χρειάζονται, εἶπε ὁ Θανάσης.

– Καί ὁ ἄνθρωπος τρώει τήν ἀγελάδα ἢ πίνει τό γάλα της καί παίρνει κι αὐτός ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, εἶπε ἡ μαυρομάτα ἡ Χριστίνα.

– Εἶστε σπουδαῖα παιδιά, ὁμολόγησε ὁ δάσκαλος. Καί τώρα, Χριστίνα, πές μου, ὅταν σαπίσει τό φυτό, ὅταν πεθάνει τό πουλί, κι ὁ ἄνθρωπος σάν πεθάνει, τί γίνεται;

– Τί γίνεται; απόρησαν τὰ παιδιά.
– Χάνονται στό χῶμα, εἶπε δειλά ἡ Χριστίνα.
Κούνησε τό κεφάλι του ἀρνητικά ὁ δάσκαλος.
– Τίποτα δέ χάνεται στή φύση, παιδιά. Ξαναγυρίζουν ὅλα στήν μητέρα γῆ καί γίνονται λίπασμα, λίπασμα ἀπαραίτητο γιά τὰ καινούρια φυτά. Αὐτός ὁ κύκλος εἶναι...

– Ὁ κύκλος τῆς ζωῆς! Φώναξαν τὰ παιδιά.
– Εἶστε σπουδαῖα παιδιά, ξαναομολόγησε ὁ δάσκαλος. Τά πλαστικά ὅμως, τὰ χημικά κατάλοιπα, τὰ ἐντομοκτόνα, τὰ ἀπορρυπαντικά, δέν τρώγονται ἀπό κανένα ζωντανό ὄργανισμό, οὔτε ἀφομοιώνονται ἀπό τή φύση, οὔτε διαλύονται μέσα στή φύση. Τό καταλάβετε αὐτό;

Τά παιδιά δέν ἀπάντησαν. Δέν εἶχαν καλοκαταλάβει. Τότε ὁ δάσκαλος πῆρε ἕνα ξυλαράκι, τοῦ ἔβαλε φωτιά. Κήκε τό ξυλαράκι, ἔγινε στάχτη, τή φύσηξε ὁ δάσκαλος· ἡ στάχτη σκορπίστηκε στόν ἀέρα, ἔπεσε στό χῶμα.

– Ἡ στάχτη θά γίνει λίπασμα, εἶπε ὁ δάσκαλος κι ὁ ἀέρας πῆρε τίς ἀνόργανες οὐσίες τοῦ ξύλου πού κήκε.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὁ δάσκαλος ἦταν συλλογισμένος; Τί εἶπε στά παιδιά γιά τή συμπεριφορά τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τή φύση;
2. Μέ ποιά ἀφορμή μίλησε ὁ δάσκαλος στά παιδιά γιά τόν κύκλο τῆς ζωῆς; Ποιά παραδείγματα ἔφερε;
3. Τί εἶναι ὁ κύκλος τῆς ζωῆς;

36. Η ΡΥΠΑΝΣΗ: Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΧΘΡΟΣ

– Θανάση, πρίν ἔτρωγες μέ πλαστικό πηρουνάκι, γύρισε στοῦ Θανάση ὁ δάσκαλος.

– Ἔχω κι ἄλλο στήν τσέπη μου, τό θέλετε;

– Ναί, εἶπε ὁ δάσκαλος. Πῆρε τό πηρουνάκι στά χέρια του, τό ἔδειξε στά παιδιά.

– Αὐτό τό πλαστικό, ἂν τό θάψουμε στή γῆ, δέ θά γίνει ποτέ ἓνα μέ τό χῶμα, εἶπε.

– Νά τό κάψουμε! πρότεινε ὁ Ἀλέξης.

– Θά μολύνουμε τήν ἀτμόσφαιρα, ἂν τό κάψουμε, ἐξήγησε ὁ δάσκαλος. Καί ξέρετε τί θά πεί νά μολύνουμε τήν ἀτμόσφαιρα; Δέ θά ἔχουμε ὀξυγόνο. Καί χωρίς ὀξυγόνο δέν ὑπάρχει ζωή. Ἡ φύση δέν ἔχει ἀπεριόριστες δυνατότητες παραγωγῆς ὀξυγόνου! Κάθε ἄνθρωπος καταναλώνει κάθε χρόνο διακόσια ὥς τριακόσια κιλά ὀξυγόνο.

– Τότε ἔχουμε μπόλικο, συμπέρανε ἡ Βαγγελιώ.

– Ὁχι, γιατί ἓνα τζέτ γιά μιά ἀπλή πτήση Ν. Ὑόρκη - Παρίσι καταναλώνει τριανταπέντε τόνους ὀξυγόνο. Ἐνῶ τρία δισεκατομμύρια ἄνθρωποι καταναλώνουν ἑννιακόσια ἑκατομμύρια τόνους ὀξυγόνο γιά νά καί τό πετρέλαιο καί ὁ ἄνθρακας πού χρειαζόμαστε κάθε χρόνο, θέλουμε ἑκατόν ἑβδομήντα πέντε δισεκατομμύρια τόνους ὀξυγόνο! Ξέρετε πῶς πεντακόσιες χιλιάδες αὐτοκίνητα βγάζουν κάθε μέρα ἓνα δισεκατομμύριο κυβικά μέτρα δηλητηριώδη καυσαέρια;

Τά παιδιά ἄκουγαν ζαλισμένα.

– Κι ἡ θάλασσα... ἡ ὁμορφὴ θάλασσα ἔγινε ὁ σκουπιδότοπος τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ὁ ἥλιος δέν μπορεῖ πιά νά διαπεράσει τό παχύ στρώμα τῆς ρύπανσης πού τῆς ἄπλωσε ὁ πολιτισμός μας. Ἡ ὀξυγόνωσή* τῆς δέν εἶναι πιά δυνατή κι ἔτσι τά ψάρια καί τά φυτά τῆς πεθαίνουν.

– Δηλαδή... χανόμαστε, ψέλλισε ή Χριστίνα.

– Δηλαδή... άντε νά βουτήξεις πιά στη θάλασσα!
'Αναστέναξε ό Γιάννης.

– Κι άντε νά κάνεις βαθιές εισπνοές στό παράθυρό σου τό πρωί, γιά νά παίρνεις... άνύπαρκτο όξυγόνο. 'Ο Πέτρος άνοιξε τά χέρια του καί πήρε κωμικά μιά βαθιά εισπνοή.

– Κάτι πρέπει νά γίνει, είπε σκεφτικά ό 'Αλέξης.

Αυτό περίμενε ό δάσκαλος. 'Αγκάλισε μέ τά μάτια του τά παιδιά.

– Κάτι πρέπει νά γίνει, παιδιά. "Όχι σκύψιμο τό κεφάλι!

– Καί τί δηλαδή μπορούμε νά κάνουμε έμεϊς; κοροΐδεψε ό Κώστας.

– Μπορούμε, Κώστα, νά μήν πετᾶμε στό δρόμο τό

* όξυγόνωση: έμπλουτισμός μέ όξυγόνο.

χαρτί της καραμέλας πού φάγαμε, είπε ή Άννα.

– Κι όταν πηγαίνουμε έκδρομή νά μήν αφήνουμε τά σκουπίδια καί τ' αποφάγια χωρίς νά τά μαζέψουμε, είπε ό Άλέξης.

– Κι όταν εἴμαστε κοντά στό δάσος νά μήν παίζουμε ἀπρόσεχτα μέ τή φωτιά! πρόσθεσε ό Φώτης.

– Κι ἄλλο μπορούμε νά κάμουμε, είπε ή Βαγγελιώ. Νά φυτέψουμε δέντρα στή γυμνή πλευρά τοῦ λόφου μας, γιά νά δώσουμε κι ἄλλο ὀξυγόνο στόν τόπο μας.

Αὐτό πολύ ἄρεσε στά παιδιά.

– Ζήτω! ξεφώνισαν.

– Καί πού θά βροῦμε τόσα πολλά λεφτά νά αγοράσουμε τόσα δέντρα; ρώτησε κάποιος.

– Θά κάμουμε αἴτηση στό Δασαρχεῖο, τούς ἠσύχασε ό δάσκαλος. Θά μᾶς βοηθήσουν. Τό Δασαρχεῖο θά μᾶς στείλει πευκάκια καί καθένas μας θά φυτέψει μιά σειρά, πού θά πάρει τ' ὄνομά του.

– Ζήτω! ζήτω! ξεφώνισαν καί πάλι τά παιδιά.

Ζήτω στό Δασαρχεῖο!

«Έμένα μέ νοιάζει»

Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιά ποιούς λόγους ή ρύπανση εἶναι «ό μεγάλος ἐχθρός»; Έχουν σχέση αὐτοί οἱ λόγοι μέ τόν «κύκλο τῆς ζωῆς»;
2. Ποιούς κινδύνους ἀπό τή ρύπανση ἀναφέρει τό κείμενο; Έλλους κινδύνους ξέρεις;
3. Μέ ποιούς τρόπους μπορούν τά παιδιά νά βοηθήσουν στόν ἀγώνα κατά τῆς ρύπανσης; Νά βρεῖς ὅσους ἀναφέρει ή συγγραφέας καί νά προσθέσεις καί δικούς σου.

37. Η ΚΥΡΑ-ΡΥΠΑΝΣΗ

Μέ λένε κυρα-Ρύπανση,
γνωστή μικρῶν μεγάλων
καί τήν περνῶ ὑπέροχα,
σέ κάθε περιβάλλον.

Στά σπίτια μέσα, στίς αὐλές,
στούς δρόμους, στίς πλατείες.
Κυκλοφορῶ μέσ στά χωριά
καί μέσ στίς πολιτείες.

Παίρνω σέ· καθεμιά ἐποχή
τά δροσερά μου μπάνια,
σέ ποταμούς κι ἀκρολιμνιές
σ' ἀκτές καί σέ λιμάνια.

Κι ἀφήνομαι μέσ στ' ἀπαλό
φτερούγισμα τοῦ ἀγέρα,
νά μέ πηγαίνει δῶ κι ἐκεῖ
ταξίδι, νύχτα μέρα.

Τῆς μόδας ἔγινα πολύ
τά τελευταῖα χρόνια
κι ὅλοι γιά μένα συζητοῦν
σ' αἰθουσες καί σαλόνια.

Αὐτό πολύ μέ συγκινεῖ
βεβαίως, μά σωπαίνω.
Αὐτοί μιλοῦν, μιλοῦν, μιλοῦν
κι ἐγώ ρυπαί... ρυπαί... ρυπαίνω.

«Μέ λένε ἥλιο»

Δημήτρης Μανθόπουλος

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τό ποίημα κάνει μιά αυτοπαρουσίαση τής ρύπανσης καί ἀναφέρει καί τρεῖς διαφορετικές μορφές τής. Ποιές στροφές μιλάνε γιά τήν αυτοπαρουσίαση καί ποιές γιά τίς μορφές τής ρύπανσης;
2. Ποιά εἶναι, σύμφωνα μέ τό ποίημα, τά γνωρίσματα τής ρύπανσης;

38. ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ

Κάθισαν κι ἔγραψαν ὅλοι μαζί ἓνα γράμμα στό δασαρχεῖο:

«Ἐμεῖς, τά παιδιά τής τετάρτης, θέλουμε νά ζήσουμε μονοιασμένα μέ τή φύση. Θέλουμε νά βοηθήσουμε, γιά νά ἔχει ἡ πατρίδα μας πράσινο. Σᾶς παρακαλοῦμε, στείλτε μας πευκάκια. Θά μεγαλώνουμε παρέα, τά πευκάκια κι ἐμεῖς».

– Γράψε πώς θά τά ποτίζουμε, πρόσταξε ὁ Φώτης.

– Τέτοια δέ γράφονται σέ δημόσιες ὑπηρεσίες, εἶπε ἡ Στέλλα. Ἀφοῦ τούς λέμε πώς θά τά μεγαλώσουμε, λογικό εἶναι πώς θά τά ποτίζουμε, γιά νά μεγαλώσουν.

Πῆραν λεφτά ἀπό τό ταμεῖο, ἀγόρασαν γραμματόσημο κι ἔστειλαν τό γράμμα. Πρίν τό ρίξουν στό κουτί, ἡ Βαγγελιώ εὐχήθηκε:

– Ἄντε στό καλό καί καλή ἀπάντηση!

Εἶχαν βάλει τή διεύθυνση καί τ' ὄνομα τοῦ δασκάλου, γιά ν' ἀπαντήσῃ ἡ ὑπηρεσία. Ἀπό τήν ἄλλη μέρα κιόλας τόν κοίταζαν στά μάτια. Λές νά ἔχει νέα;

– Μήν κάνετε ἔτσι, βρέ παιδιά. Κάντε ὑπομονή! Χτές τό στείλαμε, συμβούλευε ὁ Γιάννης σοβαρά, ἀλλά πρῶτος αὐτός ἦταν πού μετροῦσε τίς μέρες στά δά-

χτυλά του, πρώτος αυτός κοίταγε στά μάτια τό δάσκαλο...

– Μιά μιά μετρῶ τίς μέρες· πέρασαν δεκαπέντε καί καμιά εἶδηση, εἶπε ἡ Βαγγελιώ ἐκείνη τήν ἡμέρα στή Στέλλα, μόλις κάθισαν στό θρανίο.

– Εἶδα σήμερα ἓνα ὄνειρο... πῆγε νά πεῖ ἡ Στέλλα, ὅταν μπῆκε ὁ δάσκαλος. Τό φάκελο τόν εἶδαν ἀμέσως τά παιδιά. Ἀδύνατο νά γελιοῦνται. Ἦταν ἐπίσημος φάκελος. Ἄφησε πού ἦταν καί χοντρός!

– Λοιπόν, παιδιά, ἄρχισε ὁ δάσκαλος καί σήκωσε ψηλά τό φάκελο, ἡ Δασική Ὑπηρεσία μᾶς ἀπάντησε. Θά στείλει πευκάκια.

– Ζήτω! Ζήτω! Σείστηκε ἡ τάξη ἀπό τίς φωνές.

– Κύριε, ρώτησε ὁ Ἀλέξης, ὅταν καταλάγιασε ὁ θόρυβος, μέ τόσα πολλά λόγια ἀπαντάει;

Γέλασαν ὅλοι, γέλασε κι ὁ δάσκαλος.

– Εἶναι χοντρός ὁ φάκελος, γιατί ἔχει μέσα καί ὁδηγίες γιά τή φύτευση, τούς ἐξήγησε.

– Δηλαδή, μᾶς πῆραν στά σοβαρά! θαύμασε ὁ Πέτρος.

– Ζήτω! Ζήτω! Ξανασείστηκε ἡ τάξη. Τώρα φανερώθηκε πώς εἶχαν φοβο κρυφό, μήπως τούς κοροϊδέσουν.

– Λοιπόν, νά οἱ ὁδηγίες. Σήκω, πρόεδρε, νά τίς διαβάσεις ἀπό τήν ἔδρα, νά σέ ἀκούσουμε ὅλοι.

Ὁ Γιάννης σηκώθηκε βιαστικά. Μέ φωνή ἐπίσημη, ἀφοῦ διάβαζε ἐπίσημο ἔγγραφο, ἄρχισε νά διαβάζει πρῶτα τό γράμμα τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ Δασική Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου τούς πληροφοροῦσε πώς τούς ἔστελνε δύο χιλιάδες πευκάκια, καί ἐπειδὴ εἶναι ἀμάθητα τά παιδιά σέ τέτοιες δουλειές, τούς ἔστελνε μαζί καί ὁδηγίες γιά τό πῶς φυτεύονται τά πευκάκια.

Οἱ ὁδηγίες εἶχαν ἔρθει. Θεέ μου, τά πευκάκια πότε θά ῥθουν;

39. ΤΟ ΔΑΣΟΣ

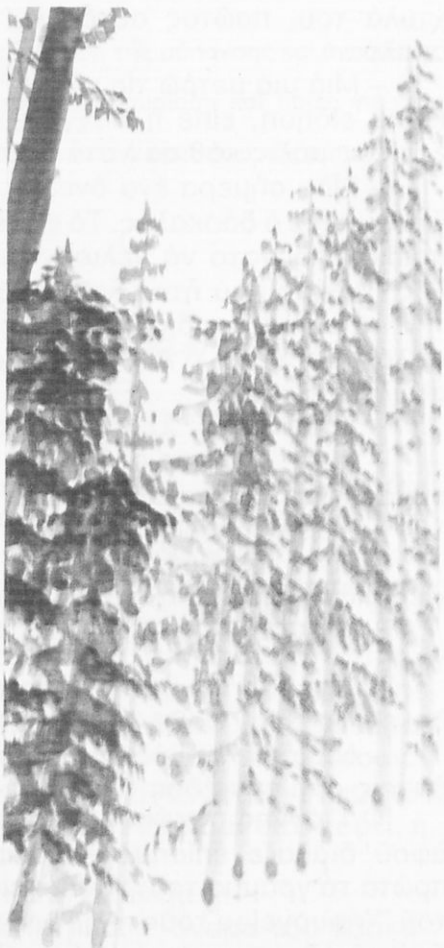
Δές τό σποράκι
τό τόσο δά,
κορμό καί ρίζα
μέσα χωρά.

Ὁ ἀγέρας τό ὅσπειρε
τό θρέφει ἡ γῆ,
μικρό τό ἀνάστησε
κρυφά ἡ βροχή.

Πανώριο δέντρο
τώρα ψηλώνει.
Δουλεύει ἡ ρίζα,
βαθαίνει, ἀπλώνει.

Δέντρο στό δέντρο,
δῶρο Θεοῦ.
Ἡ γῆ πρασίνισε
τώρα παντοῦ.

Ρένα Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά διαφορά βρίσκεις στὸν τρόπο πού τὰ παιδιά θά κάνουν τό δικό τους δάσος καί στὸν τρόπο πού ἡ φύση κάνει μόνη της ἕνα δάσος;
2. Τί εἶναι ἀπαραίτητο, σύμφωνα μέ τό ποίημα, γιά νά υπάρξει ἕνα δέντρο;
3. Τί νόημα δίνεις στούς στίχους: «δέντρο στό δέντρο, δῶρο Θεοῦ»;

40. ΓΟΥΒΙΤΣΕΣ: ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ!

Τά παιδιά βρήκαν τώρα ένα νέο «παιχνίδι». Συναντιόταν τό απόγευμα κι έλεγαν: «Παίζουμε τίς γουβίτσες;» "Όταν χανόταν ό 'Αλέξης κι ή μάνα του άγρίευε καί ρωτούσε:

— Ποϋ γύριζες καί χάθηκες;

‘Ο 'Αλέξης άπαντούσε σοβαρά.

— Παίζαμε γουβίτσες μέ τά παιδιά.

Δέν έδωσαν πολλή σημασία οί μεγάλοι. Κάποιο καινούριο παιχνίδι θά 'ναι. "Αντε νά 'χεις όρεξη νά παρακολουθεΐς τί κατεβάζει τό κεφάλι τών παιδιών. Οϋτε πάλι πρόσεξαν τίς τσέπες τους στήν άρχή. Τίς τσέπες τους, πού ήταν γεμάτες καρύδια, φιστίκια, μύγδαλα. Πρώτη άπόρρησε ή κυρα-Βγενιώ, ή μάνα τής Ρηνιώς.

— Τά 'φαγες όλα τά καρύδια καί τά μύγδαλα καί τά φιστίκια;

—"Όχι, παίζουμε γουβίτσες!

— Μέ μύγδαλα παίζετε αυτό τό παιχνίδι; ρώτησε ή μάνα τής Ρηνιώς.

—"Όχι, φυτεύουμε μυγδαλιές καί καρυδιές.

— Ποϋ τίς φυτεύετε; 'Η κυρά Βγενιώ δέν καταλάβαινε.

—"Ερχεσαι μαζί μου νά σοϋ δείξω πώς παίζεται αυτό τό παιχνίδι; τήν παρακάλεσε ή Ρηνιώ.

—"Ερχομαι, τ' άποφάσισε ή κυρα-Βγενιώ. "Εβγαλε τήν κλαρωτή ποδιά της, συγυρίστηκε καί βγήκε μαζί μέ τήν κόρη της. Καί τότε είδε τά παιδιά. 'Ηταν όλα στό πίσω μέρος του σχολείου. 'Εκεϊ ό τόπος ήταν έλεύθερος, γυμνός άπό δέντρα.

— Τό χώμα είναι καλό, τούς βεβαίωσε ό διευθυντής, σάν πήγαν τά παιδιά νά του ζητήσουν άδεια γιά νά χρη-

σιμοποιήσουν τό χώρο. Τό χώμα είναι καλό, μπορείτε νά φτιάξετε ἐκεῖ ἓνα φυτώριο.

“Ολοι λοιπόν ἦταν ἐκεῖ κι ὁ δάσκαλος στή μέση. Καί εἶδε ἡ κυρα-Βγενιώ τά παιδιά ν’ ἀνοίγουν γουβίτσες καί νά χώνουν μέσα ἓνα μύγδαλο καί πλάι ἓνα καρύδι. Ἄλλη γουβίτσα ἀνοιγόταν, χωνόταν προσεχτικά τό μύγδαλο καί πλάι τό καρύδι.

—Ἀκόμα λίγες γουβίτσες, ἀκόμα λίγα δεντράκια, ἐγκαρδίωνε τά παιδιά ὁ δάσκαλος. Φανταστεῖτε, παιδιά, αὐτόν τόν ξερό χώρο, ὅταν θά ’χει μυγδαλιές. Θά παίξετε μέσα στήν ὁμορφιά. Ξέρετε, ἐκτός ἀπό τήν ὁμορφιά, τί ἀξία ἔχουν τ’ ἀμύγδαλα; Ἄμ, τά καρύδια! Κουράγιο, παιδιά, θά ἀλλάξουμε τή μορφή τῆς γειτονιάς μας.

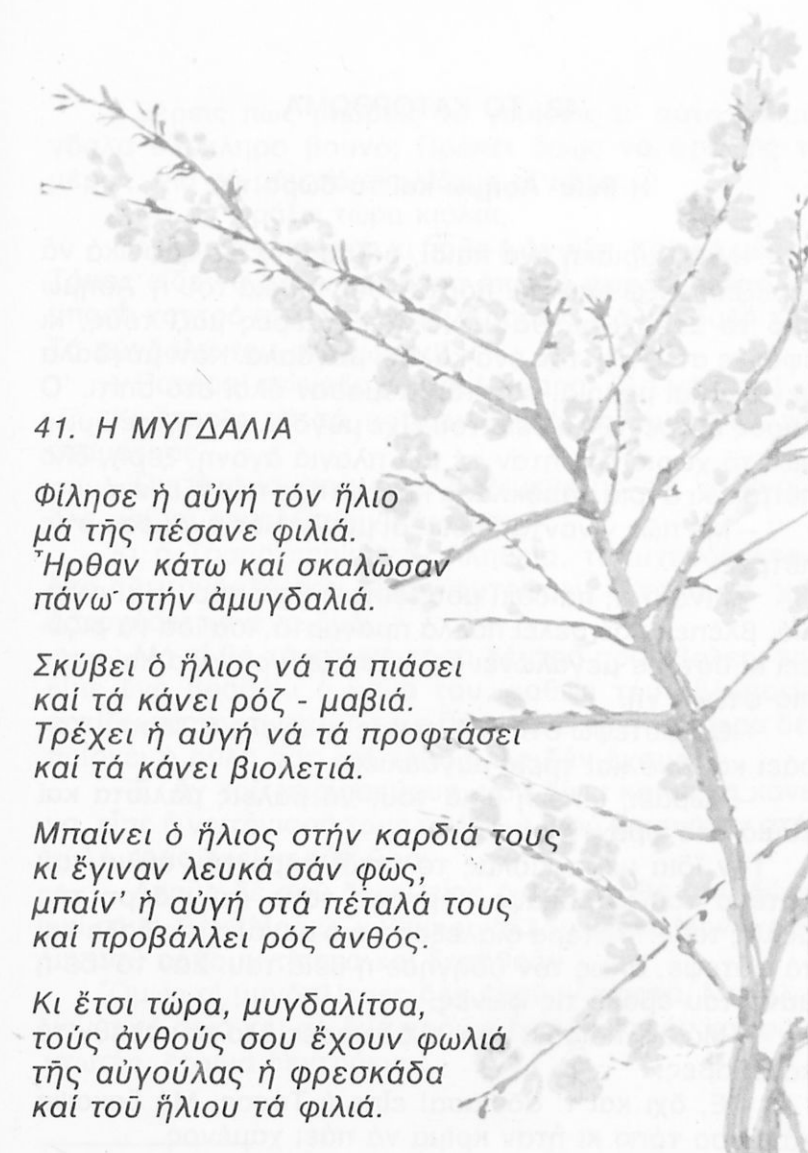
—Ἐμεῖς; κούνησε τό κεφάλι δύσπιστα ἡ Κατερίνα.

—Ἐμεῖς, Κατερίνα! τή βεβαίωσε ὁ δάσκαλος. Νά, ἓνα παιδί κάποτε... Ἦταν ἡ ὥρα νά ξεκουραστοῦν, νά πάρουν μιάν ἀνάσα. Ἔτσι κάθισαν στό πέτρινο πεζούλι πού ἦταν στό πίσω μέρος τοῦ σχολείου, κι ἄκουσαν τήν ἱστορία πού τούς εἶπε ὁ δάσκαλος.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Κατάλαβαν οἱ μεγάλοι ἀπό τήν πρώτη στιγμή τί ἦταν οἱ «γουβίτσες»;
2. Ποιός ἀπόρησε πρῶτος; Τί ἔκανε; Λύθηκε ἡ ἀπορία του;
3. Τί ἦταν τελικά οἱ «γουβίτσες»; Τί προσδοκοῦσαν ὁ δάσκαλος καί τά παιδιά ἀπ’ αὐτές;

41. Η ΜΥΓΔΑΛΙΑ

Φίλησε ή αύγή τόν ήλιο
μά τής πέσανε φιλιά.
Ήρθαν κάτω καί σκαλῶσαν
πάνω στήν άμυγδαλιά.

Σκύβει ό ήλιος νά τά πιάσει
καί τά κάνει ρόζ - μαβιά.
Τρέχει ή αύγή νά τά προφτάσει
καί τά κάνει βιολετιά.

Μπαίνει ό ήλιος στήν καρδιά τους
κι έγιναν λευκά σάν φῶς,
μπαίν' ή αύγή στά πέταλά τους
καί προβάλλει ρόζ άνθός.

Κι έτσι τώρα, μυγδαλίτσα,
τούς άνθούς σου έχουν φωλιά
τής αύγούλας ή φρεσκάδα
καί του ήλιου τά φιλιά.

«Ό άγέρας παίζει φλογέρα»

Γιώργος Σουρέλης

42. ΤΟ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑ

‘Η θεια-‘Ασήμω καί τά δῶρα της

«Μιά Κυριακή ἕνα παιδί, ὁ Τάσος, εἶδε ξαφνικά νά ξεπεζεύει ἔξω ἀπό τήν πόρτα τους ἡ θειά του ἡ ‘Ασήμω ἀπό τό Ξεροχώρι. Θά ‘μενε λίγες μέρες μαζί τους, κι ἔφερνε στ’ ἀνίψι της ἕνα καλάθι μύγδαλα. Κάτι μύγδαλα μεγάλα καί μακριά, πού τά θαύμασαν ὅλοι στό σπίτι. Ὁ Τάσος ἤξερε πώς ἡ θειά του εἶχε μυγδαλιές, ἤξερε ὅμως πώς τό χωριό της ἦταν σέ μία πλαγιά ἄγωνα, ξερή, ὅλο πέτρες κι ἄγρια χαμόκλαδα καί ρώτησε παραξενεμένος.

– Μά πῶς γίνονται, θειά, οἱ μυγδαλιές ἀνάμεσα στίς πέτρες;

– Γίνονται, παιδάκι μου, εἶπε ἡ θειά του. ‘Η μυγδαλιά, βλέπεις, δέ θέλει πολλά πράγματα, ἴσα ἴσα νά ριζώσει κι ὕστερα μεγαλώνει καί καρπίζει γρήγορα καί στήν πιό φτωχή γῆ.

– Θά φυτέψω στήν αὐλή μας! φώναξε ὁ Τάσος. Χωράει καί δυό καί τρεῖς μυγδαλιές.

– Χωράει, εἶπε ἡ θειά του, νά βάλεις μάλιστα καί καμιά στό φράχτη σας.

Τήν ἴδια μέρα κιόλας τό παιδί πῆρε τήν ἀξίνα τοῦ πατέρα του κι ἔσκαψε κάμποσο τόπο στήν ἄκρη τῆς αὐλῆς τους. Ὑστερα διάλεξε τά πιό μεγάλα μύγδαλα καί τά φύτεψε, ὅπως τόν ὁδήγησε ἡ θειά του. Σάν τό ‘δε ἡ μάνα του ἔβαλε τίς φωνές.

– Μά σύ, παιδάκι μου, τ’ ἄδειασες ὅλο τό καλάθι, τό κατάλαβες;

– “Ε, ὄχι καί τ’ ἄδειασα! εἶπε ὁ Τάσος. Μά ἔσκαψα κάμποσο τόπο κι ἦταν κρίμα νά πάει χαμένος.

‘Η θειά του γέλασε.

– Ξέρεις πώς μπορείς νά γεμίσεις μ' αὐτά τὰ μύγδαλα ὁλόκληρο βουνό; Πρέπει ὅμως νά φράξεις τὸ μέρος, γιὰ νά μὴν τὸ σκαλίζουν οἱ κόττες.

– Θά τὸ φράξω τώρα κιόλας.

Πέρασε ὁ χειμώνας κι ἤρθε ἡ ἀνοιξη. Καί μιὰ μέρα ὁ Τάσος εἶδε νά βγαίνουν μέσα ἀπὸ τὸ ἀφράτο χῶμα κάμποσα χοντρά στρογγυλά φυλλαράκια. Τὰ μύγδαλά του! Τὰ μύγδαλά του φύτρωναν!

– Πατέρα! φώναξε μέ τρελή χαρά, ἔλα νά δεῖς!

Κι ἔτρεξε νά τὰ ποτίσει. Μά ὁ πατέρας του τὸν σταμάτησε.

– Ὅχι ἀκόμα, τοῦ εἶπε. Περίμενε πρῶτα νά βγοῦν ὅλα καί νά μεγαλώσουν κάμποσο.

Κι ὁ Τάσος περίμενε. Ἀλήθεια, τί τυχερός ἦταν! ὅλα τὰ μύγδαλά του εἶχαν φυτρώσει, ζήτημα νά 'χαν ἀστοχήσει κανένα дуό.

– Μά τί θά τὰ κάνεις τόσα δέντρα πού ἔβαλες; τοῦ εἶπε ἓνα βραδάκι ἡ μάνα του, καθὼς τὸν ἔβλεπε νά ποτίζει τὰ φιντανάκια* του. Πάνω ἀπὸ τρία τέσσερα δέν παίρνει ἡ αὐλή μας καί τόπο ἄλλο δέν ἔχουμε.

– Ἐ, ἂν τοῦ περισσεύουν, μοῦ δίνει καί μένα κανένα, εἶπε ἡ γειτόνισσά τους ἡ Μαριώ, πού βρισκόταν στήν αὐλή τους ἐκείνη τὴν ὥρα.

– Ἀκοῦς δέ σοῦ δίνω! εἶπε ὁ Τάσος. Θά σοῦ δώσω καί σένα, θεια-Μαριώ, κι ὅποιου ἄλλου θέλει. Μονάχα νά μή μοῦ πάθουν τίποτα καί ξεραθοῦν.

Ὅμως οἱ μυγδαλίτσες δέν ἔπαθαν τίποτα. Μεγάλωσαν σιγά σιγά καί σέ дуό χρόνια ἔγιναν ψηλές καί φουτωτές, ἑτοιμα δεντράκια.

* φιντανάκια: νιόβγαλτα φυτά.

Οί μυγδαλιές φυτεύονται

—Έφέτος θά φυτέψουμε τίς μυγδαλιές, εἶπε ὁ πατέρας.

Καί σάν ἦρθε ὁ καιρός, ἔσκαψε λάκκους στήν αὐλή καί τίς φύτεψε. Ὁ Τάσος δέν ἔεχασε τή θεια-Μαριώ. Τῆς πῆγε δυό τρία δεντράκια, πού τά φύτεψε κι αὐτή στόν κῆπο της.

– Μοῦ δίνεις καί μένα καμιά; ρώτησε ἡ Ἑλένη πού ζήλεψε.

– Ἐλα νά πάρεις, ἀπάντησε ὁ Τάσος. Καί σύ κι ὁποῖος ἄλλος θέλει. Εἶναι πολλές οἱ μυγδαλιές καί φτάνουν γιά ὅλους.

Πῆρε κι ἡ Ἑλένη, πῆρε κι ὁ μπαρμπα-Κώστας κι ὁ Μιχάλης καί βλέποντας ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο, ζητοῦσαν ὅλοι μυγδαλιές. Τί θά ἔχαναν; Χωρίς λεφτά τίς ἐπαιρναν λίγο κόπο μονάχα θά ἔκαναν νά τίς φυτέψουν.

Κι ὁ Τάσος ὁλόχαρος ἔδινε πρόθυμα.

– Πάρτε! φυτέψτε! ἔλεγε. Νά γίνει τό χωριό μας ὁμορφο, λουλουδιαστό τό χειμῶνα καί πράσινο τό καλοκαίρι. Μονάχα νά τίς φράξετε καί νά τίς ποτίζετε. Θά ῥχομαι νά τίς βλέπω κι ἂν δέν εἶναι ἐντάξει, ἀλίμονό

σας! Γιά κάθε δέντρο πού ξεραίνεται, θά μοῦ πληρώνετε ἑκατό δραχμές, ἀκοῦτε;

– Κάνε μιά σακούλα νά τίς βάζεις, τοῦ ἀπάντησε ὁ γερο-Χαράλαμπος καθώς ἔπαιρνε δυό μυγδαλιές, τίς τελευταῖες.

– “Ἄν πιάσουν ὅλες, πατέρα, τί χαρά! ἔλεγε ὁ Τάσος. Θ’ ἀλλάξει τό χωριό μας! Βάζει ὁ νοῦς σου τί ὁμορφο θά γίνει; Ἐγώ ἀπό τώρα τό βλέπω καί χαίρομαι.

Στό τέλος τῆς ἀνοιξης ὁ Τάσος εἶδε μέ χαρά πώς ὅλες σχεδόν οἱ μυγδαλιές του εἶχαν πιάσει. Καί γιατί νά μήν ἐπιαναν; Τό χῶμα ἀνάμεσα στίς πέτρες ἦταν μαῦρο, ἀφράτο ἀπό τά φύλλα τῶν ἄγριων κλαδιῶν καί δέν εἶχε φυτευτεῖ ποτέ.

Κι οἱ ἄνθρωποι πού τίς φύτεψαν, ἤξεραν ἀπ’ αὐτά. “Ὅλοι ὅσοι ἔμεναν πάνω στό μικρό ὕψωμα, ἔξω ἀπό τήν πόλη, ἦταν ἀγρότες. Ἔφευγαν ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιά, πρίν βγεῖ ὁ ἥλιος, γιά τόν κάμπο καί γύριζαν τό βράδυ. Γι’ αὐτό καί τό χωριό τους ἔστεκε ἀπεριποίητο, ἄσχημο, θλιβερό, μέ τά σπίτια βρώμικα ἀπ’ ἔξω, τά δρομάκια ἀσκοῦπιστα καί τίς αὐλές ξερές, χωρίς ἓνα λουλούδι. Ἡ βρύση ἦταν κάτω στή δημοσιά, κι οἱ κοπέλες τό βράδυ πού γύριζαν γέμιζαν τά βαρέλια τους πρίν ἀνηφορίσουν.

Ἔφτανε δέν ἔφτανε γιά τή λάτρα τους τό νερό καί δέν μπορούσαν νά ἔχουν λουλούδια. Μά οἱ μυγδαλιές δέ θά ἔχαν ἀνάγκη ἀπό νερό· μονάχα τό πρῶτο καλοκαίρι ἤθελαν πότισμα. Κι ὁ Τάσος, πού μ’ ὅλα τά μαθήματα δέν τίς ξεχνοῦσε, γύριζε ἀπό αὐλή σ’ αὐλή καί κοίταζε τίς μυγδαλίτσες του κι ὅταν ἔβλεπε τά στραβά, ἔβαζε τίς φωνές.

– Μιχάλη, δέν εἶπαμε νά τίς φράξεις; Ἄν λυθεῖ ἡ γίδα σου, τί γίνεται; Ἐλα, πάρε δυό καλάμια καί φράξε τίς μυγδαλιές αὔριο πού ’ναι Κυριακή.

—“Α, θεια-’Αγγέλω, ή μυγδαλιά σου είναι απότιστη. Δέν έκανα έγώ τόσον κόπο, γιά νά τήν αφήσεις του λόγου σου νά ξεραθει.

— Δίκιο έχεις, παιδάκι μου, μά ή Βούλα είναι ανή-
μορη καί δέν κατέβηκα γιά νερό.

— Δῶσ’ μου τόν κουβά σου!

Κι ό Τάσος κατηφόρισε στή βρύση, πήρε νερό καί πότισε τή μυγδαλιά. “Έτσι τίς περιποιόταν καί τίς φρόντιζε σάν νά ’ταν δικές του ὅλο ἐκείνο τό καλοκαίρι. Καί δέν τίς ἄφησε παρά μονάχα σάν σιγουρευτηκε πώς εἶχαν ριζώσει καλά πιά μέσα στή γῆ.

Οί μυγδαλιές ἀνθίζουν

Πέρασαν χρόνια.

Ήταν ό τελευταῖος χρόνος τοῦ σχολείου του κι ό Τάσος ἦταν πιά παλικάρι. Ἐκείνη τή χρονιά ἴσα ἴσα ἀνθισαν στό χωριό του οί μυγδαλίτσες του. Μικροῦλες, γεμάτες ἄσπρα καί τριανταφυλλιὰ λουλουδάκια, ἄλλες λιγότερα, ἄλλες πιό πολλά κι ὅλες χαρούμενες, πεντάμορφες πάνω στό χαμηλό βουναλάκι. Καθένας κοίταζε τίς δικές του μέσα στήν αὐλή του καί τίς χαιρόταν. Κι ό Τάσος τίς κοίταζε ὅλες μαζί ἀπό μακριά, ἀπό τή δημοσιά κάτω, κι ή χαρά του δέν εἶχε τέλος.

Δέ στό ’λεγα, πατέρα; ἔλεγε. Δέν ἄλλαξε τό χωριό μας; Καί ποῦ νά μεγαλώσουν περισσότερο!

Τήν ἄλλη μέρα ὥστόσο εἶπε τῆς μάνας του.

— Μητέρα, τόσο κάτασπρα καί καθαρά δεντράκια δέν ταιριάζουν μέ τό βρώμικο τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ μας. Δέν τόν ἀσβεστώνεις τώρα πού ἀδειάζεις; κι έγώ θά σοῦ σκουπίσω τήν αὐλή.

— Τόν ἀσβεστώνω, παιδάκι μου, εἶπε ή μάνα του. Μοῦ περίσσεψε μάλιστα κι ἀσβέστης ἀπό τά Χριστού-

γεννα πού άσπρισα τίς κάμαρες.

Κι ή μάνα του Τάσου έπιασε κι άσπρισε έξω τό χαμηλό σπιτάκι τους, άσπρισε καί τό πεζούλι κι ό Τάσος σκούπισε καλά καλά τήν αϋλή.

— Τώρα μάλιστα! είπε, σάν τελείωσαν. Τώρα οί μυγδαλίτσες δέ θά ντρέπονται νά κοιτάζουν γύρω τους, γιατί όλα είναι κάτασπρα καί καθαρά σάν αυτές. Κι έτρεξε στό σπίτι τής θεια-Άγγέλως.

— Βούλα! φώναξε στήν κοπέλα της, είδες τό σπίτι μας;

— Τό 'δα, είπε ή Βούλα βγαίνοντας στήν πόρτα.

— Σ' άρέσει;

— Ωραίο έγινε.

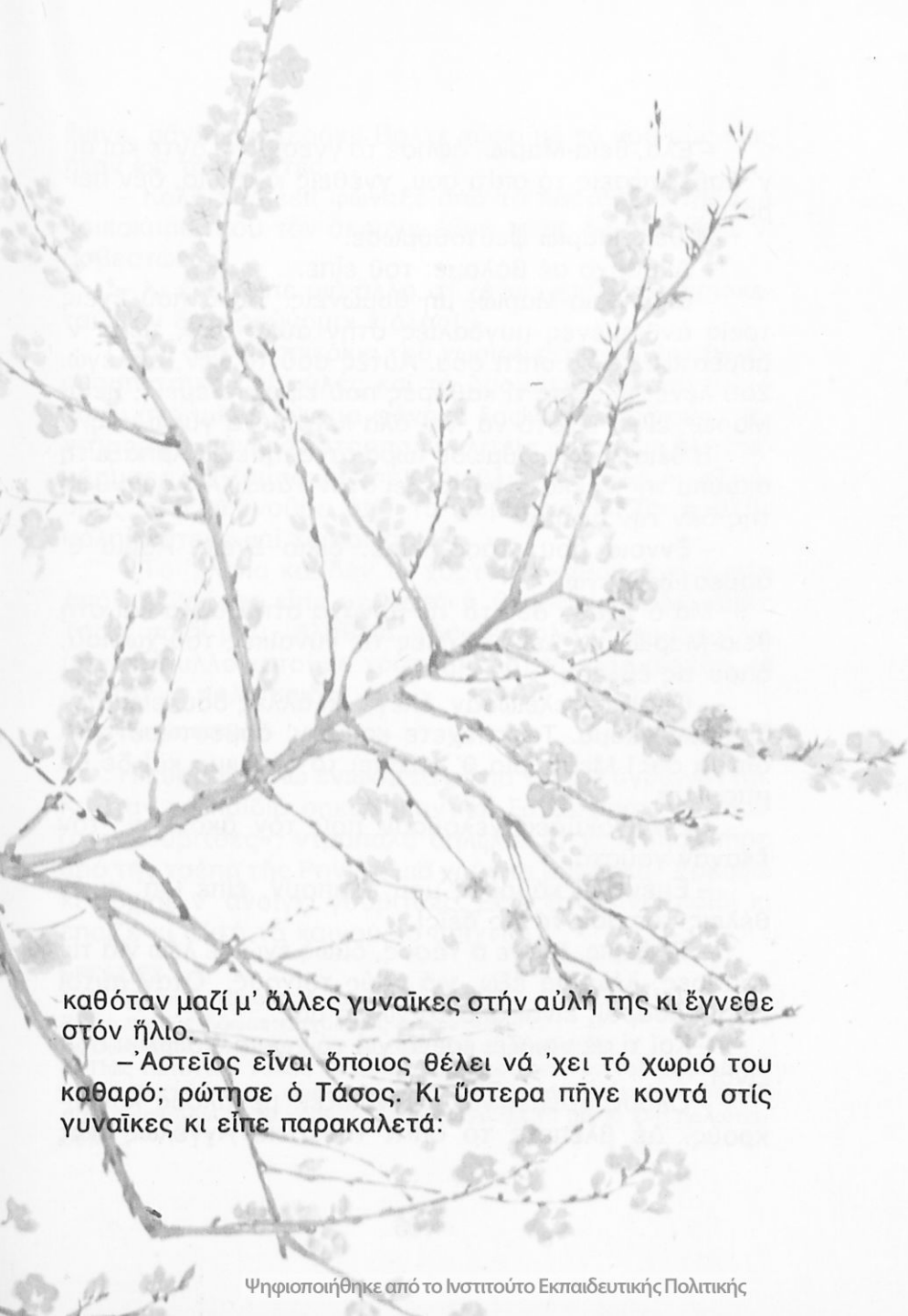
— Δέν άσβεστώνεις λοιπόν καί τό δικό σας; Τώρα φαίνεται πιό βρώμικο δίπλα στίς μυγδαλιές.

— Γιά νά σοϋ πώ! τόν έκοψε ή Βούλα. Νά κάνεις κουμάντο στό σπίτι σου καί ν' αφήσεις ήσυχα τά ξένα.

Τήν άλλη μέρα όμως πήρε άσβέστη κι άσβέστωσε τούς τοίχους της καί τόν τενεκέ μέ τή γαριφαλιά της.

— Έ, είχα δίκιο ή όχι; τή ρώτησε ό Τάσος. Τό βλέπεις τώρα καί τό χαίρεσαι καί σύ κι όλος ό κόσμος.

— Τουτός μάτια μου είναι άστεϊος! είπε ή Μαριώ πού

καθόταν μαζί μ' άλλες γυναῖκες στήν αὐλή της κι ἔγνεθε
στόν ἥλιο.

—'Αστεῖος εἶναι ὅποιος θέλει νά 'χει τό χωριό του
καθαρό; ρώτησε ὁ Τάσος. Κι ὕστερα πῆγε κοντά στίς
γυναῖκες κι εἶπε παρακαλετά:

—“Έλα, θεια-Μαριώ, άφησε τό γνέσιμο κι άντε καί σύ ν’ άσβεστώσεις τό σπίτι σου, γνέθεις κι αύριο, δέν πειράζει...”

‘Η θεια-Μαριώ ψευτοθύμωσε.

— Δήμαρχο σέ βάλαμε; τοῦ εἶπε.

—“Έλα, θεια-Μαριώ, μή θυμώνεις. Τώρα πού ἔχεις τρεῖς άνθισμένες μυγδαλιές στήν αὐλή σου, τώρα ν’ άσβεστώσεις τό σπίτι σου. Αὐτές σοῦ τό λέν, ὄχι ἐγώ. Σοῦ λένε: βλέπεις τί καθαρές πού εἵμαστε ἐμεῖς, θεια-Μαριώ; εἶναι σωστό νά ’ναι ὅλα λερωμένα γύρω μας;

‘Η θεια-Μαριώ θύμωσε τώρα στ’ ἀλήθεια. “Άρπαξε τή σκούπα της κι ἔκανε νά τρέξει στόν Τάσο. Άλλά ἡ νύφη της δέν τήν άφησε.

—“Εννοια σου, Τάσο, εἶπε, δίκιο ἔχεις. Αὐριο θ’ άσβεστώσω ἐγώ.

Μά ὁ Τάσος δέν τό ’πε μονάχα στή Βούλα καί στή θεια-Μαριώ, τό ’λεγε σ’ ὅλες τίς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, ὅπου τίς ἔβλεπε.

— Οἱ ἐλίες τελείωσαν, ἔλεγε, κι ἄλλες δουλειές δέν ἄρχισαν ἀκόμα. Τώρα ἔχετε καιρό ν’ άσβεστώσετε τά σπιτία σας! Μεθαύριο θ’ ἀρχίσει τό σκάψιμο καί δέ θά μπορεῖτε...

Οἱ νοικοκυρές γελοῦσαν πού τόν ἄκουγαν, τόν ἔκαναν γούστο.

— Έμένα οἱ κάμαρές μου λάμπουν, εἶπε μιά, κι ἂν θέλεις κόπιασε νά τίς δεις!

— Τό ξέρω, ἔκανε ὁ Τάσος, ὅμως ἐγώ δέ λέω γιά τίς κάμαρες, λέω γιά ἔξω, γιά τούς τοίχους. “Όταν αὐτοί εἶναι καθαροί, εἶναι ὅλο τό χωριό μας.

— Καί τί σέ νοιάζει ἐσένα γιά τό χωριό; τσιφλίκι σου εἶναι;

— “Όλους πρέπει νά μᾶς νοιάζει, μεγάλους καί μικρούς. Δέ βλέπετε τό σπίτι τῆς θεια-Άγγέλως πῶς

ἔγινε; σάν περιστερράκι! Βάλτε τώρα μέ τό νοῦ σας πῶς ἦταν ὡς τά προχτές.

– Καλά τά λέει! φώναξε ἀπό τό παράθυρό της μία νοικοκυρά, πού τόν ἄκουγε. Ἐγώ τώρα δά θά πιάσω ν' ἀσβεστώσω.

– Κι ἐγώ, εἶπε μία ἄλλη, τί χάνω; ἀσβέστης βρίσκεται. Τόν ξεφορτώνομαι κιόλας!

Ἔτσι ὅλα τά σπιτάκια τοῦ χωριοῦ ἀσβεστώθηκαν καί σκουπίστηκαν οἱ αὐλές καί τά δρομάκια. Καί τό χωριό πάνω στό μικρό ὕψωμα φάνηκε ξαφνικά ἀλλιώτικο, πεντάμορφο, σάν μία κάτασπρη πολιτεία, χτισμένη ὅλη ἀπό μάρμαρο καί λαμποκόπησε στόν ἥλιο τοῦ Γενάρη. Ὁ κόσμος πού περνοῦσε ἀπό τά χωριά καί πηγαινε στήν πόλη, ἔστεκε καί τό κοίταζε.

– Τό 'βλεπα καί δέν τό χόρταινα καθῶς ἀνηφόριζα ἀπό τή βρύση, εἶπε γελαστή ἡ θεια-Μαριώ. Μπράβο, Τάσο, παιδί μου. Ἀλήθεια, τόσο εὐκολο πράγμα καί νά μήν τό συλλογιστοῦμε τόσα χρόνια! Νά μᾶς ἀνοίξει τά μάτια ἓνα παλιόπαιδο!...»

Ἀπό «Τό κατόρθωμα»

Π. Τσιμικάλη

Ἡ κυρα-Βγενιώ ἔνιωσε τά μάτια της νά ὑγραίνονται. Κι ὅταν τά παιδιά σηκώθηκαν καί ξανάρχισαν νά «παίζουσιν γουβίτσες», ντροπαλά ἄπλωσε τό χέρι της, πῆρε ἀπό τήν τσέπη τῆς Ρηνιώς μία χούφτα μύγδαλα. Ἐσκυψε κι ἄρχισε ν' ἀνοίγει γουβίτσες. Εἶχε ξαναγίνει παιδί κι ἔπαιζε κι αὕτῃ τό καινούριο παιχνίδι...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί ἤξερε ὁ Τάσος γιά τίς μυγδαλιές;
2. Σέ ποιούς ἔδωσε μυγδαλιές νά φυτέψουν;
3. Πῶς ἦταν τό χωριό πρὶν φυτετοῦν οἱ μυγδαλιές;
4. Πῶς πέτυχε ὁ Τάσος τό ἀσβέστωμα τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ;
5. Κουβεντιάστε τή φράση: «τόσο εὐκολο πράγμα καί νά μήν τό συλλογιστοῦμε τόσα χρόνια! Νά μᾶς ἀνοίξει τά μάτια ἓνα παλιόπαιδο!».

43. ΤΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ

Ἡ Κατερίνα δέν ἀνοίγει σήμερα γουβίτσες. Καμαρώνει τή μικρή γλαστρούλα, μέ τό ξεπεταγμένο λουλούδι. Τό λουλούδι πού εἶχε βρεῖ στό δάσος τότε, στήν ἐκδρομή, καί τό πῆρε καί τό φύτεψε ἐδῶ στήν αὐλή της.

Τό ἔκανε, γιατί ὅταν πῆγε νά κόψει τό λουλούδι, ὁ δάσκαλος τῆς εἶχε πεῖ:

– Κατερίνα, ἄκου τί ἔγραψε ἓνας μεγάλος ποιητής, ὁ Γκαῖτε:

Στό δάσος πῆγα
καί τριγυρνοῦσα,
κάτι γιά νά 'βρω
θαρρεῖς ζητοῦσα.

Στόν ἵσκιο βλέπω
κρυφό ἓνα ἀνθάκι.
Φέγγει σάν ἄστρο
καί σάν ματάκι.

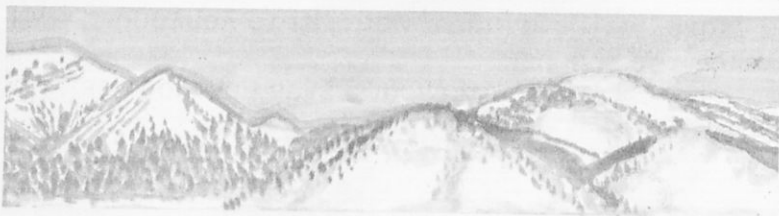
Λέει μιά φωνούλα
καθώς τό πιάνω:
«Θές νά μέ κόψεις
καί νά πεθάνω;»

Ἔσκαψα κι ἔβγαλα
τή ρίζα του ὅλη.
Τό πάω στό σπίτι μου,
στό περιβόλι.

Καί τό φυτεύω
ξανά στή γῆ.
Τώρα ὅλο αὐξαίνει
κι ὅλο κι ἀνθεῖ. *

Ἡ Κατερίνα δέν ἀνοίγει σήμερα γουβίτσες. Καμαρώνει τό λουλούδι πού τώρα ὅλο αὐξαίνει κι ὅλο ἀνθεῖ στή γλάστρα της.

* (Μετάφραση Ρένας Καρθαίου)

44. Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΗΡΘΕ...

Τά βήματα τοῦ χειμῶνα ἀκούστηκαν καθαρά στή μικρή μας πόλη. Ἐρχόταν ἀπό τά βουνά. Εἶχε ξεκινήσει ἀπό τίς βόρειες χώρες· εἶχε ἀφήσει τήν Ἑλλάδα νά χαρεῖ τό φθινόπωρο. Μά τώρα πιά ἦρθε. Στάθηκε στίς καστανιές, τούς ἔσφιξε τόν καρπό, τόν γλύκανε. Μέ βροντερή φωνή εἶπε στούς χωρικούς νά κλειστούν στά σπίτια τους, νά ξαποστάσουν.

– Σπεύρατε, κοπιάσατε, παλέψατε. Τώρα ἀνάψτε τά τζάκια σας. Ἔχει γλύκα ὁ ἐρχομός μου κι ἄς φαίνομαι ἄγριος. Σᾶς φέρνω καρύδια, σταφίδες, σύκα ξεραμένα. Νά πείτε παραμύθια! Μ' ἀρέσουν τά παραμύθια, γιατί εἶμαι γέρος κι οἱ γέροι ἀγαποῦν νά λένε καί ν' ἀκοῦν παραμύθια. Ἔ, σεῖς νοικοκυραῖοι! Φυλάξτε γερά τίς κόττες σας, γιατί θά πεινάσει ἡ κυρα-ἀλεπού καί θά κατεβεῖ στά χωριά σας. Καλοκυράδες, ἐτοιμαστεῖτε, γιατί σᾶς κουβαλάω μεγάλες γιορτές. Παιδιά χαρεῖτε· ὁ Ἀι-Βασίλης ἔχει κιόλας ξεκινήσει.

Βού, βού, ὁ βοριάς πού τ' ἀρνάκια παγώνει. Βού, βού, ἔφτασε κι αὐτός, ἔφτασε τό πρῶτο χιόνι. Στό δάσος ἔχει πέσει βαριά σιωπή. Ὁ οὐρανός εἶναι μολυβένιος, μουντός.

Ὁ χειμῶνας ἦρθε στή μικρή μας πόλη, ἦρθε στή μικρή μας γειτονιά· ἦρθε καί βουβάθηκαν οἱ δρόμοι κι ἐρήμωσαν.

45. ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ ΠΕΥΚΑΚΙΑ

‘Ο χειμώνας ήρθε, μά τά πευκάκια δέ φάνηκαν. Σκόνταφταν, λέει, σέ κάποια ύπογραφη. Έτσι ό διευθυντής του σχολείου παρακάλεσε τό δάσκαλό μας νά πεταχτεί νά τά παραλάβει. Δυό ώρες ταξίδι πάνω κάτω άξιζε τόν κόπο...

Τά δέντρα έφτασαν μ’ ένα φορτηγό. Μαζί τους έφτασε κι ό δάσκαλος. Στην πλατεία περίμεναν τά παιδιά όλων τών τάξεων του σχολείου μας. ‘Η γειτονιά περίμενε κι αύτή. Τά παιδιά της τετάρτης αύτή τή μέρα είχαν πές διακοπές, μιά κι έλειπε ό δάσκαλος. Μαζεύτηκαν λοιπόν στη λέσχη τους, δούλεψαν, καί έτσι, σάν έφτασε ή ώρα, κουβάλησαν στην πλατεία ψηλά κοντάρια πού είχαν καρφώσει επάνω τους λινάτσες* μέ τίς επιγραφές: «Καλώς ήρθατε, πευκάκια». «Ζήτω τό πράσινο», «τό πράσινο είναι ζωή». Οί λινάτσες ανέμιζαν στό ξεροβόρι, μά ήταν τόσο ζεστές οί καρδιές, ώστε κανείς δέν καταλάβαινε τό κρύο. Τά παιδιά είχαν κουβαλήσει καί τήν «μπάντα» τους. ‘Ο Θανάσης μέ τό άποκριάτικο ταμπούρλο του, ή Κατερίνα μέ τή φλογέρα της, ή Χαρούλα μέ μιά κιθάρα πού της έλειπαν οί πιό πολλές χορδές, καί τ’ άλλα παιδιά μέ τά τρίγωνά τους, μόλις σταμάτησε τό φορτηγό, έπαιξαν ένα κομμάτι, πού κανείς δέν τό ήξερε, ούτε αυτοί πού τό έπαιζαν. Μέσα σ’ αυτόν τόν πανζουρλισμό έφτασαν τά δεντράκια κι ό δάσκαλος.

— Ζήτω στό δάσκαλό μας! Φώναξαν τά παιδιά, μόλις τόν είδαν.

Ντροπιάστηκε ό δάσκαλος, παραπάτησε. ‘Αμέσως όμως ξαναβρήκε τό χιούμορ του.

— Ζήτω στό δάσκαλο, πού έχει τέτοια παιδιά! χαιρέτισε κι εκείνος τά παιδιά.

* Λινάτσα: φτηνό ύφασμα κατάλληλο γιά σακιά.

Παλαμάκια υποδέχτηκαν αυτή τήν κουβέντα. Παλαμάκια χτύπησε κι ό δάσκαλος, ένώ ή «μπάντα» έπαιζε τόν άγνωστο σκοπό. Ό κόσμος χαιρόταν μέ τήν ψυχή του.

Κατέβασαν από τό φορτηγό τά δεντράκια προσεχτικά, σάν νά ήταν βρέφη ή κρύσταλλα. Οί ρίζες τους ήταν μέσα σέ νάυλον σακουλίτσες κι ήταν τόσο μικρά – είκοσι έκατοστά τά ύπολόγισε ό 'Αλέξης – πού φοβόσουν μήν κάνεις καμιά άγαρμπη κίνηση καί τά σπάσεις.

– Νά τ' άκουμπήσουμε στό περιβόλι του κύρ Μήτσου· αύριο ξεκινάμε γιά τό λόφο μας, είπε ό δάσκαλος.

Ό κύρ Μήτσος, πού τά 'χε φώς φανάρι μιλήσει μέ τό δάσκαλο από πρίν, φούσκωσε από τήν τιμή.

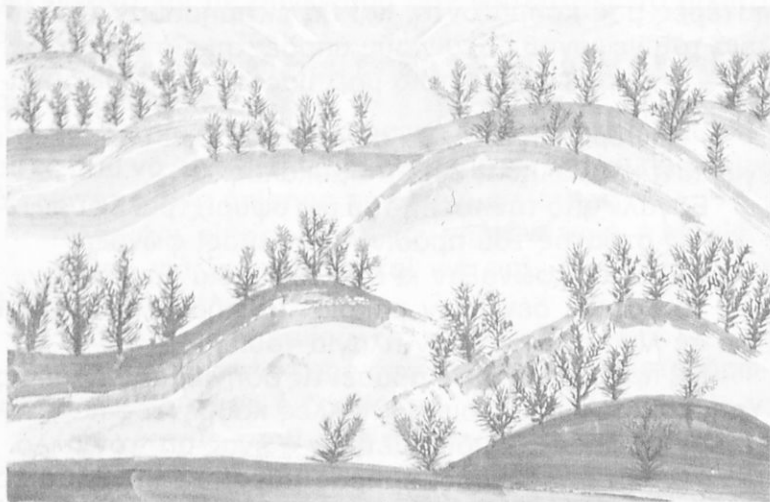
Έκαναν τά παιδιά άλυσίδα καί χέρι χέρι τά δυό χιλιάδες δεντράκια μπήκαν μέσα στό περιβολάκι του κύρ Μήτσου. Στό μεταξύ ή νύχτα είχε πιά προχωρήσει, τό κρύο δυνάμωσε. Οί γερόντισσες έσφιξαν τά σάλια τους στά κουρασμένα κορμιά τους κι αποζήτησαν τή γωνιά τους, τή ζέστα τους. Κι οί γονείς ξέκοψαν. Νά μαζευτούν, νά ξαποστάσουν μιά στάλα από τόν κόπο τής μέρας. Τά παιδιά όμως δέν έλεγαν νά διαλυθούν. Ό δάσκαλος τά καμάρωνε.

– Αύριο, λεβεντόπαιδα, μόλις σκάσει ό ήλιος, νά είμαστε έδω. Θά ξεκινήσουμε νωρίς, γιά νά τελειώσουμε πρίν νυχτώσει.

– Νά καθίσω φρουρός, μήν πάθουν τίποτα; ρώτησε ό Γιάννης.

– Δέ χρειάζεται, λεβέντη. Τά δεντράκια, όσο είναι άφύτευτα, δέν κινδυνεύουν από τίποτα. Σάν φυτευτούν... τότε ό Θεός νά τά φυλάει!

Ήταν σκοτάδι καί δέ φάνηκε πώς χλώμιασαν τά πρόσωπα τών παιδιών. Φρέσκια τήν είχαν στό μυαλό τους τή θύμηση τής πυρκαγιάς, πού πέρυσι έκαψε τό

άντικρινό δάσος. Ἀνατρίχιασαν καί δέν ἦταν ἀπό τό κρύο.

– Καληνύχτα, κύριε.

– Καλό ξημέρωμα, παιδιά.

– Καλή ἀντάμωση αὔριο.

– Καί ὄνειρα γλυκά! εὐχόταν ὁ ἕνας στὸν ἄλλο.

Τά ὄνειρα, πού τά παιδιά εἶδαν ἐκεῖνο τό βράδυ, δέν ἦταν γλυκά. Ἦταν... ὀλοπράσινα!

Τό τραγούδι τῆς δουλειᾶς

Ὁ καθένας εἶχε τὸν κασμά του καί τό φτυάρι του καί ἦταν νά θαυμάσεις ποῦ βρέθηκαν τόσοι κασμάδες καί τόσα φτυάρια. Οἱ μεγάλοι πού προσφέρθηκαν νά βοηθήσουν, τράβηξαν γιὰ τό λόφο. Τά παιδιά συγκεντρώθηκαν στό σχολεῖο.

– Φάγατε γερά, παιδιά; Σήμερα θά δοῦμε πόσο οἱ

πατέρες μας κουράζονται και θα εκτιμήσουμε τη δουλειά του γεωργού. "Ετσι τους υποδέχτηκε ο δάσκαλος.

— Πήραμε και κολατσιό μαζί μας, είπαν μερικά παιδιά.

— Σάν έρθει ή ώρα, θά μοιράσουμε ό,τι υπάρχει. Κι εγώ κάτι κουβάλησα, είπε ο δάσκαλος.

"Εβγαλε από την τσέπη του μία σφυρίχτρα. Σφύριξε.

—Ο στρατός του πράσινου, έτοιμος! φώναξε.

—"Ετοιμος! φώναξαν κι όλα τά παιδιά. Ξεκίνησαν.

Τό λοφάκι δέν ήταν μακριά. Τό πήραν μέ κέφι κι έτσι σέ λίγο πάτησαν την πλαγιά του.

Μέ προσοχή είχαν διαβάσει τις οδηγίες της Δασικής 'Υπηρεσίας. Χωρίς, λοιπόν, πολλές κουβέντες παρατάχτηκαν σέ απόσταση δυό μέτρων ο ένας απ' τον άλλο.

— Σκάβετε λάκκους, εμπρός μάς! Τό σύνθημα τό έδωσε ο πρόεδρος της έκτης, πού πήγε νά δώσει και μία μέ τον κασμά, μά κάτι πήγε στραβά και ο κασμάς χτύπησε στον... άέρα! Κορόιδεψαν οι άλλοι, μά γρήγορα κατάλαβαν πώς ή δουλειά αυτή δέν ήταν παιχνίδι. Σέ λίγο συνήθισαν. Οι κασμάδες τώρα ανεβοκατέβαιναν κεφάλτα. Οι μεγάλοι τους καμάρωναν.

— Αυτό τό κομμάτι θά φυτέψετε έσείς. Τ' άλλο, τό περισσότερο, θά τό αφήσετε σέ μας, είπαν.

Ο δάσκαλος άνοιξε δυό τρεις λάκκους και μετά έκανε μία βόλτα, γιά νά δει πώς τά πάνε τά παιδιά. Οι κοπέλες δέν έσκαβαν. Έκεϊνες, κάθε μία πλάι σ' ένα άγόρι, περίμεναν γιά νά φυτέψουν. Κι ήρθε ή ώρα. Μ' ένα μαχαίρι έσκιζαν τό νάυλον σακουλάκι και τοποθετούσαν μέ προσοχή τό δεντράκι στό φρεσκοανοιγμένο λακκάκι. Έπειτα γέμιζαν προσεχτικά τό λακκάκι, τό πατίκωναν μέ τις παλάμες τους. Ο καθένας σημάδευε τά δέντρα του.

— Αυτό είναι τό δέντρο μου, είπε ο Πέτρος στη Μα-

ρία σιγανά και μέ συγκίνηση σάν φυτεύτηκε τό πρώτο δεντράκι.

– Κάνε μιά εὐχή, τοῦ εἶπε ἡ Μαρία καί ἦταν κι αὐτή συγκινημένη.

– Δεντράκι, νά μεγαλώσεις, νά θεριέψεις καί στίς ρίζες σου νά ῥχονται παιδιά νά παίζουν καί νά παίρνουν ὀξυγόνο, ἔκανε ἐπίσημα τήν εὐχή ὁ Πέτρος.

– Μακάρι, εἶπε σοβαρά, σάν νά ἔτανε γριά, ἡ Μαρία.

– “Ὡρα γιά ξεκούραση καί γιά φαῖ. Τό σύνθημα τό ἔδωσε ὁ δάσκαλος.

Ξεδιπλώθηκαν σακοῦλες, πετσέτες.

– Ρίξτε τά παλτά σας στήν πλάτη, γιατί εἶστε ἰδρωμένοι, συμβούλεψε ὁ δάσκαλος.

– Τί νόστιμο τυρί! εἶπε ὁ Βαγγέλης.

– Καί τό ψωμί, ἀλήθεια, τό ψωμί αὐτό δέν εἶναι σάν τό ψωμί πού κάνει ὁ φούρνος μας, εἶπε μπουκωμένος ὁ Βασίλης.

– Τά ἴδια εἶναι, παιδιά, τά ἴδια σάν αὐτά πού τρῶτε κάθε μέρα στό σπίτι σας. Μόνο πού τώρα τά τρῶτε μουσκεμένα στόν ἰδρώτα τῆς δουλειᾶς, ἐξήγησε ὁ δάσκαλος.

– “Ὅταν τελειώσετε, μαζέψτε τ’ ἀποφάγια καί ξαναρχίζουμε. Ὁ πρόεδρος ἔδωσε τό σινιάλο νά τελειώσει τό διάλειμμα.

Ξανάρχισαν, μά τώρα οἱ κασμάδες ἔπεφταν στή γῆ πιό μαλακά καί σέ ἀραιότερα διαστήματα. Τά παιδιά εἶχαν κουραστεῖ. Τό εἶδε ὁ δάσκαλος.

– Λέμε τό τραγούδι τῆς δουλειᾶς; πρότεινε. Κι ἄρχισε πρῶτος.

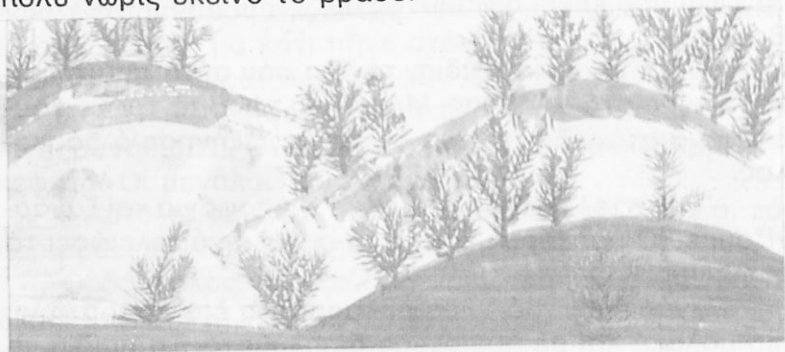
*Ἡ δούλεψη κάνει γερά τά κορμιά,
δίνει ὑγεία, χαρά.*

Οἱ φίλοι γνωρίζονται μέσ στή δουλειά

κι εἶν' ἡ φιλία χαρά.
Δούλευε, δούλευε, γέλα πολύ,
δίχως δουλειά εἶν' ἡ ζήση πεζή,
δουλειά χαρά, δουλειά χαρά,
ὅλοι μαζί στή δουλειά.

Τό βουνό ἀντιλάλησε ἀπό τό τραγούδι. Ἡ νύχτα ἀργοποροῦσε νά ῥθει, γιά νά προλάβουν νά φυτέψουν τήν πλαγιά...

Εἶχε βγεῖ τό πρῶτο ἀστέρι, ὅταν οἱ μεγάλοι ἐργάτες τοῦ πράσινου, μέ κουρασμένα βαριά βήματα, κατηφόριζαν ἀπό τό βουνό. Εἶχαν τούς κασμάδες στὸν ὦμο τους, τό τραγούδι εἶχε φύγει ἀπὸ τό στόμα τους. Εἶχε φύγει κι εἶχε φωλιάσει στήν καρδιά τους. Τά παιδιά εἶχαν φύγει νωρίτερα. Ἀποκαμωμένα μὰ εὐτυχισμένα κοιμήθηκαν πολὺ νωρὶς ἐκεῖνο τό βράδυ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιοὶ ὑποδέχτηκαν τό δάσκαλο; τί ἦταν γραμμένο πάνω στὶς λινάτσες; Ποιά μουσικὰ ὄργανα ἀναφέρονται στοῦ κείμενο;
2. «Τά δεντράκια ὅσο εἶναι ἀφύτευτα δέν κινδυνεύουν ἀπὸ τίποτα. Σάν φυτευτοῦν... τότε ὁ Θεὸς νά τὰ φυλάει!». Ποιό εἶναι τό νόημα αὐτῆς τῆς φράσης τοῦ δασκάλου;
3. Πῶς δικαιολογεῖς τὴ φράση «...τό τραγούδι εἶχε φύγει ἀπὸ τό στόμα τους. Εἶχε φύγει κι εἶχε φωλιάσει στήν καρδιά τους»;

46. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Στήν επόμενη συνεδρίαση, ή Ρηνιώ ζήτησε πρώτη τό λόγο.

– Παιδιά, πρέπει νά σās πω κάτι σοβαρό.

Τά παιδιά μούδιασαν. Κατάλαβαν πώς τό θέμα ήταν... λεπτό. "Εκαναν απόλυτη σιγή.

– Σās δηλώνω μέ μεγάλη μου λύπη πώς τό ταμείο μας εἶναι πίο φτωχό κι από μένα!

"Ολοι ἀναστέναξαν. "Ηξεραν πώς ή Ρηνιώ ἔπαιρνε τό πίο λίγο χαρτζιλίκι ἀπ' ὅλους τους.

– Πού ξοδεύτηκαν τά λεφτά; ρώτησε ὁ πρόεδρος, ἔτσι γιά τούς τύπους.

Τυπική ή Ρηνιώ ἄνοιξε τό μπλοκάκι της.

– Ὁ ἄτλαντας στοίχισε χίλιες ὀχτακόσιες δραχμές. Τά ὑλικά γιά τή διακόσμηση τοῦ σχολείου στοίχισαν τετρακόσιες ἐβδομήντα ὀχτώ δρχ. "Η ἐφημερίδα μας στοίχισε τριακόσιες σαράντα τέσσερις δρχ. Ὑπόλοιπο ὀχτακόσιες σαράντα πέντε.

– Μά τότε ἔχουμε λεφτά, πῆγαν νά πανηγυρίσουν μερικοί.

– Δέ φτάνουν ὅμως γιά τήν ἐκδρομή μας, ἐξήγησε ή Ρηνιώ. Ἐκτός κι ἂν δέν πᾶμε.

– Θά πᾶμε! Τό ἀποφασίσαμε! φώναξαν ὅλοι.

– Μέ ἀποφάσεις δέ νοικιάζονται αὐτοκίνητα. Καί γιά νά νοικιάσουμε, δέ φτάνουν τά λεφτά μας.

– Δηλαδή..., χλώμιασε ή Κατερίνα, πού θά γινόταν ἀρχαιολόγος, δέ θά πᾶμε ἐκδρομή;

"Επесе τέτοια σιωπή στήν αἴθουσα πού μπορούσες ν' ἀκούσεις μύγα νά πετάει.

Πρῶτος συνῆρθε ὁ Ἀλέξης.

– Βρέ παιδιά, τί τό ἔχουμε τό μυαλό; Ὅποτε τό βάλαμε καί δούλεψε, βγήκε κάτι σωστό.

– Παιδιά, ό,τι πείτε, πείτε το γρήγορα. Πάγωσα εδώ μέσα. Πάλι καλά που κρατάει ό καιρός. Κοντά Χριστούγεννα καί καθόμαστε χωρίς φωτιά, γκρίνιαξε ό Κώστας.

“Άστραψαν τά μάτια του Άλέξη.

– Βρέ Κώστα, έσένα τελικά θά σου κάνουμε άνδριάντα!

– Γιατί; τά ‘χασε ό Κώστας.

– Νά, είπες πώς κοντεύουν τά Χριστούγεννα.

– Τό είπα, συμφώνησε ό Κώστας. “Ε, καί;

– Έσύ τό είπες κι εγώ σκέφτηκα.

– Τί σκέφτηκες; ρώτησαν όλα τά παιδιά μαζί.

– Νά, θά μπορούσαμε νά μαζέψουμε λεφτά, άν κάναμε ένα παζάρι, μιά λαϊκή αγορά τώρα τά Χριστούγεννα.

– Καί τί θά πουλάμε; Τώρα άστραψαν καί τά μάτια του Γιάννη, πού άρχισε κάτι νά καταλαβαίνει.

– Θά πουλάμε πράγματα πού θά φτιάξουμε μόνοι μας, είπε ό Άλέξης.

– Μπορούμε, είπε ντροπαλά ή Έλένη, νά κάμουμε καί μιά έκθεση μέ παλιά πράγματα. Τό διάβασα στήν έφημερίδα πώς τό έκανε κάποιο σχολείο καί είχε μεγάλη επιτυχία.

– Δηλαδή, μιά αίθουσα νά τήν όνομάσουμε...

– «Λαϊκό πολιτισμό», πετάχτηκε ή Βαγγελιώ.

– Καί πού θά βρούμε τόσα πράγματα λαϊκού πολιτισμού; πάλι γκρίνιαξε ό Κώστας.

– Έχουν μπαούλα, πατάρια καί αποθήκες τά σπίτια μας, πού κρύβουν θησαυρούς, καθησύχασε τά παιδιά ή Έλένη. “Άλλωστε θά συνεργαστούμε ξανά μέ τά παιδιά τής πέμπτης καί τής έκτης.” Όσα παιδιά, τόσα καί σπιτικά.

– Βρέ Ρηνιώ, τί είναι εκείνο τό πράγμα στή γωνιά; ρώτησε ό Λευτέρης.

“Όλοι γύρισαν κατά κεί.

“Ενας άργαλειός... ψιθύρισε ή Κατερίνα.

Θά εΐναι κάτι σπουδαίο γιά τήν έκθεση, σκέφθηκε ή Κατερίνα καί τά καταγάλαζα μάτια της γέμισαν φώς.

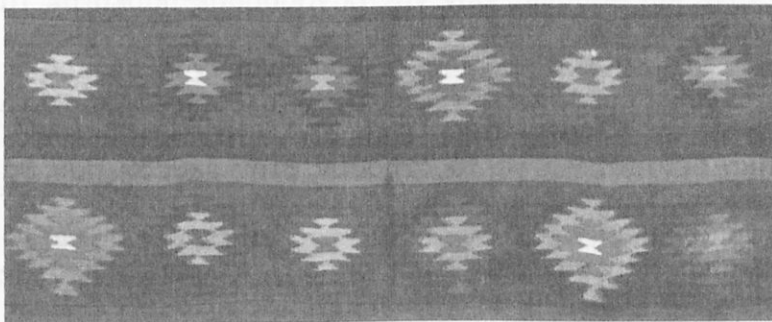
– Έγώ θά..., πήγε κάτι νά πει ό Άλέξης, όταν μιά άγρια φωνή άκούστηκε άπ’ έξω.

– Θά τελειώσετε καμιά φορά; Νύχτωσε πιά. Φορτώσατε τά γράμματα στόν κόκορα καί μās παλαβώσατε στίς «συνεδριάσεις» Ήταν ό πατέρας της Ρηνιώς πού φώναζε.

Ήμίλητα έφυγαν τά παιδιά. Ήμίλητα καί πικραμένα... Τό πρωί, πρίν άκόμα χτυπήσει τό κουδούνι γιά νά μπουv στίς τάξεις τους, ό Γιάννης εΐπε σέ όλους:

– Σάν πρόεδρος, χτές τό βράδυ ντροπιάστηκα. Όποιος δέν ξέρει τό μάθημα της μέρας, δέν έχει καμιά θέση στίς συνεδριάσεις μας.

“Όλοι κούνησαν τό κεφάλι. Ήταν σύμφωνοι.

Κιλίμι άπό τό Πήλιο

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μπορείς μέ φράσεις τουv κειμένου νά δικαιολογήσεις τόν τίτλο τουv μαθήματος;
2. Ποιά λύση πρότείνει ό Άλέξης στά παιδιά, γιά νά άντιμετωπίσουν την «οικονομική κρίση»;
3. Τί πρότείνει ή Έλένη στή συνεδρίαση; Τό δέχτηκαν τά παιδιά;
4. Γιατί τά παιδιά έφυγαν πικραμένα άπό τη συνεδρίαση; Τί τούς εΐπε ό πρόεδρος τηνv άλλη μέρα;

47. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Στό πάτωμα της λέσχης μας είναι ένας ψύλλος.
Μᾶς ἄρέσει ὁ ψύλλος μας
κι ἄς μὴν εἶναι φίλος μας
Στό πάτωμα της λέσχης μας είναι ένας ψύλλος!

Οἱ ἄνθρωποι πού περνοῦσαν ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖο
κοντοστέκονταν παραξενεμένοι στήν ἀρχή. Μετά ξε-
σφιγγόταν τὸ πρόσωπο καὶ οἱ καρδιές τους κι ἀθέλητα
ταίριαζαν τὸ βῆμα τους μέ τὸ τραγούδι. Σιγανά, μὴν
τούς δεῖ κανένας γείτονας καὶ τούς κοροϊδέψει, πολὺ
σιγανά τραγουδοῦσαν.

Στό πάτωμα της λέσχης μας...

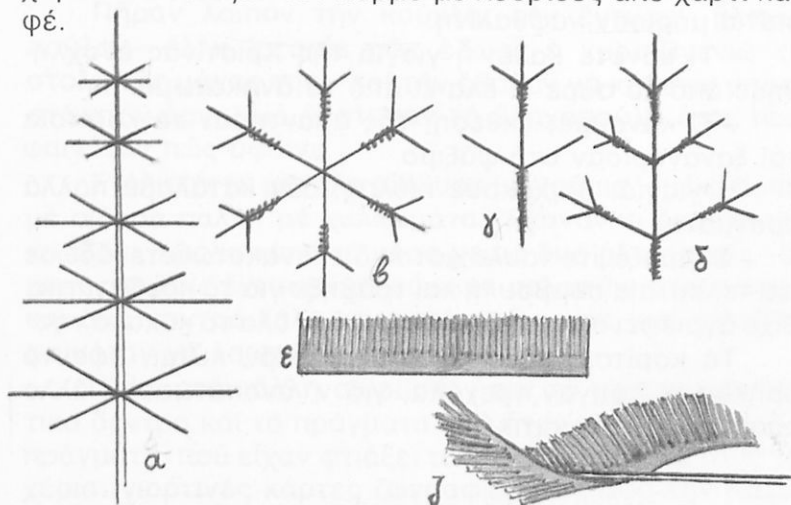
Κι ὁ χιονιάς θαρρεῖς καὶ συνταίριαζε τὸ πέρασμά
του μέ τὸ σκοπὸ τῶν παιδιῶν κι ὅπως φυσομανοῦσε,
ἔκανε καὶ παύσεις, σάν νά τραγουδοῦσε παρέα μέ τὰ
παιδιά:

Στό πάτωμα της λέσχης μας είναι ένας ψύλλος!

Μιά βδομάδα τώρα τὰ παιδιά δουλεύουν ὡς ἀργά τὸ
βράδυ στή «λέσχη» τους. Ἐτοιμάζουν τὸ χριστουγεννιά-
τικο δέντρο, γιὰ νά τὸ στήσουν στήν ἔκθεση πού θά
κάνουν. Μιά ὁμάδα κόβει σύρμα, γιὰ νά φτιάξουν τὸν
κορμό. Σημειώνουν τίς ἀποστάσεις καὶ τίς θέσεις γιὰ τὰ
κλαδιά, πού φτιάχνει ἄλλη ὁμάδα. Ἄλλοι σχεδιάζουν
ἀπάνω σέ χαρτί καὶ σέ φυσικὸ μέγεθος τίς διακλαδώσεις
κάθε σειράς.

Τὴν κάθε σειρά τὴν ἀποτελοῦν πέντε ἑξι κλαδιά.
Στίς πρῶτες σειρές τὰ κλαδιά εἶναι ἀπλά, μὰ στίς ἄλλες
διακλαδίζονται σέ μικρότερα κλαδάκια (α). Ἡ πρώτη
σειρά πρὸς τὴν κορυφή ἦταν μικρότερη κι ἔτσι ἦταν ἡ
πιὸ ἀπλή (β). Ἡ δεύτερη ἦταν μεγαλύτερη, μέ τὸν ἴδιο
ἀριθμὸ κλαδιῶν, ἀλλὰ μέ περισσότερες διακλαδώσεις

(γ). Στην τρίτη διακλαδώθηκαν καί οί διακλαδώσεις (δ). Συνέχισαν μέ τόν ἴδιο τρόπο τήν τέταρτη καί τήν πέμπτη σειρά. Κόψανε ανάλογα κομμάτια ἀπό σύρμα γιά κάθε κλαδάκι χωριστά, ὑπολογίζοντας καί τό ἔνωμά τους. Ἐτοίμασαν ἀπό ψιλό καί σκοῦρο πράσινο χαρτί λουρίδες μέ πλάτος 8-12 ἐκ. Δίπλωσαν τίς λουρίδες κατὰ μήκος στή μέση κι ἔκοψαν κάθετες σ' ὅλο τό μήκος ψαλιδιές (ε). Τύλιξαν κάθε συρματάκι ἀρχίζοντας ἀπό τήν κορυφή κάθε κλαδιοῦ (ζ). Ἐνωσαν μέ λεπτό σύρμα κάθε κλαδάκι στή θέση του πάνω στό μεγαλύτερο κλαδί κι ὅταν ἐνώθηκαν ὅλα, ἔδεσαν στερεά κάθε σειρά πάνω στόν κορμό. Κάλυψαν τίς ἀνωμαλίες τοῦ κορμοῦ μέ χόρτο καί τύλιξαν τόν κορμό μέ λουρίδες ἀπό χαρτί καφέ.

Στερέωσαν τότε τό δέντρο σέ μιά μεγάλη γλάστρα καί κάθισαν νά ξαποστάσουν καί νά καμαρώσουν αὐτό πού ἔφτιαξαν μέ τά χέρια τους.

Ἡ ὁμάδα πού εἶχε ἀναλάβει νά φτιάξει τά στολίδια, ἦταν ἑτοιμη. Στολίστηκε τό δέντρο. Τά κουκουνάρια

βαμμένα μέ ἀσημόσκονη, ἀστέρια ἀπό ἀσημόχαρτο, ἡ φάτνη, ὅλα τοποθετήθηκαν σωστά καί μέ γοῦστο. Τό Χριστουγεννιάτικο δέντρο γέμισε φῶς τήν αἴθουσα καί τήν ὁμόρφυνε.

– Τά κορίτσια; Ποῦ εἶναι τά κορίτσια; Καί τί κάνουν; Ὁ πρόεδρος, πού κοίταζε νά δουλεύουν σωστά οἱ ὁμάδες, ἀνησύχησε. Ὁλόκληρο ἀπόγευμα καί οἱ κοπέλες δέν εἶχαν φανεῖ.

– Τά κορίτσια τί κάνουν; Ξαναρώτησε.

Τά κορίτσια εἶχαν φέρεи πάνω κάτω τή γειτονιά. Εἶχαν δηλαδή φέρεи πάνω κάτω τά μπαούλα τῶν μανάδων τους. Σοφίτες εἶχαν ἐρευνηθεῖ σχολαστικά, ντουλάπες πού ἔχαν χρόνια ν' ἀνοιχτοῦν, ἀνοίχτηκαν καί τά σπίτια μύρισαν ναφθαλίνη.

– Τί κάνετε καλέ; ἡ γιαγιά τῆς Χριστίνας ἐνοχλήθηκε ἀπό τό σύρε κι ἔλα κι ἀπό τό ἀνακάτωμα.

– Τί κάνουμε; ἔκθεση, τῆς ἀπάντησαν τά κορίτσια καί ξαναγύρισαν στό ψάξιμο.

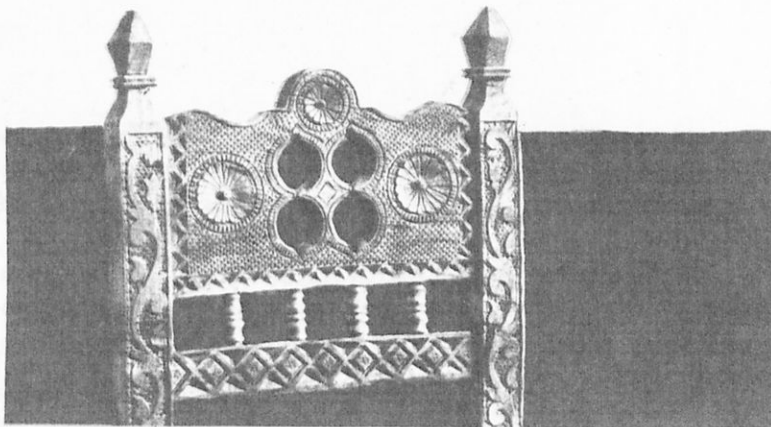
Ἡ γιαγιά, βαριάκουε κιόλας, δέν κατάλαβε πολλά πράγματα.

– Συμμαζέψτε τουλάχιστον ὅ,τι ἀνακατώνετε, ἔδωσε μιά τελευταία συμβουλή καί τράβηξε γιά τό κρεβάτι της. Εἶχε ἀγριέψει ὁ καιρός καί πονοῦσαν ὅλα τά κόκαλά της.

Τά κορίτσια μάζεψαν ὅ,τι μπακίρι, κιλίμι, ὑφαντό βρῆκαν κι ἔφυγαν, τρεχάλα, γιά ν' ἀνακατώσουν ἄλλο μπαούλο, ἄλλο σπιτικό...

48. Η ΕΚΘΕΣΗ

Τά παιδιά παρακάλεσαν τόν κύριο Ἀντωνιάδη, πού εἶχε τό μεγάλο μαγαζί νεωτερισμῶν «Ἡ Ἀθηναία», νά τούς δανείσει μιά κούκλα. Μιά μεγάλη κούκλα, ἀπ' αὐ-

Σκυριανό σκαμνί (πλάτη)

τές πού ἔχουν τά μαγαζιά στίς βιτρίνες τους καί φοροῦν φορέματα «τελευταίας μόδας».

Πῆραν λοιπόν τήν κούκλα, τήν ἔντυσαν βλαχοπούλα – ἄλλη ἱστορία πῶς ἔδωσε ἡ κυρα-Βγενιώ τή στολή τῆς μάνας της – καί τήν ἔβαλαν νά κάθεται μπροστά στόν ἀργαλειό. Ἔστησαν τή βλαχοπούλα ἔτσι, πού φαινόταν πῶς ὕφαινε.

Στόλισαν τή μεγάλη αἴθουσα μέ χράμια*, μέ κιλίμια, μέ σίδερα παλιά, μέ χαλκῶματα. Ἔκαναν κι ἓνα ψεύτικο τζάκι, ἔβαλαν ἀπό τή μέσα μεριά δυό ἠλεκτρικές λάμπες, πού τίς ἔντυσαν μέ κόκκινο σελοφάν, σταύρωσαν καί δυό χοντρά ξύλα μπροστά στή φωτιά, καί τό τζάκι φαινόταν νά λαμπαδιάζει!

Πλαίι, στήν ἄλλη αἴθουσα, ἦταν τό χριστουγεννιάτικο δέντρο καί τά πράγματα πού ἦταν γιά πούλημα. Τά πράγματα, πού εἶχαν φτιάξει τά παιδιά μέ τά ἴδια τους τά χέρια: γιορτινές κάρτες ζωγραφισμένες ἀπό τήν Κατερίνα, στολίδια χριστουγεννιάτικα, δωράκια μικρά ἀπό φελλό, πού τά ἔφτιαξαν ὁ Ἀλέξης κι ὁ Θανάσης.

* χράμια: χοντρά μάλλινα ὑφάσματα

Τά ποτήρια γιά στυλό πουλήθηκαν τήν πρώτη κιόλας μέρα. Πλαστικά ἦταν, μά τά εἶχαν ντύσει μέ βελοῦδο κόκκινο καί φάνταζαν. Εἶχαν βάλει κι ἓνα γκύ σέ μιά ἄκρη τους.

Ἄν δέν ἦταν οἱ χαρταετοί, ὅλοι θά ξαφνιάζονταν μ' αὐτά τά ποτήρια. Μά ἦταν στή γωνιά ὄρθιοι οἱ πολύχρωμοι χαρταετοί. Γιά τούς χαρταετούς πολλοί εἶχαν ἀντίρρηση.

– Θά φάμε ξύλο καί θά 'ναι μέρα μεσημέρι, εἶπε ὁ Στέλιος.

– Βάλτε καί τό μαγνητόφωνο, νά 'ναι τουλάχιστον τό ξύλο «μετά μουσικῆς», γκρίνιαξε ὅπως πάντα ὁ Κώστας.

– Γιατί, βρέ παιδιά, φοβάστε; παραξενεύτηκε ὁ Ἀλέξης.

– Ρωτᾶς γιατί; ξέσπασε ὁ Στέλιος. Ποῦ ἀκούστηκε νά πουλάμε χριστουγεννιάτικα χαρταετούς;

– Τούς πουλάμε, γιατί θ' ἀγοραστοῦν, εἶπε μέ πεποίθηση ὁ Ἀλέξης. Εἰδοποίησα ὅλα τά μικρά – «μικρά» ἦταν τά παιδιά τῆς πρώτης καί τῆς δευτέρας δημοτικοῦ – νά ζητήσουν δῶρο ἀπ' τούς γονεῖς τους χαρταετούς.

– Εἰδοποίησες τ' ἄλλα σχολεῖα νά 'ρθουν, νά δοῦν τήν ἔκθεσή μας; ρώτησε ἀνήσυχος ὁ πρόεδρος.

– Θά 'ρθουν τά παιδιά μέ τούς γονεῖς τους, τόν καθησύχασε ὁ Ἀλέξης. Στείλαμε καί τίς προσκλήσεις στούς διευθυντές τῶν σχολείων, στό δήμαρχο...

Σταμάτησε νά μιλάει ὁ Ἀλέξης, γιατί ἐκείνη τήν ὥρα μπῆκε στήν αἴθουσα ὁ κύριος Γαλάνης, ὁ βιβλιοπώλης τῆς γειτονιάς μας. Δέν ἦταν μόνος του. Ξωπίσω του ἔρχονταν δυό παλικάρια πού κουβαλοῦσαν κάτι δέματα.

Ἔτρεξε ὁ Γιάννης νά τόν ὑποδεχτεῖ. Ἀπό κοντά καί τ' ἄλλα τά παιδιά.

—'Ακόμα δέν ανοίξαμε, πήγε νά πει ό πρόεδρος.

— Εύτυχώς πού δέν ανοίξατε, γιά νά προλάβετε νά ταχτοποιήσετε καί τοῦτα, εἶπε ό κύριος Γαλάνης καί γέλασε ανοιχτόκαρδα.

— Τί εἶναι αὐτά; ρώτησε σαστισμένη ἡ Βαγγελιώ.

—“Ένα δωράκι γιά ὅλους σας. Σᾶς εἶδα πῶς παλέψατε. Κρυφό δέν γινόταν νά τό ἔχετε ἀπό μένα, ἀφοῦ ἐγώ σᾶς ἔδινά τίς κόλλες, τά μολύβια καί τά χαρτόνια. Εἶπα, λοιπόν, μέρες γιορτινές εἶναι, φαμελιά δέν ἔχω νά δωρίσω τίποτα σέ κανένα, ἄς εὐχαριστήσω τά καλά παιδιά. Κι ἔφερα τοῦτα. Γελοῦσε ὁλόκληρος ό κύριος Γαλάνης.

— Τί εἶναι...τοῦτα; ξαναρώτησε ἡ Βαγγελιώ καί τώρα πιά ἦταν ὅλοι σαστισμένοι.

— Βιβλία πουλάω, βιβλία σᾶς ἔφερα, εἶπε ἀπλά ό κύριος Γαλάνης.

Εἶναι ὥρες, πού λέξη δέ βγαίνει ἀπό τό στόμα σου. Εἶναι ὥρες, πού τό «εὐχαριστῶ» σοῦ φαίνεται φτωχό. Εἶναι ὥρες, πού τά μάτια λένε περισσότερα ἀπ' ὅσα μποροῦν νά ποῦν τά λόγια. Μιά τέτοια ὥρα ἐζησαν τά παιδιά.

— Κι ἐπειδὴ δέν ξέρετε νά τακτοποιήσετε βιβλία, θά σᾶς βοηθήσω νά τά βάλουμε τώρα μαζί, συνέχισε ό κύριος Γαλάνης.

Δέν πρόλαβε νά τελειώσει. Ἡ Ρηνιώ τόν φίλησε στό μάγουλο. Ἦταν ἡ σειρά τοῦ κυρίου Γαλάνη νά ξαφνιαστοεῖ. Τά γεροντικά ξεθωριασμένα μάτια του γέμισαν δάκρυα.

— Εὐχαριστῶ, κοπέλα μου, γιά τό δῶρο πού μοῦ ἔκανες, εἶπε, καί γιά νά κρύψει τή συγκίνησή του, ἔσκυψε πάνω ἀπ' τά δέματα.

— Δουλειά τώρα! διάταξε καί γέλασε πλατιά.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πώς στόλισαν τη μεγάλη αίθουσα τά παιδιά; Πού έβαλαν τό Χριστουγεννιάτικο δέντρο;
2. Τί είχαν φτιάξει τά παιδιά μέ τά χέρια τους;
3. Ό Στέλιος είχε πεί ότι θά φάνε ξύλο. Είχε δίκιο;
4. Γαίτί ό κύριος Γαλάνης είπε: «Εύτυχώς πού δέν ανοίξατε»;
5. Γιατί ή Ρηνιώ φίλησε τόν κύριο Γαλάνη στό μάγουλο;

49. ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ή αίθουσα έγγραφε μέ μεγάλα γράμματα: «ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ».

Τά παιδιά είχαν βρεί ένα δημοτικό ποίημα καί ένα κείμενο του Κίτσου Μακρή για τά ύφαντά της Θεσσαλίας. Τά διάβασε ή Μυρτώ μέ τη γλυκιά, ζεστή φωνή της καί τά μαγνητοφώνησε ή μάνα της Βαγγελιώς.

“Όποιος λοιπόν δρασκελοῦσε τη φωταγωγημένη πόρτα του σχολείου, άκουγε δημοτική μουσική καί μετά μία δροσερή φωνή πού έλεγε:

Τιμή μεγάλη καί τρανή πού ’ναι ό άργαλειός στό σπίτι

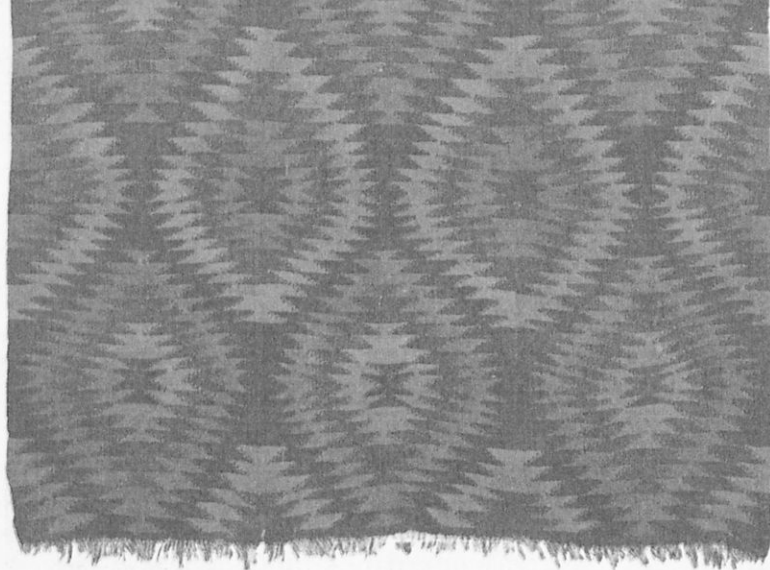
τό κάθε δόντι του χτενιού άξίζει μαργαρίτη.

Τό κέντημα είναι γλέντημα κι ή ρόκα είναι σεργιάνι
κι αυτός ό δόλιος άργαλειός είναι σκλαβιά μεγάλη.

Μεταξωτό ’ναι τό πανί, μεταξωτό τό χτένι,
*μεταξωτή κι ή κοπελιά πού κάθεσαι καί ύφαίνει.**

«Όπως αντικρίζεις από τά κορφοβούνια των θεσσαλικών βουνών τόν καρπερό κάμπο της Θεσσαλίας, σου φαίνεται πώς είναι στρωμένος μ’ ένα άπέραντο

* «Ό άργαλειός»

Κιλίμι από τό Λιβάνι Όλύμπου.

ύφαντό κιλίμι*, πάνω στό όποιο ή φύση κι ό άνθρωπος ύφαναν λογής λογής ξόμπλια*. Χωράφια καί μποστάνια, ποτάμια καί θεροτοπιές*, σχηματίζουν γοητευτικούς χρωματικούς καί σχεδιαστικούς συνδυασμούς, πού καταλήγουν στά φουντωντά κρόσσια τών βουνοκορφών καί τών αϊγαιοπελαγίτικων άκτών. Κι όταν περπατήσεις τό χώρο τουτο, βλέπεις, πώς όλη ή κοινωνική καί οικογενειακή ζωή τών ανθρώπων του είναι τυλιγμένη στή ζεστασιά του σπιτικού ύφαντου. Στή γέννηση καί στό θάνατο, στό γάμο καί στό πανηγύρι, στή δουλειά καί στήν ξεκούραση, κάποιο ύφαντό θά προσφέρει τή ζεστή μαλακότητα καί τό χρωματιστό του χαμόγελο.

Οί άνθρωποι στίς μεγάλες πολιτείες, παρασυρμένοι από τό ρυθμό τής σύγχρονης ζωής, πίστεψαν πώς τά ψυχρά κατασκευάσματα τής μηχανής θά μπορούσαν νά

*κιλίμι: είδος λεπτού μάλλινου τάπητα.

*ξόμπλια: κεντήματα.

*θεροτοπιά: τόπος θερισμού.

ἀντικαταστήσουν τά ἔργα τῶν χειρῶν καί τῆς ψυχῆς. Δέν ἄργησαν νά διαπιστώσουν, πῶς τό σπιτικό δέν ἔγινε, γιά νά προστατεύει μόνο τό κορμί ἀπό τό χιόνι, τή βροχή καί τόν ἥλιο, μά γιά νά ἀναπαύεται ἡ ψυχή, νά ζεσταίνεται καί νά δυναμώνει. Τότε ἔστρεψαν νοσταλγικά τή ματιά τους πρὸς τά ἔργα ἐκεῖνα πού μποροῦν νά δημιουργήσουν αὐτό τό κλίμα.

Ἡ λαϊκή ζωγραφιά καί τό ξυλόγλυπτο, τό μπακίρι* καί τό κανάτι, ξαναγυρίζουν κοντά μας, καλόδεχτα σάν ἀγαπημένα πρόσωπα, πού ἐπιστρέφουν ἀπό μακρινό ταξίδι. Μαζί τους καί τό ὕφαντό, αὐτό μάλιστα μέ τή φιλοδοξία, ὅχι νά εἶναι ἀπλῶς ἓνα στολίδι, μά ἓνα στοιχεῖο πού θά μᾶς συντροφεύει στήν καθημερινή μας ζωή...

Κάθε θεσσαλικό ὕφαντό εἶναι ἓνα τονισμένο χρονικό* τῆς μακριᾶς τοπικῆς ἱστορίας. Μέσα του ἀντηχοῦν ἀρχαῖοι παιάνες*, βυζαντινές μελωδίες, ἀνατολίτικοι σκοποῖ, κλέφτικα τραγούδια, καημοὶ καί πόθοι ἐνός λαοῦ, πού ἔχει τή δύναμη νά φυτεύει τό λουλούδι τῆς χαρᾶς καί τῆς ἐλπίδας στό χῶμα τό ποτισμένο μέ δάκρυα καί αἷμα. Ἐδῶ ἓνα πανάρχαιο γεωμετρικό μοτίβο*, ἐκεῖ ἓνα βυζαντινό κόσμημα. Ἄλλοῦ ἓνα ἀνατολίτικο στολίδι ἀπλοποιημένο, σχέδια πού ταξίδεψαν μέ τά караβάνια τῶν πραγματευτῶν. Κι ὅλα αὐτά σάν στοιχεῖα μιᾶς καινούριας σύνθεσης, πού μέσα στόν περιορισμένο χῶρο ἐνός ὕφαντοῦ κλείνει τό νόημα τῆς ζωῆς ἐνός λαοῦ.

Καθὼς κοιτάζεις ἓνα θεσσαλικό ὕφαντό, θαρρεῖς πῶς ἀντικρίζεις ἀπό ψηλά τό θεσσαλικό κάμπο, πελώριο κιλίμι, ὅπου ἄφησε τίς πατημασιές της ἡ Ἱστορία...»

«Ὑφαντά τῆς Θεσσαλίας»

Κίτσος Μακρῆς

* μπακίρι: χαλκός, χάλκινο σκεῦος.

* παιάνες: πολεμικά τραγούδια.

* χρονικό: ἀφήγηση.

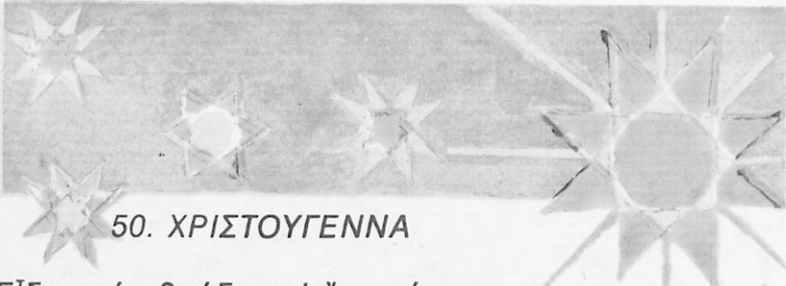
* μοτίβο: θέμα.

Τσεβρές Μυτιλήνης (λεπτομέρεια). Κέντημα γραφτό.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μέ τι μοιάζει ο Θεσσαλικός κάμπος, όταν τόν αντικρίζεις από ψηλά;
2. Τι πίστεψαν στην αρχή και τι διαπίστωσαν στη συνέχεια οι κάτοικοι των μεγάλων πόλεων σχετικά με τη λαϊκή τέχνη;
3. Νά δικαιολογήσεις με τη βοήθεια του κειμένου τη φράση: «όλη ή κοινωνική και οικογενειακή ζωή των ανθρώπων του (= του θεσσαλικού χώρου) είναι τυλιγμένη στη ζεστασιά του σπιτικού ύφαντού».
4. Ποιά είδη λαϊκής τέχνης αναφέρονται στο κείμενο;
5. Πώς δικαιολογεί ο συγγραφέας τη φράση «κάθε θεσσαλικό ύφαντό είναι ένα τονισμένο χρονικό της μακριάς τοπικής ιστορίας»;

50. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Είδα χτές βράδυ στ' όνειρό μου
τό γεννημένο μας Χριστό·
τά βόδια άπάνω του έφυσούσαν
όλο τό χνώτο τους ζεστό.

Βοσκοί πολλοί καί βοσκοποῦλες
τόν προσκυνούσαν ταπεινά·
ξανθόμαλλοι άγγελοι στεκόνταν
κι έψελναν γύρω του «ώσαννά!»

Τό μέτωπό του ήταν σάν ήλιος
καί μέσα ή φάτνη ή φτωχική
άστραφτε πιό καλά από μέρα,
μέ κάποια λάμψη μαγική.

Στά πόδια του έσκυβαν οί Μάγοι
κι έμοιαζε τ' άστρο από ψηλά,
πώς θά καθίσει σάν κορώνα
στής Παναγίτσας τά μαλλιά!

Μά κι από άγγέλους κι από Μάγους
δέ ζήλεψα άλλο πιό πολύ,
όσο τής Μάνας του τό στόμα
καί τό ζεστό, ζεστό φιλί.

Τέλλος Άγρας

51. Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΙΝΕ ΣΤΗ ΓΗ

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στή γῆ ἕνα παιδί.

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στὸν οὐρανὸ ἕνα ἀγγελάκι.

Τὸ παιδί δέ γνώριζε τὸν ἄγγελο. Οὔτε ὁ ἄγγελος ἤξερε τίποτε γιὰ τὸ παιδί.

Τὸ παιδί ζοῦσε ἔξω ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ σ' ἕνα χάνι. Ὁ ἄγγελος ζοῦσε τὸ πρῶι σέ μιά ἡλιαχτίδα, τὸ βράδυ σέ μιά ἀσημένια κλωστή τοῦ φεγγαριοῦ.

Ὁ ἄγγελος ἦταν καλός. Καλός σάν ἄγγελος. Τὸ παιδί ἦταν ἕνα κακό παιδί. Τίποτε ἄλλο· ἕνα κακό παιδί.

Καί οἱ δυὸ ἐργάζονταν αὐτὸν τὸν καιρὸ πάρα πολύ. Τὸ κακό παιδί μέ γκρίνια. Ὁ ἄγγελος μέ τραγούδι.

Τὸ παιδί

Τὸ παιδί εἶχε νά ὑπηρετεῖ πολὺ κόσμος, πού ἔφτανε αὐτές τίς μέρες στή Βηθλεέμ. Δέ σταματοῦσε ἀπὸ τὴν ὥρα πού ἔσκαγε ὁ ἥλιος ὡς ἀργά τὴ νύχτα. Πρὶν λαλήσουν τὰ κοκόρια, ἔπιανε τὸν κουβά καὶ τραβοῦσε γιὰ τὸ πηγάδι. Ἔπεφτε εὐκόλα ὁ κουβάς στό βαθύ πηγάδι, λές καὶ βιαζόταν ν' ἀνταμώσει τὸ νερό. Τέντωνε ὁ κουβάς τὸ σκοινί, γέμιζαν πληγές οἱ παλάμες τοῦ παιδιοῦ, πού ἀγωνιζόταν νά τὸν συγκρατήσῃ. Τὸ παιδί εἶναι φοβισμένο, γιατί ἔχει ἀκόμα στὰ πόδια του τὰ σημάδια πού τ' ἀπόχτησε, ὅταν μιά μέρα τοῦ 'φυγε ὁ κουβάς ἀπὸ τὰ χέρια. Θύμωσε πολὺ τὸ ἀφεντικό – θυμᾶται – τὸ ἔδειρε, τὸ μάτωσε καὶ τοῦ ἔκαμε τοῦτα τὰ σημάδια.

Ὁ κουβάς γεμάτος εἶναι βαρὺς. Τὸ παιδί ἰδρώνει, ὅπως σιγὰ σιγὰ τραβάει πρὸς τὰ πάνω τὸ σκοινί. Κάθετα λίγο νά ξεκουραστεῖ, κι ὕστερα πηγαίνει νά πλύνει τίς αὐλές, νά καθαρίσῃ τὰ τραπέζια τοῦ πανδοχείου, νά

καθαρίζει την κουζίνα. Φέρνει
προσανάμματα * καί ξύλα από
την αύλη, ανάβει τή φωτιά,
δουλεύει, δουλεύει. Τό
άφεντικό έχει ξυ-
πνήσει πιά,
κατεβαίνει
κάτω,

γκρι-
νιάζει.

Τίποτε δέν τοῦ
ἀρέσει ἀπ' αὐτά
πού ἔκανε τό παιδί.

Τό παιδί δέ μιλάει, ἔμαθε
πιά νά μή μιλάει. Μόνο
κοιτάζει τόν οὐρανό. Στήν ἀρχή ἔκλαιγε.

μά τώρα σκλήρυνε ἡ καρδιά του κι ἔγινε κακιά.

Παίρνει ξανά τόν κουβά καί τραβάει νά ποτίσει τά ζω-
ντανά καί νά τά ταΐσει. Αὐτή ἡ ὥρα εἶναι ἡ πιό ὁμορφη τῆς
ἡμέρας. Κοιτάζει τήν ἀγελάδα πού ἔχει τόσο ἀγαθά μά-
τια. "Ετσι θά 'ταν καί τά μάτια τῆς μητέρας του, ἂν εἶχε
μητέρα. Τρέχει, παίζει μέ τό μοσχαραί, κυνηγιέται μέ
τά κατσικάκια. Νά, ὅπως θά ἔπαιζε μέ τ' ἀδέρφια του, ἂν
εἶχε ἀδέρφια...

Κουβεντιάζει σοβαρά μέ τό ἄλογο, ὅπως θά κου-

*προσανάμματα: κλαδιά πού ἀνάβουν εὐκόλα.

βέντιαζε μέ τόν πατέρα του, ἄν εἶχε βέβαια πατέρα...
Γιατί τό παιδί δέν ἔχει κανένα. Ἔχει μόνο τήν κακία
γιά συντροφιά.

Κρεβάτι στό πανδοχεῖο δέν ὑπάρχει γιά τό παιδί.
Κοιμάται στό στάβλο. Ἀγκαλιάζει τήν ἀγελάδα, χώνει τό
κεφάλι του κοντά στό ἄλογο, στριμώχνεται πλάι στό μο-
σχάρακι καί στά κατσικάκια. Εἶναι σάν νά ἔχει οἰκογέν-
εια. Κι εἶναι τόσο ὁμορφο νά ἔχεις οἰκογένεια!

Τώρα πού ἔφτασε τόσος κόσμος στή Βηθλεέμ μέσ
στό χειμώνα, μέσ στό κρύο, τό παιδί κουράζεται πολύ.
Ἀργά πηγαίνει γιά ὕπνο κι ὁ φόβος του εἶναι μήν ξυ-
πνήσει τά ζωντανά. Ὅλα κοιμοῦνται, ὅταν φτά-
νει. Μόνο ἡ ἀγελάδα τό περιμένει, ὅπως πε-
ριμένει πάντα τό παιδί της ἡ μητέρα!.

Δέν ἀντέχει τό παιδί νά γδυθεῖ, δέν
ἔχει δύναμη νά βγάλει τά
σαντάλια του.
Κουλουριάζει,

ὅπως εἶναι,
κι ἀποκοιμιέται. Καί μέσ
στό βαθύ του ὕπνο χαίρε-
ται, γιατί κλότσησε ἓνα ἄλλο
παιδί, γιατί κρυφά ἀνοίξε τήν κά-
νουλα καί χύθηκε τό κρασί, γιατί
ἔκρυσε τά ρέστα ἀπό τή στάμνα πού

ἀγόρασε σήμερα, γιατί εἶπε ψέματα στοῦ ἀφεντικό... Κοι-
μᾶται ἀγκαλιά μέ τήν κακία του κι εὐχαριστιέται.

Ὁ ἄγγελος

Τό ἀγγελάκι πάλι, αὐτές τίς μέρες δέν προλαβαίνει νά κλείσει μάτι. Πᾶνε τά παιχνίδια πού ἔκανε μέ τίς ἡλια-
χτίδες, πᾶνε οἱ κουβεντούλες του οἱ βραδινές μέ τίς
λεῦκες καί τίς πηγές. Τό ἀγγελάκι, ὅπως ὅλοι οἱ ἄγγελοι
στόν οὐρανό, ἐτοιμάζεται γιά τό μεγάλο βράδυ. Τό
βράδυ πού ὁ Θεός θά γεννηθεῖ κάτω στή γῆ.

– Τί εὐλογημένη εἶναι ἡ νύχτα! ἀναστέναξε ὁ ἥλιος.

– Γιατί; ρώτησε παραξενεμένο τό ἀγγελάκι.

– Γιατί θά δεῖ τό θαυμαστό μοναδικό ἀστέρι! Τό
ἀστέρι τό χριστουγεννιάτικο.

Τό ἀγγελάκι ἤθελε ν' ἀκούσει κι ἄλλα. Τοῦ ἄρσαν οἱ
ιστορίες πού ἔλεγε ὁ ἥλιος. Μά ἡ ὥρα εἶχε περάσει καί
τόν περίμεναν οἱ ἄλλοι ἄγγελοι στή χορωδία. Μέρους
τώρα μάθαιναν τούς ὕμνους πού θά ἔλεγαν τήν ἁγία
νύχτα. Τό ἀγγελάκι τραγουδοῦσε γλυκά καί ὅταν ἔλεγε
τό «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώ-
ποις εὐδοκία», σταματοῦσε ἀκόμα κι ὁ ἀγέρας γιά νά τό
ἀκούσει. Εἶχε πραγματικά ἀγγελική φωνή. Τραγουδοῦσε
κι ἀναρωτιόταν τ' ἀγγελάκι.

– Σέ ποιό παλάτι θά γεννηθεῖ ἄραγε ὁ Κύριός μας;
Σέ ποιά σπουδαία πολιτεία; Τί χρυσές κούνιες τοῦ ἐτοι-
μάζουν οἱ ἄνθρωποι; Ποιές τεχνίτρες ὑφαίνουν τώρα τά
σκεπάσματά του; Τί μετάξια θά στρώσουν στοῦ κρεβάτι
του;

Οἱ τελευταῖοι ταξιδιώτες

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος. Οἱ τελευταῖοι ταξι-
διῶτες ἔφταναν καί τακτοποιοῦνταν στά σπίτια. Ἡ μικρή

πολιτεία τῆς Βηθλεέμ χώρεσε τόσους, πού κανείς δέ φανταζόταν πώς θά χωροῦσε. Οὔτε κρεβάτι, οὔτε σκαμνί δέν ἔμεινε ἄδειο.

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος...

Πίσω ἀπό τίς ἐλίες φάνηκαν ἕνας ἄντρας καί μία ἐτοιμόγεννη γυναίκα. Ἡ γυναίκα ἦταν πάνω σ' ἕνα κουρασμένο, κατασκονισμένο γαϊδουράκι. Ὁ ἄντρας κρατοῦσε ἕνα μπόγο καί τό ραβδί του καί βασιτιόταν ἀπό τό ζωντανό.

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος, σάν ἔφτασαν στή Βηθλεέμ ὁ Ἰωσήφ καί ἡ Μαρία. Κι ἡ Βηθλεέμ δέν εἶχε οὔτε σκαμνί ἐλεύθερο.

Εἶχε ἀρχίσει νά γέρνει ὁ ἥλιος, ὅταν τό ἀγγελάκι εἶπε γιά τελευταία φορά μέ τή χορωδία τῶν ἀγγέλων τό «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Τό εἶπαν τόσο ὥραϊα, πού ὁ ἥλιος ἀργοπόρησε γιά νά τό ἀκούσει ὅλο.

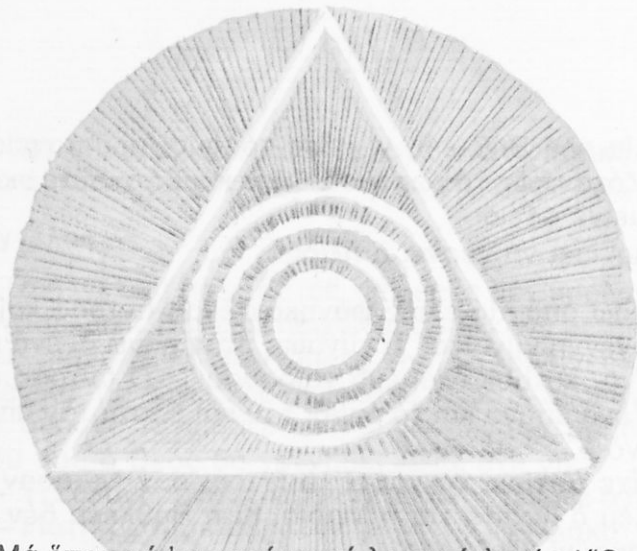
Οἱ ἄγγελοι τῆς νύχτας εἶχαν φύγει κιόλας. Πῆγαν νά φέρουν τό πιό λαμπρό ἀστέρι πού θά φώτιζε αὐτή τή νύχτα. Τό ἀγγελάκι δέν εἶχε τώρα δουλειά. Ἔριξε τή ματιὰ του κάτω στή γῆ κι ἐκεῖ σέ μία γωνιά τῆς γῆς, στή Βηθλεέμ, εἶδε τούς δύο ταξιδιώτες, τήν Παναγία καί τόν Ἰωσήφ.

-Ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ μου! μονολόγησε σαστισμένο.

Ἔψαξε νά ἰδεῖ παλάτι ἐκεῖ κοντά. Δέν εἶδε τίποτε. Σπίτια μικρά, φτωχικά, αὐτό μόνο εἶδε.

Κι ὁ Κύριός μου ποῦ θά γεννηθεῖ; ἀναρωτήθηκε τ' ἀγγελάκι.

Κατέβηκε πιό κάτω, κάτω ἀπό τίς στέγες τῶν σπιτιῶν κι ἄκουσε πώς δέν ὑπῆρχε οὔτε δωμάτιο, οὔτε κρεβάτι γιά τήν ἐτοιμόγεννη Μαρία.

Μά όπου νά 'ναι φτάνει τό λαμπρό αστέρι! Όπου νά 'ναι θά 'ρθουν καί οί μάγοι! Ή ώρα φτάνει πού θά ψά-
λουν οί άγγελοι τή Γέννηση του Θεού!

Κατέβηκε άκόμα πιό κάτω τ' άγγελάκι καί άκολου-
θησε τό ζευγάρι μέσα στους σκοτεινούς δρόμους τής
Βηθλεέμ.

Ό άγγελος καί τό παιδί

Έκείνη τήν ώρα άντάμωσαν ό άγγελος καί τό κακό
παιδί.

Τό παιδί γύριζε κατάκοπο στό στάβλο πού κοιμόταν.
Σήμερα είχε κλέψει κι άλλα τάλινρα από τό άφεντικό του
καί τούς ταξιδιώτες. Σέ τόση φασαρία ποιός νά τόν πά-
ρει είδηση...

Έσπασε κι ένα κιούπι, καί είπε ψέματα, πώς τό
'σπασε ό άλλος παραγιός*. Καλά, σκέφτηκε τό κακό
παιδί, καλά τά κατάφερα!

Νά, πάει τώρα νά χωθεί πλάι στά ζωντανά του. Κάνει
*παραγιός: βοηθός, υπηρέτης.

τόσο κρύο απόψε! Θά ρίξει κι άχυρα
πάνω του, νά ζεσταθει λιγάκι.

Άπό την κούραση περπατάει
αργά λές καί σέρνεται στο λα-
σπωμένο δρόμο. Πόσο μακριά
είναι ό στάβλος! "Αχ! Νά 'ταν
πουλί νά πέταγε!

Κι εκεί στή σκοτεινιά σκόντα-
ψε πάνω στους δύο ξένους.
Δέν έβλεπε τίποτε, γιατί ό ούρανός
δέν είχε ούτ' ένα άστέρι.
Πώς όμως είδε τόσο καθαρά
τά μάτια τής γυναίκας;

Ήταν γλυκά, πονετικά
καί τόν κοίταζε καί κείνη
σά νά 'ταν μάνα του·
ναί, σάν μάνα του.

Δέν άκούστηκε τίποτε.

Πώς όμως άκουσε τή φωνή
της πού του 'λεγε πώς είναι
κουρασμένη καί πρέπει
κάπου ν' άκουμπήσει;

Δέν την είχε
ξαναδει τούτη
τή γυναίκα.
Κι όμως,
ήταν
σίγου-
ρος πώς
ήξερε για τό

σταμνί, γιά τά λεφτά, γιά τά ὅσα εἶχε κάνει.

Τῆς ἀπλωσε τό χέρι, τήν ἔπιασε μαλακά μαλακά κι ἡ κούρασή του ἔφυγε. Σάν ξένο πανωφόρι γλίστρησε ἀπό πάνω του κι ἔφυγε κι ἡ κακία.

Καί μέσ στή σκοτεινιά τήν πῆγε ἐκεῖ πού ἔμενε αὐτός: Πλάι στήν ἀγελάδα, στό κατσικάκι, στά προβατάκια, στό ἄλογο. Ἔστρωσε κάτω λίγα ἄχυρα. Βολεύτηκε ἡ γυναίκα.

Τότε ἦταν πού ὁ ἄγγελος ἀγκάλιασε τό μικρό παιδί.

Ὅταν γεννήθηκε ὁ Κύριος, τό ἀγγελάκι ἔλειπε ἀπό τή χορωδία. Δέν πρόλαβε ν' ἀνεβεῖ στόν οὐρανό.

Μέσα ἀπό τό παιδί, ἀπό τή γῆ, τραγουῶδησε τό «Δόξα ἐν Ὑψίστοις». Κι ἔμεινε ἀπό τότε ἐδῶ κάτω στή γῆ.

Κι ὅταν κάποιος κάνει αὐτό πού πρέπει, ἀκούει τ' ἀγγελάκι νά τραγουδάει μέσα στήν ψυχή του.

Καί τραγουδάει τόσο ὁμορφα, νά, σάν ἄγγελος...

«Τό χρυσό ρόδι»

Γαλάτεια Γρηγοριάδου - Σουρέλη

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιοί λόγοι ἀνάγκασαν τό παιδί νά γίνει κακό; Ἀπό ποιά λόγια τοῦ κειμένου καταλαβαίνουμε πώς δέν ἦταν κακό ἀπό τή φύση του;
2. Μπορεῖς νά κάμεις ἕναν κατάλογο μέ τίς δουλειές πού ἔκανε κάθε μέρα; Εἶναι σωστό νά δουλεύει τόσο βαριά ἕνα παιδί;
3. Γιατί αὐτές τίς μέρες ὁ ἄγγελος ἦταν πολύ ἀπασχολημένος; Πῶς φαντάζεται τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ;
4. Σέ τί κατάσταση βρισκόταν τό παιδί, ὅταν συνάντησε τοὺς τελευταίους ταξιδιώτες; Πῶς ἐξηγεῖς ὅτι τοὺς βοήθησε;
5. Ἐχει σχέση αὐτή ἡ βοήθεια μέ τό ὅτι ὁ ἄγγελος ἀγκάλιασε τό παιδί;
6. Ἡ κεντρική ἰδέα εἶναι πώς ἡ κακία νικιέται μόνο μέ τήν καλοσύνη καί τήν ἀγάπη· μπορεῖς νά τή δικαιολογήσεις μέ τή βοήθεια τοῦ κειμένου;

52. ΑΡΧΙΜΗΝΙΑ ΚΙ ΑΡΧΙΧΡΟΝΙΑ

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχροινιά
καί μιά καρδιά χοροπηδᾷ
σάν ἄγριο κατσικάκι.

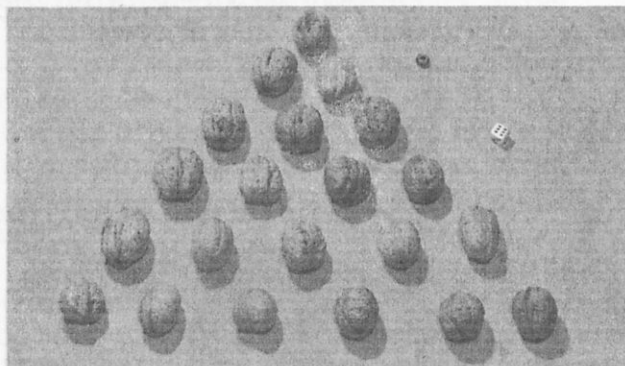
Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχροινιά
στοῦ Ἀι-Βασίλη τή χαρά
ἐννιά χρονῶν παιδάκι.

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχροινιά
θά ᾽χω καί μπάλα ἀπ' τή νονά
καί τρένο ἀπ' τόν πατέρα.

Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχροινιά
μοσχοβολᾷνε τά γλυκά
πού μου ᾽φτιαξε ἡ μητέρα.

Μαρία Κουβαλιᾶ - Γουμενοπούλου

53. ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΙΖΕΤΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Τώρα πού κάνει κρύο κι είναι κλειστά τά σχολεία, παίξε μέ τούς φίλους σου:

Τά καρύδια

Μπορούν νά παίξουν τρεῖς ἤ καί περισσότεροι παῖχτες.

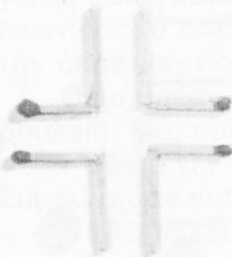
Κάθε παιδί τοποθετεῖ μπροστά του εἴκοσι ἕνα καρύδια σέ σχῆμα ἀνάποδου τριγώνου, ὅπως φαίνεται στήν πιά πάνω εἰκόνα.

Τά παιδιά ἔχουν ἕνα ζάρι καί τό ρίχνουν μέ τή σειρά. "Ὅσες τελίτσες δείχνει τό ζάρι, τόσα καρύδια πρέπει ν' ἀφαιρεῖ ἀπό μπροστά του τό παιδί πού τό ἔριξε. "Αν τά καρύδια ἑνός παιδιοῦ φτάσουν νά εἶναι λιγότερα ἀπό τίς τελίτσες τοῦ ζαριοῦ, τότε τά συμπληρώνει ἀπό τά καρύδια τοῦ παίχτη πού κάθεται ἀριστερά του. Ἐξακολουθεῖ νά παίζει καί ὅταν ἀκόμα ἔχουν ἐξαντληθεῖ ἐντελῶς τά δικά του καρύδια, παίρνοντας πάντα ἀπό τόν ἀριστερό του. "Ὅταν δέν ὑπάρχουν πιά καρύδια μπροστά στοῦς παῖχτες, τό παιγνίδι τελειώνει. Νικητής εἶναι αὐτός πού ἔχει μαζέψει τά περισσότερα καρύδια.

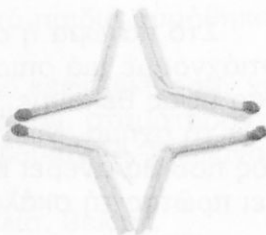
Κάτι περίεργο

1. Τό άστρο πού αλλάζει.

Κάνε μέ τέσσερα σπέρτα τσακισμένα στή μέση τό άστρο τοῦ σχήματος Α. Τώρα ρίξε προσεχτικά μία σταγόνα νερό άκριβώς στό σημείο τοῦ σπασίματος. Σέ λίγο τό άστέρι θ' άρχίσει νά κουνιέται καί σιγά σιγά θά πάρει τό σχήμα τοῦ άστρου Β.

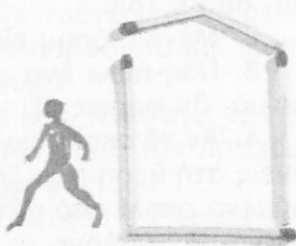
Σχ. Α

Σχ. Β

2. Τό σπíti.

Τρία όλόκληρα σπέρτα σχηματίζουν τούς τοίχους καί τό πάτωμα· ένα τσακισμένο άποτελεῖ τή σκεπή. Ένα σπιρτόπαιδο βρίσκεται στή φυλακή. Άπό πουθενά δέν μπορεῖ νά βγεῖ. Ρίξε προσεχτικά μία σταγόνα νερό στό σημείο τοῦ σπασίματος τοῦ σπέρτου τῆς σκεπῆς καί ἡ φυλακή θ' ανοίξει! Άν δέ φτάνει μία σταγόνα ρίξε καί δεύτερη.

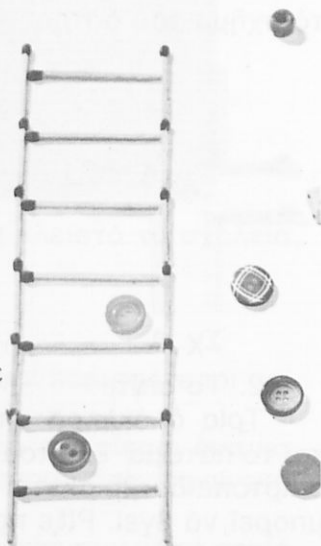

Ἡ σπιρτόσκαλα

Μπορεῖ νά παίξουν δύο ἢ καί περισσότεροι παίχτες. Χρειάζονται: Ἕνα ζάρι, ἕνα κουτί σπέρτα καί τέσσερις πέντε - ανάλογα μέ τό πόσοι παίζουν - πετροῦλες ἢ διαφορετικά κουμπιά.

Στό πάτωμα ἢ στό τραπέζι φτιάχνουμε μιά σπιρτόσκαλα μέ ὅσο ὕψος θέλουμε, ὅπως δείχνει τό σχῆμα. Νικητής εἶναι αὐτός πού θά ἀνέβει καί θά κατέβει πρῶτος τή σκάλα.

Ρίχνουμε τό ζάρι μέ τή σειρά καί προχωροῦμε σύμφωνα μέ αὐτά πού δείχνει, βάζοντας τίς πετροῦλες στό κενό ἀνάμεσα σέ δύο σκαλοπάτια.

Ὅροι τοῦ παίχνιδιου

1. Προχωρεῖς ανάλογα σκαλιά, ἂν φέρεις στό ζάρι ἕνα, δύο ἢ τρία.
2. Μένεις ὅπου εἶσαι, ἂν φέρεις τέσσερα.
3. Πᾶς πίσω ἕνα σκαλί, ἂν φέρεις πέντε, καί δύο σκαλιά, ἂν φέρεις ἕξι.
4. Ἄν τό σκαλί, πού πρέπει νά πᾶς, εἶναι πιασμένο, μένεις στή θέση σου. Ἄν ὅμως εἶναι πιασμένο τό προηγούμενο σκαλί ἀπό αὐτό πού πρέπει νά πᾶς, τό πηδᾶς σάν νά μήν ὑπῆρχε.

54. ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΜΑΣ

Μέ τις γιορτές, τήν ἑκθεση, τά κάλαντα, δέν εἶχαν προλάβει τά παιδιά νά κάμουν τήν ἐργασία γιά τίς ἐξερευνήσεις πού εἶχαν ἀποφασίσει. Τώρα ὅμως πού τέλειωσαν οἱ γιορτές καί τά πανηγύρια κι «ὁ κάθε κατεργάρης ξαναγύρισε στόν πάγκο του», ὅπως εἶπε κι ὁ κύρ Λεωνίδας, ὁ πατέρας τοῦ Ἀλέξη, τά παιδιά θυμήθηκαν τήν ἀπόφαση πού εἶχαν πάρει.

Θυμήθηκαν καί τό ἔπαθλο. Ὅλο κέφι ξεκίνησαν γιά δουλειά. Μά, πρίν καλά καλά ἀρχίσουν, σταμάτησαν.

— Ἐδῶ ἔχει πολλή δουλειά, τρόμαξε ὁ Στέφανος. Συμφώνησαν καί οἱ ἄλλοι.

— Ἐδῶ θέλει ψάξιμο, θέλει βιβλία, θέλει...

— Ἐκεῖνο πού θέλει εἶναι νά φτιάξετε ὁμάδες καί κάθε ὁμάδα νά δουλέψει ἓνα θέμα, εἶπε ὁ Σπύρος ἀπλά, μόλις ἄκουσε τό πρόβλημα. Ἐ, λοιπόν, αὐτό τό ἀπλό δέν τό εἶχαν συλλογιστεῖ τά παιδιά.

— Πρέπει νά μᾶς ἐξηγήσεις πῶς τό σκέφτεσαι, εἶπε ὁ ξάδερφός του ὁ Γιώργης.

— Ὅποτε θέλετε, συμφώνησε ὁ Σπύρος.

Ὁ Σπύρος δέν ἦταν ἀπό τή γειτονιά μας. Δέν ἦταν κἀν ἀπό τήν πόλη μας. Ἦρθε ὅπως ἔρχεται ἓνα πρωτοχρονιάτικο δῶρο, πού δέν τό καρτερεῖς. Καί πραγματικά πρωτοχρονιάτικο, ἀφοῦ μᾶς ἦρθε τοῦτες τίς γιορτινές μέρες. Ἦρθε καί μᾶς ἄνοιξε ἓνα παράθυρο καί εἶδαμε τόν κόσμο κι ἀπό μιάν ἄλλη πλευρά.

— Δηλαδή, θεῖος σου εἶναι ὁ κύρ Ἀνέστης; τόν ρώτησαν τά παιδιά στήν ἀλάνα, ὅταν τοὺς τόν πρωτοσύστησε ὁ Γιώργης, ὁ πρῶτος ξάδερφός του.

— Καί γιατί ἦρθε ἐδῶ; τόν ρώτησε ὁ Πέτρος. Κάτι εἶπε ὁ Γιώργης, κάτι εἶπε ὁ Σπύρος· μασημένα λόγια.

Δέν καλοκατάλαβαν τά παιδιά. Ὁ πατέρας του, λέει, ταξιδεύει.

— Κι ἡ μάνα σου;

Πάλι μισόλογα, ἄλλοι κατάλαβαν πώς ταξιδεύει, ἄλλοι πώς ἐργάζεται στή Γερμανία. Πάλι δέν καλοκατάλαβαν τά παιδιά. Ἐκεῖνο πού κατάλαβαν εἶναι πώς ὁ Σπύρος εἶναι σπουδαῖο παιδί. Κουβάλησε μαζί του παιχνίδια καί βιβλία!

— Ὑπάρχουν στὸν κόσμον τόσα βιβλία! Δέν τό 'ξερα! ἀναστέναξε ὁ Γιάννης, ὁ πρόεδρος. Ὁ καημός τοῦ Γιάννη εἶναι πού δέν ἔχει πολλὰ βιβλία, νά διαβάζει.

Ὁ Σπύρος λοιπὸν ἦρθε στήν κατάλληλη ὥρα. Λές κι εἶχε σημαδέψει τὴν ἐκθεση. Μαζί μέ τά ἐγκαίνια ἦρθε κι αὐτός.

— Θέλετε νά δώσω κι ἐγὼ ἓνα χεράκι; εἶπε ἀπλά καί τά παιδιά, πού εἶχαν παλυβώσει ἀπὸ τὴν πολλή δουλειά, ἀγκάλιασαν τὸ Σπύρο.

— Αὐτός θά εἶναι ὁ πάγκος σου, τοῦ εἶπε ὁ Γιάννης καί τὸν πῆγε στὰ βιβλία. Γρήγορα ὅμως ὁ Σπύρος ἐγίνε ὁ «πανταχοῦ παρών». Καί τὴν ἀσφάλεια πού κάηκε, ἐκεῖνος τὴν ἔφτιαξε, καί δέματα ἔκανε γρήγορα κι ὁμορφασάν νά 'ταν μηχανή, καί στή βρύση, πού ἔσταζε, ἄλλαξε λαστιχάκι.

— Μωρέ Γιώργη, ὁ ξάδερφός σου εἶναι... σπέρτο μονάχο, ξέφυγε τοῦ Θανάση μιά μέρα.

— Εἶναι ἔξυπνος πολὺ, ἀλλά εἶναι δυὸ χρόνια πιὸ μεγαλύτερος ἀπὸ μᾶς, ἐξήγησε ὁ Γιώργης.

— Δηλαδή, πάει στὴν ἑκτη! εἶπε ὅλο σεβασμὸ ὁ Θανάσης.

— Ὅχι, στὴν τετάρτη πάει, γιατί... Πάλι μασημένες κουβέντες εἶπε ὁ Γιώργης.

— Μιά φορά, δέ φαίνεται παιδί ἀπ' αὐτὰ πού μένουν

στήν ἴδια τάξη, παρατήρησε ὁ Ἀλέξης πού ἦταν πιό κει κι ἄκουσε τή συζήτηση. Κάτι ἄλλο συμβαίνει.

Δέν ἔμεινε ὅμως καιρός στά παιδιά νά σκεφτοῦν.

Ἡ ἔκθεση τούς ἀπασχολοῦσε πρῶι κι ἀπόγευμα. Οὔτε περίμεναν τέτοια ἐπιτυχία. Κόσμος μπαινόβγαινε κι ἀπό ἄλλες γειτονιές, γειτονιές πού οὔτε τίς ἤξεραν τά παιδιά. Ἦρθαν καί δημοσιογράφοι καί φωτορεπόρτερ*, τράβηξαν φωτογραφίες, τίς δημοσίευσαν στίς ἐφημερίδες. Ἐγραψαν πολλά καλά λόγια γιά τά παιδιά καί τήν ἔκθεση. Ἀκόμα καί συνέντευξη ἔδωσε ὁ πρόεδρος. Ὁ Διευθυντής τοῦ σχολείου ἦταν ὅλο καμάρι· ματαίωσε ἀκόμα καί τό ταξίδι, πού θά ἔκανε μέ τήν οἰκογένειά του, γιά νά βρίσκεται συνέχεια κοντά στά παιδιά καί νά ταχτοποιεῖ ὅ,τι πρόβλημα παρουσιαζόταν. Καί προβλήματα ὑπῆρχαν. Ἡ Ρηνιώ, ἃς ποῦμε, εἶχε πρόβλημα... ψιλῶν. Σάν ταμίας κάθε βράδυ «ἔκλεινε ταμεῖο» καί γύριζε στό σπίτι της μέ μιὰ σακούλα γεμάτη κέρματα. Κάθε πρῶι ἔτρεχε στόν μπακάλη, τόν κύρ Στράτο, ἔδινε τά ψιλὰ, ἔπαιρνε χαρτονομίσματα, εὐχαριστοῦσε βιαστικά καί ἔγραφε στό μπλοκάκι της τίς εἰσπράξεις, πού ἦταν πάνω ἀπό κάθε προσδοκία.

Κάποτε ὅμως ἔφτασε, ὅπως εἶπε ὁ διευθυντής, τό «πλήρωμα τοῦ χρόνου» καί ἡ ἔκθεση ἔκλεισε. Μαζεύτηκαν ἐπιτέλους τά παιδιά στά σπίτια τους καί, ὅπως εἶπαμε στήν ἀρχή, θυμήθηκαν τίς ἐργασίες καί εἶδαν πόσο ἦταν δύσκολο νά γίνουν.

Τότε ἄκουσαν τήν πρόταση τοῦ Σπύρου νά φτιαχτοῦν ὁμάδες, πού θά δουλέψουν τό κάθε θέμα μαζί.

— Κρίμα πού τελειώνουν οἱ διακοπές καί θά φύγεις, Σπύρο, εἶπε ἡ Βαγγελιώ λυπημένη. Θά μᾶς βοηθοῦσες

*φωτορεπόρτερ: φωτογράφος ἐφημερίδων.

στis ἐργασίες.

– Μά δέ θά φύγω. Ἐδῶ θά τελειώσω τή χρονιά.

Δέ θά φύγεις! Ἦ, αὐτό εἶναι πραγματικά ἓνα θαυμάσιο νέο.

– Τότε ἀνήκεις στήν τάξη μας, τότε εἶσαι κι ἐσύ συμμαθητής μας, θά ἔρχεσαι στίς συνεδριάσεις μας, καί μπορείς νά μᾶς δανείσεις καί βιβλία νά κάμουμε αὐτές τίς ἐργασίες. Μπορεῖς μάλιστα νά φτιάξεις κι ἐσύ μιὰ ἐργασία!

– Εὐχαριστῶ, παιδιά! Ὁ Σπύρος ἦταν τόσο συγκινημένος πού ἀπόρησαν ὅλοι.

– Τί εὐχαριστεῖς; Τί σοῦ δώσαμε; πῆγε ἡ Κατερίνα νά τό ρίξει στό ἄσπεδο.

– Τί μοῦ δώσατε; ψιθύρισε ὁ Σπύρος. ΑΓΑΠΗ!

Ἔτσι ἐγίνε κι ὁ Σπύρος πῆρε μιὰ θέση στό θρανίو τῆς τρίτης σειρᾶς καί μιὰ θέση στήν καρδιά μας.

1. Τί νόημα δίνεις στή φράση τοῦ κύρ Λεωνίδα: «κάθε κατεργάρης στόν πάγκο του»;

2. Ποιά λύση πρότεινε ὁ Σπύρος στό πρόβλημα τῶν παιδιῶν; Τῇ βρίσκεις σωστή;

3. «Ἦρθε καί μᾶς ἄνοιξε ἓνα παράθυρο καί εἶδαμε τόν κόσμο καί ἀπό μιάν ἄλλη πλευρά». Μπορεῖς μέ λόγια τοῦ κειμένου νά δικαιολογήσεις αὐτή τήν πρόταση;

4. Πέτυχε ἡ ἔκθεση; Πῶς τό συμπεραίνει;

5. Ὁ Σπύρος πῆρε μιὰ θέση μέσα στήν καρδιά τῶν παιδιῶν· μπορείς διαβάζοντας προσεκτικά τό κείμενο νά βρεῖς πῶς τά κατάφερε;

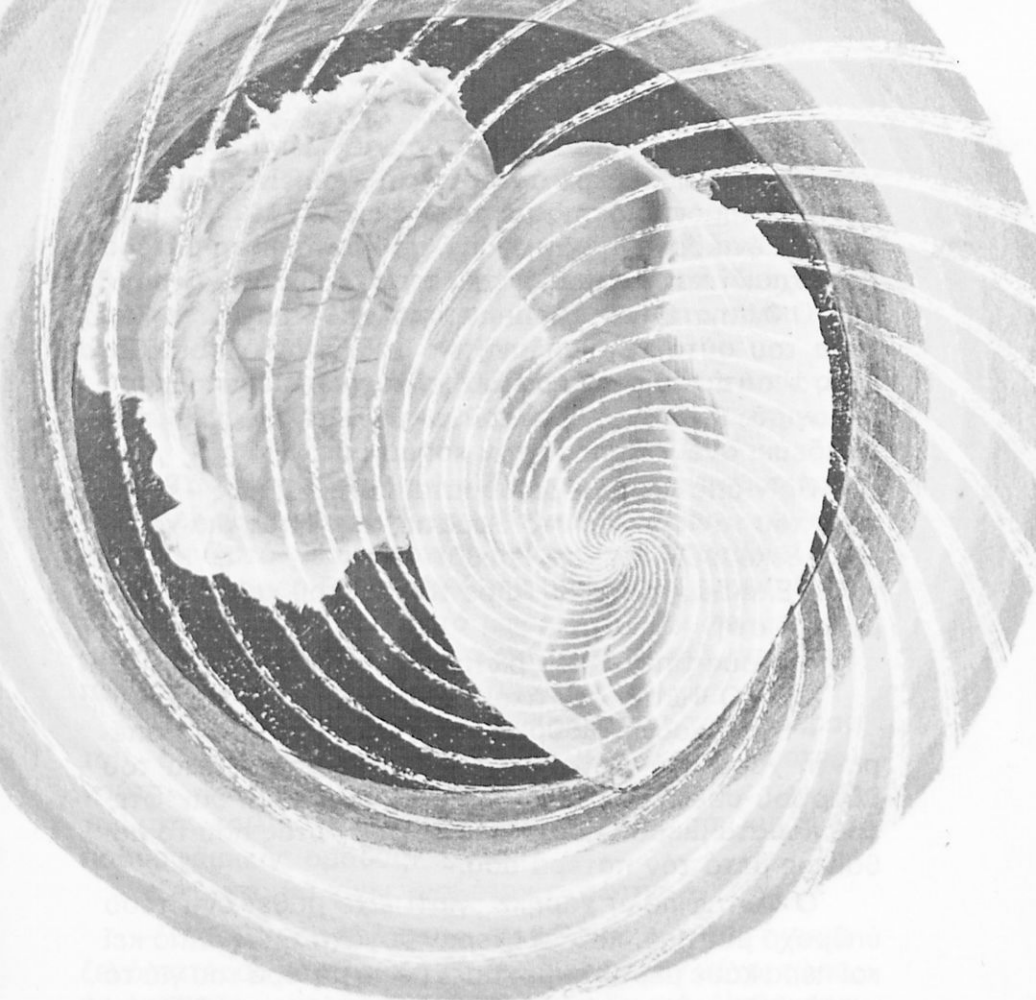
ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Μὴν ξεχνᾶς τίς λαϊκές παροιμίες:

1. Τό 'να χέρι νίβει τ' ἄλλο
καί τά δύο τό πρόσωπο.

2. Ἀπό δύο λιθάρια βγαίνει τ' ἀλεύρι.

3. Βοήθα με νά σέ βοηθῶ
ν' ἀνεβοῦμε τόν ἀνήφορο.

55. ΕΝΑ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ

Αυτό τό διαστημικό ταξίδι τό κάνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Τό κάνουν ὅμως χωρίς νά τό καταλαβαίνουν, ὅταν γεννιοῦνται. Εἶναι τό ἀντίστροφο ταξίδι, πού ξεκινάει ἀπό τήν ἀνυπαρξία καί καταλήγει στόν πλανήτη «ζωή».

Ἡ μητέρα τοῦ Φώτη εἶναι ἔγκυος. Μέσα στά σπλάχνα της ἔχει ἓνα μικρό ἀστροναύτη, πού εἶναι δεμένος στό διαστημόπλοιό της μέ τόν «ὀμφάλιο λῶρο». Ἔτσι λέγεται ἓνα ὄργανο σάν σχοινί, πού συνδέει τή μητέρα μέ τό παιδί καί τοῦ μεταφέρει τροφές καί ὀξυγόνο.

Ὁ Φώτης, μήνες τώρα, παρακολουθεῖ μαζί μέ τή μητέρα του αὐτό τό διαπλανητικό ταξίδι. Ἀκούει, βάζοντας τ' αὐτί του στήν κοιλιά της, τό χτύπο ἑνός μικροῦ ρολογιοῦ. Εἶναι ἡ καρδιά τοῦ μικροῦ ἀστροναύτη, πού ταξιδεύει ἀνέμελα πρός τόν κόσμο μας.

Πρὶν ἀπό μήνες – δέ θυμᾶται πότε καί πῶς – ἡ μητέρα του τόν φώναξε στό δωμάτιό της. Ἦταν μιά χαρά, ἀλλά ξεκουραζόταν στό κρεβάτι της.

– Ἔλα δῶ, τοῦ εἶπε. Πῆρε τό χέρι του καί τό ἔβαλε μαλακά στήν κοιλιά της.

– Ἀκούς τίποτε; τόν ρώτησε.

– Ὁχι. Ὁ Φώτης δέν ἄκουγε τίποτε.

– Ἐγώ ἀκούω, ψιθύρισε ἡ μητέρα του μέ μιά ἀπέραντη χαρά στή φωνή της. Ἀκούω τά χτυπήματα τοῦ ἀδερφοῦ σου ἢ τῆς ἀδερφῆς σου, πού εἶναι σάν φτερουγίσματα μικροῦ πουλιοῦ. Εἶσαι ὁ πρῶτος πού τό μαθαίνεις μετά τόν πατέρα σου.

Ὁ Φώτης πολύ χάρηκε, γιατί εἶχε μάθει ἓνα τόσο ὑπέροχο μυστικό, πού τό ἤξεραν μονάχα τρεῖς. Ἀπό κεῖ καί πέρα κάθε μέρα κουβέντιαζε μέ τή μητέρα του γιά τό μικρό ἀστροναύτη καί τό διαπλανητικό του ταξίδι, γι' αὐτό τό «θαῦμα» πού γινόταν μέσα στά σπλάχνα της.

– Τό μωρό μας ἔρχεται στόν κόσμο χωρίς νά τό ἔχει ζητήσει. Δέν ξέρει ὅτι ἀρχίζει γι' αὐτό μιά ἐπικίνδυνη ἀποστολή. Δέν ἔχει ἰδέα πῶς ὁ «πλανήτης ζωή» εἶναι μιά μεγάλη περιπέτεια μέ πολλούς σταθμούς, μέ χαρές καί μέ λύπες.

– Δέν ξέρει πώς θά πάει σχολείο, συμπληρώνει ο Φώτης, καί ὅτι θά τόν σηκώνουν στό μάθημα καί μπορεί νά μήν ξέρει ν' ἀπαντήσει.

– Τό μωρό εἶναι ἕνας ἐξερευνητής, πού ἔρχεται νά ἐξερευνήσει τόν κόσμο μας. Χωρίς σκαπάνη, χωρίς ἐφόδια. Ἔρχεται γυμνό κι ἀνήμπορο. Γι' αὐτό πρέπει νά σταθοῦμε δίπλα του νά τό βοηθήσουμε.

– Θά τοῦ μάθω ἐγώ πολλά πράγματα, λέει ὁ Φώτης καί συλλογιέται πώς θά τοῦ μάθει ν' ἀνεβαίνει στή μουριά.

– Τά δέντρα, τά λουλούδια, τά πουλιά πού κελαηδοῦν, εἶναι ζωντανά. Πάρε μιά σταγόνα νεροῦ καί κοίταξέ την στό μικροσκόπιο. Εἶναι πλημμυρισμένη ἀπό ἀπειρες μορφές ζωῆς. Μά ἡ πιό θαυμαστή μορφή ζωῆς εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι τό μωρό μας. Μιά πολύπλοκη μηχανή, πού εἶναι ἱκανή νά πετύχει τά πιό σπουδαῖα πράγματα.

Τόν τελευταῖο μήνα τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς μητέρας του, ὁ Φώτης ἔπαψε νά λέει τό μωρό τους «ἀστροναύτη». Τό ἔλεγε «ποδοσφαιριστή». Ὅταν ἔβαζε τό χέρι του στήν κοιλιά της, τό ἄκουγε νά κλοτσάει σάν κυνηγός ποδοσφαιρικῆς ὁμάδας.

– Ἄτακτο θά γίνει, φοβόταν ὁ Φώτης.

– Ὅχι, δέν εἶναι ἄτακτο. Μεγάλωσε πιά, τόν ἡσυχάζει ὁ πατέρας του. Ἡ κούνια ὅπου κοιμόταν μέχρι τώρα, ἡ μήτρα τῆς μητέρας σου, δέν τό χωράει πιά. Αἰσθάνεται ἄβολα. Σέ λίγες μέρες μέ βροντερά χτυπήματα θά χτυπήσει τήν πόρτα τῆς ἐξόδου: «Ἔ, σεῖς ἀπ' ἔξω. Ἀνοίξτε μου νά βγῶ. Σκάω ἐδῶ μέσα.»

Βρέ, τί πάθαμε! Τό σπίτι ἀνάστατο! Οἱ καρδιές ἐτοιμάζονται νά δεχτοῦν τό μικρό ἐπισκέπτη. Ἡ μάνα τακτοποιεῖ τή βαλίτσα μέ τά μωρουδιακά.

—“Αν είχα επάνω μου χρωματιστά φωτάκια καί κουμπιά, θά τά έβλεπες νά αναβοσβήνουν σάν τρελά, έλεγε ή μητέρα.”Ολο μου τό είναι έτοιμάζεται νά δεχτεί αυτόν τό μικρό άγνωστο.

‘Ο Φώτης σκέφτεται πώς πρέπει νά κεράσει γλυκά στην τάξη του καί νά πάει λουλούδια στή μητέρα του, στην κλινική, όταν γεννήσει. Μέσα στό μυαλό του έχει αρχίσει κιόλας ή αντίστροφη μέτρηση.

Πέντε μέρες, τέσσερις μέρες, τρείς, δύο, μία.

Ουά! Ουά! ‘Ο μικρός αδερφός θά φωνάξει παρών μ’ όση δύναμη έχει στά μικρά του πνευμόνια.

‘Ο Φώτης θά πάει νά του συστηθεί καί θά του πιάσει φιλικά τό μικρό χεράκι.

— Φίλε, είμαι ό μεγάλος σου αδερφός. Καλωσόρισες στον κόσμο μας. Καλωσόρισες στον πλανήτη ζωή.

‘Αγγελική Βαρελλά

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Συμμετέχει ό Φώτης στή ζωή τής οικογένειας; Ποϋ φαίνεται αυτό στό κείμενο;
2. Τί έμαθε ό Φώτης κουβεντιάζοντας μέ τή μητέρα του γιά τό μωρό;
3. Τί σκέφτεται νά κάμει ό Φώτης, μόλις γεννηθεί τό μικρό του αδερφάκι;

56. ΚΑΛΩΣ ΝΑ ‘ΡΘΕΙ

‘Ο παππούς του Φώτη είναι ποιητής. Αυτό δέν τό ξέρει κανένας. Μόνο ό Φώτης. Καί τό έμαθε, όταν ό παππούς του ‘δωσε σ’ ένα κομμάτι χαρτί ένα ποιηματάκι.

—“Εγγραψα κάτι γιά τό μωρό μας, είπε ό παππούς, σχεδόν ντροπαλά.

— Διάβασέ το, παππού, παρακάλεσε ό Φώτης.

Εἴτε ἀδερφός, εἴτε ἀδερφή,
στόν κόσμο μας, καλῶς νά 'ρθεῖ!

Ἕνα μωρούλι μοναχό,
θά φτάσει ἀπ' τό ἄγνωστο, γυμνό.

Καί θέλει νά 'βρει συγγενεῖς:
Παππού, γιαγιά, παιδιά, γονεῖς.

Ἕλα, ἀνθρωπάκι μιά σταλιά,
τό σπίτι μας, θερμή ἀγκαλιά,
ὅλο προσμένει γιά νά 'ρθεῖς.

Ἄγνωστο ἀδέρφι, μὴν ἀργεῖς!

Ρένα Καρθαίου

57. Η ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΗ ΔΥΝΑΜΗ

Ὁ Φώτης τὰ 'φερε τὰ γλυκά. Ἔχει ἐδῶ καὶ δέκα μέρες μίαν ἀδερφοῦλα. Κερνάει ὁ Φώτης, θέλει νὰ φαίνεται εὐχαριστημένος. Θέλει νὰ φαίνεται, γιατί κατά βάθος δέν εἶναι. Φοβάται ὁ Φώτης. Τό κατάλαβε ὁ δάσκαλος καί στό διάλειμμα τόν φώναξε κοντά του.

– Γιατί δέν παίζεις μέ τούς ἄλλους; Μαλώσατε; τόν ρώτησε.

– Ὅχι, μά δέν ἔχω ὄρεξη σήμερα γιά παιχνίδι... κομπιάζει ὁ Φώτης.

– Γιατί δέν ἔχεις ὄρεξη; ἐπιμένει ὁ δάσκαλος; Σήμερα πού ἔχεις ἀκόμα ἕναν ἄνθρωπο στό σπίτι, πού θά σέ ἀγαπήσει σάν μεγαλώσει...

Κουνάει θλιμμένα τό κεφάλι ὁ Φώτης.

– Ἐδῶ κοντεύω νά χάσω κι αὐτούς πού μ' ἀγαποῦσαν καί σεῖς μοῦ λέτε γι' αὐτούς πού θά μέ ἀγαπήσουν;

– Δηλαδή; Ποιός δέ σ' ἀγαπάει πιά; Ὁ δάσκαλος καλά κατάλαβε πώς κάτι εἶχε ὁ Φώτης.

– Ἡ μάνα μου! Ξέσπασε ὁ Φώτης. Ἡ μάνα μου δέ μ' ἀγαπάει πιά. Ὅλο γιά τό μωρό μιλάει, ὅλο ἐκεῖνο φροντίζει, τό πλένει, τό ἀλλάζει... Ἐβαλε φανερά τώρα ὁ Φώτης τὰ κλάματα.

– Ἡ μάνα μου δέ μ' ἀγαπάει πιά, μέ ξέχασε.

Τοῦ χάιδεψε τά μαλλιά ὁ δάσκαλος.

– Ἡ μάνα, Φώτη μου, ἔχει μεγάλη καρδιά καί πλατιά ἀγκαλιά. Χωροῦν καί χωροῦν ἡ καρδιά κι ἡ ἀγκαλιά της... ὅχι νά μή χωρέσει ἐσένα καί τήν ἀδερφή σου! Χαμήλωσε τή φωνή του ὁ δάσκαλος, θυμήθηκε τή δική του μάνα.

– Φώτη, καμιά δύναμη δέν μπορεί νά κάνει μιά μάνα νά μήν ἀγαπάει τό παιδί της. Καμιά!

Ἐκείνη τήν ὥρα χτύπησε τό κουδούνι.

– Πᾶμε στό μάθημα, εἶπε ὁ δάσκαλος στό Φώτη.

– Παιδιά, σήμερα θά σᾶς πῶ μιά ἱστορία τῆς πατρίδας μου, εἶπε ὁ δάσκαλος μόλις ἔγινε ἡσυχία στή τάξη.
Ἔτσι ἔμαθαν τά παιδιά γιά τήν πιό μεγάλη δύναμη.

Ἦταν μιά φορά ἓνας γέροντας, πού εἶχε ἓνα χωράφι καί σέ μιάν ἐρημιά ἀνάμεσα σέ δύο χωριά, στήν Κώμη καί στήν Ἐφτακώμη. Μιά μέρα, ἐκεῖ πού πολεμοῦσε νά ξεριζώσει τίς ἀγριάδες, ἡ ἀξίνα του βρῆκε κάτι σκληρό. Σκάβει ἀμέσως πιό βαθειά, φανερώνεται ἓνα σανίδι, σκύβει, καί τί νά δεῖ; Τό σανίδι ἦταν ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Αὐξεντίου μέ τό χρυσό τό ἀγιοστέφανο γύρω ἀπ' τό κεφάλι.

Ἀμέσως ὁ γέροντας τά παρατάει ὅλα καί μέ δάκρυα στά μάτια τρέχει στή δημοσιά*, μήπως κι ἀπαντήσει περαστικό διαβάτη νά τοῦ πεῖ τή μεγάλη του χαρά.

Δέν πρόλαβε νά βγεῖ καλά καλά στό δρόμο κι ἀνταμώνει ἓνα χωρικό ἀπ' τήν Κώμη, κι ἄλλον ἀπ' τήν Ἐφτακώμη, κι ἄλλον πού δούλευε στό πλαϊνό χωράφι, κι ἄλλον...

Ἐγιναν ἀμέσως πολλοί. Κι ἦταν ὅλοι Κωμίτες καί Ἐφτακωμίτες. Ἐκεῖ πού τά ἔλεγαν καί τά ματάλεγαν*, ἦρθε σέ κάποιον νά ρωτήσει.

– Καί πού θά τό πᾶμε τώρα τό εἰκόνισμα;

– Στήν Κώμη, πετάχτηκαν οἱ μισοί.

– Στήν Ἐφτακώμη, οἱ ἄλλοι μισοί.

– Μά στήν Κώμη βρίσκεται ἡ ἐκκλησιά τοῦ Ἀγίου.

– Ὅμως ὁ γέροντας πού τό ξέθαψε εἶναι ἀπ' τήν Ἐφτακώμη.

Τέτοια κι ἄλλα ἔπιασαν νά λένε καί σίγουρα δέ θ'

*δημοσιά: δημόσιος δρόμος

*ματάλεγαν: ἔλεγαν πολλές φορές

ἀργοῦσε νά στηθεῖ ἐκεῖ, στή δημοσιά, μεγάλος καβγάς, ἀνάμεσα στούς Κωμίτες καί στούς Ἑφτακωμίτες, ἂν δέ φώτιζε ὁ Θεός τόν ἴδιο τό γέροντα πού εἶχε βρεῖ τήν εἰκόνα.

— Ἀκοῦστε τί ἔχω νά σᾶς προτείνω, γύρισε καί τοὺς εἶπε κάποια στιγμή. Θά ζέψουμε σ' ἓνα κάρο δυό βόδια. Τό ἓνα βόδι θά 'ναι ἀπ' τήν Κώμη καί τ' ἄλλο ἀπ' τήν Ἑφτακώμη. Θά τό φέρουμε στό χωράφι μου, θά βάλουμε πάνω τό ἅγιο εἰκόνισμα καί θά περιμένουμε. Στό χωριό πού θά ὁδηγήσουν τά βόδια τό κάρο, θά μείνει γιά πάντα καί τό εἰκόνισμα.

Ἀμέσως ὅλοι συμφώνησαν, γιατί ἔκριναν πώς αὐτή ἡ λύση ἦταν καί δίκαιη καί σοφή, ἀφοῦ τό ἴδιο τό εἰκόνισμα θ' ἀποφάσιζε μοναχό του ποῦ ἤθελε νά πάει!

Ἄφησαν τότε τό γέρο νά φυλάει τόν Ἅγιο στό χωραφάκι του καί ἔτρεξαν Κωμίτες καί Ἑφτακωμίτες στά χωριά τους, νά φέρουν τά βόδια.

Τό τί ἔγινε τώρα καί στά δυό χωριά, ἄς μὴν τά λέμε.

Βγῆκαν ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιά νά ψάχνουν σ' ὅλους τοὺς στάβλους, σ' ὅλα τ' ἀχούρια, σ' ὅλα τά γύρω λιβάδια, γιά τό πιό γερό, τό πιό δυνατό, τό πιό νέο βόδι.

Οἱ Ἑφτακωμίτες ἐπιτέλους διάλεξαν τόν πιό δυνατό ταῦρο πού εἶχαν καί ξεκίνησαν, ὁλόκληρο τό χωριό, μέ γέλια καί τραγούδια, γιά τό χωραφάκι τοῦ γέροντα. Νά σου κι οἱ Κωμίτες πού κατάφτασαν σέρνοντας μέ κόπο μιάν ἀγελάδα!

Οἱ Ἑφτακωμίτες μέ τό ζόρι ἔκρυβαν τά γέλια τους καί τά χαχανητά τους.

— Κοίτα τί πῆγαν νά φέρουν... μουρμούριζαν μεταξύ τους καί τό πρόσωπό τους ἔλαμπε σάν φεγγάρι· ἦταν σίγουροι πιά γιά τή νίκη.

Ὅλοι μαζί ἔσπρωξαν τό κάρο στό χωράφι, ἔζεψαν

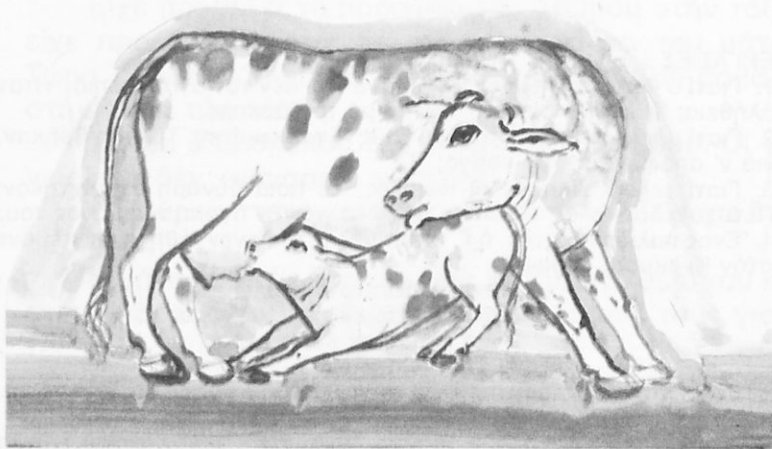
τόν ταῦρο καί τήν ἀγελάδα, ἔβαλε μέσα ὁ γέροντας μέ
τά ἴδια του τά χέρια τήν εἰκόνα, κι ἄφησαν λεύτερα τά
δυό ζωντανά νά ὀδηγήσουν τό κάρο ἐκεῖ πού θά ἤθελαν.

Τράβηξε ὁ ταῦρος μεγαλόπρεπος νά πάει στό χωριό
του, οὔτε πού σκέφτηκε νά λογαριάσει τήν ἀγελάδα στό
πλάι του, μά ἐκείνη εὐθύς κατέβασε τό κεφάλι, βάλθηκε
νά μουγκρίζει, καί δέν ἔλεγε νά σαλέψει ἀπ' τή θέση της
λές καί τήν εἶχαν κολλήσει στή γῆ.

Γύρισε ὁ ταῦρος καί τήν κοίταξε ἀπορημένος.

Νά 'χουν ἄραγε δικιά τους γλώσσα τά ζωντανά; Ἡ
μήπως καί διάβασε μέσ στά μεγάλα της μάτια ὅλη της τή
λαχτάρα νά γυρίσει στό δικό της τό χωριό, νά βρεῖ τό
δαμαλάκι της πού οἱ πονηροί Κωμίτες τῆς τό εἶχαν, ξεπί-
τηδες, ἀφήσει κλειδωμένο στό παχνί; Ποιός ξέρει;

Πάντως, κειδά, μπροστά στά μάτια ὅλων, ἡ ἀγελάδα
τράβηξε τό κάρο γιά τό χωριό της κι ὁ ταῦρος, ὑποτα-

κτικά, τήν ἀκολούθησε, γιατί σίγουρα κατάλαβε πώς ἡ δική του ἡ δύναμη δέν ἄξιζε τίποτα μπροστά στή δύναμη τῆς ἀγάπης, πού 'χει μιά μάνα γιά τό παιδί της.

Ἔτσι ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀγίου τοποθετήθηκε στήν Κώμη, μέσα στήν ἐκκλησιά πού τιμᾷ μέχρι σήμερα τή μνήμη του. *

Ἡ ἱστορία τέλειωσε. Ὁ Φῶτης ἔνιωσε τά μάτια του νά γεμίζουν δάκρυα. Μά αὐτά τά δάκρυα δέν ἔμοιαζαν μέ κείνα πού εἶχαν τρέξει πρίν, στήν αὐλή. Ἕνα ἀσήκωτο βάρος ἔφυγε ἀπ' τήν καρδιά του. Ἡ μάνα του τόν ἀγαπάει.

Ὅλοι ἦταν τόσο συγκινημένοι, πού δέν πρόσεξαν τό πρόσωπο τοῦ Σπύρου. Τό πρόσωπό του εἶχε γίνει κατάχλωμο, οἱ χοῦφτες του εἶχαν σφιχτεῖ, τά χεῖλια του τρεμούλιαζαν. Μόνο ὁ Ἀλέξης κι ἡ Βαγγελιώ τό πρόσεξαν.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὁ Φῶτης πίστεψε πώς ἡ μάνα του δέν τόν ἀγαπάει πιά; Ἦταν ἀλήθεια; Τί κουβέντιασε ὁ Φῶτης μέ τό δάσκαλο;
2. Γιατί μάλωνα οἱ Κωμίτες μέ τούς Ἑφτακωμίτες; Τί λύση βρῆκαν, γιά ν' ἀποφύγουν τόν καβγά;
3. Γιατί τελικά νίκησαν οἱ Κωμίτες; Σέ ποιά δύναμη στηρίχτηκαν; Πέτυχε ὁ δάσκαλος νά πείσει τό Φῶτη γιά τήν ἀγάπη τῆς μάνας του;
4. Ἕνας παλιός ποιητής, ὁ Γ. Μαρτινέλης, πού γεννήθηκε καί πέθανε στήν Κέρκυρα, ἔγραψε:

*Μάνα κράζει τό παιδάκι
Μάνα ὁ νιός καί μάνα ὁ γέρος
μάνα ἀκοῦς σέ κάθε μέρος,
ἄ! Τί ὄνομα γλυκό!*

Τί θέλει νά πεῖ ὁ ποιητής; Πές τή γνώμη σου καί δικαιολόγησέ τη.

* «Ἱστορίες τῆς Κύπρου»

58. ΟΙ ΨΥΧΕΣ ΤΟΥΣ ΕΜΕΙΝΑΝ ΔΕΜΕΝΕΣ

Ο πρώτος πού βγήκε απ' την τάξη, μόλις χτύπησε τό κουδούνι, ήταν ο Σπύρος. Τώρα τά μάτια του ήταν θολά από τά δάκρυα πού προσπαθοῦσε νά μήν τ' αφήσει νά τρέξουν.

– Τί συμβαίνει Σπύρο; άνησύχησε ή Βαγγελιώ κι έτρεξε πίσω του μαζί μέ τόν Άλέξη.

– Τίποτα! πήγε νά πει ό Σπύρος, μά τόν πρόδωσε ή φωνή του πού ήταν βραχνή.

– Σπύρο, τί έγινε; ρώτησε ό Άλέξης. Μήπως κάποιος από μās σέ στενοχώρησε;

Κούνησε άρνητικά τό κεφάλι ό Σπύρος.

– Είμαι κάτι δικό μου, είπε. Νά, ό πατέρας μου καί ή μετέρα μου...

Ο δάσκαλος έβλεπε τά τρία παιδιά από τό παράθυρο του γραφείου.

Είχε προσέξει τό πρόσωπο του Σπύρου στήν τάξη, είχε προλάβει κι είχε δει τὰ βουρκωμένα του μάτια. Τώρα έβλεπε τά τρία παιδιά πού κουβέντιαζαν σοβαρά στήν άκρη τής αύλης.

"Ήξερε ό δάσκαλος τήν ιστορία του Σπύρου. Οί γονείς του δέν ταίριασαν, χώρισαν.

Ο Σπύρος στενοχωρήθηκε, άρρώστησε. Έχασε έτσι δύο χρονιές.

Η μάνα του τόν έστειλε έδω, κοντά στό θεió του καί στόν ξάδερφό του τό Γιώργη, νά κάνει μαζί τους γιορτές.

Γνώρισε ό Σπύρος τά παιδιά, τ' άγάπησε καί γράφτηκε σ' αυτό τό σχολείο.

Έδωσε τήν καρδιά του στά παιδιά, τά παιδιά τόν

αγάπησαν, δέθηκαν μαζί του.

“Όλα αυτά τὰ ἤξερε ἀπ’ τὴν ἀρχή ὁ δάσκαλος καί κατάλαβε πὼς σήμερα, πού μίλησαν γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς μάνας, στενοχωρήθηκε ὁ Σπύρος. “Ὅπως τοὺς εἶδε μαζεμένους καί σοβαροὺς στὴ γωνιά τῆς αὐλῆς, ὁ δάσκαλος κατάλαβε πὼς εἶχε φθάσει ἡ στιγμή πού ἀνοίγε ὁ Σπύρος τὴν καρδιά του στοὺς φίλους του. Χάρηκε.

“Ὅταν λές αὐτό πού σέ βασανίζει σ’ αὐτοὺς πού ἐμπιστεύεσαι, τότε ξαλαφρώνεις.

Βγῆκε ἀπ’ τὸ γραφεῖο, προχώρησε στὴν αὐλή, πλησίασε τὰ παιδιά.

– Ἀκόμα ἐδῶ εἶστε ἐσεῖς; εἶπε, κι ἦταν σάν νά ’βλεπε τὰ παιδιά μόλις ἐκείνη τὴ στιγμή. Μέλι ἔχει τὸ σχολεῖο καί δέ φεύγετε;

– Εἶχαμε μιά κουβέντα, εἶπε σοβαρά ἡ Βαγγελιώ.

– Προσπαθοῦμε νά καταλάβουμε γιατί οἱ μεγάλοι... πῆγε νά συνεχίσει ὁ Ἀλέξης. Τὸν διέκοψε ὁμως ὁ δάσκαλος.

– Δέ νομίζω πὼς μπορεῖτε τώρα νά καταλάβετε μερικά πράγματα, εἶπε καί κοίταξε κατάματα τὸ Σπύρο. Τώρα πρέπει νά ἀγαπᾶτε. Ἀργότερα, ὅταν θά ’χετε περισσότερη γνώση, θά μπορεῖτε νά ἐξηγήσετε πολλὰ πράγματα καί νά τὰ καταλάβετε.

– Εἶδα μιά μυρμηγκοφωλιά λίγο παρακάτω, πλάι στὴν ἐλίτσα, ὅταν ἐρχόμουν. Πᾶμε νά τὴ δοῦμε;

Παρέσυρε μαζί του τὰ παιδιά, πού τώρα πιά χαμογελοῦσαν.

59. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΑΥΤΟΣ Ο ΓΙΓΑΝΤΑΣ

– Κύριε, είμαστε έτοιμοι! δήλωσε επίσημα μιά μέρα ο πρόεδρος στο δάσκαλο.

– Κι εγώ είμαι έτοιμος! δήλωσε τό ίδιο επίσημα ο δάσκαλος. Τί έργασίες κάνατε;

‘Η Βαγγελιώ, σάν αντιπρόσωπος τής ομάδας τής, σηκώθηκε καί εἶπε τό θέμα:

– «Έξερευνητές τής ξηρᾶς: ‘Η κατάκτηση τής πιό ψηλῆς κορφῆς τοῦ κόσμου – “Έβερεστ, Χίλλαρυ, Τέν-σινγκ».

– «Έξερευνητές τής θάλασσας: Ζάκ “Υβ Κουστώ», δήλωσε ὁ ‘Αλέξης, πού αντιπροσώπευε τή δική του ομάδα.

– Θέμα τής δικῆς μας ομάδας εἶναι «Τό ταξίδι στο διάστημα», εἶπε κι ὁ Πέτρος, ὁ «άστροναύτης».

‘Ο Σπύρος μέ τή σειρά του σηκώθηκε κι αὐτός.

– Τό δικό μας τό θέμα, εἶπε, εἶναι κάτι ἄλλο. Θά σᾶς τό ἀναγγεῖλουμε μόλις ἔρθει ἡ σειρά μας.

Χαμογέλασε ὁ δάσκαλος. Τό δέχτηκε.

– Τή δικιά μου ἐργασία εἶπε, θά τή φέρω τελευταῖος. Λοιπόν, κάθε μέρα μιά ομάδα θά ἔχει τό λόγο.

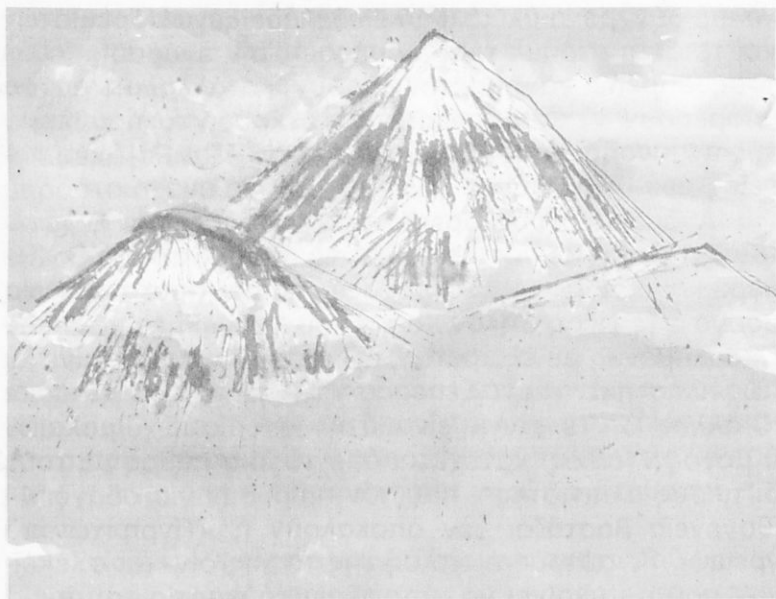
Κατέβηκε ἀπό τήν ἔδρα ὁ δάσκαλος. Κάθισε στο τελευταῖο θρανίο, ἴδιος μαθητής.

– Βαγγελιώ, ἀνέβα στήν ἔδρα κι ἄρχισε. ‘Εμεῖς εἴμαστε ὅλο... αὐτιά.

‘Η Βαγγελιώ ἄνοιξε προσεκτικά τά χαρτιά πού κρατοῦσε καί ἄρχισε νά διαβάζει:

60. «Η ΣΤΕΓΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Στίς 29 τοῦ Μάη τοῦ 1953, ὁ ‘Εδμόνδος Χίλλαρυ καί

Ο όρειβάτης οδηγός του Τένσινγκ πρόσφεραν στην ανθρωπότητα την κατάκτηση της ψηλότερης κορυφής της γης: του Έβερεστ (8.882 μ.). Χάρη στο θάρρος και στη μανιώδη όρμη τους νίκησαν τη «Στέγη του Κόσμου» και συνέβαλαν σημαντικά στη γνώση των προϋποθέσεων ζωής του ανθρώπου σε μεγάλο ύψος.

Μέχρι τότε είχαν γίνει πολλές προσπάθειες να φτάσει ο άνθρωπος σ' αυτή την κορυφή των Ίμαλαϊων, αλλά όλες οι αποστολές σταμάτησαν στα 8.600 μ., λές και σέ τοῦτο τό ὕψος τό Έβερεστ προστατευόταν ἀπό κανένα μαγεμένο φράγμα, πέρα ἀπό τό ὁποῖο κανένας ἄνθρωπος δέ θά περνοῦσε ποτέ!

Ἡ ἀγγλική ἀποστολή τοῦ 1953 προετοιμάστηκε μέ κάθε λεπτομέρεια καί ὅλος ὁ ἐφοδιασμός της ἦταν ἀπό

τά πιό σύγχρονα ύλικά. Μιά δωδεκάδα ξένων όρειβατών καί τριάντα ντόπιοι έλαβαν μέρος στήν ανάβαση. "Όλοι τους έπρεπε νά προετοιμαστούν κατάλληλα, γιά νά μπορέσουν ν' άντιμετωπίσουν τό κρύο, τό πρόβλημα τής άναπνοής σέ μεγάλο ύψος καί τίς έξαντλητικές πορείες μέσα στό χιόνι.

Ήνάμεσα στους όρειβάτες δυό άνθρωποι ξεχωρίζουν γιά τό παρουσιαστικό καί τό θάρρος τους: 'Ο Χίλ-λαρυ καί ό Τένσινγκ. 'Ο πρῶτος εκπαιδεύτηκε στά άγρια βουνά τής Νέας Ζηλανδίας, όπου γεννήθηκε τό 1919. Προικισμένος μέ εξαιρετική σωματική άντοχή, φαίνεται πώς πλάστηκε, γιά νά ξεπεράσει τά πιό σκληρά έμπόδια. 'Ο άλλος, ό Τένσινγκ, είναι στήν ιστορία τών 'Ιμαλαΐων ό μόνος ντόπιος: κατέχεται από τό ίδιο πάθος μέ τούς δυτικούς άλπινιστές*, πού τόν παίρνουν γιά όδηγό. Οί ίθαγενείς βαστάζοι τόν άποκαλούν ή «Τίγρη τών τίγρεων». Γι' αὐτούς ό τίτλος τής τίγρης δίνεται σ' έκεινον πού πετυχαίνει νά μεταφέρει τό φορτίο του πέρα από τά 7.500 μέτρα. Γιά τόν Τένσινγκ λοιπόν δέν ύπήρχαν όρια!

Ή πορεία προσεγγίσεως στό Κόμο-Λούγκμα, τή θεϊκή μητέρα τοῦ χιονιοῦ, όπως άποκαλούν οί ίθαγενείς τό "Εβερεστ, αρχίζει στό Κατμαντού τό Μάρτη τοῦ 1953. Ή μεγάλη φάλαγγα τοῦ караβανιου προχωρεϊ άργά. Συχνά ή όμίχλη καί ή βροχή καθυστεροῦν τήν πορεία. "Ενα πρωί, όταν τό караβάνι ξαναπαίρνει τό δρόμο πρὸς τίς κορυφές, ένας παχύς πάγος σκεπάζει τό έδαφος γιά πολλή ώρα μετά τήν άνατολή τοῦ ήλιου. Στόν όρίζοντα ξεχωρίζει ή σιλουέτα τών γκρεμῶν, πού σκεπάζονται από χιόνι. Σέ κάθε στάση οί βαστάζοι ανάβουν μεγάλες φωτιές, όπου έρχονται όλοι νά ζεσταθοῦν.

*άλπινιστής: όρειβάτης

Ένα άλλο πρωί, όπως σκαρφαλώνουν προς έναν αὐχένα, οἱ ἄντρες νιώθουν γιὰ πρώτη φορά τὸ βάρος τοῦ ὑψόμετρου. Ἡ καρδιά τους ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ πιο γρήγορα κι ἔχουν τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ ἀέρας ἔγινε πιο ἀραιός. Μόλις πέρασαν τὸν αὐχένα*, βρέθηκαν ξαφνικά μπροστά σ' ἓνα ἀξέχαστο θέαμα: ἓνα τεράστιο καταχιονισμένο σεντόνι ἀπὸ βράχο κι ἀπὸ πάγο ὀρθώνεται μετέωρο στὸ βάθος τῆς κοιλάδας: εἶναι τὸ Ἔβερεστ. Αὐτὸ τὸ ὄραμα τοὺς γεμίζει τὴν ψυχὴ. Ἐπιτέλους μποροῦν νὰ θαυμάσουν ἐκεῖνο πού τόσο ποθοῦσαν.

Ἡ ἐξαντλητικὴ πορεία συνεχίζεται, συχνά μέσα σὲ καταιγίδες καὶ σὲ φρέσκο χιόνι. Κατευθύνονται πρὸς τὸ βόρειο αὐχένα (7.900 μ.), ὅπου στὰ μέσα τοῦ Μάη ἐγκατάστησαν τὴν ὀριστικὴ κατασκήνωσή τους. Στὶς 26 τοῦ Μάη γίνεται ἀπὸ κεῖ ἡ πρώτη προσπάθεια ἀνάβασης, μὲ ἀποτυχία.

Στὶς 28, ὁ Χίλλарυ καὶ ὁ Τένσινγκ ἀναχωροῦν μὲ τὴ σειρά τους, γιὰ νὰ ἐπιχειρήσουν νὰ περάσουν τὰ «καταραμένα» διακόσια μέτρα, πού τοὺς χωρίζουν ἀπὸ τὴν ψηλότερη κορυφὴ τοῦ κόσμου. Ὑστερα ἀπὸ μιά ἐξαντλητικὴ πορεία βρίσκονται σὲ κάτι στενὰ ἰσιώματα, ὅπου κοιμοῦνται. Γιὰ πρώτη φορά στὴν ἱστορία τῆς κατακτήσεως τῆς γῆς δυὸ ἄνθρωποι ἐπιχειροῦν νὰ κοιμηθοῦν σὲ ὑψόμετρο 8.745 μέτρων.

Τὴν αὐγὴ τῆς ἐπόμενης μέρας, στὶς 29 τοῦ Μάη, ὅταν ὁ Χίλλарυ ἀνοίγει τὸ ἀντίσκηνό του, στὶς 4 τὸ πρωί, ὁ καιρὸς εἶναι καλός. Ἀμέσως οἱ δυὸ ἄντρες ἐτοιμάζονται γιὰ ἀναχώρηση. Ντύνονται κατὰλληλα, γιὰ νὰ προστατευτοῦν ἀπὸ τὸ κρύο. Παίρνουν ἓνα γρήγορο γεῦμα ἀπὸ σαρδέλες, μπισκότα καὶ τσάι. Ὑστερα στερεώνουν τὰ ἀγκιστρά τους, τοποθετοῦν στὸ πλευρὸ τὶς φιάλες ὀξυγόνου

*αὐχένας: στενὸ ὀρεινὸ πέρασμα

νου, πού χρησιμοποίησαν κατά τόν ύπνο, καί μέ πολύ κόπο φοροῦν στή ράχη τό σύστημα κλειστοῦ κυκλώματος, πού θά τούς ἐπιτρέψει ν' ἀναπνέουν ὥς τήν κορυφή. Κάθε κίνηση ἀπαιτεῖ ἐξαιρετική προσπάθεια, γι' αὐτό χρειάστηκαν δυόμισι ὥρες νά τελειώσουν καί στίς 6.30' ἀφήνουν τήν κατασκήνωση.

Ὁ ἄνεμος φυσᾷ δυνατά, ἀλλά δέν κρυώνουν. Μόνο πού τούς εἶναι ἀδύνατο νά βγάλουν τά γυαλιά τους, γιατί θά τυφλωθοῦν ἀπό τά κρύσταλλα τοῦ χιονιοῦ πού σηκώνει ἡ καταιγίδα. Κάτω, ἓνα πυκνό στρώμα ὀμίχλης τούς ἀπομονώνει ἀπό τήν κοιλάδα καί τούς ἀνθρώπους. Ἡ θέα εἶναι θαυμάσια. Τά ἱμαλία ἐκτείνονται μπροστά τους.

Οἱ μάσκες κολλοῦν στά πρόσωπά τους καί οἱ δύο ὀρειβάτες δέν μποροῦν νά ἐπικοινωνήσουν μεταξύ τους. Ὁ καθένας φυλάει γιά τόν ἑαυτό του ἐντυπώσεις, φόβους καί προβλήματα. Στίς 9 ἡ ὥρα φτάνουν στή βόρεια κορυφή, ὅπου δύο ἡμέρες πρωτύτερα εἶχε σταματήσει ἡ πρώτη ἀποστολή. Μπροστά στά μάτια τους βρίσκεται ἡ φοβερή γραμμή τῆς κορυφῆς, ἀνηφορική, λευκή ἀπό χιόνι καί πάγο, στενή λεπίδα, πού κατευθύνεται πρὸς ἓναν οὐρανό, πού ἔχει χρῶμα μπλέ σκοτεινό, σχεδόν μαῦρο. Ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄστρα, πού σ' αὐτό τό ὑψόμετρο εἶναι ὁρατά ἀκόμη καί τήν ἡμέρα. Ὁ ἄνεμος φυσᾷ πάντα μέ ὀρμή. Κατά τύχη, τό κρυσταλλένιο καί σφιχτό χιόνι τούς ἐπιτρέπει νά λαξεύουν μέ τό εἰδικό ραβδί τους στερεά σκαλοπάτια. Ἀλλά τό ἀνέβασμα γίνεται ὅλο καί πιό κουραστικό. Ὁ Χίλλарυ αἰσθάνεται ἐλαφρό ποнокέφαλο. Ἡ κορυφογραμμὴ φαίνεται πῶς δέ θά τελειώσει ποτέ καί πίσω ἀπό κάθε πλαγιά διακρίνεται μιὰ καινούρια. Διασχίζουν μερικά περάσματα καί περπατοῦν μέ τά τέσσερα. Ἀπό τή μεγάλη κούραση ἀνεβαίνουν σάν αὐτόματα.

«Ξαφνικά», διηγιόταν αργότερα ο Χίλλару, «κατευθείαν μπροστά μου είδα μία χιονοσμένη στενή κορυφογραμμή, πού οδηγούσε προς μία μυτερή κορφή. Από την άλλη μεριά ή πλαγιά κατέβαινε απότομα».

Τά είκοσι τελευταία μέτρα ήταν πολύ εύκολα. «Θά μπορούσαμε, αν τό θέλαμε, νά επιταχύνουμε τό βήμα», είπε ο Τένσινγκ. Ή κορυφή είναι αρκετά πλατιά καί οί δύο άντρες μπορούσαν νά σταθοῦν πλάι πλάι. Μόλις φτάνουν ἐκεῖ, ο Χίλλару καί ο Τένσινγκ πέφτουν ο ένας στήν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου. Ο Χίλλару παίρνει φωτογραφίες, ο Τένσινγκ ἀποθέτει στήν κορυφή δῶρα στούς θεούς του: μπισκότα, καραμέλες κι ἕνα μικρό μπλέ μολύβι, πού τοῦ εἶχε δώσει ἡ μικρότερη κόρη του, ἡ Νέμα.

Ή ὥρα εἶναι 11.30'. "Ενα τέταρτο αργότερα ἀρχίζουν τό κατέβασμα. Αὐτή τήν ἡμέρα, 29 τοῦ Μάη 1953, τά 8.882 μέτρα τοῦ "Εβερεστ εἶχαν κατακτηθεῖ. "Ετσι τερματιζόταν μέσα στή χαρά μία μάχη τριάντα δύο χρόνων ἐναντίον τοῦ γίγαντα ὄρους.

Ὀλόκληρος ο κόσμος ἔμαθε γρήγορα καί χειροκρότησε τόν ἄθλο, πού ἦταν ο καρπός μιᾶς τέλειης ὀργανώσεως, τῆς ἐμπειρίας τῶν προηγούμενων ἀποστολῶν, τῆς μεγάλης ἀκρίβειας ἐκτελέσεως ἑνός προκαθορισμένου σκοποῦ κι ἑνός ἐξαιρετικοῦ θάρρους.

SERGE BERTINO

«Ἐξερευνητές τῆς ξηρᾶς» (μετάφραση Σ. Ράλλης)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

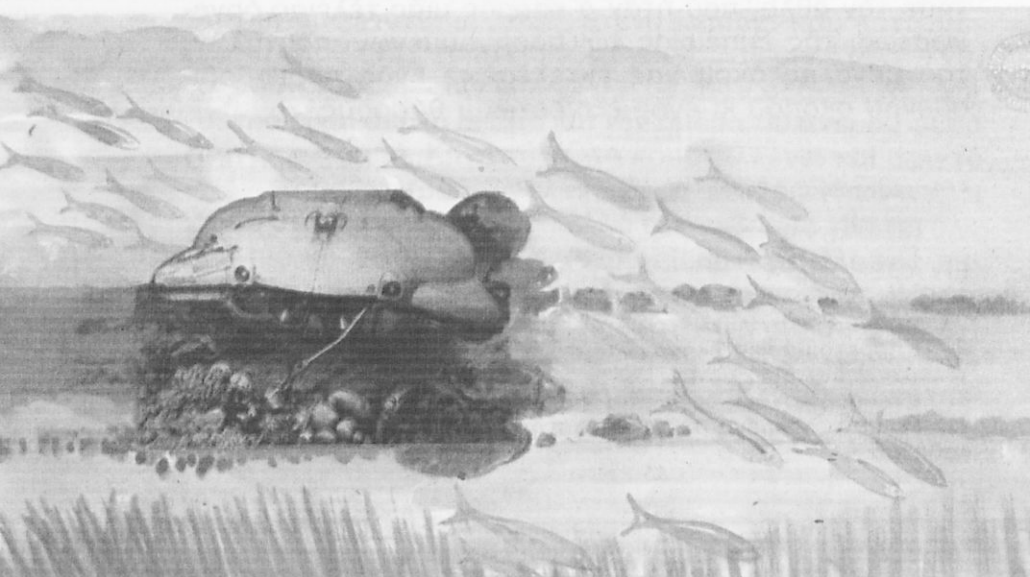
1. Ποιές δυσκολίες ἀντιμετώπισαν οί κατακτητές τοῦ "Εβερεστ μέχρι νά φτάσουν στά 7900 μέτρα;
2. Τί προετοιμασίες ἔκαναν καί ποιές δυσκολίες συνάντησαν στά τελευταία διακόσια μέτρα;
3. Σέ ποιούς λόγους ὀφείλεται ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς;
4. Χώρισε τό κείμενο σέ τρεῖς ἐνότητες καί βάλε ἕναν τίτλο στήν κάθε μία.

61. Η ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΥΘΟΥ

Ο Άλέξης με μία άλλη ομάδα παιδιών παρουσίασαν τις πρώτες προσπάθειες του Ζάκ Υβ Κουστό για την εξερεύνηση της θάλασσας.

Ο Γάλλος Ζάκ-Υβ Κουστό έκανε την κατάκτηση του υποθαλάσσιου κόσμου έναν από τους σκοπούς της σημερινής ανθρώπινης δραστηριότητας. Τό μηχανήμα καταδύσεως πού κατασκεύασε επιτρέπει την όμαδική διείσδυση ανθρώπων κάτω από τους ωκεανούς. Μετά τό 1967 αναλαμβάνει νά πραγματοποιήσει μέ τό ωκεανογραφικό πλοίο «Καλυψώ» τό γύρο του κόσμου καί κατά τή διάρκειά του γυρίζει γιά τήν τηλεόραση είκοσι τέσσερις ταινίες σχετικές μέ τήν υποθαλάσσια ζωή.

Είναι γραμμένο στό βιβλίο του Ίουλίου Βέρν «Είκοσι χιλιάδες λεύγες κάτω από τή θάλασσα» ότι ο πλοίαρχος Νέμο προτείνει στόν καθηγητή Άροννά νά κυνηγήσουν στά υποθαλάσσια δάση.

- Στά υποθαλάσσια δάση; φωνάζει ο 'Αροννά.
- Μάλιστα, κύριε καθηγητά.
- Καί προσφέρεστε νά μέ οδηγήσετε ἐκεῖ;
- 'Ακριβῶς.
- Μέ τά πόδια;
- Μέ τά πόδια ἄβρεχτα.
- Κυνηγώντας;
- Κυνηγώντας.
- Μέ τό ὄπλο στό χέρι;
- Μέ τό ὄπλο στό χέρι.

Ἡ ἐκπληκτική αὐτή προφητεία τοῦ Ἰουλίου Βέρν εἶναι σήμερα, ὕστερα ἀπό ἑκατό ὀλόκληρα χρόνια, μιά συνηθισμένη πραγματικότητα...

Ἐξί ἄντρες κάθονται γύρω ἀπό ἕνα τραπέζι. Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς σηκώνεται κάθε στιγμή κι ἐλέγχει ἕναν πίνακα γεμάτο ὄργανα. Παρά τή θερμοκρασία τῶν +30° C* φοροῦν ὅλοι βαριά μάλλινα μαγιώ. Ἐδῶ καί πέντε ἡμέρες ζοῦν κλεισμένοι μέσα σέ μιά ἀτσαλένια σφαῖρα, πού ἔχει διάμετρο 5,70 μ. καί ἡ φυλακή αὐτή βυθίζεται ἀργά κάτω ἀπό τά κύματα. Ἡ ὥρα εἶναι 10.20' τό βράδυ στίς 21 Σεπτεμβρίου τοῦ 1965.

Τό πείραμα «Προηπειρωτικό III», πού ἀποφάσισε ὁ διοικητής Ζάκ-Υβ Κουστώ καί πραγματοποιοῖσε ἡ ὁμάδα του ἀπό μηχανικούς, τεχνικούς καί ὑποβρύχιους κολυμβητές, περνᾷ στήν αποφασιστική του φάση. Ἡ κατοικία τῶν ἑξί «ὑδροναυτῶν» πού θά ζήσουν καί θά ἐργαστοῦν ἕναν περίπου μήνα σέ βάθος ἑκατό μέτρων κάτω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας ἄφησε τήν ἐπιφάνεια καί κατεβαίνει πρὸς τό μικρό ἀμμουδερό ἴσιωμα, πού πάνω του θά καθίσει.

* +30° C: 30 βαθμοὶ Κελσίου πάνω ἀπὸ τό μηδέν.

Ένα μικρό διθέσιο υποβρύχιο διευθύνει αυτόν τό λεπτό χειρισμό. Στήν επιφάνεια ένας στολίσκοκ από ώκεανογραφικά πλοία καί βοηθητικά ρυμουλκά κινούνται μέσα στή σκοτεινιά σύμφωνα μέ τό προκαθορισμένο σχέδιο.

Στήν ξηρά, σ' ένα πρόχειρο κατάλυμα, οί τεχνικοί ελέγχουν επάνω στίς όθόνες τής τηλεοράσεως τήν άφιξη τών έξι έξερευνητών, πού φαίνεται πώς τώρα ζεσταίνονται.

Πάνω στό «Έσπαντόν», ένα βοηθητικό πλοίο τών γαλλικών ώκεανογραφικών ομάδων, ό διοικητής Κουστό μένει σιωπηλός. Ή στιγμή είναι λεπτή.

Τό ραδιόφωνο ανακοινώνει ότι ή σφαίρα βρίσκεται τώρα σέ βάθος έξήντα μέτρων. Άκόμα σαράντα μέτρα καί θ' άγγίζει τό βυθό. Οί έξι ύδروναύτες αισθάνονται κρύο. Φαίνεται πώς δέν μπορούν άκόμη νά ρυθμίσουν όπως πρέπει τή θερμοκρασία τής κατοικίας καί ή τεχνητή ατμόσφαιρα, πού αποτελείται κατά μεγάλο μέρος από ήλιο*, δέν τούς διευκολύνει.

Τελικά, στίς 11.55' τή νύχτα, ή υποθαλάσσια κατοικία άκουμπά στό βυθό, στό πέλαγος του άκρωτηρίου Φερρά, στή γαλλική άκτή τής Μεσογείου.

Έτσι άρχισε ένα από τά σπουδαιότερα πειράματα τής υποθαλάσσιας ζωής, πού ανέλαβε ποτέ ό άνθρωπος.

Στίς 22 Σεπτέμβρη, στίς 12.30' τό μεσημέρι ή πόρτα του υποθαλάσσιου σπιτιού άνοίγει. Βγαίνει ό πρωτος δύτης. Πέντε λεπτά άργότερα ξαναμπαίνει στήν κατοικία. Κρυώνει πολύ. Οί δυό επόμενοι επιθεωρούν τήν ενδυμασία τους καί κάνουν τήν έξοδό τους στόν «άνήλιο κόσμο» στόν «κόσμο τής σιωπής». Άργότερα διηγήθηκαν, ότι όλα ήταν υπέροχα καί φανταστικά, όλα ήταν

*ήλιο: ένα άέριο πού βοηθάει πολύ στή μετάδοση τής θερμότητας.

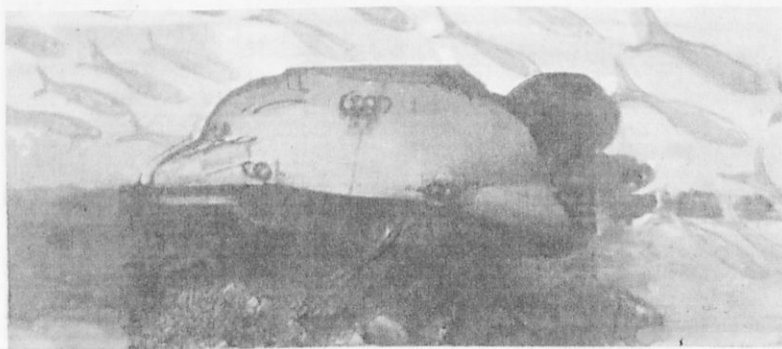
ώραϊα, αλλά φοβερά!...

Τό μέλλον τοῦ πλανήτη μας κρύβεται στά βάθη τῶν θαλασσῶν, γιατί ἓνα μέρος ἀπό τά ἔξι ὡς ἑπτὰ δισεκατομμύρια κατοίκους, πού θά ἔχει ἡ γῆ τό ἔτος 2000, ἐκεῖ θά βρεῖ τήν τροφή του.

Εἶναι ἀνάγκη λοιπόν νά μή μεταβάλουμε τοὺς ὠκεανούς σέ δοχεῖο ἀπορριμμάτων, νά μήν τοὺς καταστρέψουμε γιά πάντα μέ τή μόλυνση, ἀλλά νά προφυλάξουμε τοὺς θησαυρούς πού κρύβουν μέσα τους.

SERGE BERTINO

«Ἐξερευνητές τῆς θάλασσας» (μετάφραση Σ. Ράλλης)

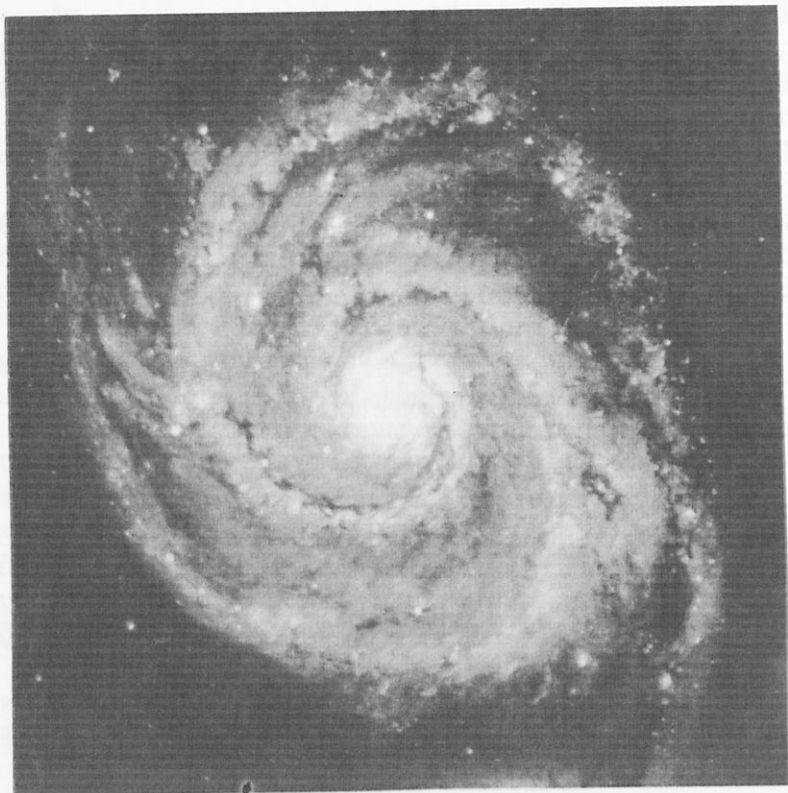

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιός εἶχε προβλέψει τήν ἐξερεύνηση τῆς θάλασσας ὅπως γίνεται σήμερα; Σέ ποιό βιβλίο του;
2. Τό κείμενο παρουσιάζει δράση μέσα καί πάνω στή θάλασσα· νά βάλεις σέ μιά σειρά ὅσα γίνονται μέσα καί σέ μιά ἄλλη ὅσα γίνονται πάνω στή θάλασσα π.χ.

“Ὅσα γίνονται μέσα στή θάλασσα.

- 1) Ἡ ἀτσαλένια σφαῖρα κατευθύνεται πρὸς τό βυθό.
- 2) Τό πλήρωμα κάθεται γύρω ἀπό ἓνα τραπέζι.
3. Γιατί τό μέλλον τοῦ πλανήτη μας κρύβεται στά βάθη τῶν ὠκεανῶν; Γιατί ἦταν σπουδαῖο τό πείραμα «προηπειρωτικό III»;

62. ΓΙΓΑΝΤΙΟ ΠΗΔΗΜΑ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Σήμερα είναι ή μεγάλη μέρα του Πέτρου. Διάβασε την εργασία της ομάδας του για την εξερεύνηση του διαστήματος.

“Άφησε τό μυαλό σου νά πετάξει... Φαντάσου ότι παρακολουθείς αυτή τή σκηνή: Βρίσκεσαι κάπου σέ μιά βάση έκτοξεύσεως πυραύλων. Είναι νωρίς τό πρωί. Ό ούρανός είναι σκοτεινός. Μονάχα ένα φωτεινό σημείο,

μιά γωνιά της βάσης, είναι πλημμυρισμένη με τεχνητό φῶς.

Ἀμέτρητοι προβολεῖς στρέφονται στό γιγάντιο διαστημόπλοιο, πού κάθεται στήν ἐξέδρα ἐκτοξεύσεως.

Τό διαστημόπλοιο εἶναι σχεδόν ἔτοιμο γιά ἐκτόξευση. Ἡ ἀντίστροφη μέτρηση ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Ἡ ὁμάδα ἐκτοξεύσεως ἐργάζεται πυρετωδῶς, ἀλλά μέ προσοχή. Ἀνθρώποι πηγαινοέρχονται στίς ἐξέδρες τοῦ πελώριου πύργου, πού εἶναι γύρω στό διαστημόπλοιο. Δίπλα οἱ ἐπιστήμονες κι οἱ τεχνικοί σκύβουν μέ προσοχή πάνω ἀπό τά μηχανήματά τους. Οἱ διακόπτες ἀνοίγουν καί κλείνουν. Οἱ συσκευές ἐλέγχου τρεμοσβήνουν μέ κόκκινες καί πράσινες λάμπες. Οἱ δείχτες στίς ὀθόνες πηγαινοέρχονται. Τό πελώριο διαστημόπλοιο ἐλέγχεται σημεῖο πρὸς σημεῖο, μέσα κι ἔξω, ἀπό τήν οὐρά ὡς τή μύτη.

Στά κατώτερα τμήματα τοῦ διαστημόπλοιου βρίσκονται οἱ μηχανές καί τά καύσιμα. Στό πιό ψηλό τμήμα βρίσκονται τρεῖς ἄνθρωποι – οἱ ἀστροναῦτες – μέ τίς διαστημικές στολές τους. Γύρω τους φωτάκια στά διάφορα ὄργανα τρεμοσβήνουν. Εἶναι κλεισμένοι στόν κύριο θάλαμο τοῦ διαστημόπλοιου, πού θά τοὺς μεταφέρει στή σελήνη.

Κάθε ἀστροναύτης πλαγιάζει ἀνάσκελα σέ μιὰ εἰδική πλαγιαστή καρέκλα, πού κατασκευάστηκε εἰδικά γιά τόν καθένα, ἔτσι πού νά ἐφαρμόζει σέ κάθε κοιλότητα τοῦ σώματός του. Ἡ διαστημική στολή πού φορεῖ, θά τόν προστατεύει κατά τήν πτήση. Θά φορέσει ὅμως πιό βαριά στολή, ὅταν θά βγεῖ ἀπό τό διαστημόπλοιο στό φεγγάρι.

Σιωπηλοί οἱ τρεῖς ἀστροναῦτες περιμένουν τήν ἀντίστροφη μέτρηση νά τελειώσει. Ἡ στιγμή πλησιάζει.

Ὁ ὑπεύθυνος γιά τήν ἀντίστροφη μέτρηση δίνει τόσύνθημα. Ὁ πελώριος πύργος μετακινεῖται μακριά. Τό πλῆρωμα τοῦ ἐδάφους τρέχει γιά νά προστατευτεῖ. Τό γιγάντιο διαστημόπλοιο μένει μόνο του.

Στό θάλαμο οἱ τρεῖς ἄνθρωποι δένονται στίς καρέκλες τους μέ ζῶνες. Τά ταμπλώ λάμπουν μέ μικρούτσικα πράσινα φῶτα· τό καθετί ἐργάζεται τέλεια. Ἀπό τό θάλαμo ἀκούονται οἱ λέξεις, «Χ πλήν μηδέν». Γιά μιά στιγμή τό καθετί εἶναι ἤσυχο.

Ἐξαφνα ἡ σιγή κομματιάζεται ἀπό τό βρόντο τῶν μηχανῶν τοῦ διαστημόπλοιου. Ἀπό τό πίσω μέρος του βγαίνουν μέ τεράστια δύναμη ἀέρια. Στό θάλαμο ὁ ἦχος ἀκούεται σάν δυνατή βροντή. Ὀλόκληρο τό διαστημόπλοιο κι ἡ πελώρια ρουκέτα ἀρχίζει νά φεύγει ἀπό τήν ἐξέδρα ἐκτοξεύσεως.

Οἱ τρεῖς ἀστροναῦτες πῆραν τό δρόμο τους.

Ἔργασία στό διάστημα

Στό διαστημόπλοιο ὅλοι οἱ ἀστροναῦτες εἶναι ἀπασχολημένοι. Χωρίς νά φεύγουν ἀπό τή θέση τους παρακολουθοῦν κάθε σημαντικό μέρος ὅλου τοῦ σκάφους. Τά μάτια τους εἶναι οἱ ἑκατοντάδες τῶν μετρητῶν, τῶν ρολογιῶν καί τῶν φώτων, πού σκεπάζουν τά ταμπλώ μπροστά στίς θέσεις τους.

Ὁ ἀρχηγός τῆς ἀποστολῆς συνομιλεῖ μέ τή βάση ἐκτοξεύσεως. Οἱ τεχνικοί στή γῆ ἐξετάζουν προσεκτικά κάθε κίνηση τοῦ διαστημόπλοιου. Οἱ ἐπιστήμονες εἶναι πάντα ἑτοιμοί, νά δώσουν εἰδικές συμβουλές – σέ περίπτωση πού κάτι τό ἔκτακτο θά θέσει σέ κίνδυνο τή ζωή τοῦ πληρώματος. Ὁ ἀρχηγός ἀναγγέλλει ὅτι ὅλα πάνε καλά ὥς τώρα.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ διαστημόπλοιου ἐλέγχει τά ταμπλώ μέ τά ὄργανα πού βρίσκονται μπροστά του. Κατα-

γράφει τή θέση τοῦ σκάφους πάνω σ' ἓνα χάρτη. Ὁ χάρτης του θά συγκριθεῖ μέ τίς ἐνδείξεις τῶν ὀργάνων στό ταμπλώ καί μέ τίς ἀναφορές πού στέλνονται ἀπό τοὺς σταθμούς ἐλέγχου στή γῆ.

Ὁ μηχανικός – κυβερνήτης τῆς σεληνάκατου – γλιστρᾷ παντοῦ κι ἐλέγχει τοὺς μετρητές τῶν συστημάτων ἀερισμοῦ. Αὐτά τὰ συστήματα ἐλέγχουν τή θερμοκρασία, τήν ὑγρασία καί τήν καθαρότητα τοῦ ἀέρα στό θαλαμίσκο. Πηγαίνει ἀπό μηχανή σέ μηχανή καί βεβαιώνεται ὅτι ὁ ἀέρας στό θαλαμίσκο παραμένει καθαρός, δέν ἔχει μολυνθεῖ κι ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα ἐκεῖ μέσα εἶναι εὐχάριστη.

Βεβαιώνεται παράλληλα ὅτι ὁ ἀέρας τοῦ θαλαμίσκου μένει μέσα σ' αὐτόν. Προσέχει μήπως ὑπάρξουν διαρροές. Ἐξω ἀπό τό διαστημόπλοιο δέν ὑπάρχει ἀέρας οὔτε γιά νά γεμίσεις ἓνα μπαλόνι, πολύ περισσότερο ἓναν πνεύμονα. Ἄν ὑποθέσουμε ὅτι ἄνοιξε στό διαστημόπλοιο μιά μικρή χαραμάδα, ὁ ἀέρας θά φύγει ἀμέσως. Καί σέ δευτερόλεπτα μέσα καθένas στό σκάφος θ' ἀγωνίζεται νά ἐπιζήσει. Εἶναι ἀνάγκη νά γίνουν οἱ ἐπισκευές ἀμέσως. Γι' αὐτό ὁ μηχανικός τρέχει ἀπό τό ἓνα μέρος στό ἄλλο κοιτάζοντας μήπως ἄνοιξαν τρύπες στό διαστημόπλοιο.

Ἀπό τόν τόπο πού εἶσαι παρακολουθεῖς τήν πυρετώδη δραστηριότητα. Κάθε μέλος τοῦ πληρώματος κάνει τό εἶδος τῆς ἐργασίας γιά τό ὅποιο ἐκπαιδεύτηκε. Καθένas ἐργάζεται σκληρά γιά νά διατηρήσει τό σκάφος σέ πτήση.

Τροφή στό διάστημα

Τρεῖς ὥρες μετά τήν ἐκτόξευσή του τό διαστημόπλοιο βρίσκεται ψηλά στόν οὐρανό. Ὁ θαλαμίσκος τώρα εἶναι πιό ἥσυχος. Οἱ ἄνθρωποι δέν κινοῦνται ἐδῶ κι ἐκεῖ.

Τό σκάφος πραγματικά κινείται μόνο του, προχωρώντας γρήγορα προς τό φεγγάρι.

Τά μέλη τοῦ πληρώματος ἀναπαύονται στίς καρέκλες τους. Ὁ κυβερνήτης καί ὁ μηχανικός κοιτάζουν τά ταμπλώ μέ τά διάφορα ὄργανα. Τό καθετί εἶναι ἐντάξει. Ὁ ἀρχηγός τῆς ἀποστολῆς συνομιλεῖ μέ τή γῆ.

Ξαφνικά καταλαβαίνει ὅτι εἶναι ὥρα γιά γεῦμα. Τό γεῦμα στό διάστημα εἶναι διαφορετικό ἀπό τό γεῦμα στή γῆ, παρόλο πού τό μενού* εἶναι τό ἴδιο. Οἱ ἀστροναῦτες ἀρχίζουν τό γεῦμα τους μέ χυμό πορτοκαλιοῦ καί σούπα. Μιά κι ὅλα δέν ἔχουν βάρος, τό χύσιμο εἶναι ἀδύνατο. Τά ὑγρά σερβίρονται σέ πλαστικά σωληνάρια πού ἔχουν τό σχῆμα τῶν σωληναρίων τῆς ὀδοντόκρεμας. Μ' αὐτόν τόν τρόπο τό ὑγρό χύνεται ἀπευθείας στό στόμα, ἂν πιέσεις τό σωληνάριο.

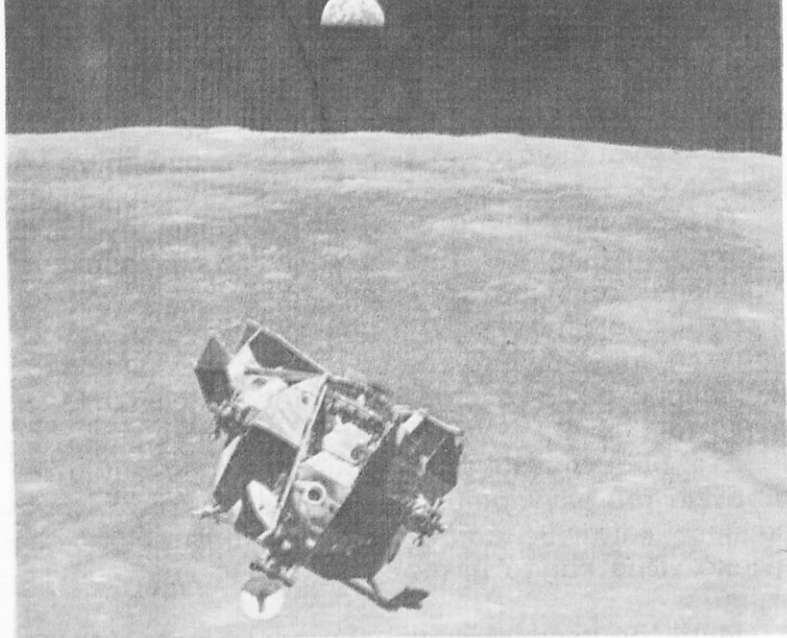
Τό κύριο γεῦμα μοιάζει μέ γλύκισμα σέ σχῆμα κύλινδρου. Πραγματικά εἶναι εἰδικά κατασκευασμένος κύλινδρος τροφῆς γεμάτος μέ πρωτεΐνες καί βιταμίνες. Αὐτοί οἱ κύλινδροι ἀποτελοῦν τό κύριο γεῦμα τῶν ἀστροναυτῶν κατά τή διαστημική πτήση. Παρόλο πού ὅλοι οἱ κύλινδροι γίνονται μέ τήν ἴδια συνταγή, δέν ἔχουν κι ὅλοι τήν ἴδια γεύση. Μερικοί ἔχουν τή γεύση τοῦ ψητοῦ, ἄλλοι τοῦ κοτόπουλου, ἄλλοι τοῦ ψαριοῦ κτλ. Σάν ἐπιδόρπιο παίρνουν μέ τόν ἴδιο τρόπο καφέ μέ γάλα.

Μετά τό γεῦμα τά μέλη τοῦ πληρώματος ἀναλαμβάνουν τά συνηθισμένα καθήκοντά τους. Ἐργάζονται μέ βάρδιες κοιτάζοντας τά ρολόγια καί τούς μετρητές.

Ὁ ἄνθρωπος στό φεγγάρι

Ὅταν ὁ πρῶτος ἐξερευνητής τοῦ φεγγαριοῦ ἀφήσει τή σεληνάκατό του, θά περπατήσει σ' ἓναν παράξενο

*μενού: κατάλογος φαγητῶν

κόσμο.

Δέν υπάρχουν πουθενά τά χαρούμενα χρώματα πού λαμπρύνουν τή γῆ. Τό φεγγάρι εἶναι ψυχρό καί ἄγονο. Εἶναι κόσμος μουντός καί σταχτής μέ μαῦρες σάν μελάνι σκιές. Ἀκόμα καί τήν ἡμέρα ὁ οὐρανός πάνω ἀπό τό φεγγάρι εἶναι μαῦρος. Δέν ὑπάρχει ἀτμόσφαιρα, γιά νά τόν κάνει γαλάζιο. Μακριά, πολύ μακριά στό μαῦρο οὐρανό τοῦ φεγγαριοῦ ὑπάρχουν σκορπισμένα ἀστέρια πού λάμπουν σάν μικρές πυγολαμπίδες.

Στό φεγγάρι βασιλεύει ἡ σιωπή. Δέν ὑπάρχει ἀέρας, γιά νά μεταφέρει τόν ἦχο. Οὔτε ὑπάρχει ἀέρας, γιά νά δεσμεύσει ἢ νά μεταφέρει τή θερμότητα ἀπό τόν ἥλιο. Ἀκριβῶς κάτω ἀπό τήν ἄσπρη λάμψη τῶν ἀκτίνων τό φεγγάρι εἶναι ζεστότερο ἀπό τό ζεστό κύμα στήν ἔρημο τῆς Σαχάρας. Μέσα ὅμως στίς σκιές πού ρίχνουν οἱ κορυφές τῶν βουνοκορφῶν, τό φεγγάρι εἶναι ψυχρότερο

από τή χιονοθύελλα του Νότιου Πόλου.

Πώς είναι δυνατό για έναν άνθρωπο από τή γῆ νά ζήσει σέ τόσο φιλόξενο τόπο;

Ὁ ἐξερευνητής του διαστήματος φορεῖ τή βαριά διαστημική στολή του, πού ἐνεργώντας σάν συσκευή κλιματισμοῦ τόν προστατεύει ἀπό τό παγερό ψύχος καί τή ζέστη πού ζεματίζει. Τοῦ παρέχει ὀξυγόνο, γιά νά ἀναπνέει, καί κάτω ἀπό τό κράνος ἔχει ἕνα μικροσκοπικό ἀσύρματο, γιά νά μπορεῖ ὁ ἀστροναύτης νά στέλνει μηνύματα.

Ἔτσι οἱ ἀστροναῦτες μποροῦν νά περπατοῦν στήν ἐπιφάνεια τοῦ φεγγαριοῦ. Ἐξερευνοῦν τά βουνά, τοὺς κρατῆρες, καί τίς θάλασσες. Παίρνουν χοῦφτες ἀπό σεληνιακό χῶμα καί τό μεταφέρουν στοὺς ἐπιστήμονες στή γῆ.

Μιά μέρα περισσότεροι ἄνθρωποι θά προσσεληνωθοῦν. Θά φτάσουν μέ ἐπανδρωμένα διαστημόπλοια, γιά νά μεταφέρουν ὑλικά γιά τό χτίσιμο μόνιμων σεληνιακῶν βάσεων, ἀπό τίς ὁποῖες θά ἐκτρεφεθοῦν πελώρια διαστημόπλοια γιά τήν Ἀφροδίτη καί τόν Ἄρη. Κι ἴσως θά προχωρήσουν πιό πέρα. Δέν μποροῦμε νά προκαθορίσουμε ἀπό τώρα, γιατί τώρα μόλις ἄρχισε ἡ ἐποχή τοῦ διαστήματος. Ἴσως, κάποια μέρα, τά διαστημόπλοια θά ταξιδεύουν στὸν οὐρανὸ μέ τήν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς κι οἱ ἄνθρωποι θά περιφέρονται ἐλεύθερα ἀνάμεσα στὰ ἀστέρια.

«Ἀπὸ τὸ φθινόπωρο στὸ χειμῶνα» Κυπριακὸ Ἀναγνωστικὸ

Διασκευὴ ἀπὸ τὰ ἀγγλικά

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά εἶναι τὰ κοινὰ σημεῖα ὅλων αὐτῶν τῶν ἐξερευνήσεων; (Τῆς ψηλότερης κορυφῆς τοῦ κόσμου, τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν καί τοῦ διαστήματος);
2. Τί βοήθησε τὸν ἄνθρωπο νά κάμει αὐτές τίς κατακτήσεις;
3. Κάμε ἕνα φανταστικὸ ταξίδι μέ διαστημόπλοιο ἢ μέ βαθυσκάφος.

63. ΜΙΑ ΑΛΛΙΩΤΙΚΗ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

– Σπύρο, ρώτησε ό δάσκαλος, ή όμάδα πού φτιάξατε μέ τί ασχολήθηκε;

‘Ο Σπύρος σάν νά σάστισε.

– Έμείς έτοιμάσαμε μιά... γέφυρα, είπε στό τέλος. Τά παιδιά δέν κατάλαβαν.

– Γέφυρα; ψιθύρισαν καί κοίταξε ό ένας τόν άλλο.

– Ναί, γέφυρα. Θελήσαμε νά γνωρίσουμε τούς προγόνους μας, έξήγησε ό Σπύρος. Έτοιμάσαμε λοιπόν έργασίες μέ τίτλο «Οί άρχαίοι Έλληνες». Τίς έργασίες θά τίς διαβάσουν ή Ρηνιώ, ή Κατερίνα κι ό Γιάννης.

‘Ο δάσκαλος κάθισε στό θρανίο.

– Θαυμάσια ιδέα είχατε, σās άκούμε, είπε.

‘Ο Γιάννης άρχισε:

‘Η μυθική Τροία

“Ενας πατέρας γύρω στά 1830 μίλησε στό παιδί του γιά τίς άνασκαφές πού γίνονταν τότε στήν Πομπηία καί του διαβάσε καί τήν ιστορία του Τρωικού πολέμου.

– Ίσως θά μπορούσε νά γίνουν κάποτε άνασκαφές καί στήν Τροία! είπε μέ ένθουσιασμό τό παιδί, ό μικρός Έρρίκος Σλήμαν.

Μά ό πατέρας του κουνούσε τό κεφάλι.

– ‘Η Τροία, παιδί μου, κι άν ύποθέσουμε πώς κάποτε ύπηρεξε, έγινε στάχτη έδω καί χιλιάδες χρόνια.

Λίγα χρόνια άργότερα ό νεαρός Σλήμαν βρίσκει στή σχολική του ιστορία μιά εικόνα τής Τροίας στίς φλόγες.

«Αυτή ή πέτρινη πόλη, αυτοί οί χοντροί τοίχοι άδύνατο νά έχουν γίνει στάχτη», σκεφτόταν.

– Μά είναι μιά εικόνα όλότελα φανταστική! του έλεγε ό πατέρας του.

– ‘Η Τροία ύπάρχει ακόμα, επέμενε τό παιδί.

Σέ ηλικία δώδεκα χρονών άρχίζει ή σκληρή ζωή, ή

βιοπάλη. Ὁ νεαρός Σλήμαν παράτησε τό σχολεῖο, πῆγε παραγιός σ' ἓνα μπακάλικο. Τέσσερα χρόνια – ἀφηγεῖται ἡ κόρη του – δούλευε ἀπ' τό πρωί στίς πέντε ὥς τό βράδυ στίς ἔντεκα καί γιά ἀμοιβή ἔτρωγε καί κοιμόταν στό μπακάλικο. Ὑστερα ἔφυγε γιά τό Ἀμβούργο καί μπῆκε καμαρότος σ' ἓνα καράβι πού πήγαινε στή Βενεζουέλα. Τό καράβι ναυάγησε μόλις ξανόιχτηκε στόν Ὠκεανό, ὁ μικρός καμαρότος ἔμεινε στήν παγωμένη θάλασσα τέσσερις ὥρες. Τέλος τόν βρῆκαν ἀναίσθητο σέ μιάν ἀμμουδιά τῆς Ὀλλανδίας. Γύρεψε δουλειά στό Ἀμστερνταμ, τόν πῆραν σ' ἓνα γραφεῖο γιά θελήματα. Ἐμαθε ὀλλανδικά, ἀγγλικά καί γαλλικά μέσα στόν πρώτο χρόνο. Κάθε γλώσσα δέν τοῦ ἔπαιρνε περισσότερο ἀπό ἕξι βδομάδες. Μ' αὐτά τά ἐφόδια μπῆκε σέ μιὰ μεγάλη ἐταιρία ἀλληλογράφος, ὕστερα ἔγινε διευθυντής, ἔμαθε ρωσικά καί πῆγε στήν Πετρούπολη ἀντιπρόσωπος τῆς ἐταιρίας. Τέλος πῆγε στή Ἀμερική, στό Σακραμέντο, ἄνοιξε τράπεζα δική του, ἔγινε πολίτης Ἀμερικανός καί κέρδισε χρήματα πολλά.

Τόν ἴδιο καιρό ἔμαθε νά διαβάζει καί νά γράφει ἀρχαῖα καί νέα ἑλληνικά, ἔμαθε ἀκόμα καί ἀραβικά, ἀποστηθίζοντας ὁλόκληρο τό Κοράνι. Γιά ν' ἀποδείξει πόσο τέλεια ἤξερε τή γλώσσα, φόρεσε τούρκικα, πῆρε ἓνα χαλάκι, ὅπως συνηθίζουν στά μέρη ἐκεῖνα, καί πῆγε στή Μέκκα νά προσκυνήσει ἀπαγγέλλοντας ἀπ' ἔξω κομμάτια ἀπό τό Κοράνι. Ἦξερε τότε δεκαοχτώ ξένες γλώσσες.

Καί ἡ Τροία; Τά τεῖχη της; Εἶχαν ἄραγε θαφτεῖ μέσ στόν ἱλιγγο αὐτῆς τῆς καταπληκτικῆς ζωῆς; Ἦταν σαράντα δυό χρονῶν ὁ Ἑρρίκος Σλήμαν κι ἡ εἰκόνα τῶν παιδικῶν καιρῶν μέ τά τεῖχη ἦταν πιά πολύ μακριά, ὅταν γι' αὐτόν τόν Ὀδυσσεά, τόν τραπεζίτη τοῦ Σακραμέντο, ξύπνησε πάλι ἡ εἰκόνα μέ τά τεῖχη. «Αὐτή ἡ πέτρινη

πόλη, αὐτά τὰ τείχη, ἀδύνατο νά ἔχουν γίνει στάχτη!».

“Ἐτσι, ξεκίνησε ν’ ἀνακαλύψει τὰ τείχη τῆς Τροίας. “Ὅλοι οἱ σοφοί τοῦ κόσμου ἦταν ἐναντίον του. “Ἄλλοι ἔλεγαν πώς ἡ Τροία δέν ὑπῆρξε κἀν. “Ἄλλοι διαφωνοῦσαν ὡς πρὸς τό μέρος πού ἔπρεπε νά τή ζητήσουν. “Ὅλοι τόν κοροΐδευαν πού τριγύριζε τή γῆ τοῦ Ἑλλήσποντου, μέ τή Ἰλιάδα στό χέρι σάν νά βαστοῦσε Εὐαγγέλιο. Τριγύριζε πάνω ἀπ’ τό χῶμα, τὰ βουνά, γυρεύοντας ν’ ἀκούσει ἀπ’ τό χῶμα τό μυστικό μήνυμα. Τέλος ἀποφασίσε νά σκάψει σ’ ἓνα λόφο πολύ πιό κοντά στόν Ἑλλήσποντο ἀπ’ τό μέρος πού παραδέχονταν ὅλοι οἱ ἄλλοι εἰδικοί.

Τόν ἴδιο καιρό ἔγραψε σ’ ἓνα δεσπότη τῆς Πελοποννήσου, φίλο του.

«Βρές μου μιὰ γυναίκα νά τήν παντρευτῶ. Δέ μέ νοιάζει ἂν θά ’ναι φτωχή. Θέλω νά ’ναι μορφωμένη καί ν’ ἀγαπᾷ τόν Ὅμηρο. Θά ἤθελα νά φαίνεται πώς εἶναι Ἑλληνίδα, νά ’χει μαῦρα μαλλιά, κι ἂν εἶναι δυνατόν νά εἶναι κι ὁμορφη. Κυρίως μ’ ἐνδιαφέρει νά ἔχει καλή κι ἀγαθή καρδιά».

“Ἐτσι πῆρε τήν Ἑλληνίδα συντρόφισσά του καί τράβηξε μαζί της στή χώρα τοῦ Ἑλλήσποντου νά βροῦν τὰ τείχη τῆς χαμένης Τροίας. Μέ ἑκατό ἐργάτες ἄρχισε νά σκάβει. Σιγά σιγά ἄρχισαν νά ἔρχονται στό φῶς, ἡ μιὰ πάνω στήν ἄλλη, ἐννιά πόλεις. Ἡ μιὰ ἀπ’ αὐτές ἔπρεπε νά ’ναι ἡ Τροία. Βρῆκαν καί τό παλάτι. “Ὅμως, ποῦ εἶναι οἱ θησαυροί, πού μέ τόσο μεγάλα λόγια περιέγραφε ὁ Ὅμηρος; Θησαυροί δέ βρίσκονταν πουθενά. Μήπως δέν ἦταν ἐδῶ ἡ Τροία;

Πέρασαν τρία χρόνια, πού ὀλοένα ἔσκαβαν. Ὁ Σλήμαν ὄρισε τή μέρα πού θά σταματοῦσαν: 14 Ἰουνίου. Λύπη ἦταν στήν καρδιά του πολλή. Νά ἦταν αὐτό πού βρῆκε ἡ Τροία; Μήπως δέν ἦταν; Στίς 14 Ἰουνίου τό πρωί

βρισκόταν μέ τή γυναίκα του στό μέρος τῶν ἀνασκαφῶν. Οἱ ἐργάτες εἶχαν ἀρχίσει τή δουλειά, γιά τελευταία μέρα. Ξαφνικά, μέσ στό φῶς τοῦ ἡλίου, μέσ στίς στάχτες, τό μάτι τοῦ Σλήμαν πῆρε κάτι πού γυάλιζε.

Λέει στή γυναίκα του.

— Πές στούς ἐργάτες νά σταματήσουν. Καί φέρε τό μεγάλο κόκκινο σάλι σου, αὐτό πού φορᾷς τά βράδια.

Ἡ Σοφία Σλήμαν ὑπάκουσε. Σάν γύρισε, βρῆκε τόν ἄντρα της νά σκαλίζει μόνος τό χῶμα μ' ἓνα μαχαίρι. Ἡ γυναίκα κατάλαβε κι ἄπλωσε τό σάλι της. Ἐναν ἕναν ὁ Σλήμαν ἄρχισε νά βγάζει τούς θησαυρούς, πού θά γέμιζαν μέ κατάπληξη τόν κόσμο: χρυσά διαδήματα, εικοσιτέσσερα χρυσά περιδέραια, σκουλαρίκια, εἰδώλια, ἓνα χρυσό ποτήρι, δώδεκα χιλιάδες τόσα δαχτυλίδια!.

Τά τεῖχη τῆς Τροίας εἶχαν μιλήσει.

Ἡλ. Βενέζης

64. ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΩΚΡΑΤΗ

Μιά μέρα, ἓνα δωδεκάχρονο ἀγόρι, πλησίασε τό φιλόσοφο Σωκράτη, πῆρε τό χέρι του καί τόν ρώτησε.

— Ἐσύ εἶσαι ὁ Σωκράτης;

— Ναί. Τί θέλεις;

— Τίποτε. Μ' ἀρέσει νά σ' ἀκούω...

Ὁ φιλόσοφος γύρισε καί πρόσεξε τό παιδί.

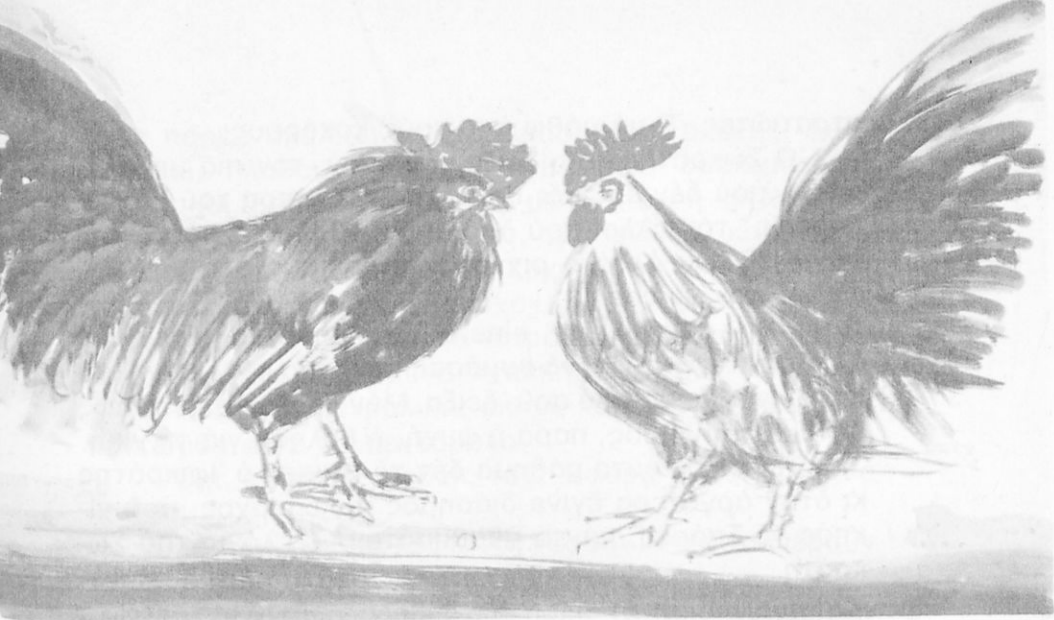
Εἶδε τά λαμπερά του μάτια καί τά κανονικά χαρακτηριστικά του.

— Πῶς σέ λεν', μικρέ;

— Ἰφικράτη.

— Τίνος γιός εἶσαι;

— Τοῦ Τιμόθεου, τοῦ δερματᾶ. Ἐξήγησε πῶς ἔχουν μαγαζί κοντά στό Θησεῖο, πῶς ζοῦν φτωχικά, πῶς ὁ πατέρας του ἐπιμένει νά τοῦ μάθει τή βурсοδεψία, μά

αὐτός δέν τό θέλει.

— Τί σκοπεύεις νά γίνεις, Ἰφικράτη;

— Στρατηγός!

— Τόσο νέος καί διαμιᾶς στρατηγός;

— Μάλιστα. Ὡρες κάθομαι καί συλλογιέμαι, πῶς θά φτιάσω στρατό καί τί μάχες θά δώσω. Σπουδαῖο ἐπάγγελμα...

Βάδιζαν τόν ἀνήφορο, πού ἀπό τήν ἀγορά ὀδηγοῦσε, γυροφέρνοντας τήν Ἀκρόπολη, πρὸς τό θέατρο τοῦ Διονύσου. Ὁ μικρός ἔσφιγγε τό χέρι τοῦ φιλοσόφου ἀπό φόβο μήπως τόν χάσει. Ἐμοιαζε περήφανος πού μιλοῦσε σέ διάσημο πολίτη. Κάτω ἀπό τό λόφο τῶν Μουσῶν γινόταν πανηγύρι. Ὁ Σωκράτης ὀδήγησε τό ἀγόρι σέ ὑπαίθριο ἀγῶνα κοκορομαχίας:

— Ἀφοῦ θέλεις νά γίνεις στρατηγός, τοῦ εἶπε, κοίτα τούτους τούς δυό πετεινοὺς πού παλεύουν.

— Ἐγώ, ἀπάντησε ὁ μικρός, δίνω μάχες μέ χιλιάδες

στρατιῶτες. Τί νά μάθω ἀπό τούς κοκόρους;

Ὁ Σωκράτης τοῦ ἔδειξε τόν ἕναν, τόν πιό μεγαλόσωμο, πού δέν ἔμοιαζε θαρεττός κι ὕστερα τοῦ δακτυλόδειξε* τόν ἄλλο, πού ὅσο μπόι τοῦ ἔλειπε, τόσο κουράγιο εἶχε κι ὁλοένα ριχνόταν μέ πείσμα στό μεγάλο, ὥσπου τόν νίκησε.

— Σάν ἀντρωθεῖς*, εἶπε ὁ Σωκράτης, καί γίνεις στ' ἀλήθεια στρατηγός, νά θυμᾶσαι, πρὶν ἀπό κάθε μάχη, τὸ σημερινό θέαμα πού σοῦ ἔδειξα. Μὴν ξεχάσεις ποτέ πὼς δέ νικᾷ τὸ πλῆθος, παρά ἢ ψυχὴ, ἢ θέληση γιὰ τὴ νίκη.

Τὸ ἀπλό τοῦτο μάθημα δέν τὸ ξέχασε ὁ Ἰφικράτης κι ὅταν ἀργότερα ἐγίνε διάσημος πολέμαρχος, πού νίκησε τὴ Σπάρτη, πάντα ἀναθυμόταν* τὰ λόγια τοῦ Σωκράτη.

«Σωκράτης»

Χρῖστος Ζαλοκώστας.

* δακτυλόδειξε: ἔδειξε μέ τὸ δάχτυλο.

* σάν ἀντρωθεῖς: ὅταν μεγαλώσεις.

* ἀναθυμόταν: θυμόταν μέ λαχτᾶρα, μέ ψυχικὴ εὐχαρίστηση.

65. ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Κλεῖσε τὰ μάτια καὶ ὀνειρέψου. Πήγαινε μέ τὴ φαντασία σου στὴ ἀρχαία Ἀθήνα.

Περπατᾷς στὸν πιό μεγάλο δρόμο της, στὴν ὁδὸ Τριπόδων, καὶ κοιτᾷς περιέργα γύρω σου. Ξαφνικά ἀκοῦς ἕνα κλάμα. Ἕνα μωρὸ κλαίει. Χαμογελᾷς. Ξέρεις πὼς ἢ μητέρα του θά τρέξει, θά τοῦ πάει μία κουδουνίστρα ἢ ἕνα θήλαστρο ἢ ἕνα γιογιό; θά τὸ κάνει νά ξαναχαμογελάσει.

Προχωρεῖς. Παιδιά παίζουν στίς αὐλές τῶν σπιτιῶν καὶ στοὺς δρόμους. Μιά παρέα χτίζει σπιτάκια μέ πηλό,

άλλη παρέα σκαλίζει σέ ξύλο καράβια ή άμαξες. Δυό, παρακεϊ, πλάθουν μέ κερί ανθρώπινα όμοιώματα ή άλογα καί βόδια. Θαυμάζεις μέ τί τέχνη φτιάχνουν σκευή τής καθημερινής ζωής, τραπεζάκια, καρέκλες, κούνιες. Παραμερίζεις, γιατί έρχεται ένας μικρός πού κυλάει τό στεφάνι, τόν «τροχό». Παραμερίζουν καί αύ- τοί πού παίζουν σβούρα, τό «στρόβιλο». Παραπέρα άλλα παιδιά παίζουν τυφλόμυγα, «χαλκή μυϊα», όπως τή λένε.

— Παίζουμε πεντάλιθα; άκούς κάποιον πού λέει. Τά πεντάλιθα είναι τά πεντόβολα.

— Όχι, άρνιέται ό φίλος του. Έφερα τό τόπι μου νά παίξουμε.

“Όλοι παίζουν μέ κέφι. Άν χάσουν, θά μεταφέρουν τούς νικητές στήν πλάτη τους!

Άπ’ όλα τά παιχνίδια πιό πολύ τά παιδιά αγαπούν τούς «άστραγάλους», τά κότσια. Τά κουβαλούν πάντα μαζί τους μέσα σέ μικρά σακουλάκια. Δέν τ’ αποχωρίζονται ποτέ ούτε στό σχολείο. Γι’ αύτό, τό μικρό αγοράκι έκεϊ στή γειτονιά σου, όταν άρρώστησε, πρόσφερε «άστραγάλους» στόν Άσκληπιό, τό θεό τής ιατρικής, γιά νά τό κάνει καλά.

Τά κορίτσια παίζουν μέ τίς κοϋκλες τους· στήνουν κουκλόσπιτα. Όταν βαρεθούν, παίζουν τόπι ή φτιά- χνουν παιχνίδια μέ πηλό.

“Άνοιξε τώρα τά μάτια σου. Τό ταξίδι στήν άρχαία Άθήνα τελείωσε. Κοίταξε γύρω σου. Πόσο ίδια είναι τά παιδιά καί πόσο μοιάζουν τά παιχνίδια τους!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά παιχνίδια τών παιδιών τής άρχαίας Άθήνας άναφέρονται στό κείμενο; Έχουν όμοιότητα μέ τά σημερινά;
2. Ποιό ήταν τό πιό αγαπητό παιχνίδι τών παιδιών τής άρχαίας Άθή- νας; Ποιές προτάσεις τού κειμένου σέ βοήθησαν νά τό καταλάβεις;
3. Υπήρχε διαφορά στά παιχνίδια τών αγοριών καί τών κοριτσιών;

66. ΣΑΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΤΗ ΜΥΡΩΔΙΑ

Σάν τοῡ παιδιοῡ τή μυρωδιά κλαράκι δέν τήν ἔχει,
μήτε ὁ σγουρός βασιλικός καί μήτε ἡ μαντζουράνα,
μόνο τό μοσκολίβανο, πού τό ἔχουν οἱ παπάδες,
τό βάνουνε στό θυμιατό δεσποτικές γιορτάδες.

Ἀφέντη μου, μικράκι μου
κι ἀσημοκαντηλάκι μου,

γλέντι, παιχνίδι τοῦ σπιτιοῦ,
ξεφάντωμα τοῦ τραπεζιοῦ.

Δημοτικό

67. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΠΟΥ ΖΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἕνα ἀγόρι κι ἓνα κορίτσι ζοῦσαν σ' ἓνα μεγάλο ἀγρόκτημα στή δυτική Αὐστραλία. Τόν Ἰούνιο ὁ τόπος εἶναι νοτισμένος καί εἶναι εὐχάριστος μέ τά πράσινα ὀτάχια του. Μά τό Γενάρη ψήνεται ἀπό τή ζέστη*, τσουρουφλίζεται, καί τό χορτάρι σειέται ξερό καί λαμποκοπάει.

Τό ἀγροτόσπιτο ἦταν πέτρινο. Εἶχε ὀλόγουρα μιά πλατιά βεράντα, μιά μεγάλη κουζίνα κι ἓνα κελάρι γεμάτο χοιρομέρια, αὐγά, βούτυρα καί ἀγγουράκια τουρσί μέ ἄνηθο.

Δέν εἶχε ἠλεκτρικό, οὔτε ραδιόφωνο, οὔτε βέβαια τηλεόραση καί ψυγεῖο. Πάνω στό τζάκι, στήν κουζίνα, στήν ἄκρη ἑνὸς ραφιοῦ ἦταν ἀκουμπισμένο ἓνα χο-

*βρίσκεται στό νότιο ἡμισφαίριο.

ντροφτιαγμένο ρολόι. Τό έκκρεμές του, πού χτυπούσε δυνατά τίς ώρες, θύμιζε τό πόδι ενός παλιάτσου, καθώς πήγαινε μιά δώ, μιά ἐκεῖ πάνω στόν τοίχο.

Δίπλα στό ρολόι ὑπῆρχε μιά ἀκατάστατη σειρά ἀπό βιβλία. Ἐκεῖ ἔβλεπες μιά μεγάλη μαύρη βίβλο κι ἄλλα βιβλία μέ εἰκονογραφημένες ἱστορίες ἀπό τή ζωή τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἀβραάμ καί τοῦ Μωυσῆ.

Ὑπῆρχαν κι ἄλλα βιβλία εἰκονογραφημένα γιά κηπουρική, γιά ἱατρική, γιά ἀνθρώπους καί ζῶα. Βιβλία πού ἔγραφαν γιά τό δάγκωμα τοῦ φιδιοῦ, γιά τά δηλητήρια, γιά τό μελιταῖο πυρετό, γιά στραμπουλίσματα στούς ἀστραγάλους καί γιά φουσκώματα στό στομάχι.

Εἶχε κι ἓνα πλῆθος βιβλία μέ ἱστορίες πού ἔλεγαν γιά δράκους, βοσκούς καί ἀγρίμια. Τά βράδια, τό ἀγόρι καί τό κορίτσι, μαζί μέ τόν πατέρα καί τή μητέρα, κάθονταν κοντά στό φῶς τῆς λάμπας καί διάβαζαν καί ξαναδιάβαζαν αὐτά τά παλιά βιβλία. Τά πιό πολλά τά εἶχαν μάθει σχεδόν ἀπ' ἑξῶ.

Κι ἡ αὐλή τους ἦταν πολύ εὐχάριστη. Ἐκεῖ μέσα τριγύριζαν γουρουνάκια μέ στριφτές οὐρίτσες, κορδωμένες γαλοπούλες καί χῆνες μέ μακριούς λαιμούς σάν λαστιχένιους σωλῆνες.

Τό κορίτσι εἶχε ἓνα ἀλογάκι τόσο ὁμορφο, πού νόμιζες ὅτι τό ἡλιοφῶς εἶχε φωλιάσει βαθιά μέσα στό χρυσό του τρίχωμα.

Καί μιά μέρα, ξαφνικά, μέσα σέ μιά ὥρα μόνο, χάθηκαν ὅλα. Μιά πυρκαγιά ἔπιασε στούς κοντινοὺς λόφους· ὁ δυνατός βοριάς τή βοήθησε ν' ἀπλωθεῖ, σάν κόκκινο κύμα, στίς πεδιάδες καί στίς βουνοπλαγιές· διάβηκε κι ἀπό τά βοσκοτόπια καί ἐξαφάνισε καί τό ἀγροτόσπιτο καί τίς καλύβες.

Τά δέντρα λαμπάδιασαν σάν πύργοι φωτιᾶς, τά ζωντανά κῆκαν μέσα στούς στάβλους καί μέσα στά

χοιροστάσια. Κι οὔτε τό μικρό ἀλογάκι μπόρεσε νά σω-
θεῖ. Ὁ σπιτονοκοκύρης κι ἡ οἰκογένειά του, γιά νά γλι-
τώσουν κρύφτηκαν σέ μιά δεξαμενή. Ὅταν βγῆκαν, δέν
ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο ἀπό φλογισμένα ἀποκαΐδια καί μαῦ-
ρες στάχτες.

Τά παιδιά ἔπιασαν σφιχτά τά χέρια τοῦ πατέρα. Ἡ
μητέρα ἔκλαιγε σιωπηλά καί οἱ ὦμοι της τραντάζονταν.

— Χάθηκαν ὅλα, ἔλεγε, χάθηκαν ὅλα. Ὅλα, ἀκόμη
καί τά βιβλία, πάει κι ἡ Βίβλος.

— Θά τά ξαναφτιάσουμε, εἶπε ἡρεμα ὁ πατέρας.
"Ὅ,τι φτιάξαμε μιά φορά, μπορούμε νά τό ξαναφτιάξου-
με. Καί τά παιδιά θά βοηθήσουν.

— Δέν μπορείς νά ξαναζωντανέψεις ὅ,τι ἔχει πεθά-
νει, εἶπε ἡ μητέρα. Δέν μπορείς νά διαβάσεις τά βιβλία
πού ἔχουν πιά καεῖ. Μόνο ἂν γίνει κανένα θαῦμα.

Γίνονται καί θαύματα σ' αὐτόν τόν κόσμο, εἶπε ὁ
πατέρας. Ὅταν βρέξει θά ξαναβγεῖ τό χορτάρι. Θά ξα-
ναβγοῦν τά νέα φύλλα σάν πράσινα κεριά στά μαυρι-
σμένα δέντρα. Ἀκόμα καί καινούρια βιβλία μποροῦν νά
βγοῦν μέσα ἀπό τίς στάχτες.

Ὁ πατέρας εἶχε δίκιο. Ὅμάδες, ὁμάδες ἔρχονταν
ἄνθρωποι ἀπό μακριά, γιά νά βοηθήσουν. Ξανάχτισαν τό
σπίτι. Μερικοί ἀπό αὐτούς πού ἦρθαν ἔφεραν μαζί τους
πάσσαλους γιά τούς φράχτες, σφυριά καί καρφιά. Ἄλλοι
πρόσφεραν ἓνα ἄρνι, ἄλλοι μιάν ἀγελάδα, κανένα γου-
ρουνάκι ἢ καμία κότα, γιά νά ἐφοδιάσουν τό ἀγρόκτη-
μα. Κουβάλησαν καρέκλες καί σεντόνια, κουβάδες καί
πιάτα. Ἐφεραν καί τήν Ἀγία Γραφή καί βιβλία μέ ἱστορί-
ες. Σέ λίγο τό ἀγόρι καί τό κορίτσι εἶχαν περισσότερα
βιβλία ἀπό πρίν. Κι αὐτό εἶναι κάτι πού δέ θά τό ξεχά-
σουν ποτέ. Δέ θά ξεχάσουν τή φωτιά, τή σωτηρία τους
καί τό ξαναχτίσιμο τοῦ ἀγροτικοῦ τους σπιτιοῦ. Καί σή-
μερα ἀκόμη, ὕστερα ἀπό πολύ καιρό τά θυμοῦνται ὅλα

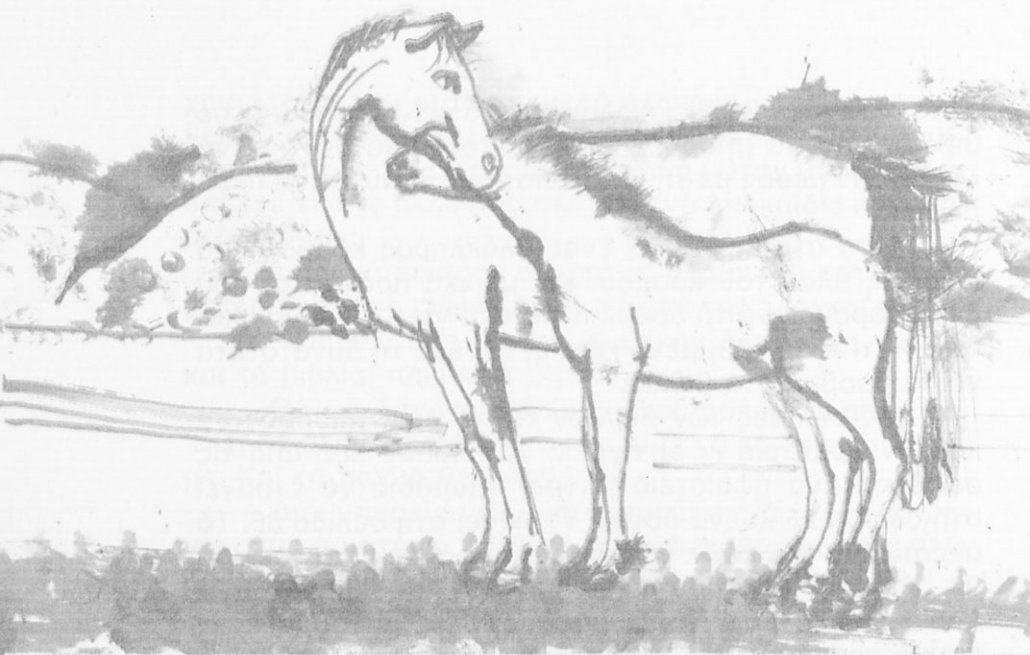
αυτά. Τά ἔχουν γράψει κιόλας, γιά νά μείνει ἡ ἱστορία σέ βιβλίο, πού θά μπορούν ὅλοι νά τό διαβάζουν καί νά λαβαίνουν μέρος μέ τή φαντασία τους σ' αὐτή τήν περιπέτεια.

Μέσα στά βιβλία ζεῖ ἓνας ὁλόκληρος κόσμος ἀπό ἱστορίες ὅλου τοῦ κόσμου. Καί μερικά πράγματα, πού δέν μπορούμε νά τά δοῦμε ποτέ εἴτε γιατί εἶναι μακριά, εἴτε γιατί εἶναι κρυμμένα κάπου, ἔχουμε τή δυνατότητα νά τά βροῦμε στά βιβλία.

Στίς σελίδες τῶν βιβλίων τά ποτάμια μπορούν νά κυλοῦν ὀρμητικά κι οἱ τίγρεις νά πηδοῦν ἔξω ἀπό τίς σελίδες. Ἕνα ἡφαίστειο μπορεῖ θαυμάσια νά ἐκραγεῖ στή σελίδα 25 κι ἓνα ἀστέρι νά πέσει στή σελίδα 36. Τά ἀεροπλάνα μπορούν νά μᾶς ξεκουφάνουν στή σελίδα 92. Ἔτσι τήν ὥρα πού ἡ χιονοθύελλα λυσομανάει ἔξω ἀπό τό σπίτι μας, ἐμεῖς μπορούμε νά κάνουμε ἕναν ἥσυχο περίπατο μέ λιακάδα μέσα στό σπίτι.

Τό μεγαλεῖο τοῦ βιβλίου δέ βρίσκεται μονάχα σ' αὐτά πού γίνονται στόν ἀληθινό κόσμο, ἀλλά καί στό σπάνιο καί μαγικό πού δημιουργεῖ ἡ σκέψη. Μπορούμε στό βιβλίο νά πιάσουμε τά χρυσά μῆλα, νά φυτέψουμε τή μαγική φασολιά, ν' ἀνεβοῦμε στά κάστρα, πού φτάνουν ὡς τόν οὐρανό. Μπορούμε νά δοῦμε γίγαντες, τέρατα καί πλάσματα ἐξωγήινα, πού ἀναδύονται ἀπό τό χάος. Τό τί ἔγινε πρίν ἀπό ἓνα ἑκατομμύριο χρόνια καί τί πρόκειται νά γίνει ὕστερα ἀπό ἓνα ἑκατομμύριο χρόνια... κι αὐτά μπορούμε νά τά βροῦμε μέσα στά βιβλία.

Στά βιβλία συναντοῦμε ἀκόμη ἀνθρώπους ἀπό τήν Ἀφρική καί τήν Ἀσία, ἀπό τή Γροιλανδία καί τή Γουατεμάλα. Ἀνθρώπους ἀπό τή ζούγκλα καί ἀπό τήν ἔρημο, ἀπό τά βουνά καί ἀπό τίς πεδιάδες. Συναντοῦμε ἀγόρια, κορίτσια, δασκάλους, κηπουρούς, μαραγκούς, γελωτοποιούς, παπποῦδες μέ τίς παλιές πίπες τους καί τίς

ἄσπρες γενειάδες τους. Τά βιβλία ζοῦν ἑκατοντάδες χρόνια καί δέν πρόκειται νά χαθοῦν ποτέ. Αὐτή τή σημασία ἔχει ἡ ἱστορία μέ τή φωτιά τοῦ ἀγροτόσπιτου. Γιατί ἀντίγραφα τῶν βιβλίων θά βρίσκονται πάντα καί τά παλιά βιβλία θά ξαναεκδίδονται, θά ξεπετιοῦνται ἀπό τό παρελθόν σάν τά φυτά, πού φυτρώνουν τήν ἀνοιξη στήν αὐστραλέζικη ἔρημο ἀπό τοὺς σπόρους πού σκάνε καί βλασταίνουν μέσα στό καμίνι πού καίει ἓνα γύρω.

Τό ἴδιο ἔγινε καί μέ τό ἀγροτόσπιτο, πού εἶχε γίνει στάχτη. Ξαναγέμισε βιβλία. Μέ τόν ἴδιο τρόπο ἐφοδιάζουν οἱ ἄνθρωποι καί τή μνήμη τους. Γιατί ὅ,τι ἔχει γίνει καί τά σπάνια καί τά παράξενα καί ἑκατομμύρια μικροπράγματα, ὅλα βρίσκονται μέσα στά βιβλία. Ἀπό τά ἀπλά σχεδιάματα πού γίνονται ἀπό τό φύσημα τοῦ ἀνέμου πάνω στήν ἄμμο, ὡς τά σύννεφα πού τρέχουν στόν οὐρανό καί κρύβουν τ' ἀστέρια. Ἀπό τίς στάλες

τῆς βροχῆς πού χοροπηδοῦν ἐπάνω στό δρόμο σάν μικροσκοπικές χορεύτριες, ὡς τίς χαρακιές μέσα στίς παλάμες τῶν χεριῶν μας. Καί περίπλοκα πράγματα βρίσκονται μέσα στά βιβλία. Οἱ ρουκέτες, οἱ ἠλεκτρονικοί ἐγκέφαλοι, ἡ ἀξιοθαύμαστη κατασκευή τοῦ σώματός μας. Καί πράγματα θλιβερά, ὅπως ἡ μοναξιά κι ὁ θάνατος, ἡ καταστροφή θαυμαστῶν πραγμάτων, πού χάθηκαν γιά πάντα ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς. Καί χαρούμενα πράγματα, ὅμως, ὅπως γατάκια πού παίζουν καί κυλιοῦνται χάμω, φτερά πουλιῶν, πουλάρια πού σηκώνουν τά πόδια καί κλοτσᾶνε. Κι ἀστεῖα πράγματα: "Ἀνθρωποι πού τρέχουν πίσω ἀπό τό καπέλο τους, καρέκλες πού ξαφνικά διαλύονται, τά ψεύτικα δόντια τοῦ παπποῦ, πού πέφτουν μέσα στήν παντόφλα του καί τοῦ δαγκώνουν τά δάχτυλα τοῦ ποδιοῦ του. Καί πράγματα λυπητερά, πού μᾶς ραγίζουν τήν καρδιά καί πλημμυρίζουν τά μάτια μας δάκρυα.

Ὁλόκληρος ὁ ἀπέραντος, ὁ ἄθλιος, ὁ χαρούμενος, ὁ ζωντανός, ὁ θαυμαστός κόσμος, πού ἀπλώνεται γύρω μας, ζεῖ μέσα στά βιβλία.»

Κόουλιν Θήλ Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά Ρένας Καρθαίου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ζοῦσαν εὐτυχισμένοι οἱ γονεῖς καί τά παιδιά; Ἀπό ποῦ τό συμπεραίνει;

2. Τί τά κατάστρεψε ὅλα; Πῶς σώθηκαν οἱ ἄνθρωποι;

3. Τί μπορεῖ νά βρεῖ κανεῖς μέσ στα βιβλία; (Νά ἀπαντήσεις μέ φράσεις τοῦ κειμένου).

4. Μπορεῖς μέ φράσεις τοῦ κειμένου νά δικαιολογήσεις τά παρακάτω ἐπίθετα γιά τόν κόσμο τοῦ βιβλίου;

Ὁ κόσμος τοῦ βιβλίου εἶναι:

α) φανταστικός

β) μαγικός

γ) ποικίλος

δ) διασκεδαστικός

ε) παράξενος

στ) χαρούμενος

ζ) θλιβερός

η) θαυμαστός

θ) ὁμορφος

ι) περιπετειώδης

68. ΜΗΝΥΜΑ ΑΓΑΠΗΣ

Ἡ ἔδρα ἔμεινε ἄδεια. Τά παιδιά πού εἶχαν τό λόγο ξαναγύρισαν στά θρανία τους. Ἡ μαγεία εἶχε ἀπλώσει χρυσές κι ἀσημένιες κλωστές ἀνάμεσά τους. Κανείς δέν κουνιόταν, ἀπό φόβο μή σπάσει καμιά κλωστή καί διαλυθεῖ ἡ μαγεία.

Κάποια στιγμή σηκώθηκε ὁ δάσκαλος. Πῆγε στήν ἔδρα. Κοίταξε τά παιδιά.

– Εὐχαριστῶ, τοὺς εἶπε στό τέλος. Εὐχαριστῶ, γιατί μᾶς ταξιδέψατε. Καί ποῦ δέν πήγαμε, καί τί δέν εἶδαμε, καί τί δέν ἀκούσαμε...

Εγώ σᾶς φέρνω ἓνα μήνυμα, πού τά παιδιά τῆς Ἰταλίας στέλνουν σέ ὅλα τά παιδιά τοῦ κόσμου. Τό πῆρα ἀπό τό βιβλίο τοῦ Ραούλ Φολλερό: «Μοναδική ἀλήθεια, ἡ ΑΓΑΠΗ». Ὁ Ραούλ Φολλερό εἶναι ὁ «Ἀπόστολος τῆς ἀγάπης» τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ταξίδεψε μέσα σέ σαράντα χρόνια χιλιάδες χιλιόμετρα στίς πέντε ἡπείρους, ἔκανε διαφωτιστικές διαλέξεις στόν «πολιτισμένο κόσμο», καί εἶπε πῶς εἶναι κατὰρα καί ἁμαρτία νά πεθαίνουν στήν ἐποχή μας χιλιάδες ἄνθρωποι, χιλιάδες ἄθῶα παιδιά, ἀπό πείνα!

Γράφει λοιπόν ὁ Ραούλ Φολλερό στό βιβλίο του:

«Στέλνοντάς μου τό 1964 τό ὑπέροχο καί συγκινητικό ἀποτέλεσμα τῶν μικρῶν, προσωπικῶν τους θυσιῶν τά παιδιά τοῦ Μιλάνου μοῦ ἐμπιστεύτηκαν αὐτό τό ὑπέροχο μήνυμα, πού θά πάει κατευθεῖαν στήν καρδιά τῶν νέων ὅλου τοῦ κόσμου:

«Ἐμεῖς, τά παιδιά τοῦ σήμερα, εἴμαστε οἱ ὑπεύθυνοι γιά τό ἔτος 2000.

Οἱ μεγάλοι μᾶς προτρέπουν σέ κατακτήσεις· ἐμεῖς θέλουμε νά δίνουμε.

Μᾶς ἔκρυσαν μέχρι σήμερα τήν ὕπαρξη αὐτῶν

πού πεινοῦν, αὐτῶν πού ὑποφέρουν.

Δέ θέλουμε τόν πόλεμο, ὅταν θά μεγαλώσουμε.

Εἴμαστε θαυμάσια, δέ μᾶς λείπει τίποτε,
τρῶμε, ὅταν πεινᾶμε, καί κοιμόμαστε στό κρε-
βάτι μας, ἐνῶ τετρακόσια ἑκατομμύρια παιδιά
στόν κόσμο ζοῦν μέσα στόν πόνο.

Ἐμεῖς, τά παιδιά τοῦ σήμερα, αἰσθανόμαστε ὅτι
εἴμαστε οἱ ὑπεύθυνοι γιά τό ἔτος 2000.

Ἐνθουσιαστήκαμε μέχρι σήμερα γιά τίς νίκες
τῶν σπόρ καί γιά τίς μεγάλες κατακτήσεις τοῦ
διαστήματος.

Θέλουμε τώρα νά προσκαλέσουμε ὅλα τά παι-
διά τοῦ κόσμου νά ἐνωθοῦν σέ μιά μεγάλη ἐπι-
χείρηση, πού ἔχει γιά ὅρια τή γῆ καί γιά σκοπό
νά κάμει τόν κόσμο:

περισσότερο εὐτυχισμένο,
λιγότερο πονεμένο,
λιγότερο ἄρρωστο,
λιγότερο πεινασμένο,
λιγότερο διχασμένο.*

Καί γιά ν' ἀρχίσουμε ἀμέσως αὐτή τή μεγάλη πράξη,
σᾶς στέλνουμε, κύριε Φολλερό, τόν καρπό τῶν θυσιῶν
πολλῶν παιδιῶν τοῦ Μιλάνου, γιά νά μπορέσετε νά βο-
ηθήσετε πολλά ἄλλα παιδιά λιγότερο εὐτυχισμένα ἀπό
μᾶς.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε πού μᾶς διδάξατε ὅτι κανεῖς δέν
ἔχει δικαίωμα νά εὐτυχεῖ μόνος του».

Ραούλ Φολλερό

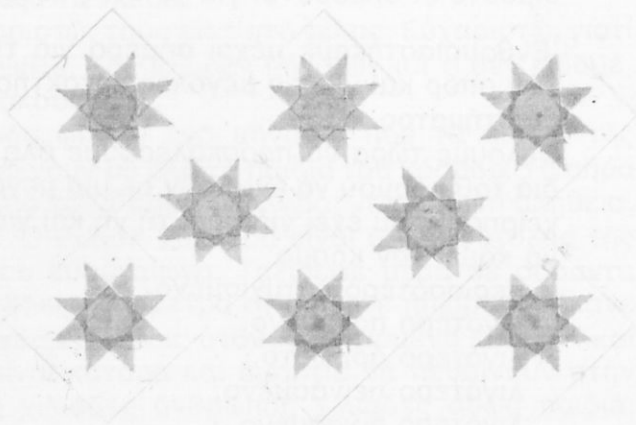
«Μοναδική ἀλήθεια ἡ ἀγάπη»

Μετάφραση: Ἑμαλίας Μασσίνα-Φίλια.

* διχασμένο: διαιρεμένο, χωρισμένο

Ἡ φωνή τοῦ δασκάλου, καθώς διάβαζε αὐτά τὰ λόγια, προκάλεσε βαθύτατη συγκίνηση στά παιδιά. Ἀποροφήθηκαν τόσο, πού δέν ἀκούστηκε τό κουδούνι πού χτύπησε διάλειμμα.

Ὅλες οἱ ὁμάδες βραβεύτηκαν. Ὁ διευθυντής χάρισε στήν κάθε ὁμάδα ἀπό ἓνα βιβλίο.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά εἶναι τὰ κύρια σημεῖα τοῦ μηνύματος τῶν παιδιῶν τοῦ Μιλάνου; Νά τὰ διατυπώσεις σέ μία παράγραφο τεσσάρων σειρῶν.
2. Τά παιδιά τοῦ Μιλάνου καλοῦν τὰ παιδιά ὅλου τοῦ κόσμου νά ἐνωθοῦν. Γιά ποιό σκοπό θέλουν αὐτήν τήν παγκόσμια ἐνωση;
3. Νά γράψεις τὰ ἀντίθετα στά παρακάτω:
λιγότερο πονεμένο
λιγότερο ἄρρωστο
λιγότερο πεινασμένο
λιγότερο διχασμένο
4. Τί νόημα δίνεις στή φράση: «κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά εὐτυχεῖ μόνος του»;

69. ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Αυγούλα καί βράδυ
σταυρώνω τά χέρια
κοιτῶ τήν εἰκόνα
καί λέω προσευχή.

Ἄς εἶσαι, Χριστέ μου,
πιό πάνω ἀπ' τ' ἀστέρια
τό ξέρω πώς φτάνει
ἡ φωνή μου ὡς ἐκεῖ.

Λεπτή, τρυφερή
σάν ἀγροῦ παπαρούνα
ψιθύρισμα μόνο
θαρρεῖς σιγανό,

κοντά Σου ὅμως φτάνει
ἡ φωνή μου τό ξέρω
σάν πύραυλος, Θεέ μου,
πού σχίζει οὐρανό.

Ἀπόψε καί πάλι
σταυρώνω τά χέρια
κοιτῶ τήν εἰκόνα
καί λέω προσευχή.

Ἄς εἶσαι, Χριστέ μου,
πιό πάνω ἀπ' τ' ἀστέρια
θά φτάσει τό ξέρω
ἡ φωνή μου ὡς ἐκεῖ.

Μαρία Κουβαλιᾶ-Γουμενοπούλου

70. Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΛΗ ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΗ ΠΟΛΗ

Τό είχαν συνηθίσει πιά τά παιδιά. Τό είχαν συνηθίσει όμως κι οί γονεῖς. Τό ἀπόγευμα, σάν ἔγερνε ὁ ἥλιος καί τά παιδιά είχαν τελειώσει τό διάβασμα, δέν τά κρατοῦσε τό σπίτι. "Ὅλο καί κάτι ἔλειπε κι ἔπρεπε νά πεταχτοῦν νά τό πάρουν. "Ἄλλοτε κάτι δέν είχαν καταλάβει στό μάθημα κι ἔπρεπε νά ρωτήσουν ἕνα συμμαθητή. "Ἄλλοτε πάλι δέν είχαν τάχα προλάβει νά ἀντιγράψουν τήν ἀριθμητική κι ἔπρεπε νά πεταχτοῦν νά τήν ἀντιγράψουν. Κι ἂν δέν ὑπῆρχε καμιά ἀπ' αὐτές τίς δικαιολογίες, τότε παρακαλοῦσαν νά κάνουν κανένα θέλημα.

— Ψωμί ἔχουμε;

— Ἐχουμε.

— Ἐχουμε, ἀλλά τώρα πού τό εἶδα μοῦ φάνηκε λίγο. Νά πεταχτῶ στό φοῦρνο ν' ἀγοράσω, μήπως δέ φτάσει αὐτό πού ἔχουμε;

Παραξενεύτηκαν οἱ γονεῖς στήν ἀρχή γιά τήν τόση προθυμία. Σέ λίγες μέρες ὅμως κατάλαβαν τήν αἰτία. Ἡ αἰτία ἦταν ὁ Σπύρος. Τά παιδιά, σάν νά εἶχε μέλι ὁ Σπύρος, ἤθελαν νά εἶναι κοντά του, νά τόν ἀκοῦν νά τοὺς διαβάξει κάτι ἀπό τά βιβλία πού εἶχε, νά τοὺς μαθαίνει παιχνίδια, νά τοὺς λέει σπαζοκεφαλιές κι αἰνίγματα. Τά παιδιά είχαν ἀλλάξει τόν τελευταῖο καιρό.

Μά κι ὁ Σπύρος εἶχε ἀλλάξει. "Ἐγινε ἀνοιχτόκαρδος, ξαναβρῆκε τό κέφι του. Χωρίς νά τό θέλει, εἶχε γίνει ὁ μέγας ἀδερφός ἢ ὁ μικρός δάσκαλος γιά τά παιδιά.

— Πές μας γιά τήν πολιτεία, Σπύρο, τοῦ ἔλεγαν. Συννέφιαζε τό πρόσωπο τοῦ Σπύρου.

— Στήν Ἀθήνα τά παιδιά μένουν μέσα στίς πολυκατοικίες. Δέν μποροῦν νά τρέξουν, γιατί ἐνοχλοῦνται αὐτοί πού κάθονται στό κάτω πάτωμα. Δέν μποροῦν νά ξεφωνίσουν, γιατί ἐνοχλοῦνται αὐτοί πού κάθονται καί ἀπό πάνω καί ἀπό κάτω. Δέν ἔχουν παρές, νά, ὅπως

έδω. Τό παιδί ζει μόνο του.

— Άς ανοίξει τήν πόρτα, νά πάει στήν αλάνα νά παίξει μπάλα! Κι έμās μέσα στό σπίτι δέ μās αφήνουν νά παίζουμε μπάλα, είπε ή Βαγγελιώ.

— Στίς αλάνες χτίστηκαν πολυκατοικίες καί πώς νά κατέβουν στό δρόμο νά παίξουν, πού περνοῦν αὐτοκίνητα; Κάτι παιδικές χαρές υπάρχουν, μά είναι τόσο λίγες, τόσο μικρές!

Τέλος πάντων, ἐκεῖ πάνε οἱ μανάδες μέ τά μωρά κι ἄντε νά βάλεις γκόλ, ὅταν υπάρχουν μωρά. Ὁ ἄερας ἀπό τά καυσαέρια καί ἀπό τίς ἐξατμίσεις τῶν αὐτοκινήτων εἶναι μολυσμένος. Καί πρέπει νά πās ὁλόκληρη ἐκδρομή, γιά νά δεῖς λίγο πράσινο ἤ γιά νά κάνεις μιά βόλτα στή θάλασσα.

— Δηλαδή εἶναι κόλαση ἡ Ἀθήνα! ἔφριξε ὁ Γιάννης. Σκέφτηκε πάλι ὁ Σπύρος.

— Δέ θέλω νά ἀδικήσω τή μεγάλη πόλη, εἶπε σέ λίγο. Ἡ μεγάλη πόλη ἔχει βιβλιοθήκες, ἔχει μουσεῖα, ἔχει καλό θέατρο, ἔχει ἐκθέσεις. Πρίν ἔρθω ἐδῶ, πῆγα στό Βοτανικό Μουσείο Γουλανδρῆ.

— Τί εἶναι αὐτό τό μουσεῖο; ρώτησαν τά παιδιά περίεργα.

Ὁ Σπύρος πῆγε στή βιβλιοθήκη του, κουβάλησε ἓνα βιβλίο κι ἄρχισε νά τοῦς ἐξηγεῖ...

Τό Βοτανικό Μουσείο

— Τό Βοτανικό Μουσείο, ἄρχισε ὁ Σπύρος, βρίσκεται στήν Κηφισιά. Πῆγα, πρίν ἔρθω ἐδῶ, μέ τή μητέρα μου. Μιά φίλη της, πού ἐργάζεται ἐκεῖ, μās ξενάγησε. Μοῦ ἔδωσε σάν φεύγαμε κι ἓνα φυλλάδιο. Νά το. Ἄνοιξε τό φυλλάδιο ὁ Σπύρος καί διάβασε:

«Πολλά ἀπό τά προβλήματα πού βασανίζουν τό σύγχρονο ἄνθρωπο ὀφείλονται, σέ μεγάλο βαθμό, στή

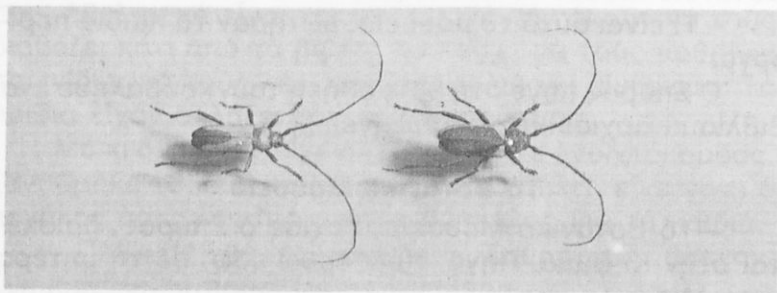
χρησιμοποίηση, χωρίς μέτρο, τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί στή φθορά του.

Τό δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου γιά μιά καλύτερη ζωή ἐπιβάλλει σ' ὅλο τόν κόσμο μέτρα προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά σέβεται τή φύση, πού εἶναι ἡ μοναδική πηγή ζωῆς.

Βασικός σκοπός τοῦ Μουσείου, πού ἰδρύθηκε στά 1964, εἶναι νά γνωρίσει ὁ Ἕλληνας τή φύση τῆς πατρίδας μας καί νά τήν ἀγαπήσει. Μόνο ἡ γνώση θά ὁδηγήσει στό σεβασμό τῆς ἐλληνικῆς γῆς, πού ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς ὡραιότερες γωνιές τοῦ κόσμου.

Ὁ φυτικός κόσμος, δηλαδή τά δέντρα καί τά ἄλλα φυτά, παρουσιάζονται παραστατικά στό Μουσεῖο. Τό ἄνθος, ἡ ρίζα, τά φύλλα, τά βλαστάρια, ἡ λειτουργία τῆς ἐπικονίασης, παρουσιάζονται μέ προπλάσματα*, ἀναπαραστάσεις καί φωτογραφίες.

Μεγάλη εἶναι ἡ συλλογή ἐντόμων τοῦ Μουσείου. Ἐνα ἑκατομμύριο εἶναι τά γνωστά ἔντομα. Τό Μουσεῖο δέν ἔχει ὅλα τά δείγματα βέβαια. Ἐχει ὅμως σέ προθῆ-

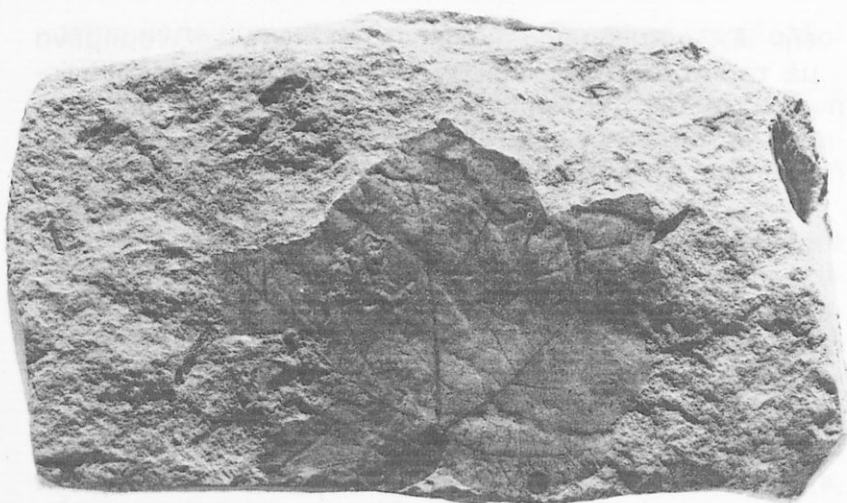
κες τίς κυριότερες ὁμάδες τῶν ἐλληνικῶν ἐντόμων. Σ' αὐτές τίς προθῆκες ὑπάρχουν χιλιάδες ἔντομα ἀπ' ὅλη

* πρόπλασμα: ὁμοίωμα ἀπό πηλό ἢ γύψο

τήν Ἑλλάδα, ἡπειρωτική καί νησιώτικη, ταξινομημένα μέ τρόπο συστηματικό. Παράλληλα δίνονται πληροφορίες γιά τήν ἀνατομία τους καί τή συμπεριφορά τους. Πολλά ἀπό τά ἔντομα αὐτά ἔχουν στενή σχέση μέ τόν ἄνθρωπο ἀπό πλευρᾶς ἱατρικῆς, κτηνιατρικῆς καί γεωργικῆς. Ἄλλα εἶναι ὠφέλιμα, ἐνῶ ἄλλα ἀποτελοῦν ἐπικίνδυνους ἐχθρούς.

Ἄλλη ὁμάδα τοῦ ζωικοῦ βασιλείου εἶναι τά μαλάκια. Ὑπάρχουν πάνω ἀπό 90.000 εἶδη. Ζοῦν στή θάλασσα, στά γλυκά νερά καί στήν ξηρά. Εἶναι τά γνωστά σέ ὅλους μας κοχύλια καί «ὄστρακα». Μύδια, χτένια, στρείδια, σαλιγκάρια, καλαμάρια, σουπιές, χταπόδια, ἀνήκουν σ' αὐτή τήν ὁμάδα. Στή Μεσόγειο ὑπολογίζεται πῶς ὑπάρχουν πάνω ἀπό 1400 εἶδη μαλάκια. Τό 1972 ἄρχισαν ἐρευνες ἀπό τό Μουσεῖο γιά μαλάκια σέ διάφορα σημεῖα τοῦ Αἰγαίου, τοῦ Ἰόνιου καί τοῦ Κρητικοῦ πελάγους. Περίπου 15.000 δείγματα ἔχουν συγκεντρωθεῖ. Ὅρισμένα ἀπ' αὐτά σπανίζουν, κυρίως στό Σαρωνικό καί στόν Εὐβοϊκό, ἐξαιτίας τῆς μόλυνσης, καί κινδυνεύουν νά ἐξαφανιστοῦν. Στά ἐκθέματα τοῦ Μουσείου περιλαμβάνεται μιά ἐπιλογή ἀπό διεθνή ὄστρακα καί μιά μεγάλη συλλογή ἀπό ἐλληνικά ὄστρακα, πού φανερώνει τόν πλοῦτο τῶν ἐλληνικῶν θαλασσῶν.

Τό Μουσεῖο ἐπίσης ἔχει ἀπολιθώματα. Τά ἀπολιθώματα εἶναι λείψανα ζώων καί φυτῶν, πού παρέμειναν στό ἐσωτερικό τῆς γῆς ἑκατομμύρια χρόνια καί μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου μετατράπηκαν σέ πέτρα. Οἱ γνώσεις μας γιά τόν πλανήτη μας καί τήν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς προέρχονται ἀπό τή μελέτη τῶν ἀπολιθωμάτων. Οἱ κυριότεροι τρόποι σχηματισμοῦ ἀπολιθωμάτων εἶναι: α) Ἡ ἀπολίθωση, δηλαδή ἡ μετατροπή μιᾶς ὕλης σέ πέτρα. Τέτοιο εἶναι τό ἀπολιθωμένο δάσος τῆς Μυτιλήνης. β) Ἡ ἀποτύπωση, ὅπως τή συναντοῦμε στά ἀποτυπώματα

φύλλων, στά ἴχνη βαδίσματος τῶν προϊστορικῶν ζώων κτλ.

Στίς προθήκες τοῦ Μουσείου παρουσιάζονται φυτικά ἀπολιθώματα τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Ἡ ἡλικία τους ἀνέρχεται σέ ἓνα ἕως δώδεκα ἑκατομμύρια χρόνια.

Στό Μουσεῖο ὑπάρχει καί φυτοθήκη. Τά φυτά ἀποξηραμένα ἔχουν ταξινομηθεῖ κατά οἰκογένειες, γένη καί εἶδη.

Δεκάδες χιλιάδες παιδιά ἐπισκέπτονται κάθε χρόνο τό Μουσεῖο. Εἰδικευμένοι βιολόγοι τοῦς ἀναπτύσσουν, δείχνοντάς τους τά ἐκθέματα, πῶς λειτουργεῖ ὁ κόσμος τῶν φυτῶν καί τῶν ζώων σέ μιά συνεχή ἀλληλοεξάρτηση καί ἰσορροπία. Μέ κατάπληκτα μάτια τά παιδιά βλέπουν τό κύτταρο, τή μικρότερη ζωντανή μονάδα, μορφές ζώων πού ἔχουν ἐξαφανιστεῖ ἀπό τή γῆ πρίν ἀπό ἑκατομμύρια χρόνια, κορμούς ἀπό δέντρα ἀπολιθωμένα, μικροσκοπικά ἔντομα, τεράστιες χελῶνες τῆς θάλασσας, κοχύλια σέ ἄπειρες παραλλαγές καί χρωματισμούς,

πουλιά μεγαλοπρεπή καί ταπεινά. "Όλα αὐτά γεμίζουν τούς χώρους τοῦ Μουσείου καί προσφέρουν στούς ἐπισκέπτες δείγματα ἀπό τή σοφία τοῦ Θεοῦ...». *

Τά παιδιά ἄκουαν τό Σπύρο μαγεμένα. Τώρα σάν νά ζήλεψαν, πού δέ ζοῦν στήν Ἀθήνα.

– Τό τέλειο θά ἦταν νά ζούσαμε ἔξι μῆνες ἐδῶ κι ἔξι μῆνες στήν Ἀθήνα, εἶπε μέ ἀναστεναγμό ἡ Κατερίνα, πού ἤθελε βέβαια ὅλα τά καλά τῆς Ἀθήνας, ἀλλά νά μή χάσει καί τά ὁμορφα τῆς μικρῆς τους πόλης.

– Τό τέλειο θά ἦταν νά ἔρχονταν στήν ἐπαρχία ἔξι μῆνες τά παιδιά τῆς Ἀθήνας κι ἐμεῖς νά μετακομίζαμε ἔξι μῆνες ἐκεῖ, εἶπε ὁ Ἀλέξης.

– Τό τέλειο εἶναι ἄλλο, εἶπε ὁ Σπύρος. Νά φτιάξουμε ἐδῶ δανειστική βιβλιοθήκη, μουσεῖα, νά ἔρχονται ἐδῶ συγκροτήματα χορευτικά, νά ἔρχεται ἕνας καλός θίασος, γιά νά βλέπουμε καλό θέατρο. Καί στήν Ἀθήνα νά ξυπνήσει ὁ κόσμος, ν' ἀπαιτήσῃ κάθε γειτονιά νά ἔχει παιχνιδότοπο, ν' ἀγωνιστοῦν νά καθαρίσῃ ἡ ἀτμόσφαιρα, νά φυτεutoῦν παντοῦ δέντρα.

– Τί ὁμορφα σκέφτεσαι, Σπύρο! Σάν μεγαλώσεις νά γίνεις βουλευτής. Μιά φορά ἐγώ θά σέ ψηφίσω, εἶπε ὁ Κώστας σοβαρά.

– "Όλοι θά σέ ψηφίσουμε, νά εἶσαι σίγουρος, βεβαίωσε κι ὁ Γιάννης.

– Κρίμα νά μὴν μποροῦν νά ψηφίζουν τά παιδιά. Ἀπόψε θά ἔμουν βουλευτής! ἀναστέναξε ἀστεῖα ὁ Σπύρος.

– Ἀλήθεια, πῶς γίνεται κανεῖς βουλευτής; ρώτησε ὁ Λευτέρης.

* «Ενημερωτικό δελτίο» Μουσείου Γουλανδρῆ (Διασκευή)

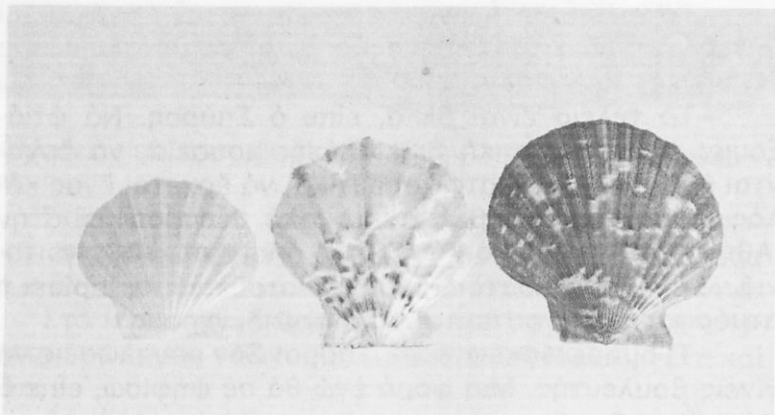
Ὁ Σπύρος πῆγε ν' ἀπαντήσῃ, μά δέ θυμόταν ἀκριβῶς.

– Κάπου ἔχω ἓνα βιβλίο πού γράφει πῶς σχηματίζεται ἡ Βουλὴ. Ἀλλά πρέπει νά ψάξω κι ἔπειτα ἡ ὥρα πέρασε. Αὔριο μιλάμε γι' αὐτό. Τώρα θά γυρίσῃ ἀπὸ τὸ καφενεῖο ὁ μπάρμπαρς μου.

Τὰ παιδιὰ μέ κρύα καρδιὰ σηκώθηκαν νά φύγουν.

– Αὔριο, εἶπαν.

– Αὔριο... Καληνύχτα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί παραξευέτηκαν οἱ γονεῖς; Εἶχαν ἀλλάξῃ τὰ παιδιὰ; Ποιὸς τὰ βοήθησε ν' ἀλλάξουν;
2. Ποιά πλεονεκτήματα καὶ ποιά μειονεκτήματα γιὰ τὴ ζωὴ στὶς μεγάλες πόλεις μπορεῖς νά σημειώσῃς σέ ὅσα λέει ὁ Σπύρος γιὰ τὴν Ἀθήνα;
3. Τί ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φυτὰ μπορεῖ νά δεῖ κανεὶς στὸ Βοτανικὸ Μουσεῖο; Τί μπορεῖ νά δεῖ σχετικὰ μέ τὰ φυτὰ;
4. Ἄν ζεῖς σέ μεγάλη πόλη, γράψε μιά ἐκθεση μέ θέμα: «Ἄν ζοῦσα στὸ χωριό». Ἄν ζεῖς σέ χωριό, γράψε μιά ἐκθεση μέ θέμα: «Ἄν ζοῦσα στὴν πόλη».

71. ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Τ' ἄσπρα σπιτάκια σου ἕνα ἕνα
σκόρπια, ἀσυντρόφευτα κι ἀνάρια, *
στή θάλασσα ἀντικρύ ἀπλωμένα
σά μονοκόμματα λιθάρια.

Τ' ἄσπρα σπιτάκια σου κρυμμένα
μέσα σέ πράσινα κλωνάρια
ἡλιόφωτα, χαριτωμένα,
μικρά, ἀσβεστόχριστα, καθάρια.

Πρώτη φορά ὅποιος τὰ θωρεῖ
γλυκιὰ ἀνοιξιάτικην ἡμέρα
ἀπ' τοῦ βουνοῦ τή ράχη πέρα,

ἡμερα ἀρνάκια τὰ θαρρεῖ,
πού βόσκουνε, σκόρπιο κοπάδι,
σέ χλωροπράσινο λιβάδι.

«Γαλήνη»

Γ. Δροσίνης

* ἀνάρια: ἀραιά, μακριά τό ἕνα ἀπό τ' ἄλλο

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τό ποίημα εἶναι σονέτο. Τό σονέτο λέγεται καί δεκατετράστιχο. Ἀπό πόσες στροφές ἀποτελεῖται; Ἀπό πόσους στίχους ἡ κάθε στροφή;
2. Τί ὁμοιοκαταληξία ἔχει; Πῶς ὁμοιοκαταληκτοῦν οἱ δύο τελευταῖες στροφές;
3. Πόσα καί ποιά ἐπίθετα ἀποδίδονται στά σπιτάκια; Ποιές παρομοιώσεις βρίσκεις στό ποίημα;
4. Στήν πρώτη στροφή ὑπάρχουν οἱ σύνθετες λέξεις ἀσυντρόφευτα καί μονοκόμματα. Νά βρεῖς τίς σύνθετες στίς ὑπόλοιπες στροφές.

72. Ο ΣΠΥΡΟΣ... ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

Τό άλλο βράδυ έγινε ή συζήτηση για τίς εκλογές. Κατέβασε ό Σπύρος τό βιβλίό πού είχε, πήρε σοβαρό ύφος καί άρχισε νά διαβάζει δυνατά!

«Σέ μιά δημοκρατία όλες οί έξουσίες προέρχονται από τό λαό. Αυτό λέει καί τό δικό μας Σύνταγμα. Ή Βουλή αποτελείται από αντιπροσώπους του λαού».

—Άπό τούς βουλευτές! Πού είναι τριακόσιοι, πετάχτηκε ό Γιώργης.

— Σωστά, συμφώνησε ό Σπύρος καί συνέχισε τό διάβασμα:

«Οί διακόσιοι όγδόντα όχτώ εκλέγονται κατευθείαν άπ' τό λαό. Οί υπόλοιποι δώδεκα, πού λέγονται βουλευτές επικρατείας, όρίζονται από τά κόμματα.

Γιά νά βάλει κανείς ύποψηφιότητα για βουλευτής πρέπει νά είναι Έλληνας πολίτης, νά έχει κλείσει τά είκοσιπέντε, καί νά έχει δικαίωμα ψήφου. Κάθε τέσσερα χρόνια γίνονται εκλογές. Κάθε κόμμα έχει ένα πρόγραμμα καί ζητάει από τό λαό νά τό ψηφίσει.

Καί ό λαός ψηφίζει. Ψηφίζει ό πλούσιος καί ό φτωχός, ό μορφωμένος καί ό άγράμματος, ό άντρας καί ή γυναίκα. Τό μόνο πού ζητάει ό νόμος είναι νά έχεις κλείσει τά είκοσι χρόνια.

Ή ψηφοφορία είναι μυστική. Έτσι ελεύθερα ό λαός αποφασίζει για την τύχη του. Οί εκλογές γίνονται την ίδια μέρα, σ' όλη τη χώρα.

Κάθε πολίτης είναι υποχρεωμένος νά ψηφίσει. Ή ψηφοφορία είναι υποχρεωτική. Ή ψήφος είναι δικαίωμα, καθήκον καί ευθύνη. Ό λαός έτσι θά βγάλει τούς αντιπροσώπους του καί ήσυχος θά ξαναγυρίσει στίς δουλειές του. Τριακόσιοι άνθρωποι, πού ό ίδιος διάλεξε, θά όρκιστούν πώς θά υπερασπιστούν στή Βουλή τά συμφέ-

ροντα τοῦ λαοῦ.

Οἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς εἶναι δημόσιες, ἔχει δηλαδή κάθε πολίτης τό δικαίωμα νά τίς παρακολουθήσει. Σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις μεταδίδονται ἀπό τήν τηλεόραση καί τό ραδιόφωνο. Καί οἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουν πολλές φορές πρακτικά ἀπό τίς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς».

Ὁ Σπύρος σταμάτησε τό διάβασμα.

– Εἶναι σπουδαῖο πολίτευμα ἡ δημοκρατία! τοὺς εἶπε σοβαρά.

Εἶναι πραγματικά σπουδαῖο πολίτευμα, συμφώνησαν τά παιδιά τό ἴδιο σοβαρά.

– Θά γινόσουν σπουδαῖος βουλευτής, εἶπε ξαφνικά ὁ Φώτης.

– Τί κρίμα ὅμως· πρέπει νά περιμένουμε νά μεγαλώσουμε, γιά νά σέ ψηφίσουμε, γέλασε ἡ Βαγγελιώ.

– Τί κρίμα πού δέν εἶστε εἴκοσι χρονῶν! ἀναστέναξε ψευτολυπημένα ὁ Σπύρος. Παρά δέκα χρόνια χάνω τό... βουλευτικί.

73. ΜΙΑ ΣΩΣΤΗ ΓΙΑΓΙΑ

– Ἡ γιαγιά τῆς Κατερίνας εἶναι μιά σωστή γιαγιά, εἶπε ὁ Λευτέρης στό Θανάση, καθώς περπατοῦσαν ἔξω ἀπό τό σπίτι τῆς Κατερίνας.

– Τί θά πεῖ σωστή γιαγιά; ἀπόρησε ὁ Θανάσης.

Σκέφτηκε ὁ Λευτέρης.

– Μιά σωστή γιαγιά, εἶπε, ἔχει ἄσπρα μαλλιά, φοράει γυαλιά καί παντοῦφλες, ἔχει ρυτίδες καί τό πιό σπουδαῖο, ἔχει πόνους στά πόδια!

Ὁ Θανάσης τά ἔχασε. Μήπως δέν ἄκουσε καλά; Ἄκου νά ἔχει πόνους στά πόδια!

– Πρέπει νά ἔναι πιασμένη, ἐξήγησε ὁ Λευτέρης.

γιατί μονάχα τότε δέν κάνει δουλειές. Κι όταν δέν κάνει δουλειές, λέει παραμύθια. Αυτό θά πεῖ σωστή γιαγιά.

— Δίκιο ἔχεις, Λευτέρη, συμφώνησε ὁ Θανάσης. Νά, ἡ δικιά μου ἡ γιαγιά δουλεύει κι εἶναι πάντα κουρασμένη.

— Κι ἡ δική μου, πού δέ δουλεύει ἔξω ἀπό τό σπίτι, ὅλο σκουπίζει, πλένει... δέν ἔχει καιρό νά μᾶς μιλήσει.

— Ἔ λοιπόν, νά ξέρεις, οἱ δικές μας οἱ γιαγιάδες ἡ δέν εἶχαν μάθει ποτέ παραμύθια ἢ ἂν εἶχαν μάθει τώρα πιά τά ξέχασαν, εἶπε ὁ Θανάσης καί κούνησε λυπημένα τό κεφάλι του.

Εἶχαν φτάσει χωρίς νά τό καταλάβουν στό σπίτι τους.

— Καληνύχτα! εἶπαν καί χώρισαν οἱ δύο φίλοι.

Ὁ καιρός ἦταν μουντός, χιονιάς. Εἶχε σκοτεινιάσει μέρα μεσημέρι. Ἀρχισαν κι ὅλας νά πέφτουν οἱ πρῶτες νιφάδες.

Ἡ σόμπα δέν ἔσβησε σήμερα. Πλαί της μαζεύτηκαν ὅλοι. Ἡ γιαγιά τοῦ Λευτέρη κουβάλησε ἐκεῖ τή ραπτομηχανή κι ἔραβε. Ἡ μητέρα βρῆκε εὐκαιρία νά βάλει σέ ὅλα τά ρούχα τά κουμπιά πού ἔλειπαν· κι ἔλειπαν πολλά. Ὁ παππούς οὔτε σκέφτηκε νά κάνει τή συνηθισμένη βόλτα του ὡς τό καφενεῖο. Πῆρε τήν ἐφημερίδα του καί στρώθηκε πλαί στή σόμπα. Ὁ πατέρας μαζεύτηκε νωρίς στό σπίτι. Ἐφερε καί κάστανα.

— Ἀχ, νά λέγαμε ἓνα παραμύθι! Ἀναστέναξε ὁ Λευτέρης, ὅταν τέλειωσε τά μαθήματά του κι ἔκλεισε καί τό τελευταῖο τετράδιο.

— Μιά βραδιά δέν πῆγες στό Σπύρο καί στενοχωρήθηκες, ψευτομάλωσε τό Λευτέρη ἡ μητέρα.

Ὁ πατέρας ἄφησε τήν ψηστιέρα, πού εἶχε χαλάσει καί τή μαστόρευε, καί εἶπε:

– Καλό παιδί είναι ο Σπύρος, καλό θά κάνει και του γιου μας. Πολύ βοηθάει τα παιδιά ή καλή παρέα.

Μά η γιαγιά σταμάτησε να ράβει.

– Ο καλός φίλος είναι απόκτημα, είπε μέ τη σιγουριά πού της χάριζαν ή πείρα και τα χρόνια της.

‘Η γιαγιά τ’ αποφάσισε να μή ράψει άλλο απόψε. Συγύρισε ό,τι έραβε και είπε:

– Λευτέρη μου, ζήτησες ένα παραμύθι. Θά πω ένα πού είναι γιά μικρούς και γιά μεγάλους.

Χαμογέλασε ή μητέρα.

– Ν’ ακούσουμε, λοιπόν, τό παραμύθι. “Άλλωστε τό ζητάει κι ή βραδιά απόψε.

‘Η γιαγιά έστειλε ένα ζεστό βλέμμα στό Λευτέρη, άφουγκράστηκε τό βοριά, πού έδερνε τά σπίτια της πολιτείας, κι άρχισε σιγά σιγά να λέει τό παραμύθι.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί θά πεϊ σωστή γιαγιά κατά τό Λευτέρη; ‘Ηταν δικαιολογημένη ή άποψη του;
2. Τί δουλειά έκανε ό καθένas πλάι στη σόμπα;
3. Τί γνώμη έχει ή γιαγιά γιά τούς καλούς φίλους;

74. Η ΓΙΑΓΙΑ

*‘Η γιαγιά μου πλέκει, πλέκει,
άνεργη στιγμή δέ στέκει,
βελονίτσα, βελονιά
μάλλινα γιά τό χιονιά.*

Στή μεγάλη τσέπη, δές,
ἔχει ὅσα καλούδια θές,
ὅσο ἀπλόχερα μοιράζει
τόσο ἐκείνη δέν ἀδειάζει.

Μόλις πέσει τό βραδάκι
δίπλα στή φωτιά, στό τζάκι,
χίλια λέει παραμύθια
πού σοῦ φαίνονται γιά ἀλήθεια.

Στά παλιά, στά περασμένα
ἦταν ὅλα μαζεμένα.
Ἄρχοντες, βασιλοπούλες,
νάνοι, ἀσπρόμαλλες γριουῦλες
καί ἡ ἴδια μου ἡ γιαγιά
εἶχε ὀλόχρυσά μαλλιά,
πού τά χτένιζε λουσμένα
μόνο μέ ἀσημένια χτένια.

Καθιστή στήν πολυθρόνα
τά βραδάκια τοῦ χειμῶνα,
τίς βελόνες της σάν πιάνει
στά παλιά κάνει σεργιάνι.

Καί γυρνώντας στά παλιά
βῆμα βῆμα ἡ γιαγιά
πλέκει μέσ στά παραμύθια
τ' ὄνειρο μέ τήν ἀλήθεια.

Ἐλευθερία Ποντικοπούλου

Ἀπό τήν ἀνέκδοτη συλλογή

«Σπουργίτια στήν αὐλή μας»

75. ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ...

Μιά φορά κι έναν καιρό, ένα σοβαρό χελιδόκι κι ένας τρελούτσικος σπουργίτης αντάμωσαν στο Γαϊδουροχώρι.

– Καλῶς τό χελιδόκι, εἶπαν τὰ γαϊδούρια, ὅταν εἶδαν τοὺς δυό μουσαφίριους.

– Καλῶς τον καί τόν κύριο σπουργίτη! εἶπε ἕνας γκρίζος γαϊδαράκος, πού ἦταν ὁ πρόεδρος τοῦ χωριοῦ.

– Εἴστε παρέα ἢ ἔρχεστε χῶρια; τοὺς ρώτησαν.

– Χῶρια, εἶπε τό χελιδόκι, πού φοβήθηκε μήν τό ἔπαιρναν γιά ἐλαφρόμυαλο, γιατί ἔκανε παρέα μέ τό σπουργίτι.

Ξέρετε, εἶπε κι ὁ σπουργίτης, δέν ταιριάζουμε καθόλου ἐμεῖς οἱ δυό.

– Χά, χά! γέλασε ὁ πρόεδρος, πού κατάλαβε. Ἀπόψε θά κοιμηθεῖτε σπίτι μου. Καί γιά νά περάσει ἡ ὥρα, θά σᾶς πῶ μιά δικιά μου ἀληθινή ἱστορία.

Ἔτσι ἐγίνε κι ἔμαθαν, τό χελιδόκι καί ὁ σπουργίτης, τήν ἱστορία τοῦ Μέντη τοῦ σοφοῦ καί τοῦ Μέντη τοῦ παλαβοῦ.

«Ἐδῶ σέ τοῦτο τό Γαϊδουροχώρι γεννήθηκαν τήν ἴδια ἐποχή δυό γαϊδουράκια. Ἦμεναν στήν ἴδια γειτονιά. Ἀπέναντι ἦταν τὰ σπίτια τους. Κυλιόνταν στά ἴδια ἄχυρα κι ἔπαιζαν τὰ ἴδια παιχνίδια. Μά ὅσο κι ἂν ἔμοιαζαν στό χρῶμα καί στ' αὐτιά, πόσο ἀλλιῶτικα ἦταν τὰ δυό γαϊδουράκια μας! Κι ὅσο μεγάλωναν, τόσο φαινόταν ἡ διαφορά τους.

Διάβαζε ὁ ἕνας ἀπό τό πρῶι ὥς τό ἄλλο πρῶι. Ξεφύλλιζε ὅλες τίς γαϊδουροφυλλάδες, πού γράφουν ὅλη τή γαϊδουροσοφία. Φόρεσε καί γυαλιά, γιατί εἶχαν κουρασθεῖ πιά τὰ μάτια του ἀπ' τήν πολλή μελέτη.

Ὁ ἄλλος πάλι... Ἀ! ὁ ἄλλος! Ξεκινοῦσε ἀπό τὰ χάρματα νά βρεῖ λουλούδια χρωματιστά στούς ἀγρούς.

Ἔβρισκε καί γαῖδουράγκαθα κι ἔπλεκε στεφάνια. Τά ἔβαζε στό κεφάλι, ἔκλεβε κεράσια, τά κρεμοῦσε στ' αὐτιά του, βρῆκε καί μιά κουδούνα παρατημένη ἀπό κάποιο περαστικό βοσκό, τή γυάλισε στά παχιά χόρτα, τήν κρέμασε στό λαιμό του.

— Παιδάκι μου, πήγαινε καί σύ μιά βόλτα, νά ξαστερώσει τό μυαλό σου, τοῦ ἔλεγε τοῦ Μέντη τοῦ σοφοῦ ἡ μάνα του καί σκεφτόταν:

«Τί τυχερή ἡ γειτόνισσα, ἡ μάνα τοῦ Μέντη τοῦ παλαβοῦ, πού δέν ἔχει τόν καημό μου!»

— Παιδάκι μου, ἄφησε πιά τά παιχνίδια καί τά τραγούδια. Πιάσε καί καμιά γαῖδουροφυλλάδα στά χέρια σου, ν' ἀνοίξουν τά μάτια σου, νά δεῖς προκοπή.

«Τί τυχερή ἡ γειτόνισσα, ἡ μάνα τοῦ Μέντη τοῦ

σοφοῦ, πού δέν ἔχει τόν καημό μου!» μονολογοῦσε κι ἀναστέναζε ἡ μάνα τοῦ Μέντη τοῦ παλαβοῦ.

Ἔτσι περνοῦσε ὁ καιρός καί τό χωριό τά εἶχε ἀγαπήσει τά δυό γαῖδουράκια. Στά δυό καφενεῖα μαζεύονταν τά βράδια ὅλοι οἱ γαῖδαροι. Στό ἓνα οἱ μυαλωμένοι, ν' ἀκούσουν τό Μέντη τό σοφό νά τοὺς μιλάει γιά τήν ἔνδοξη ἱστορία πού ἔχει τό Γαῖδουροχώρι τους. Στό ἄλλο καφενεῖο κεφάτες παρέες τραγουδοῦσαν τραγούδια, πού ἔπαιζε στήν κιθάρα του ὁ Μέντης ὁ παλαβός κι ἔλεγαν ἀστεῖα, καί χά, χά, χά ὁ ἓνας, καί χά, χά, χά ὁ ἄλλος, σήκωναν στό πόδι τή γειτονιά.

Οἱ μανάδες τῶν δυό γαῖδουριῶν μας ἦταν πολύ λυπημένες.

—Ἄς ἦταν νά 'μοιαζε ὁ γιός μου τοῦ δικοῦ σου!

—Ἄς ἦταν νά 'παιρνε κάτι ἀπό τό παιδί σου!

Κι ἡ μιά ἔκλαιγε κι ἡ ἄλλη ἔκλαιγε.

Ἔτσι, λοιπόν, σάν ἔκλεισαν γιά καλοκαίρι τά γαῖδουροσχολεῖα, εἶπαν νά πᾶνε ἓνα ταξιδάκι τά δυό γαῖδούρια μαζί, μήπως καί μοιάσει τό ἓνα τοῦ ἄλλου. Ἔτσι ξεκίνησαν.

Πῆγαν σ' ἓναν πεταλωτή.

—Κύριε, φτωχοί σπουδαστές εἴμαστε, μᾶς βάζετε πέταλα σάν τῶν ἀλόγων, νά μή χαλάσουν τά παπουτσάκια μας;

Γέλασε ὁ πεταλωτής. Πῆρε τά πέταλα πού εἶχε ἔτοιμα, πῆρε καί καρφιά καί μέ προσοχή, μήν πονέσει τά γαῖδουράκια μας, τά πετάλωσε.

—Πόσα θέλετε; ρώτησε ὁ Μέντης ὁ παλαβός κι ἔβγαλε ὅλο τό κομπόδεμά του νά τό δώσει.

—Παρακαλῶ, ἂν γίνεται, νά μήν πληρώσουμε, ζητιάνεψε ὁ Μέντης ὁ σοφός.

—Ἄ, τοὺς εἶπε ὁ πεταλωτής. Κανένας σας δέ μοῦ 'πε τό σωστό. Ἀφοῦ δούλεψα, πρέπει νά πληρωθῶ. Ἀφοῦ

αὐτή εἶναι ἡ δουλειά μου, πῶς θά ζήσω; Κλέφτης θά γίνω; Ἀλλά οὔτε σωστό εἶναι νά σᾶς πάρω ὅλα σας τὰ λεφτά, γιατί τότε θά εἶμαι σίγουρα κλέφτης. Τά λεφτά ἔχουν ἀξία καί πρέπει νά τά κυβερνάει κανεῖς μυαλωμένα. Ἔτσι τοὺς εἶπε σοβαρά ὁ πεταλωτής, γιατί εἶδε πῶς ἦταν ἄπραγα* ἀκόμα τὰ δύο γαιῖδουράκια μας.

Οἱ δύο φίλοι συνέχισαν τὸ δρόμο τους, ἀφοῦ τύπωσαν καλά τοῦτο τὸ μάθημα στοῖς μυαλό τους.

— Θέλω νά σοῦ μοιάσω, ξάδερφε! Λέγε μου τί γράφουν τὰ γαιῖδουροβιβλία, νά φωτιστεῖ κι ἐμένα ὁ νοῦς μου.

— Θέλω νά σοῦ μοιάσω, ξάδερφε! Μάθε μου νά παίζω τὴν κιθάρα. Καί ἔλα νά ποῦμε μαζί ἓνα τραγουδάκι. Λέγε μου καί κανένα ἀστεῖο νά τό λέω νά γελοῦν οἱ ἄλλοι.

Ἔτσι δασκάλευε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον κι ἔτσι πέρασε τὸ καλοκαίρι...

Οἱ δύο καφενέδες στοῖς Γαιῖδουροχώρι ἦταν γεμάτοι τὴν ἡμέρα πού γύρισαν οἱ δύο φίλοι.

Τό στεφάνι στοῖς κεφάλι, τὰ κεράσια στ' αὐτιά, τὴν κιθάρα στοὺς ὤμους καί τὴν κουδούνα στοῖς λαιμοὺς τὰ ἔχε ὁ Μέντης ὁ σοφός.

Τὰ γυαλιά καί τὰ γαιῖδουροβιβλία τὰ κουβαλοῦσε ὁ παλαβός.

— Καλῶς τὰ παλικάρια μας! φώναξαν ὅλοι.

— Καλῶς σᾶς βρήκαμε! εἶπε ὁ σοφός καί πῆγε νά χασκογελάσει, μά πῆρε χαζό ὕφος. Προχώρησε καί κάθισε στὸν καφενέ πού ἦταν οἱ κεφάτες οἱ παρέες.

— Καλῶς σᾶς βρήκαμε! εἶπε ὁ παλαβός καί πῆρε τόσο σοβαρό ὕφος, πού κρέμασε ἀπὸ κάτω τὸ προγοῦλι του κι ὅλοι τὸν λυπήθηκαν. Προχώρησε καί κάθισε μέ τοὺς γέροντες κι ἄρχισε νά τοὺς λέει πῶς τὸ Γαιῖδουρο-

* ἄπραγος: ἄπειρος, ἀρχάριος.

χώρι δέν ἔχει ἱστορία καί ἄλλες πολλές κουταμάρες, γιατί τά 'χε μπερδεμένα.

Ὁ ἄλλος πάλι πῆγε νά παίξει τήν κιθάρα, μά ἔσπασαν οἱ χορδές. Ἀρχισε νά λέει ἕνα ἀστεῖο, ἀλλά δέν ἔκανε κανένα νά γελάσει. Ἐπιασε νά πεῖ ἕνα τραγούδι, μά ἔκανε φάλτσα.

Ὅλοι στήν ἀρχή σάστισαν, μά ὕστερα ἔβαλαν τά γέλια, τέτοια γέλια, πού σηκώθηκε στό πόδι ἡ γαῖδουρογειτονιά. Κι οἱ μανάδες τους, πού ἔτρεξαν νά δοῦν τά παιδιά τους, ἔβαλαν τά κλάματα, γιατί, ὅταν πάει κανείς νά μοιάσει τοῦ ἄλλου σέ πράγματα πού δέν τοῦ ταιριάζουν, εἶναι γιά γέλια ἢ γιά κλάματα.»

Ὁ πρόεδρος τοῦ χωριοῦ ἐδῶ σταμάτησε τήν ἱστορία του.

— ὦρα γιά ὕπνο, εἶπε καί πῆρε τούς δύο φίλους, πού ἦταν τώρα σκεφτικοί, νά πάει νά τούς δείξει τά κρεβάτια τους. Στό Γαῖδουροχώρι ὅλοι ἔπεφταν νωρίς γιά ὕπνο.

Ξημέρωσε ὁ Θεός τή μέρα καί πῆγαν νά φύγουν οἱ δύο ταξιδῶτες, τό χελιδόνι κι ὁ σπουργίτης.

— Κύρ πρόεδρε, δέ θά μάς πεῖς τ' ὄνομά σου; ρώτησε τό χελιδόνι.

— Μέντη παλαβό μ' ἔλεγαν μικρό, εἶπε σιγά ὁ πρόεδρος.

— Μά, παρατήρησαν οἱ δύο φίλοι, ἐσύ εἶσαι σπουδασμένος γαῖδαρος!

— Νά σᾶς πῶ, ἐξήγησε ὁ πρόεδρος, μπορεῖ νά εἶμαστε διαφορετικοί ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο. Ἄν ὅμως διαλέξεις τήν παρέα σου νά 'ναι καλή, θά γίνεις κι ἐσύ καλύτερος. Δέ θ' ἀλλάξεις, ἂν εἶσαι ἀνοιχτοχέρης, μά θά μάθεις νά μὴν εἶσαι σπάταλος. Δέ θά πάψεις νά 'σαι γλεντζές, μά θά μάθεις πῶς ἄλλη ἡ ὥρα τοῦ γλεντιοῦ κι ἄλλη τῆς δουλειᾶς. Νά δεῖτε τί ὁμορφη κιθάρα παίζει τώρα ὁ Μέντης ὁ σοφός!

“Έτσι είπε ο πρόεδρος του χωριού και τούς αποχαιρέτησε... *

Η φωνή της γιαγιάς έδω έσβησε, ή σόμπα ήταν έτοιμη νά σβήσει κι αυτή.

“Έξω τό χιόνι έπεφτε κι έκανε νυφούλα τή μικρή μας πόλη και στόλιζε μέ χιονολούλουδα τή γειτονιά μας.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τά γαϊδουράκια παρουσίαζαν όρισμένες διαφορές· μπορείς νά τίς βρείς μέσα στό κείμενο;
2. Τί έκανε τίς μανάδες και τών δύο γαϊδουριών νά μήν είναι εύχαριστημένες μέ τά γαϊδουράκια τους;
3. Τί έκαναν γιά νά τά βοηθήσουν; Πέτυχαν τό σκοπό τους; Ποιές φράσεις δείχνουν, αν πέτυχαν ή όχι. Ποιά είναι ή έκπληξη του παραμυθιού.
4. Ποιό είναι τό νόημα τής φράσης «...γιατί όταν πάει κανείς νά μοιάσει του άλλου σέ πράγματα πού δέν του ταιριάζουν, είναι γιά γέλια ή γιά κλάματα».
5. Νά γίνει συζήτηση στην τάξη γιά τό: “Αν διαλέξεις τήν παρέα σου νά 'ναι καλή, θά γίνεις και σύ καλύτερος”.

76. ΤΟ ΞΕΡΕ ΠΩΣ ΤΟ ΉΡΑΝ

Τό Γιώργη τόν έστειλε ή μάνα του στό καφενεϊό νά παρασταθεί γιά λίγο στον πατέρα του, γιατί εκείνη είχε πονοκέφαλο.

“Ο καιρός δέν έλεγε ν’ ανοίξει, αν κι ο Φλεβάρης ήταν πρós τό τέλος του. Φυσοῦσε άγρια, από νωρίς είχε βρέξει και τώρα ή ύγρασία σου τρυπούσε τά κόκαλα. Μέσα στό καφενεϊό είχε ζέστη. Μιά μεγάλη σόμπα έκαιγε στή μέση κι όλοι ήταν καθισμένοι όλοτρόγυρα. Οί πελάτες δέν ήταν πολλοί, δουλειά δέν είχε ο Γιώργης και κάθισε πλάι στή σόμπα νά ζεσταθεί. “Ο κύρ Στέφανος, ο κυνηγός, ήταν κι αυτός εκεί.

—“Η νυχτιά τό ζητάει νά μās πείς καμιά ιστορία απ’ τά κυνήγια πού πās! είπε ο κύρ Άντρέας κι έκλεισε τό

* “Ο Σπουργίτης μέ τό κόκκινο γιλέκο»

μάτι στους άλλους.

“Όλοι τό ’ξεραν, κι ό Γιώργης τό ’ξερε, πώς οί ψαράδες καί οί κυνηγοί παραφουσκώνουν τίς έπιτυχίες τους, εΐναι παραμυθάδες.

‘Ο κύρ Στέφανος δέ θέλει παρακάλια.

– Καί από τό κυνήγι έχω ιστορίες καί από τή θάλασσα, εΐπε μέ κέφι.

Κρυφοχαμογέλασαν οί γύρω, τά κουρασμένα τους πρόσωπα ξανάνιωσαν θαρρεΐς. “Έγιναν παιδιά – έτσι τουλάχιστο φάνηκε στό Γιώργη – πού αποζητούν τό παραμύθι τους· γιατί παραμύθι θά ’λεγε ό κύρ Στέφανος. Αυτό τό ’ξεραν όλοι· κι ό κύρ Στέφανος τό ’ξερε πώς τό ’ξεραν!

‘Η πεταλίδα

«Χρόνια τώρα γυρίζω σέ στεριές καί θάλασσες καί ψαρεύω καί κυνηγάω καί πολλά έχουν δεΐ τά μάτια μου», άρχισε ό κύρ Στέφανος. «Μά εκείνο πού μου μένει αλησμόνητο εΐναι μιά θεόρατη πεταλίδα πού ή τύχη έριξε μιά μέρα μπροστά μου. Τίς πεταλίδες τίς ξέρετε. Εΐναι μικρά κοχύλια πού ζοϋν κολλημένα στά βράχια τής άκρογιαλιάς έξω έξω στά ρηχά. Τό όστρακό τους εΐναι στρογγυλό καί κωνικό. Βόσκουν γλύφοντας τήν πέτρα καί περπατούν πιό άργά από τά σαλιγκάρια, τόσο άργά, πού νομΐζεις ότι στέκουν άσάλευτες. ‘Η πιό συνηθισμένη πεταλίδα εΐναι σάν ένα κουμπί, σάν ένα μεγάλο κουμπί. ‘Υπάρχουν φυσικά καί μικρότερες. ‘Εγώ λοιπόν μιά μέρα βρήκα μιά πεταλίδα, πού ήταν τόσο μεγάλη, ώστε κανείς δέ θά μπορούσε νά πιστέψει πώς ήταν πεταλίδα. ‘Ακοϋστε πώς έγινε αύτή ή ιστορία:

Μιά μέρα κίνησα νά πάω στό ψάρεμα. Πήγα παραπέρα από τό λιμάνι, στά βράχια, διάλεξα ένα μέρος καλό καί στάθηκα. Εΐχα μαζί μου ένα καλαμίδι, γιά νά ψαρέψω από τήν ξηρά. ‘Εκεί πού κοΐταζα, πού άκριβώς θά σταθώ

για νά ψαρέψω, βλέπω μέσα στη θάλασσα ένα βράχο κοντά καί ξέχωρα από τούς άλλους. Ήταν ένας βράχος φουσκωτός σαν ένα μεγάλο ψωμί. Γύρω ό βυθός ήταν πολύ καθαρός. Έδω, λέω, θά ψαρέψω καί άμέσως πηδάω σ' αυτόν τό βράχο, κάθoμαι άναπαυτικά καί άρχίζω τό ψάρεμα.

Έξαφνα εκεί πού καθόμουν, ένωσα σαν νά κουνιέμαι. Σάν νά κουνιέται ό βράχος καί μαζί του κι εγώ. Πρόσεξα, καί πραγματικά ό βράχος όλοένα κουνιόταν έφευγε από τή θέση του καί γλιστρούσε για τό νερό. Καλέ, τί συμβαίνει; λέω. Κοιτάζω καί τί νομίζετε πώς βλέπω; Ό βράχος όπου καθόμουν επάνω δέν ήταν βράχος, ήταν μιά θεόρατη πεταλίδα. Φαίνεται πώς ένοχλήθηκε από τή ζέστη του κορμιού μου κι άρχισε ν' αλλάζει θέση καί μέ τραβούσε κι έμένα μαζί της. Τά 'χασα. Μπήγω τίς φωνές. Τρέξτε, φωνάζω σέ κάτι βαρκάρηδες πού 'ταν εκεί κοντά. Τρέξτε νά δείτε ένα πράγμα πού ούτε τό ξαναείδατε, ούτε πρόκειται νά τό ξαναδείτε!

Ήρθαν κοντά οί βαρκάρηδες καί περικύκλωσαν τήν πεταλίδα μέ τίς βάρκες τους.

— Ποπό! λέει ένας. Αυτό, παιδιά μου, είναι θαλασσινή χελώνα πρῶτο άνάστημα. Κοιμάται. Είναι βυθισμένη στόν ύπνο. Σιγά, μήν τήν ξυπνήσουμε, γιατί θά μās φύγει.

— Καλέ, τί τσαμπουνάς; του λέω. Δέν είναι χελώνα, είναι πεταλίδα. Δέ βλέπετε πού είναι κολλημένη στό βράχο καί βουλιάζει σιγά σιγά;

Όλοι τότε βεβαιώθηκαν, πώς είχαν μπροστά τους μιά τεράστια πεταλίδα κι έμειναν μέ άνοιχτό τό στόμα. Όταν συνήρθαν τέλος πάντων, έτρεξαν στό χωριό κι έφεραν λoστούς καί άλλα εργαλεία. Τότε, βάζοντας όλοι τά δυνατά μας, κατορθώσαμε, επείτα από πολύ κόπο, καί ξεκολλήσαμε τήν πεταλίδα. Έπειτα τήν τραβήξαμε στην

ἀκρογιαλιά κι ἀνάψαμε μιά μεγάλη φωτιά, γιά νά τήν ψήσουμε ἐπί τόπου, γιατί δέν τή χωροῦσε κανένας φοῦρνος.

Πάνω στό ψήσιμο μαλώσαμε λιγάκι, γιατί οἱ μισοί ἤθελαν νά τήν ψήσουμε ὅπως ἦταν μέ τό καβούκι της, κι οἱ ἄλλοι μισοί νά τήν κάμουμε κομμάτια καί νά ψήσουμε κάθε κομμάτι, χωριστά. Μπήκα στή μέση ἐγώ καί τούς συμβίβασα.

– Σταθεῖτε, τούς εἶπα. Ἡ πεταλίδα πρέπει νά ψηθεῖ ὅπως εἶναι, γιά νά μή χάσει τή νοστιμάδα της. Ἀλλά πρίν τή βάλουμε στή φωτιά, πρέπει νά τή χαράξουμε, γιά νά ψηθεῖ καλύτερα. Νά τή χαράξουμε κι ἔπειτα νά τή σκεπάσουμε μέ κάρβουνα. Σύμφωνοι;

– Σύμφωνοι, εἶπαν ὅλοι.

– Λαμπρά, εἶπα ἐγώ. Πηγαίνετε τώρα νά φέρετε ξύλα. Χρειάζονται πολλά δεμάτια. Ὁλόκληρο θερίο ἔχουμε νά ψήσουμε.

Πῆγαν οἱ περισσότεροι γιά ξύλα κι ἐγώ μαζί μ' ἕναν ψαρά ἀρχίσαμε νά χαράζουμε τό πλακουδερό σῶμα τῆς πεταλίδας μέ τό μαχαίρι. Ἐκεῖ πού τή σκίζαμε, βλέπουμε ἔξαφνα νά παρουσιάζονται αὐγά. Ἦταν γεμάτη αὐγά ἡ πεταλίδα.

– Αὐτά νά τά ψήσουμε χωριστά, μοῦ εἶπε ὁ ψαράς. Ἦ, καλύτερα, νά τά τηγανίσουμε.

Βάλαμε κάμποσα αὐγά κατά μέρος. Μά ἐκείνη τή στιγμή ἀκριβῶς ἦρθε τό κύμα καί τά πῆρε. Τά τράβηξε καί τά σκόρπισε στό βυθό.

– ὦχ! δουλειά πού πάθαμε! λέει ὁ ψαράς κι ἄρχισε νά τραβάει τά μαλλιά του.

– Σώπα, μήν κάνεις ἔτσι, τοῦ εἶπα ἐγώ. Ἐχει κι ἄλλα αὐγά ἡ πεταλίδα. Θά χορτάσουμε.

– Καλέ, ποιός σκοτίζεται γιά τό χόρτασμα; μοῦ λέει αὐτός. Ἐδῶ κινδυνεύουμε νά πάθουμε συμφορά. Πρέ-

πει νά μαζέψουμε άμέσως τά αὐγά πού χύθηκαν.

Καί λέγοντας αὐτά μπήκε γρήγορα στό νερό καί ἄρ-
χισε νά μαζεύει ὅλα τ' αὐγά πού εἶχαν χυθεῖ στό βυθό.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, εἶπε, τά μάζεψα ὅλα.

Ἐγώ δέν καταλάβαινα τίποτα.

— Στάσου, τοῦ εἶπα. Ἐξήγησέ μου τί ἐννοεῖς. Τί
κακό θά παθαίναμε, ἂν ἔμεναν τ' αὐγά στή θάλασσα;

— Μά δέν καταλαβαίνεις, χριστιανέ μου; μοῦ ἀπα-
ντάει αὐτός θυμωμένος. Ἐάν μείνουν αὐτά τ' αὐγά στή
θάλασσα καί βγοῦν παρόμοιες πεταλίδες, θά φράξει ἡ
μπούκα* τοῦ λιμανιοῦ!»

«Ψευτοθόδωρος»

Θ. Ποταμιάνος

* **μπούκα**: ἡ εἴσοδος τοῦ λιμανιοῦ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πῶς περιγράφει στήν ἀρχή τίς πεταλίδες ὁ κύρ Στέφανος καί γιατί;
2. Ἡ ἱστορία τοῦ κύρ Στέφανου ἔχει ἀρκετά παραμυθένια στοιχεῖα· μπορεῖς νά τά βρεῖς μέσα στό κείμενο καί νά τά βάλεις στή σειρά;
3. Ποιός εἶναι ὁ σκοπός τοῦ συγγραφέα; Νά μεταδώσει γνώσεις ἢ νά ψυχαγωγῇ; Πετυχαίνει κατὰ τή γνώμη σου;

77. ΚΑΛΩΣ ΤΗΝ ΠΕΡΔΙΚΑ

— Καλῶς τὴν πέρδικα! εἶπε ὁ κύρ Στράτος, ὁ μπακάλης, στὴν κόρη του τὴ Χαρούλα, πού μπῆκε στοῦ μαγαζι. Ἦταν βράδυ. Εἶχαν μαζευτεῖ πέντε ἔξι γείτονες ἐκεῖ στοῦ μπακάλικο, καὶ ὁ κύρ Στράτος ἔφτιαξε ἕναν πρόχειρο μεζέ. Ἔφερε λίγη σπιτικιά χορτόπιτα ὁ κύρ Στέφανος, καὶ νά, στήθηκε τὸ τραπέζι.

— Καλῶς τὴν πέρδικα, τί θέλεις;

Τὴ Χαρούλα, τὴν εἶχε στείλει γιὰ θέλημα ἢ μάνα της, νά φέρει φακές, ντομάτα, σκόρδο, νά μαγειρέψει γιὰ αὔριο.

Τίποτα δὲν ξέχασε ἡ Χαρούλα. Φορτώθηκε τὰ ψώνια πού τῆς ἐτοίμασε ὁ πατέρας της καὶ καληνύχτισε.

— Στὸ καλὸ πέρδικα! τὴν καμάρωσε ὁ πατέρας της καὶ πῆγε νά καθίσει ξανά στὴν παρέα του.

— Τί λέγαμε; ρώτησε γελαστά.

— Ἐσύ θυμήθηκες τὴν πέρδικα. Νά ἔχαμε ἐδῶ τώρα λίγο ἀπ' τοῦ λόγου της! Ὁ κύρ Στέφανος, ὅλοι τὸ ἔξεραν, εἶχε πάθος μὲ τὸ κυνήγι.

— Δὲν εἶναι ὁ καιρὸς της, πῆγε νά τὸν παρηγορήσει ὁ κύρ Θωμάς.

— Μά καὶ στὸν καιρὸ της, δὲν πιάνεται εὐκολα.

Πόσες φορές ἦρθα πίσω μ' ἀδειανό σακούλι! κούνησε τὸ κεφάλι ὁ κύρ Στέφανος.

— Ἐγὼ τὰ λυπᾶμαι τὰ ζωντανά. Κάποτε, ὅπως ξέρετε, μ' ἄρесе τὸ κυνήγι. Ἄκουσα ὅμως μιά ἱστορία, ὁ γιός μου καλὴ του ὥρα πού ταξιδεύει, θυμᾶμαι μοῦ τὴν εἶπε. Κι ἀπὸ τότε σκούριασε τὸ δίκανο, εἶπε ὁ κύρ Στράτος.

Ἔβαλαν οὕζο στὰ ἄδεια ποτήρια.

— Τί ἦταν αὐτὴ ἡ ἱστορία; ρώτησε ὁ κύρ Θωμάς.

— Νά, γιὰ τὴν πέρδικα ἔλεγε. Τόσο μ' ἄρесе, πού πές* τὴν ξέρω ἀπ' ἔξω.

* πές: σχεδόν

— Έμεῖς στά χωριά μας λέμε τραγούδι νυφιάτικο γιά τήν πέρδικα. Ὁ κύρ Θωμάς ἄρχισε νά τραγουδάει:

Ἀπάνω στήν τριανταφυλλιά
ἔχτισ' ἡ πέρδικα φωλιά
μέ σύρματα καί μέ φλωριά
καί μέ σαρανταπέντε αὐγά.
Κι ἀναταράχτη ἡ πέρδικα
καί 'πέσαν τά τριαντάφυλλα.
Τό 'μαθαν οἱ ἀρχόντισσες
καί πᾶν νά τά μαζέψουνε
νά φτιάσουνε ἀνθόνερο
νά λούσουν νύφη καί γαμπρό.

— Τό ξέρω κι ἐγώ αὐτό τό τραγούδι. Τό λέμε κι ἐμεῖς, γιά νά παινέψουμε τή νύφη καί τό γαμπρό. Μά στ' ἀληθινά, ἡ πέρδικα ποτέ δέ γεννᾷ τόσα πολλά αὐγά, οὔτε φτιάνει τή φωλιά της πάνω στήν τριανταφυλλιά ἢ πάνω σέ δέντρο· δέν εἶναι κουτή. Ξέρει καλά πώς τό πέταγμά της κάνει πολύ θόρυβο καί θά προδινόταν ἀπό μοναχή της στούς τόσους ἐχθρούς πού τήν κυνηγοῦν. Προτιμᾷ νά τήν κάνει χαμηλά, στό χῶμα.

Ἕνα ἀγαπημένο ζευγάρι

Ὁ κύρ Στράτος συνέχισε. «Θυμᾶμαι, ἐκείνη ἡ ἱστορία ἔλεγε γιά ἕνα ζευγάρι πέρδικες, πού γυρίζουν στό πετρωτό* χωράφι καί κοιτάζουν ἐδῶ κι ἐκεῖ σάν νά ψάχνουν γιά κάτι πού ἔχασαν. Δέν ἔχασαν τίποτα· γυρεύουν μιά καλή θέση, γιά νά κάμουν τή φωλιά τους. Ἡ θηλυκιά εἶναι στό μήνα της καί θά γεννήσει τ' αὐγά της. Γιά ἰδέξ την· μοιάζει μέ περιστέρι, μά εἶναι πιό γεμάτη

* πετρωτό: γεμάτο πέτρες

καί βαρύτερη από περιστέρι. Σάν τήν κότα ἔχει μικρό κεφάλι καί κοντά φτερά· μά ἔχει δυνατά πόδια. Ὅπως εἶναι καστανή καί στό στήθος της σταχτιά, μόλις ξεχωρίζει από τό χῶμα πού πατεῖ.

Νά κι ὁ πέρδικος. Γιά νά ξεχωρίζει από τό ταίρι του, ἔχει ἓνα σημάδι σάν πέταλο στό στήθος καί τό χρῶμα του εἶναι πιό σκουῖρο.

– Πίτσιρι, πίτσιρι-τοίτσι! φωνάζει στή γυναίκα του· ἀκόμη δέ διάλεξες; Πάρα πολύ δύσκολη εἶσαι, καημένη!

– Εἶμαι δύσκολη, γιατί εἶναι πολλοί κι οἱ ἐχθροί μας, καλέ μου, λέει ἐκείνη μέ παράπονο. Κι ἂν ἔχεις ὄρεξη, μέτρα: τό κουνάβι, ἡ ἀλεπού, ἡ νυφίτσα καί τό θηρίο ὁ ἄνθρωπος! Ἀπό πού νά φυλαχτεῖ κανεῖς δέν ξέρει... Μά νά, ἐδῶ στό ριζόσπηλο* δέν εἶναι ἄσχημα.

– Κάμε ὅπως θέλεις· ἐγώ δίψασα. Αὐτοί οἱ σπόροι, πού μ' ἔφερες νά βοσκήσω σήμερα, δέ λέω, νόστιμοι εἶναι· μά φέρνουν δίψα, πολλή δίψα! Καί νερό δέν ἀκούω νά τρέχει πουθενά!

* ριζόσπηλο: χαμηλά στήν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς

– Τί τό θέλεις τό νερό, ἀφοῦ ἔχεις τή χλόη μπροστά σου.

– Καλά λές, λέει ὁ πέρδικος. Κάι τίπ τίπ πηδώντας ἀπό σβόλο σέ σβόλο, ἔφτασε στή δροσερή χλόη, τσίμπησε μέ τήν κόκκινη μύτη του μερικά φύλλα καί ρούφηξε τό δροσερό χυμό τους.

– “Ααα! ἔκαμε εὐχαριστημένους, δροσίστηκα γιά καλά. Γιά νά ἰδῶ τί ἔκαμες;

Ἡ θηλυκιά εἶχε βρεῖ μιά κρυφή κόχη κοντά στό ριζόσπηλο, σγάρλισε* μέ τά πόδια της, ὅπως ἡ κότα, μιά ξέβαθη λακκούλα, ἔστρωσε λίγα ξερά φύλλα πάνω κι ἀμέσως ἔκαμε τό πρῶτο της αὐγό. Ἦταν μικρό σάν καρύδι καί σταχτοπράσινο σάν τό χῶμα.

– Καλή ἀρχή, εὐχήθηκε χαρούμενος ὁ πέρδικος. Στάσου νά ρίξω καί λίγα φρύγανα γύρω, γιά νά μή φαίνεται ἡ φωλιά.

Μέ τό ράμφος καί μέ τά πόδια σύναξε μερικά ξυλαράκια καί τ’ ἀπίθωσε* τόσο ἐπιτήδεια γύρω στή φωλιά, πού καί ἄνθρωπος νά περνοῦσε δίπλα της, ἀδύνατο νά καταλάβει πῶς ἦταν φωλιά.

– Τί νά κάμεις, εἶπε στήν πέρδικα πού κοίταζε μέ πικρό χαμόγελο αὐτές τίς προφυλάξεις του· πονηριά οἱ ἐχθροί μας, πονηριά κι ἐμεῖς. Τώρα νά ρίξουμε κι ἀπό πάνω λίγο χῶμα καί πᾶμε νά βοσκήσουμε.

Ἔτσι ἐξακολούθησε κάθε μέρα ἡ πέρδικα νά γεννᾷ κι ἀπό ἓνα αὐγό, ὥσπου τά ἔκαμε δώδεκα. Ἀρχισε τότε νά τά κλωσᾷ. Καθόταν ὥρες πάνω τους καί τό ἀρσενικό πήγαινε νά βοσκήσει κάτω στά χωράφια καί στίς αὐλακίες*. “Ἀμα γύριζε, ἐκεῖνος καθόταν στ’ αὐγά καί πήγαινε

* σγάρλισε: ἀνακάτεψε τό χῶμα

* ἀπίθωσε: τοποθέτησε

* αὐλακιά: τό αὐλάκι πού ἀνοίγει τό ἀλέτρι

ἐκείνη νά βοσκήσει. Σάν τί βοσκοῦσε; "Ο,τι ἔβρισκε: σκουλήκια, σκαθάρια, σαλιγκάρια καί σπόρους λογῆς λογῆς. "Ἐβρισκε καί κάτι σποράκια, πού ἀδύνατο νά τά ἰδεῖ ἀνθρώπου μάτι! Τόσο καλά βλέπει ἡ κυρά μας ἡ πέρδικα. Τό ράμφος της εἶναι μυτερό· πιάνει τό σποράκι σάν λαβίδα καί τό σπάζει. "Ἐπειτα, ἅμα χόρταινε, πήγαινε στήν περδικόβρυση, πού εἶναι στή ρίζα τοῦ βράχου, ἔπινε ὀροσερό νεράκι, λουζόταν πρόσχαρα καί γύριζε πάλι στή φωλιά της.

— Σήκω, ἔλεγε γελαστή στὸν ἄντρα της, πήγαινε νά φυλάξεις. Κοίτα καλά· τά μάτια σου τέσσερα. Τώρα, βλέπεις, δέν εἶναι μόνον ἡ ζωὴ σου καί ἡ ζωὴ μου πού κινδυνεύει. Εἶναι καί τά παιδιά.

Βέβαια τά παιδιά δέν εἶχαν βγεῖ ἀκόμη ἀπὸ τ' αὐγὸ τους. Μά ἡ πέρδικα ἀπὸ τώρα τό πίστευε πὼς ἦταν μὰνα δώδεκα παιδιῶν. Κι ὁ πέρδικος τό ἴδιο. Πρόθυμα σηκωνόταν ἀπὸ τὴ φωλιά, ἔδινε дуὶ τσιμπήματα, ἔτσι στ' ἄστεϊα, στό κεφάλι τῆς συντροφίσας του. "Ἐπειτα μέ πηδημάτα ἀνέβαινε παραπάνω σέ μιά ψηλὴ καί μυτερὴ πέτρα κι ἀγνάντευε γύρω.

Τό γεράκι

Ἐκεῖ πού ἀγνάντευε μιά μέρα, βλέπει ψηλά στό γαλανό οὐρανὸ ἓνα μαῦρο σημάδι. Ἀμέσως ἔβγαλε μιά τρομαγμένη φωνή.

— Γεράκι! λέει ἡ πέρδικα καί πετιέται ἀπὸ τὴ φωλιά.

— Γρήγορα κρύψου! φωνάζει ὁ πέρδικος καί τρέχει κοντά της.

— Τά παιδιά! λέει ἐκείνη φοβισμένη.

— Μὴ σέ μέλει, κρύψου ἐκεῖ στὰ σκίνα!

Ἐκείνη δέν ἤθελε νά κρυφτεῖ, πρὶν νά φυλάξει τά

παιδιά της. Μέ τά πόδια καί τά φτερά τους ἄρχισαν κι οἱ
δυό βιαστικά νά σαγαρίζουν τό χῶμα καί νά τό ρίχνουν
στ' αὐγά, ὥσπου τά σκέπασαν τέλεια. Ἐρίξαν ἔπειτα
μερικά χόρτα ἀπό πάνω. Ὅταν βεβαιώθηκαν πῶς δέν
ἄφησαν κανένα σημάδι, ἔτρεξαν νά κρυφτοῦν.

— Λέει πῶς θά μᾶς βρεῖ ξένοιαστους, μουρμουρίζει
ὁ πέρδικος στή συντροφισιά του πονηρά. Δρόμο τώρα
νά βγοῦμε στὸν ἀπέναντι βράχο...

Κι ἀλήθεια· τό γεράκι, πού βλέπει ἀπό ψηλά ἀκόμη
καί τό μικρό σπουργίτι, τούς ἔχασε. Οὔτε ἐκείνους εἶδε,
οὔτε τ' αὐγά τους. Μέσ' ἀπό τά σκίνα τό εἶδαν νά χαμη-
λώνει ὡς τήν κορφή τῶν πριναριῶν, νά φέρνει γύρα
πολλές φορές σάν τό ἄλογο στό ἵπποδρόμιο, κι ἔπειτα
ἀπελπισμένο ν' ἀνεβαίνει πάλι καί νά χάνεται πέρα.

— Τί ἄγριο πού εἶναι τό μάτι του! εἶπε ἡ πέρδικα. Κι
ἔτρεμε ὁλόκορμη.

— Ἀμ τό ράμφος του! εἶπε ὁ πέρδικος. Ἐ, κι ἂν
ἔπεφτες στά νύχια του, χάδια πού θά σοῦ 'κανε τώρα!...

— Ξορκισμένο νά 'ναι! ἔκανε ἡ πέρδικα μέ ἀποστρο-
φή. Πρέπει νά πάω νά καθίσω στ' αὐγά μου.

— Στάσου μιά στιγμή. Νά ἕνας χρυσοκάνθαρος!

Καί πρὶν προφτάσει τό σκαθάρι ν' ἀνοίξει τίς σκληρές
θῆκες του γιά ν' ἀπλώσει τά φτερά του, τ' ἄρπαξε ὁ
πέρδικος. Δυό μυτιές καί τό ἔκαμε κομμάτια.

— Νά, εἶπε δίνοντας τό μεγαλύτερο κομμάτι στή γυ-
ναίκα του, φάε καί σύ νά δυναμώσεις.

Τά περδικόπουλα μαθαίνουν

Ἄφου πέρασαν τρεῖς βδομάδες, βγῆκαν τά περδι-
κόπουλα ἕνα ἕνα, ντυμένα μέ ζεστά πούπουλα. Ἀπό τ'
αὐγό κι ἀμέσως στό κυνήγι.

— Κρύψου
κάπου· πίσω
από θάμνο, σέ
γούβα, συμβου-
λεύει ή μητέρα.

— Καί σύ τό ίδιο,
λέει στό δεύτερο.

“Όταν βγήκαν όλα,
τά πήρε κι έφυγαν από τή φωλιά.

—“Αμα άκούτε θόρυβο ή τή φωνή μας,
λέει ό πέρδικος, όπου βρεθείτε, νά μένετε άκίνητα. Τό
γεράκι ή όποιος έχθρός τύχει, θά λέει πώς είστε χώμα.

“Έξαφνα μία ήμέρα, εκεί πού έβοσκε ή πέρδικα μέ τά
μικρά της, βλέπει δυό μάτια νά σπινθηροβολούν στά
χαμόκλαδα.

– Χμ! μάς μυρίστηκε ή άλεπού, είπε μέσα της. Τώρα χρειάζεται πονηριά καί πονηριά. Κρυφτεΐτε, λέει σιγά στό μικρά της, καί σέ λίγο έρχομαι.

– Κρρρ! κάνει ύστερα, σάν νά θέλει νά πεϊ στήν κυρα-Μάρω: έδω είμαι, κόπιασε.

Καί κάνει τάχα πώς δέν μπορεί νά πετάξει, ούτε νά τρέξει.

– Καλά θά περάσω, συλλογίζεται ή άλεπού. Θά τήν πλήγωσε κανέννας κυνηγός καί δέ μου ξεφεύγει. "Ας μιλήσω λίγο μαζί της.

– Τί έχεις κυρα-πέρδικα, πού περπατάς έτσι; ρωτά.

– Τί νά 'χω, κυρα-Μάρω μου; τί νά 'χω; άπαντά ή πέρδικα. "Ένα κουνάβι μου 'κοψε τή μιά φτερούγα τήν ώρα πού πήγα νά πετάξω, γιά νά γλιτώσω άπ' τά νύχια του. "Έπειτα, εκεί πού σκάλιζα στή ρίζα του βράχου, κύλησε μιά πέτρα καί μέ χτύπησε στό πόδι. Παραλίγο νά τό κάνει τρίμματα.

– Τήν καημένη! κάνει πονετικά ή άλεπού. Καί τά περδικόπουλά σου πού είναι;

– Πού περδικόπουλα, κυρά μου! Δυό φορές μου τά πήραν κάτι κακόπαιδα. "Άλλη μιά φορά μου τ' άρπαξε τό κουνάβι. Τώρα μέ βρήκε αυτό τό κακό· είναι νά φροντίζω γιά πουλιά;

– Μπορώ νά δω τό χτυπημένο πόδι σου; ρωτά ή άλεπού. Κάτι ξέρω άπό γιατρική.

– Μετά χαράς, λέει ή πέρδικα, μά έλα παρά δω στό ξέφωτο.

Πήδηξε κουτσαίνοντας καί πέταξε κάπως άδέξια, μά άρκετά μακριά, γιά νά ξεφύγει άπό τήν άλεπού.

– Έδω είναι καλά, λέει εκείνη.

– Πάρα δω, πάρα δω, ξαναλέει ή πέρδικα.

"Έτσι τήν έφερε τήν άλεπού πολύ μακριά άπό τά παιδιά της. "Έξαφνα ένα φρρρ.... ένα βαρύ καί γοργό

πέταγμα και χάνεται από τα μάτια της.

— Τήν έπαθα, λέει ή άλεπού πειστωμένη. "Η και οι πέρδικες έβαλαν μυαλό ή εγώ έχασα τό δικό μου.

Χάραξε δυό τρεις κύκλους στόν άέρα ή πέρδικα κι έπειτα γύρισε εκεί πού άφησε τά παιδιά της. Κράζει, ματακράζει, καμιά απάντηση. "Αρχισε ν' άνησυχεί για τά μικρά της κι ανέβηκε άπάνω σ' ένα μεγάλο σβόλο από χῶμα, για ν' άγναντέψει καλύτερα. "Εξαφνα τά βλέπει νά έρχονται τρεχάτα, τό ένα πίσω απ' τ' άλλο.

— Τσίου τσίου, τσίου τσίου! φώναζαν όλόχαρα πετώντας τριγύρω της.

— Καλά, καλά, είπε ή μάνα εύχαριστημένη για τήν άγάπη τους. Μά θέλω νά σās μαλώσω και λιγάκι, γιατί φύγατε χωρίς τήν άδειά μου από τή θέση πού σās άφησα.

— Νά μās μαλώσεις γιατί φύγαμε; φώναξε ένα περδικάκι. "Αμ αν μέναμε κεϊ, δέν ξέρω αν θά 'βλεπες κανένα από μās πιά.

— Γιατί, γιατί; ρώτησε ή μάνα τρομαγμένη.

— Γιατί; Έσύ κινδύνεψες, για νά μās σώσεις από τήν άλεπού, και παρατρίχα νά μās φάει ή νυφίτσα.

— Η νυφίτσα! ήρθε έδῶ ή νυφίτσα; ρώτησε αναπουπουλιάζοντας ή δόλια μάνα.

— Φάνηκε και παραφάνηκε· βγήκε μέσ' από τούς σβόλους και συλλογιζόταν ποιό νά πρωταρπάξει. Τυχερó πού τήν είδαμε και σηκωθήκαμε στό φτερό· άρχίσαμε φρού έδῶ και φρού εκεί πού τήν αλαλιάσαμε...

— Νά ιδείς πῶς έκανε, μάνα, είπε άλλο περδικάκι γελώντας. Πήδαγε δῶ κι εκεί σάν παλαβή. Τά χαντράκια, τά μάτια της, γυάλιζαν από θυμό.

— Μπράβο· καλά τά καταφέρατε! είπε και τά χάιδεψε τρυφερά. Πάμε ωστόσο νά φύγουμε από δῶ.

— Διψάμε, είπαν τά περδικόπουλα.

— Τώρα στή βρύση είναι ή άλεπού, καί δέν μπο-
ρουµε νά σιµώσουμε. Σέ µιά δυό μέρες, πού θά µās
µυριστει έδω καί θά 'ρθει νά µās κυνηγήσει, τότε θά
γυρίσουμε στή βρύση. Τώρα τρώτε λιγότερους σπόρους
καί τσιµπάτε περισσότερη χλόη. Κάπου κάπου νά κατα-
πίνετε καί µικρά άσπρα χαλικάκια. Αύτά μέσα στό στο-
μάχι σας θά τρίβουν τούς σπόρους κι έτσι θά χωνεύετε
πιό εύκολα.

Ήρθε τό φθινόπωρο

“Όταν ήρθε τό φθινόπωρο, τά περδικόπουλα άλλα-
ξαν δυό καί τρεις φορές τά φτερά τους μέ άλλα πυκνό-
τερα καί δυνατότερα. Μεγάλωσαν αρκετά καί μπορού-
σαν νά πετάξουν μακριά καί νά φυλαχτοῦν από κάθε
κίνδυνο. Μά κι έτσι προτίµησαν νά βόσκουν μαζί μέ τούς
γονεῖς τους. “Όπως κι άν είναι, οί γέροι ξέρουν περισσό-
τερα από τά παιδιά.

Καί νά σοῦ εἰπῶ, έκαμαν πολύ φρόνιµα. Γιατί από
δω κι έμπρός είναι ό μεγαλύτερος κίνδυνος. Τά χωράφια
θερίστηκαν καί οί κυνηγοί βγήκαν μέ τά σκυλιά τους στό
κυνήγι. Μπάµ! µπούµ! ἀκούεται δεξιά κι αριστερά. Γάβ
γάβ, γάβ γάβ, γαβγίζουν τά σκυλιά. Οί πέρδικες τόν
βλέπουν τόν κυνηγό, ἀκοῦνε τά σκυλιά καί λουφάζουν*.

— Πιάστε καθένα από ένα σβόλο κι ἀκίνητα! προστά-
ζει ό πατέρας.

“Όλα κάθονται χάµω πίσω από τούς σβόλους κι ό
κυνηγός περνά ανάµεσά τους μέ τό δάχτυλο στή σκαν-
δάλη τοῦ τουφεκιού καί κοιτάζει μέ προσοχή. “Ολοῦθε
κοιτάζει, μά δέ βλέπει τίποτα. “Άλλο από χῶμα δέ βλέπει.
“Έξαφνα ό σκύλος του όσµίζεται, στέκει ἀκίνητος καί μέ
τό ρύγχος του δείχνει στόν κυνηγό ένα σβόλο. “Εκεῖνος

* λουφάζω: παραμένω σιωπηλός καί ἀκίνητος, ζαρώνω, μαζεῦοµαι.

πλησιάζει.

– Πρόσέξτε τώρα· ό,τι κάμω, νά κάμετε, λέει ό πατέρας.

Καί έξαφνα πετιέται μέ φτεροκοπήματα έμπρός από τή μύτη του κυνηγού. Ξαφνιάζεται εκείνος καί σηκώνει κατά κεί τό τουφέκι του. Μά τήν ίδια στιγμή άλλο φρού! ακούγεται κάτω από τά πόδια του καί ή μάνα πέρδικα περνά από μπροστά του στό αντίθετο μέρος. Γυρίζει από κεί τό τουφέκι ό κυνηγός μά ως νά σημαδέψει, ακούει γύρω του άλλα φτεροκοπήματα καί βλέπει τά περδικόπουλα νά πετούν δεξιά κι άριστερά, έμπρός του, πίσω του. Ποϋ νά πρωτοσημαδέψει καί ποιό νά πρωτοχτυπήσει; Στέκεται στή μέση του χωραφιού μέ τό τουφέκι στό χέρι καί θυμώνει, γιατί κατόρθωσαν νά του φύγουν μέσ' από τά χέρια του τόσες πέρδικες.

– Καλά τά καταφέραμε! είπε ό πέρδικος σάν είδε τή μάνα καί τά παιδιά του γλιτωμένα από τόν κίνδυνο. Πάμε

τώρα νά τσιμπήσουμε κανένα σταφύλι Καί ἄρχισε νά τραγουδεῖ μέ ὅλη του τή δύναμη:

Οἱ κυνηγοί

- Ποῦ ἦσαν πέρδικα γραμμένη,
κι ἦρθες τήν αὐγή βρεμένη;
- Ἦμουνά πέρα στά πλάγια,
στίς δροσιές καί στά χορτάρια.
- Τ' ἔτρωγες πέρα στά πλάγια,
στίς δροσιές καί στά χορτάρια;
- Ἐτρωγά τό Μάη τριφύλλι
καί τόν Αὔγουστο σταφύλι.

– Γιά σιγότερα λέω, εἶπε ἡ πέρδικα μέ θυμό. Καλά εἶναι τά σταφύλια καί τά τραγούδια. Μά μοῦ φαίνεται πώς ἐδῶ ἔχουμε περισσότερο κίνδυνο.

– Δίκιο ἔχεις· κυνηγοί ἔρχονται, εἶπε ὁ πέρδικος. Οὐ! οὐ!... φώναξε. Ἕνας, δυό, τρεῖς, τέσσερις· ἀπ' ὁλοῦθε μᾶς ζώνουν! Λουφάξτε στό χῶμα κι ἔτοιμοι· τό παιχνίδι τό ξέρετε... Ὅποιος σωθεῖ ἀπό μᾶς ἀπόψε, στήν περδικόβρυση θά σμίξουμε...

– Μήν κακομελετᾷς, ἄντρα μου! τόν μάλωσε ἡ πέρδικα.

– Δέν κακομελετῶ, καημένη γυναίκα. Μά μήν ξεχνᾷς πώς αὐτή τήν ἐποχή μᾶς θέλει ὁ ἄνθρωπος στό τραπέζι του, εἶπε ὁ πέρδικος.

– Γιά νά μᾶς φιλέσει, πατέρα; ρώτησε τό ἀθῶο περδικάκι.

– Ναί· γιά νά μᾶς φιλέσει στό πιάτο του, ἀπάντησε ὁ πέρδικος, γελώντας πικρά.

Καί καθώς ἐνίσωσε τούς κυνηγούς κοντά του, ἔβγαλε μιά δυνατή φωνή καί πέταξε μπροστά τους. Εὐ-

θύς ἔκαμε τό ἴδιο ἢ πέρδικα καί τά περδικόπουλα. Ὁ ἀέρας γέμισε ἀπό τσιτσιρίσματα καί φτεροκοπήματα. Μαῦροι ἴσκιοι φάνηκαν νά τόν σχίζουν πέρα δῶθε, ὅπως ὅταν τινάζεται φουρνέλο. Μά τήν ἴδια στιγμή ἀκούστηκαν καί πολλές τουφεκίες καί γαβγίσματα σκυλιῶν καί πρόσχαρες φωνές ἀνθρώπων.

— Νά το! ἔπесе!

— Κάτω ἀπό τό κούρβουλο* εἶναι!

— Κρύφτηκε στά χορτάρια.

— Γάβ-γάφ, γάβ-γάφ!...

Ὅταν σουρούπωσε καλά, στήν περδικόβρυση κάθονται συλλογισμένοι καί ἀνήσυχοι ὁ πέρδικος μέ τή γυναίκα του. Κοιτάζουν δεξιά, κοιτάζουν ἀριστερά, ἐμπρός καί πίσω τους, μά τίποτα δέ βλέπουν νά τούς παρηγορήσει. Βγάζουν κάποτε κάποτε μιά φωνή δυνατή σάν παράπονο καί σάν παράκληση, λές καί λένε στά παιδιά τους νά τούς λυπηθοῦν καί νά φανερωθοῦν. Μά καί στή φωνή τους καμιά ἀπόκριση.

— Ἄδικα περιμένουμε, καημένη, εἶπε ὁ πέρδικος, πᾶμε νά φύγουμε ἀπό δῶ. Ὁ χειμῶνας ἔρχεται καί μαζί του τό χιόνι. Σέ λίγο θ' ἀναγκαστοῦμε νά τσακίζουμε μέ τή μύτη τά κρούσταλλα, γιά νά βρῖσκουμε τούς σπόρους. Καιρός νά κατέβουμε στίς κοιλάδες καί νά σκεφτοῦμε γιά νέα φωλιά.

— Ὅχι, ἄς καθίσουμε λίγο ἀκόμη. Ἡ καρδιά τῆς μάνας δέ γελιέται. Δέ γίνεται, κάποιο θά ῥθει, νά μᾶς φέρει τά μαντάτα.

Δέν πρόφτασε νά τελειώσει τό λόγο της κι ἀκούστηκε ἐκεῖ κοντά ἕνα ἐλαφρό: τσίου τσίου κι ἕνα φτεροκόπημα ἀδύνατο σάν ξεψύχισμα. Ἐτρεξαν ἐκεῖ καί εἶδαν τρία περδικόπουλα, ἄλλο μέ σπασμένο τό φτερό καί ἄλλο γεμάτο αἵματα.

* κούρβουλο: ὁ κορμός τοῦ κλήματος τοῦ ἀμπελιοῦ.

– Τ’ άλλα; τί έγιναν τ’ άλλα; ρώτησε μέ λαχτάρα ό πατέρας, τήν ώρα πού ή μάνα τά τσιμπούσε τρυφερά καί κοίταζε ανήσυχα τήν πληγή τους.

–“Όλα πᾶνε! “Όλα ξμειναν στόν τόπο! ψιθύρισε τό ένα περδικόπουλο μέ βαρύ ανασασμό. “Εμείς γλιτώσαμε. Μά κι εγώ σέ λίγο σᾶς αφήνω. “Εχω σκάγι στήν καρδιά.

“Εγείρε τό κεφαλάκι του, ξπαιξε δυό τρεῖς φορές ακόμη τά ματάκια του, άνοιξε τό ράμφος του νά πάρει δροσερό άέρα στά φλογισμένα σωθικά του. “Επειτα τά έκλεισε γιά πάντα. Καθώς είδε έτσι ό πατέρας, έκρυψε τό ράμφος στό στήθος του κι ξμεινε κατσούφης.

–“Αχ άμοιρα! είπε κλαίοντας ή πέρδικα. Σᾶς φύλαξα από τ’ άγρίμια· μά από τό θεριό τόν άνθρωπο πώς νά σᾶς φυλάξω!» *

– Αὐτή τήν ιστορία μου είπε τό παιδί μου κι έτσι τό άφησα τό δίκανο νά σκουριάσει. Τέλειωσε ό κύρ Στράτος.

“Όλοι χαμήλωσαν τά κεφάλια τους. Πιότερο ό κυνηγός, ό κύρ Στέφανος, λές καί τόν βάρυναν οί πέρδικες πού είχε σκοτώσει...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Είναι εύκολο τό κυνήγι τής πέρδικας; Ποιούς έχθρούς έχει; Πώς φτιάχνει τή φωλιά της; Πόσα αυγά γεννά; Πώς λύνει τό πρόβλημα του νερού;
2. Μέ ποιούς έχθρούς φέρνει αντιμετώπη τήν πέρδικα ό συγγραφέας; Πώς αντιμετωπίζει τόν καθένα απ’ αυτούς;
3. Πώς εκπαιδεύει τά μικρά της ή πέρδικα;
4. Γιατί βάζει τελευταία στή σειρά τήν εικόνα μέ τούς κυνηγούς ό συγγραφέας;
5. «Αὐτή τήν ιστορία μου είπε τό παιδί μου κι έτσι άφησα τό δίκανο νά σκουριάσει». Πώς κρίνετε αυτό πού έκame ό κύρ Στράτος; “Εσείς τί θά κάνατε στή θέση του;

* «Τό άναγνωστικό μου»

78. ΧΑΡΤΑΕΤΟΙ

Τά παιδιά από μέρες είχαν έτοιμάσει τούς χαρταετούς. Ἀπό μέρες κοίταζαν τόν οὐρανό. Θά βρέξει; δέ θά βρέξει; Κι ἔβρεξε μέ τό τουλούμι! Κι ἔμειναν παραπονεμένοι στή γωνιά οἱ χαρταετοί. Κι ἔμειναν παραπονεμένες οἱ ψυχές τῶν παιδιῶν. Καθαρή Δευτέρα θά πεῖ χαρταετός! Κι ὁ οὐρανός, ἀντί νά ἔχει χάρτινα πουλιά, ἦταν φορτωμένος ὁλόμαυρα θυμωμένα σύννεφα.

Τήν ἄλλη μέρα ὅλοι πῆγαν μουτρωμένοι στό σχολεῖο. Τό εἶδε ὁ δάσκαλος – τά ἤξερε πιά τά παιδιά – καί πρότεινε:

– Κλείστε τά βιβλία. Θά σᾶς διαβάσω ἓνα ἐπίκαιρο διήγημα τῆς πατρίδας μου.

«Ὅταν μπῆκαν στήν Κύπρο οἱ Τοῦρκοι, ὁ κόσμος ἄφηνε τά σπίτια του κι ἔφευγε νά σωθεῖ. Μαζί μέ τούς ἄλλους ἔφυγε κι ἡ οἰκογένεια τοῦ Γλαύκου καί τῆς Δανᾶς.

Ὅταν ἔφευγαν φορτωμένοι ὅσα πράγματα μπορούσαν νά σηκώσουν, κανένας δέν μπορούσε νά πείσει τό Γλαῦκο πῶς δέ θά γύριζε σύντομα πίσω. Κι ὅμως πέρασε σχεδόν ἓνας χρόνος. Ὁ πόλεμος τέλειωσε. Οἱ πυροβολισμοί κι οἱ βομβαρδισμοί σταμάτησαν. Αὐτοί πού ἔφυγαν μέσα στή φωτιά, ἀποφάσισαν νά γυρίσουν. Τό σπίτι τους βρισκόταν κοντά στά «σύνορα». Κανένας δέν μπορούσε νά τούς ἐμποδίσει: «Καλέ, δέ φοβάστε; Δυό βήματα πιό κάτω... Θεέ μου, ἂν ξαναρχίσουν;» τούς ἔλεγαν. Πιό πολύ ἀπ' ὅλους ἤθελαν τά παιδιά νά γυρίσουν. Ὁ Γλαῦκος καί ἡ Δανᾶ. Ἐνα χρόνο μακριά ἀπό τό σπίτι τους, τό νοστάλγησαν. Τήν αὐλή, τίς βεράντες, τά δωμάτια καί τή μεγάλη τaráτσα.

Σάν ἔφτασαν, δέν ἔνιωσαν τίποτα ἀπό τό φόβο πού προσπαθοῦσαν οἱ ἄλλοι συγγενεῖς καί φίλοι νά τούς μεταδώσουν. Ἦταν ἓνα ἤρεμο ἀπριλιάτικο δειλινό. Ὁ

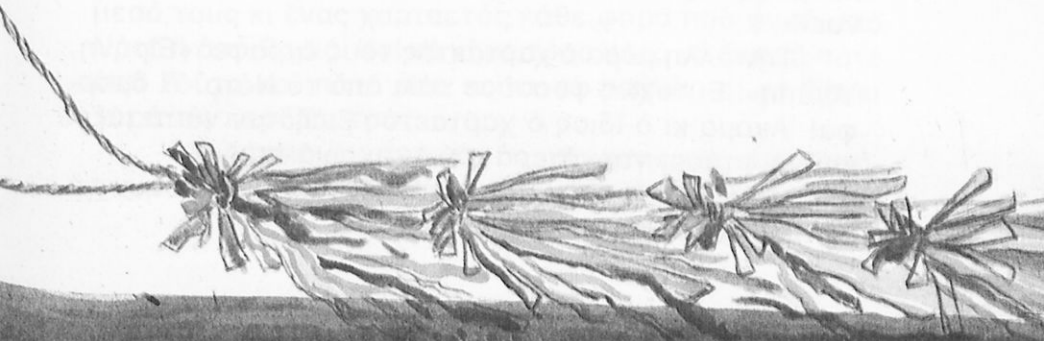

οὐρανός στή δύση ολοκόκκινος
ἔκανε τὰ δυό παιδιὰ νά μελαγχολή-
σουν λίγο καί νά νοσταλγήσουν τούς
παλιούς καλούς φίλους.

Βοήθησαν ὅλοι καί τακτοποιήθηκαν
τά πάντα: ἔπιπλα, ροῦχα, μαγειρικά σκεύη,
βιβλία. Κοιμήθηκαν ὅλοι κουρασμένοι, ἀλλά ἱ-
κανοποιημένοι πού γύρισαν στό πατρικό τους σπί-
τι. Ξημέρωσε μιά Ἀνοιξιάτικη, δροσερή Κυριακή.
Τί ἐκπληξη, Θεέ μου! Στό δωμάτιό τους βρι-
σκόταν ἕνας χαρταετός. «Σ' εὐχαριστοῦμε,
πατέρα».

Εἶναι σίγουρο πώς κάθισε ἀργά τό
βράδυ νά τούς τόν φτιάξει, γιά νά
μπορέσει νά τούς χαρίσει χαρά
τὴν πρώτη Κυριακή στό δικό

τους σπίτι. Ἀπό μικρά ἔπαιζαν μέ τούς χαρταετούς τέτοια ἐποχή. Μαζί κι ὁ πατέρας, πού ἔκανε πάντα σάν μικρό παιδί. «Σ' εὐχαριστοῦμε», εἶπαν ξανά καί τόν φίλησαν.

Χαρούμενα καί τά δυό ἀνέβηκαν στήν τaráτσα. Ὁ ἀέρας πρῳινός, δροσερός, φυσοῦσε ἀπό τό Νότο. Καί νάτος κιόλας ὁ χαρταετός, ὁμορφος, καμαρωτός νά πετᾷ κι ὅλο νά τραβᾷ κατά τό βοριά. Ὁ σπάγγος ἦταν μακρύς καί γερός. Τόν ἄφησαν ὅλο. Πόσο ὁμορφα ἔνιωθαν! Σάν τόν παλιό καλό καιρό. Ξαφνικά λίγο πιό κάτω, κατά τό βοριά, λίγο πιό πέρα ἀπό τή «γραμμή», ἀπό μίαν ἄλλη τaráτσα ἀντίκρυ, δυό ἄλλα παιδιά κουνούσαν τά χέρια χαρούμενα καί ξεφώνιζαν.

– Σίγουρα μᾶς καλωσορίζουν, ψιθύρισε ὁ Γλαῦκος.

– Πρέπει κι ἐμεῖς νά φωνάξουμε νά μᾶς ἀκούσουν, σκέφτηκε ἡ Δανάη.

– Τί νά ποῦμε;

– Νά, κάτι, γιά νά δείξουμε πώς θέλουμε νά εἴμαστε «φίλοι».

Δυό τaráτσες, τέσσερα παιδιά, μιά «γραμμή» ἀνάμεσά τους κι ἕνας χαρταετός. Ἀκόμα, κι ἕνα νῆμα γερό, πού ξεκινᾷ ἀπό τοῦτα τά παιδιά καί φτάνει μέ τό χαρταετό ὡς τά ἄλλα.

– Ἐγώ λέω νά γράψουμε στό χαρταετό ἕνα μήνυμα.

– Κατάλαβα. Δηλαδή κάτι πού νά λέει πώς δέ θέλουμε πολέμους. Θέλουμε νά ζήσουμε ὅλοι ἀδερφωμένοι.

Τήν ἄλλη μέρα ὁ χαρταετός τους ἔγραφε: «Εἰρήνη, Ἀγάπη». Εὐτυχῶς φυσοῦσε πάλι ἀπό τό Νότο. Τί ὁμορφα! Ἀκόμα κι ὁ ἴδιος ὁ χαρταετός βιαζόταν νά πετάξει καί νά φτάσει γοργότερα στ' ἀντικρινά παιδιά.

– Μά δέν ξέρουν ἐλληνικά. Ἄν δέν μπορέσουν νά τά διαβάσουν; σκέφτηκε ὁ Γλαῦκος.

– Δέν ἔχει σημασία, θά καταλάβουν. Θά τό νιώσουν.

Πραγματικά. Ἦταν ἓνα χαρούμενο συναπάντημα. Μέ χαρούμενα ξεφωνητά, μιά ἀπ' ἐδῶ καί μιά ἀπ' ἐκεῖ, πέρασαν ὅλο τό δειλινό τους χωρίς νά βαρεθοῦν.

Τήν ἐπομένη, σάν βγῆκαν νά πετάξουν τό χαρταετό, ἀπογοητεύτηκαν. Ὁ ἀέρας φυσοῦσε ἀπό τό Βοριά.

– Πῶς θά καταλάβουν οἱ φίλοι μας τώρα πῶς εἴμαστε στήν τaráτσα;

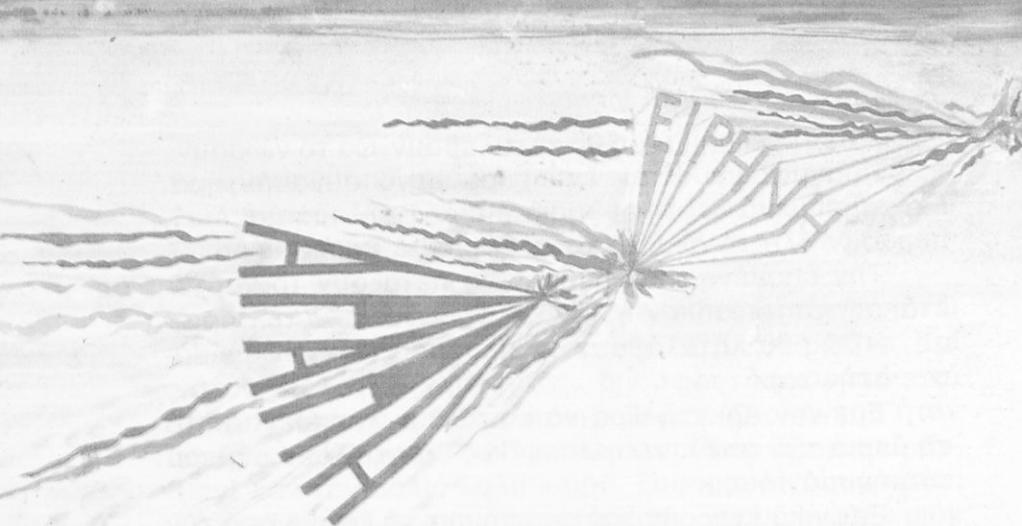
Ἕμειναν ἀρκετή ὥρα νά κοιτάζουν λυπημένα κατὰ τή μεριά τῶν ἀπέναντι φίλων. Πῶς θά στείλουν σήμερα τό μήνυμά τους;

Ξαφνικά ἓνας χαρταετός φάνηκε νά ξεκινᾷ ἀπό τήν ἄλλη μεριά καί νά φτάνει ὥς τή δική τους τaráτσα. Πέρασε κι αὐτός τή «γραμμή» πάνω ἀπό τά φυλάκια καί τά σύρματα καί νάτος περήφανος μπροστά τους. Κάτι ἔγραφε κι αὐτός σέ μιά γλώσσα, πού δέν ἤξεραν νά τή διαβάζουν. Ὅμως τά παιδιά κατάλαβαν, ἐνίωσαν τό μήνυμα καί φώναξαν χαρούμενα: «Ζήτω...»

Ξεφώνιζαν κι αὐτά, ξεφώνιζαν κι ἐκεῖνα. Ἦταν μιά χαρούμενη τρελή ἀνταλλαγή ζητωκραυγῶν, ἀγάπης, φιλίας. Βλέποντάς τα ἓνας ξένος ποτέ δέ θά πίστευε πῶς ἓνα χρόνο πρίν ἡ ἀνταλλαγή αὐτή ἦταν φωτιά, σφαῖρες, αἷμα, θάνατος. Ὅχι, πρὸς Θεοῦ, ἡ ἀνταλλαγή αὐτή δέ γινόταν ἀπό παιδιά. Ἄν τά ρωτοῦσαν, θά ἦταν ὅλα ἀλλιῶτικα. Οἱ παιδικές καρδιές βρῆκαν τό φυσικό τους ρυθμό. Ξέχασαν τό πρίν. Ξέχασαν τά λάθη τῶν μεγάλων.

Δυό τaráτσες, τέσσερα παιδιά, μιά «γραμμή» ἀνάμεσά τους κι ἓνας χαρταετός κάθε φορά πού φυσᾷ ἀπό Νότο ἢ ἀπό Βοριά. Καί τό νῆμα τόσο γερό νά ξεκινᾷ πότε ἀπό τοῦτα καί πότε ἀπό κεῖνα τά παιδιά καί νά δένει γερὰ τίς καρδιές τους.

– Ἄν τέτοιους χαρταετούς, σκέφτηκε ἡ μάνα, ἀφήσουμε ὅλοι νά πετάξουν, τότε θά σβήσουν ἀπό μόνες

τους οί «γραμμές», τότε θά λιώσουν τά σύρματα. Δέ θ' ἀντέξουν κάτω ἀπό τέτοια ἀγάπη».

«Χαρούμενοι χαρταετοί»

Μαρία Πυλιώτου

Ὁ χαρταετός

Χάρτινο πουλί πού τό παίρνει ὁ ἀγέρας
παιδική χαρά τῆς Καθαρῆς Δευτέρας.

Ὁ χαρταετός, τῆς ψυχῆς ἡ σκάλα,
γιά τά φωτεινά καί γιά τά μεγάλα
Γιώργος Σουρέλης

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί ὁ Γλαῦκος καί ἡ Δανάη ἤθελαν νά γυρίσουν στό «σύνορα»; Τί ἔκαναν μόλις ἔφτασαν;
2. Τί ἔγραψαν πάνω στό χαρταετό; Βρῆκαν ἀνταπόκριση; Πῶς τό κατάλαβες;
3. «Δυό ταρατσες, τέσσερα παιδιά, μιά «γραμμή» ἀνάμεσά τους κι ἕνας χαρταετός». Ἀπό τή φράση αὕτη λείπει τό ρῆμα. Ποιό εἶναι;
4. Βάλε ἕνα δικό σου τίτλο στό διήγημα.

79. ΑΝΟΙΞΗ

Γλυκό του Μάρτη μήνυμα,
θ' ανθίσει ή πασχαλιά,
θά λιώσουν τ' άσπρα χιόνια,
θά 'ρθουν τά χελιδόνια.

Οί κάμποι θά 'ναι πράσινοι,
θά κελαηδοῦν πουλιά,
θά βγοῦν ανθάκια χίλια
καί τ' άσπρα χαμομήλια.

Ώραία εἶναι ή άνοιξη,
ώραία εἶναι πολύ!
Κι εἶν' ή καρδιά μας όλη
κι αὐτή ἕνα περιβόλι.

Γλυκό του Μάρτη μήνυμα
θ' ανθίσουν πασχαλιές,
χρυσό θά 'χει στεφάνι
ό ήλιος. Τί όμορφιές!
Πάσχα Κυρίου φτάνει!...

Στέφανος Μπολέτσης

80. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΆΝΟΙΞΗΣ

Τό παρακάτω απόσπασμα είναι από τό ποίημα του Μελέαγρου «Τό τραγούδι τής άνοιξης». Ο Μελέαγρος έζησε τόν πρώτο αιώνα π.Χ. Νομίζει κανείς πώς τό έχει γράψει ένας σύγχρονος ποιητής.

...Καί γύρω κελαηδοῦν πουλιά, λογίων λογίων
ζευγάρια:
Θαλασσοπούλια στό γιαλό, στά σπίτια χελιδόνια,
κύκνοι στόν άκροπόταμο κι αηδόνια μέσ στό
λόγκο.
Τώρα πού ξανανιώνει ή γής κι οί κάμποι λουλου-
δίζουν,
πού τραγουδάει ό πιστικός* καί χαίρεται τ' άρνιά
του,
κι οί ναῦτες άρμενίζουνε κι ό Διόνυσος χορεύει,
καί κελαηδοῦνε τά πουλιά, κι όργοῦνε* τά με-
λίσσια,
πώς θά 'κανε ό τραγουδιστής χωρίς νά τραγου-
δήσει;

Μετάφραση: Δ. Βερναρδάκη

* ΠΙΣΤΙΚΟΣ: αυτός πού φυλάει πρόβατα μέ πληρωμή.

* ΟΡΓΟῦΝΕ: δείχνουν μεγάλη δραστηριότητα.

81. ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Τά βήματα τῆς ᾽Ανοιξης εἶναι πολύ ἐλαφρά. Τό αὐτί τό ἀνθρώπινο δέν μπορεῖ ν' ἀκούσει τά τόσο ἀνάλαφρα πατήματά της. Τόν ἐρχομό τῆς ᾽Ανοιξης τόν καταλαβαίνουν μόνο τά ἀθῶα πλάσματα. Τά δέντρα, νά ποῦμε, τά πουλιά καί τά παιδιά.

— Ἡρθες, ᾽Ανοιξη! ἀναστενάζουν μέ ἀνακούφιση τά δέντρα. Φοβισμένα, βγάζουν δειλά δειλά πράσινα φυλλαράκια. Δέν εἶναι, βλέπεις, ὅλα ἄφοβες ἀμυγδαλιές. Ἡ γῆ ἀρχίζει νά χνουδιάζει· ἕνα ἀπαλό χνουδί πράσινο. Καί ἐπειδὴ ἡ ᾽Ανοιξη παίζει μέ τά χρώματα, μέ χοντρές καί λεπτές πινελιές γέμισε μέ χρώματα τὴν πλάση.

Τά παιδιά κάποια νύχτα δέν μποροῦσαν νά κοιμηθοῦν.

— Ἡ ὥρα πέρασε, πέσε στό κρεβάτι σου, λέει ἡ μητέρα.

Τό παιδί ὅμως δέ νυστάζει ἀκόμα. Περίεργο εἶναι, μά θέλει νά βγεῖ ἔξω, νά μυρίσει τόν ἀέρα. Κι ὁ ἀέρας εἶναι βαρυφορτωμένος μέ μυρωδιές.

— Τί μυρωδιές εἶναι αὐτές; λέει τό παιδί.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ ᾽Ανοιξη. Κι οἱ μυρωδιές εἶναι ἡ ἀνάσα της.

82. Ο ΕΓΓΥΗΤΗΣ

— Καλό μήνα, εὐχήθηκε στὰ παιδιά ὁ δάσκαλος μόλις μπῆκε στὴν τάξη.

— Καλό μήνα τοῦ εὐχήθηκαν κι ἐκεῖνα.

— Μάρτης, παιδιά, σπουδαῖος μήνας γιὰ τὴ γεωργία. ᾽Απ' τόν καιρό πού θά κάνει, ἐξαρτᾶται ἡ καλὴ ἢ ἡ κακὴ σοδειά. Στὴν πατρίδα μου μάλιστα οἱ γέροντες λένε ἕνα μῦθο γιὰ τὸ Μάρτη.

“Ετσι, τὰ παιδιά πρώτη Μαρτίου ἄκουσαν γιὰ τὸν ἐγγυητή.

«Ἐχουν νὰ λένε πὼς οἱ δώδεκα Μῆνες τοῦ Χρόνου ἔμεναν κάποτε στὴν Κύπρο, ὅλοι στὸ ἴδιο χωριό.

Ἦταν δώδεκα παλικάρια ἴσαμε κεῖ πάνω, πού ζοῦσαν μονοιασμένα κι ἀδερφωμένα μέ τούς συχωριανούς τους, γι’ αὐτό κι ὅλοι τὰ ἀγαποῦσαν κι ὅλοι τὰ παίνευαν.

Καί μήπως εἶχαν ἄδικο;

Κάθε παλικάρι εἶχε τὴ δικιά του χάρη, τό φυσικό πού λέμε, καί τό χάρισμα τοῦ καθενός συμπλήρωνε τό χάρισμα τοῦ ἄλλου, ἔτσι πού στὸ τέλος γινόταν χαρὰ μεγάλη νὰ ζεῖς μαζί τους. Οἱ χωριανοὶ τούς εἶχαν βγάλει μάλιστα καί παρατσούκλια πειραχτικά, περιγελαστικά, παινετικά, τσουχτερά, ὅπως γίνεται σ’ ὅλα τὰ χωριά.

Οἱ μῆνες τό ἤξεραν καί γελοῦσαν μέ τὴν καρδιά τους· τὰ ἔλεγαν κι οἱ ἴδιοι ἀναμεταξύ τους, τόσο πού κόντευαν νὰ ξεχάσουν τ’ ἀληθινὰ τους ὀνόματα.

Ὁ πρῶτος, ὁ Γενάρης ἦταν ὁ Τρανός, ὁ Καλαντάρης, ὁ Μεγαλομηνάς. Ὁ δεύτερος, ὁ Φλεβάρης ἦταν ὁ Μικρός, ὁ Κουτσός, ὁ Κλαδευτής, Ὁ τρίτος, ὁ Μάρτης ἦταν ὁ Γδάρτης, ὁ Λωλομάρτης, καί πάει λέγοντας... Ὁ Ἀπρίλης ἦταν ὁ Ἀιγιωργίτης, ὁ Λαμπριάτης, ὁ Κερασάρης. Ὁ Μάης ἦταν ὁ Τριανταφυλλάς, ὁ Φουσκοδέντρης· ὁ Ἰούνιος ὁ Θεριστής, ὁ Ἰούλιος ὁ Ἀλωνάρης, ὁ Αὐγουστος ὁ Τρυγητής, ὁ Σεπτέμβρης ὁ Πετιμεζάς, ὁ Ὀκτώβρης ὁ Σπαρτιάς, ὁ Νοέμβρης ὁ Βροχάρης, ὁ Δεκέμβρης ὁ Χριστουγεννιάτης.

Κι εἶχαν ἀκόμα μέσα στὸ χωριό νὰ λένε πὼς δὲν ἔτυχε ποτέ ἀνήμερος νὰ τοὺς ζητήσει τὴ βοήθειά τους καί νὰ τοῦ τὴν ἀρνηθοῦν. “Ἄλλον βοηθοῦσαν στὴν ἀναβροχιά, ἄλλον στὸ βαρὺ χειμῶνα, ἄλλον στὴ λάβα τοῦ καλοκαιριοῦ, στίς ἄγριες φουρτοῦνες, μὰ ἀκόμα καί στὸ

σκάψιμο, στο ὄργωμα, στο φύτεμα, στη σπορά, στο πότισμα, στ' αλώνισμα, στον τρύγο, στη βοσκή τῶν ζωντανῶν*, στο ἄλεσμα τοῦ μύλου.

“Ὅμως σάν νέα παλικάρια πού ἦταν, κάποτε κάποτε, γιά νά τό ρίξουν λίγο ἔξω, ἔκαναν καί τρέλες.

“Ἐτσι μιά φορά βρέθηκαν σέ πολύ δύσκολη θέση. Νά τί τοὺς εἶχε συμβεῖ:

Εἶχαν ξοδέψει ὅλα τους τά λεφτά, μέχρι καί τήν τελευταία δεκάρα. Μποροῦσαν βέβαια νά ζητήσουν δανεικά ἀπό κανένα γείτονα. “Ὅμως, εἶπαμε, ἦταν περήφανα παιδιὰ καί φιλότιμα. “Ὅλα τά ἔβαζαν στό νοῦ τους. Μπορεῖ ὁ γείτονας νά μήν εἶχε νά τοὺς δώσει καί νά στενοχωριόταν, μπορεῖ νά τά χρειαζόταν στή δουλειά του καί νά τοῦ ἔλειπαν, μπορεῖ, μπορεῖ... ποιός ξέρει;

“Ἐνα πρῶί λοιπόν, βρέθηκαν στό καφενεῖο τοῦ χωριοῦ κι ἀναμασοῦσαν τή στεναχώρια τους. Ὁ Γενάρης, σάν πιό μέγας, μίλησε πρῶτος.

– Τό σκέφτηκα καλά, τοὺς εἶπε, δέν ὑπάρχει ἄλλη λύση. Θά πᾶμε στό γειτονικό χωριό, ἐκεῖ πού κανένας δέ μᾶς ξέρει, καί θά ζητήσουμε ἐπίσημο δάνειο.

– Τί ἐπίσημο; τόν ρώτησε ὁ Μᾶης.

– Νά, ἐπίσημο. Θά ὑπογράψουμε δηλαδή χαρτί, θά δώσουμε τόκο, θά βάλουμε κι ἐγγυητή. Κι ὕστερα ἂς δουλέψουμε σκληρά, γιά νά τά βγάλουμε πέρα. Νά μάθουμε ἄλλοτε νά 'χουμε μυαλό.

Ποπό! μουρμούρισε κατσουφιασμένος ὁ Φλεβάρης.

Ἐπειδὴ ὅμως δέν μποροῦσαν νά κάμουν τίποτε ἄλλο, στό τέλος πῆραν τήν ἀπόφαση καί ξεκίνησαν τήν ἴδια στιγμή. Ἐκεῖ πού πήγαιναν, κάποιος πρόσεξε πῶς ἔλειπε ὁ Μάρτης.

– Ποῦ νά βρίσκεται αὐτός;

– Σίγουρα θά τόν πῆρε ὁ ὕπνος.

* τὰ ζωντανά: τὰ ζῶα

– Μπορεῖ καί νά 'μπλεξε σέ καμιά δουλειά.
– Δέν ἔχει σημασία τούς ἡσύχασε ὁ Γενάρης· ἓνας εἶναι αὐτός κι ἐμεῖς ἔντεκα. Θά πάρουμε τόσα πολλά λεφτά, θά δώσουμε καί σ' ἐκεῖνον.

Στό γειτονικό χωριό

Κάποτε ἔφτασαν στό γειτονικό χωριό, βρῆκαν τό γεροτοκιστή καί τοῦ ζήτησαν δανεικά ἀπό δέκα λίρες ὁ καθένας.

– Καί ἐγγυητή; τούς ρώτησε αὐτός.

– Ἐχουμε ἐγγυητή, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Μάης. Τί, χωρίς ἐγγυητή θά ἐρχόμαστε;

– Καί ποῦ τόν ἔχετε κρυμμένο; ἀπόρησε ὁ τοκιστής.

– Γιά μένα πού εἶμαι πρῶτος, ἔπιασε νά τοῦ ἐξηγήσει ὁ Γενάρης, θά ἐγγυηθεῖ ὁ δεύτερος, γιά τό δεύτερο ὁ τρίτος, γιά τόν τρίτο ὁ τέταρτος καί πάει λέγοντας. Γιά τόν τελευταῖο ἀπό μᾶς θά ἐγγυηθεῖ ὁ πρῶτος, δηλαδή ἐγώ, αὐτό εἶναι ὅλο.

– Ἄ, μά δέ γίνεται ἔτσι, φουρκίστηκε ὁ τοκιστής.

– Γιατί δέ γίνεται; ἔπιασαν νά τόν ρωτοῦν ὅλοι μαζί.

– Ὁ ἄλλος ἀγρίεψε, τοῦ ἦρθε τό αἷμα στό κεφάλι.

– Γιατί δέ γίνεται! ξεφώνισε καί πῆγε νά φύγει.

Τά παλικάρια σάστισαν, θόλωσε τό μυαλό τους, ἀναλογίστηκαν τί μαῦρες μέρες θά περνοῦσαν, ἂν δέν τούς ἔδινε ὁ γέροντας τά λεφτά, ὅμως δέν ἤξεραν τί νά τοῦ προτείνουν. Εὐτυχῶς τήν τελευταία στιγμή ὁ Ἀπρίλης βρῆκε μιά ἄλλη λύση.

– Ἀντί νά κάμουμε χωριστά χαρτιά, νά κάμουμε μόνο ἓνα καί νά τό ὑπογράψουμε ὅλοι μαζί.

Ὁ γέροντας κοντοστάθηκε σάν νά ζύγιαζε τή νέα πρόταση.

– Καί τί βγαίνει μ' αὐτό; ρώτησε στό τέλος.

– Ἐ, ὅλοι μαζί θά σέ γελάσουμε, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἀγανάκτησε ὁ Νοέμβρης.

— Καί ποῦ ξέρω ἐγώ ποιοί εἶστε ὅλοι ἐσεῖς, τούς πέταξε ὁ γέροντας κατάμουτρα.

Τά παλικάρια ὀρθωσαν τήν κορμοστασιά τους. Πές ἀπό περηφάνια, πές ἀπό φιλότιμο, πές ἀπό στενοχώρια, δέν μπόρεσαν ἄλλο νά κρατηθοῦν.

— Οἱ μῆνες εἴμαστε, τοῦ φώναξαν ὅλοι μαζί μ' ἓνα στόμα.

— Οἱ μῆνες; ἀπόρησε ὁ τοκιστής. Μά τότε ἀλλάζει. Δέ μοῦ χρειάζεται παρά μονάχα μιὰ ὑπογραφή. Νά σᾶς δώσω ὅσες λίρες θέλετε. Φτάνει νά μπεῖ ἐγγυητής μονάχα ἓνας.

Οἱ μῆνες ἡσύχασαν, ἦρθε ἡ καρδιά τους στόν τόπο της.

— Καί ποιός θές νά σοῦ ὑπογράψει; βάλθηκαν νά τόν ρωτοῦν, γιατί ὅλοι τους ἦταν πρόθυμοι νά βάλουν τήν ὑπογραφή τους.

— Μονάχα ἓνας, ἀποκρίθηκε ὁ τοκιστής καί τόνισε παράξενα αὐτό τό «ἓνας».

— Ναί, μά ποίος;

— Μονάχα ὁ Μάρτης. Ποίος ἀπό σᾶς εἶναι ὁ Μάρτης;

Οἱ μῆνες τά 'χασαν ξανά, δέν πίστευαν στ' αὐτιά τους. Τό πρόσωπό τους σκοτείνιασε ἀπό τή στενοχώρια, μά ἐκείνη ἀκριβῶς τή στιγμή ἀκούστηκε πίσω τους μιὰ φωνή.

— Ἐγώ, φώναξε ὁ Μάρτης ἀπό μακριά, καθώς ἐρχόταν πρὸς τό μέρος τους μ' ἀνοιχτό βῆμα.

Ἔβαλαν τότε ὅλοι τίς φωνές ἀπό τή χαρά τους.

— Νά μᾶς ζήσει ὁ Λωλομάρτης!

— Νά μᾶς ζήσει ὁ Κλαψομάρτης!

— Ὁ Πεντάγνωμος!

— Ὁ Γδάρτης!

— Ὁ Ἀνοιξιάτης!

— Ὁ Φυτευτής!

Ἔφτασε ὁ Μάρτης χαμογελώντας κοντά τους.

– Γιατί φύγατε δίχως ἐμένα; Σὰς ἔψαχνα σ' ὅλο τὸ χωριό. Στὸ τέλος, κάποιος πού σὰς εἶχε δεῖ, μοῦ εἶπε νὰ ῥθω κατὰ δῶ.

Πῆγαν τὰ παλικάρια νὰ τοῦ ἐξηγήσουν, μά ὁ Μάρτης τοὺς ἔκοψε στή μέση, γύρισε στὸν τοκιστή.

– Ἄιντε, γέροντα, τοῦ φώναξε ξεκαρδισμένος στὰ γέλια, ἐδῶ εἶσαι ἀκόμα; Σύρε φέρε τὸ χαρτί νὰ σοῦ βάλω φαρδιά πλατιά τὴν τζίφρα* μου.

Ἔτρεξε στή στιγμή ὁ γέροντας, ἔφερε τὸ χαρτί, ἔφερε καὶ τίς χρυσές τίς λίρες. Τό πρόσωπό του ὁλόκληρο ἔλαμπε σάν τὸν ἥλιο.

– Νὰ μέ συμπαθᾶτε, γύρισε κι εἶπε στὰ παλικάρια, ὅλοι καλοὶ εἶστε, μά κι ἐσεῖς στὴν Κύπρο ζεῖτε σάν καὶ μένα. Θὰ ξέρετε λοιπόν τί ἀξίζει στὸ νησί μας νὰ ἔχεις τὸ Μάρτη φίλο σου καὶ ἐγγυητή.

Πῆγε ὁ Γενάρης καὶ τὸν χτύπησε φιλικὰ στὴν πλάτη.

– Μὴ φοβᾶσαι, γέροντα, τοῦ εἶπε χαμογελώντας, καὶ κανένας ἀπὸ μᾶς δέ σοῦ κρατάει κακία. Καταλαβαίνουμε, καταλαβαίνουμε, σίγουρα στὰ νιάτα σου θὰ ἦσουν γεωργός, γι' αὐτό ὑπολογίζεις μοναχά τὸ Μάρτη.

– Ζήτω στὸ γέροντα, ξεφώνισαν ὅλα μαζί τὰ παλικάρια καὶ πῆραν τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ μέσα στὰ γέλια καὶ στὰ τραγούδια».

«Ἱστορίες ἀπὸ τὴν Κύπρο»

Φανή Παπαλουκά

* τζίφρα: ὑπογραφή

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί όταν έμειναν οι μήνες χωρίς λεφτά δέ ζήτησαν από κανένα γείτονα;
2. Στο διπλανό χωριό πήραν εύκολα δάνειο; Ποιά δυσκολία μπήκε στή μέση; Τί πρότειναν οι μήνες; Τό δέχτηκε ό τοκιστής;
3. Ποιόν ήθελε γιά έγγυητή ό τοκιστής; Γιατί ό τοκιστής επέμενε τόσο πολύ νά υπογράψει ό Μάρτης;
4. «...μά άκόμα καί στό σκάψιμο, στό όργωμα, στό φύτεμα, στή σπορά, στό πότισμα, στ' άλώνισμα, στόν τρύγο, στή βοσκή τών ζωντανών, στό άλεσμα του μύλου». Έδω έχουμε ένα σχήμα λόγου πού λέγεται ά σ ύ ν δ ε τ ο . Μπορείς νά βρείς άλλα τέτοια στό κείμενο;
5. Γιατί οι μήνες καί ό χρόνος είναι μέ κεφαλαία γράμματα;

83. Ο ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΤΟΥ ΗΡΩΑ

‘Ο παππούς άρρώστησε χρονιάρα μέρα! Του Εύαγγελισμοῦ, μέρα τής γιορτής του, καί πρέπει νά μείνει στό κρεβάτι! ‘Ο Φώτης κάθισε νά του κάνει παρέα. “Έξω τά παιδιά παίζουν, χαλούν τόν κόσμο, μά ό Φώτης θέλει νά μείνει μέ τόν παππού. Πήρε μιά καρέκλα, κάθισε κοντά στό παράθυρο καί βλέπει τόν ήλιο πού γέρνει.

– Παππού, του λέει, αύριο θά πάμε νά στεφανώσουμε τό ‘Ηρώο. Κι είμαι χαρούμενος!

Σπιθίζουν τά μάτια του παππού.

– Σκέψου χαρά πού θά έχει τό άγαλμα! λέει σιγά. Γελάει ό Φώτης.

– Μέ κοροϊδεύεις, παππού! Νά μου πείς, χαρά πού θά έχει ή ψυχή του ήρωα, τό καταλαβαίνω. Τό μάρμαρο όμως...

‘Ο παππούς δέ βιάζεται νά άπαντήσει. Σηκώνεται μέ κόπο.

– Δέν κάνει νά σηκωθείς, προσπαθεί νά τόν συγκρατήσει ό Φώτης.

Χαμογελάει πονηρά ό παππούς.

– Κανείς δέ θά μάθει ὅτι σηκώθηκα ἓνα λεπτό, λείει σιγανόφωνα. Ψάχνει στά συρτάρια του, στά βιβλία του. Βρίσκει ἐκεῖνο πού ζητοῦσε. Ἀποσταμένος ξαναγυρνᾷ στό κρεβάτι του. Δίνει κάτι χαρτιά στό Φῶτη.

– Αὔριο, σάν θά στέκεσαι μπροστά στό ἄγαλμα, νά θυμᾶσαι αὐτά, πού τώρα θά διαβάσεις.

Ὁ Φῶτης δέν ἀνάβει φῶς. Φέγγει ἀκόμα. Ἀργά διαβάζει γιά τόν ἥρωα:

«Πόσες χιλιάδες χρόνια ἤμουν ἓνας ὄγκος ἀπό μάρμαρο μέσα στό βουνό, στήν Πεντέλη, δέν μπορῶ νά πῶ, γιατί δέν εἶχα καλὰ καλὰ ἰδέα τί θά πεῖ ζωή. Μοῦ φαινόταν πῶς βαθιά καί βαριά κοιμόμουν στά σπλάχνα τοῦ βουνοῦ ἀπό τότε πού φτιάχτηκε ὁ κόσμος. Τό μόνο πού θυμοῦμαι, σάν ὄνειρο κι αὐτό, εἶναι πῶς μιά μέρα ἔνιωσα κάτι νά μέ ξεχωρίζει ξαφνικά, νά μέ ξεριζώνει ἀπό τ' ἄλλα μάρμαρα καί νά μέ τραντάζει δυνατά· ὕστερα πάλι ἔπεσα στό βαθύ μαρμαρένιο ὕπνο μου καί δέν ξέρω κατόπιν τί ἔγινε. Μά ὅταν ἄρχισα σιγά σιγά νά ξυπνῶ, βρέθηκα στό ἐργαστήρι ενός γλύπτη.

Μιά μέρα ἀκούω ἓνα σιγανό τσίκ τσάκ, τσίκ τσάκ. Ἔνα σιδερένιο ἐργαλεῖο, ἡ σμίλη, μοῦ ἔπαιρνε ἀπό πάνω μου μικρά κομματάκια. Θαμπά θαμπά ἄρχισα νά νιώθω πῶς εἶχα κεφάλι, κορμί, χέρια, πόδια· μά ὅλα αὐτά τά ἔνιωθα βαριά, πολύ βαριά, ναρκωμένα.

Ὡστόσο, τσίκ τσάκ, τσίκ τσάκ! ἡ σμίλη τή δουλειά της· σάν λέπια τά πετοῦσε ἀπό πάνω μου τά κομματάκια. Ἀπό τή στιγμή πού ἔνιωσα τό κορμί μου, μοῦ φαινόταν πῶς εἶχα ἓναν τοῖχο μπρός μου καί μέ ζουλοῦσε· ἡ σμίλη μοῦ τόν γκρέμιζε σιγά σιγά κι ἐλευθερωνόταν τό στήθος μου. Τό στόμα μου, πού ἦταν σάν στουμπωμένο* μέ μάρμαρο, ἡ σμίλη μοῦ τό ἀνοιξε καί ἀνάπνευσα· ἀνάσανα μέ τή δίψα πού ἔχει γιά τόν ἀέρα ὅποιος δέν ἀνά-

* στουμπωμένος: παραγεμισμένος

σανε ποτέ. Τά βλέφαρά μου τά 'νιωθα βαριά βαριά, μά ή σμίλη, τσίκ τσάκ, τσίκ τσάκ! έβγαλε από τά μάτια μου τό μαρμάρινο σκέπασμα καί είδα!...

Σπαρτάρησα από ζωή τήν ήμέρα εκείνη· κάθε χτύπημα τής σμίλης μέ ξυπνούσε, θαρρείς, από τό λήθαργό μου καί, ώ χαρά μου, είχα ξυπνήσει πιά όλότελα, ζούσα πιά!

"Αχ, τί εύτυχής πού ήμουν! Τί ώραία πού είναι ή ζωή καί τί ώραίο πράγμα νά μοιάζει κανείς, όσο μπορεί πίο πολύ, μέ άνθρωπο!... Μά ακόμα δέν τό πίστευα. Έγώ ήμουν μία φορά μέσα στό άμορφο, στό άψυχο εκείνο μάρμαρο; 'Από κεϊ μ' έβγαλε ό γλύπτης μου;

Τί μάγος γλύπτης ήταν εκείνος! Θά ήταν μόλις είκοσι τριών χρονών. "Όταν μέ δούλευε θά 'λεγες πώς είχε πυρετό· τά μάτια του έλαμπαν· τό πρόσωπό του ήταν φλογισμένο· τά κεφάλι του... ώ! μέσα στό κεφάλι του νόμιζες πώς έβραζε κάτι· οί ιδέες από τό πλατύ του μέτωπο κατέβαιναν ώς τά δάχτυλά του, περνούσαν από τή σμίλη, έρχονταν σέ μένα καί σκορπίζονταν σ' όλο τό κορμί μου.

Έμπρός του είχε ένα πρόπλασμα από κόκκινο πηλό· οί γλύπτες τήν έμπνευσή τους τή ρίχνουν πρώτα πρώτα στόν πηλό, πού ύποτάσσεται πρόθυμα στό χέρι· εκεί κρατούν, νά μήν τούς φύγει, τήν ώραία τους όπτασία, όσο νά τή θρονιάσουν στό μάρμαρο· έμπρός του είχε ό γλύπτης μου τό πήλινο πρόπλασμα· λίγο όμως κοίταζε σ' αυτό· περισσότερο κοίταζε μέσα στήν ψυχή του· από κεϊ έπαιρνε στολίδια καί μέ στόλιζε.

Μιά μέρα, ένώ έστρεφε από δώ κι από κεϊ καί μέ κοιτούσε, μοϋ φάνηκε πώς τό φλογισμένο βλέμμα του καί τά ύστερνά χαϊδέματα τής σμίλης του, μοϋ 'δωσαν ακόμα πίο πολλή ζωή. Μοϋ φάνηκε πώς μοϋ έκαμαν πίο μαλακά, πίο ανθρώπινα τά μαρμαρένια μέλη τοϋ κορ-

μιού μου. Στο στήθος μου, πρὸς τ' ἀριστερά, ἔνωσα κάτι ζωντανό σάν νά μοῦ 'δωσε καί τήν καρδιά του. Κι ἔνωσα πῶς γινόμεουν ἄνθρωπος ἴδιος μ' ἐκεῖνον, πού ὁ δημιουργός μου ἤθελε μονάχα νά παριστάνω.

Καί φάνηκαν μπρὸς μου βράχοι φοβεροί, ἄγριοι, γκρεμοί τρίσβαθοι καί χαράδρες φοβερές, πού τίς ἔσκαψε τρώγοντας τοὺς βράχους χιλιάδες χρόνια ὁ ποταμός 'Αχέροντας: τό Σούλι*. Καί φάνηκαν μπρὸς οἱ πολεμικοὶ πύργοι, πάνω στά ψηλά κοφτερά ἀκροβοῦνια, πού ἔμοιαζαν σάν ἀετοφωλιές κρεμασμένες στήν ἄβυσσο· καί θυμήθηκα τόν καλόγερο τό Σαμουήλ* καί τά πρῶτα γράμματα πού μ' ἔμαθε ὅταν ἦμουν παιδί· κι εἶδα τόν ἑαυτό μου, ἀγένειο παλικάρι, μέ τό τουφέκι στὸν ὦμο, νά σκαρφαλώνει στά φρύδια τῶν βράχων, ἐνῶ κάτω βαθιά μούγκριζε ἀφρισμένο μέ παφλασμό τό ρέμα τό ἀράθυμο* καί θυμήθηκα τῇ βροντερῇ βοῇ τῶν τουφεκιῶν, πού ἀντιβοοῦσαν τό Σούλι καί ἡ Κιάφα*, καί τίς τρομαγμένες φωνές τῶν Τούρκων, πού κυνηγούσαμε σάν κοπάδια, καί τοὺς ἀλαλαγμούς τῆς νίκης, ὅταν γυρνοῦσαμε φορτωμένοι λάφυρα...

...Καί θυμήθηκα στό βαθύ σκοτάδι τοῦ μεσονυχτιοῦ τό ἀνέβασμα στό Κεφαλόβруσο τοῦ Καρπενησιοῦ καί τό ξάφνιασμα τῶν Μιρδιτῶν* καί τόν τρελό τρόπο τους καί τόν ἀλληλοσκοτωμό τους καί τό πρῶτο λάβωμά μου καί

* Σούλι: χωριό τῆς Ἠπείρου περίφημο ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες του μέ τόν Ἀλῆ Πασά.

* Σαμουήλ: μοναχός, καλόγερος ἀπὸ τό Σούλι πού ἀνατινάχτηκε μαζί μέ τοὺς συντρόφους του στό Κούγκι, γιά νά μὴν πέσει στά χέρια τοῦ Ἀλῆ Πασά.

* ἀράθυμος: ὀρηκτικός, ἀνυπόμονος.

* Κιάφα: ἓνα ἀπὸ τά Σουλιτοχώρια.

* Μιρδίτες Ἀρβανίτες στρατιῶτες.

τό σήκωμα τοῦ κεφαλιοῦ μου πάνω ἀπό τό μαντρότοιχο, καί τό ξαφνικό κεραυνοβόλημα τοῦ βολιοῦ στό μέτωπο καί τό χαμό τῆς ζωῆς σέ μιά λάμψη καί σέ μιά βροντή, μ' ἔναν πόνο καί μ' ἓνα ξεψύχισμα ὅσο βαστᾷ μιά ἀστραπή...

Ἐκεῖνη τήν ἡμέρα ὁ γλύπτης μου, ἀφοῦ μέ κοίταξε καλά καλά πολλή ὥρα μέ συγκίνηση, ψιθύρισε:

– Εἶναι ἀληθινός Μάρκος Μπότσαρης!

Μάρκος Μπότσαρης!... Τοῦ Μάρκου Μπότσαρη τήν ὁμορφη καί σβέλτη κορμοστασιά μέ τά μακριά μαλλιά, τή φέρμελη* καί τά τσαπράζια* καί τή φουστάνελα μοῦ ἔδωσε ὁ γλύπτης μου!... Τοῦ Μάρκου Μπότσαρη τήν ψυχή μοῦ ἔβαλε μέσ στό στήθος μου! Σ' εὐχαριστῶ γιά τήν τιμή πού ἔκαμες στό ταπεινό μάρμαρο, γλύπτη μου!...» *

Τό σκοτάδι ἔχει ἀπλωθεῖ στό δωμάτιο. Ὁ Φῶτης δέν ξεχωρίζει πιά τά γράμματα. Φταίει τό σκοτάδι, φταῖνε καί τά δάκρυα πού τοῦ θάμπωσαν τά μάτια.

– Παππού, λέει σιγά, ἔχεις δίκιο. Σκέψου χαρά πού θά ἔχει αὔριο τό ἀγαλμα.

* φέρμελη: γιλέκο.

* τσαπράζια: ἀργυρά ἢ ἐπίχρυσα κοσμήματα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ὁ συγγραφέας δίνει τίς διάφορες φάσεις γιά τή μετατροπή ἐνός μαρμάρου σέ ἀγαλμα. Ποιές λέξεις ἢ φράσεις τοῦ κειμένου δείχνουν μετάβαση ἀπό μιά φάση σέ ἄλλη, ἀπό μιά κατάσταση σέ μιά ἄλλη πιό κοντινὴ στό ἀγαλμα;

2. Δουλεῦει ὁ γλύπτης κατευθεῖαν πάνω στό μάρμαρο ἢ φτιάχνει πρῶτα ἓνα πρόπλασμα ἀπό ἄλλο ὕλικό; Γιατί;

3. Ὑπάρχουν στό κείμενο σκόρπιες φράσεις πού δείχνουν πῶς ὁ γλύπτης κυριαρχεῖται ἀπό ἐμπνευση. Ποιές εἶναι αὐτές οἱ φράσεις;

4. Ποιά φράση δείχνει τήν εὐγνωμοσύνη τοῦ μαρμάρου πρὸς τό γλύπτη;

* «Τά δύο ποδηματάκια»

Ἀ. Κουρτίδης

84. ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

α) Φιλοπατρία

«Όσο αγαπῶ τὴν πατρίδα μου δέν ἀγαπῶ ἄλλο τίποτα! Νά 'ρθει ἓνας νά μοῦ εἰπεῖ ὅτι θά πάγει ὀμπρός ἡ πατρίδα, στέργομαι* νά μοῦ βγάλει καί τὰ δύο μου μάτια. Ὅτι*, ἂν εἶμαι στραβός καί ἡ πατρίδα μου εἶναι καλά, μέ θρέφει· ἂν εἶναι ἡ πατρίδα μου ἀχαμνά (σέ ἀδυναμία), δέκα μάτια νά 'χω, στραβός θά εἶμαι.»

β) Πίστη

«Ἐσύ, Κύριε, θ' ἀναστήσεις τοὺς πεθαμένους Ἕλληνες, τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν τῶν περίφημων ἀνθρώπων, ὁποῦ στόλισαν τὴν ἀνθρωπότητα μ' ἀρετή. Καί μέ τὴ δύναμή σου καί τὴ δικαιοσύνη σου θέλεις νά ξαναζω-ντανέψεις τοὺς πεθαμένους.»

γ) Φιλοπατρία καί πίστη

«Χωρίς ἀρετή καί πόνο* εἰς τὴν πατρίδα καί πίστη εἰς τὴν θρησκεία τους, ἔθνη δέν ὑπάρχουν.»

85. Η ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΑ

Στῆς μάχης τόν καπνό, πού πνίγει τό λαγκάδι, ὁ Σουλιώτης ὅλα τὰ 'χει λησμονήσει, πείνα καί δίψα. Καί τό Σούλι πέφτει ξέμακρα, καί σάν λησμονημένο εἶναι κι ἐκεῖνο, τ' ἄχαρο.

Κι ἐκεῖ πού πολεμάει τό παλικάρι, ἀγλύκαντο*,

* στέργομαι: δέχομαι

* ὅτι: γιατί

* πόνος: βαθιά ἀγάπη

* ἀγλύκαντος: πικραμένος.

μέρα καί νύχτα, ἀκούει μιά γνώριμη φωνή, πού τόν ξυπνάει. Λοιπόν τό Σούλι δέ χάθηκε καί ζεῖ; Κι ἦταν ἡ Λάμπη, ἡ ἀδερφή τοῦ νιοῦ.

– Τί καλά μοῦ φέρνεις, ὦρῃ Λάμπη;

– Ζεστή κουλούρα, ὦρ' ἀδερφέ, πού σοῦ τή ζύμωσα μέ τά χεράκια μου κι ἡ μάνα τήν ἔψησε στήν ἀθρακιά*, μονάχη. "Ελα νά φᾶς μία ψίχα καί νά ξαποστάσεις.

– Δέν μπορῶ, καημένη, νά παρατήσω τό τουφέκι...

– Αὐτό εἶν' ἡ συλλογή σου, Νάση; "Ερχομαι 'γώ καί σοῦ κρατῶ τόν τόπο σου... Νά, σοῦ 'στρωσα! Καί δός μου τό τουφέκι.

Χαμογελάει ὁ ἀδερφός, ὁ καπνισμένος. Καί δέν ἔχει ἀνάγκη νά μάθει τήν κορασιά πῶς πιάνουν τό τουφέκι. Ὁ πόλεμος βαστοῦσε πάντα. Μέ τό χέρι σταθερό γέμιζ' ἐκείνη καί σημάδευε. Κι ὁ ἀδερφός της παραπέρα ἔτρωγε ἥσυχος καί μοναχά τήν πείνα του ἄκουγε τή θεριεμένη μέσα του.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε. Κι ἐκεῖ ἓνα βόλι ἦρθε καί πέτυχε κατάστηθα τήν κορασιά. Μά αὐτή ἔκανε καρδιά καί δέ μιλοῦσε. Τό αἷμα πλημμύριζε τόν κόρφο της. Ἡ Λάμπη σημάδευε καί τουφεκοῦσε.

– "Εφαγες, Νάση;

– Κοντεύω ἀκόμα λίγο, Λάμπη.

Ἡ κόρη ξαναρώτησε δεύτερα καί τρίτα*. Καί τότε μ' ἓνα πήδημα τό παλικάρι βρέθηκε κοντά της. "Αρπαξε τό τουφέκι κι ἥσυχος καθῶς εἶχε τραβηχτεῖ, ξανάρχισε τόν πόλεμο.

Ἀμίλητη ἡ Σουλιωτοπούλα πῆγε παραπίσω κι ἔπρεσε.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε.

«Μεγάλα χρόνια»

Γ. Βλαχογιάννης

* ἀθρακιά: σωρός ἀναμμένα κάρβουνο χωρίς φλόγα, θράκα.

* τρίτα: γιά τρίτη φορά.

86. ΔΕΝ ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΦΥΤΕΥΕΙΣ...

Δέν πρόλαβε ό Γιάννης νά μπει στήν αϋλή καί είδε τά δύο προεδρεία, τής έκτης καί τής πέμπτης, νά τόν περιμένουν.

—“Αργησες, είπε ή Χαρούλα.

—“Αργησες, είπε κι ό Βαγγέλης.

— Τί άργησα; τά 'χασε ό Γιάννης. Έχουμε ένα τέταρτο ώσπου νά χτυπήσει τό κουδούνι.

—“Αργησες καί θέλουμε νά κουβεντιάσουμε, τοϋ είπε ή Χαρούλα.

Ό Γιάννης κορδώθηκε. Νά, ψήλωσε δύο πόντους! Δέν είναι λίγο νά τόν ζητοϋν οί μεγάλοι γιά νά «κουβεντιάσουν».

— Γιά ποιό πράγμα νά μιλήσουμε, παιδιά; ρώτησε μέ γνήσιο ύφος διπλωμάτη.

Τραβήχτηκαν σέ μιά άκρη, νά κουβεντιάσουν μέ τήν ήσυχία τους.

— Έσείς, μπόμπιρες, σκεφτήκατε γιά τήν 28η Όκτωβρίου κάτι πολύ ώραϊο, είπε ό Βαγγέλης.

Ό Γιάννης έκαμε πώς δέν άκουσε τό «μπόμπιρες». Χαμογέλασε άγγελικά.

— Άμα σκεφτοϋν πολλά μυαλά, βγαίνουν καί πολλές ιδέες, είπε μέ ψεύτικη ταπεινοφροσύνη.

— Κάνατε κι εκείνη τήν έκθεση. Άκόμα μιλοϋν γι' αϋτήν οί γύρω γειτονιές.

— Βοηθήσατε κι έσείς όμως. Καί στήν έφημερίδα καί στήν έκθεση καί στή δεντροφύτευση, είπε τήν αλήθεια ό Γιάννης.

— Ναί, αλλά ξεχάσατε τά δεντράκια. Μέχρι τώρα είχε αναλάβει ό Θεός νά τά ποτίζει. Ήρθε ένας γεωπόνος καί μās είπε πώς τώρα πού ανοίγει ό καιρός τά μισά δεντράκια θά ξεραθοϋν, αν μείνουν άπότιστα, έξήγησε

ὁ πρόεδρος τῆς ἑκτῆς.

— Τά δεντράκια μας!... ράγισε ἡ φωνή τοῦ Γιάννη.

— Δέν ἄρκει νά φυτεύεις ἓνα δέντρο, πρέπει νά τό προσέχεις κιόλας, συμβούλεψε ἡ Χαρούλα. Γι' αὐτό σέ θέλουμε. Νά πηγαίνουμε ὅλοι νά τά ποτίζουμε. Κάθε βδομάδα μιά τάξη.

— Ν' ἀνεβαίνουμε φορτωμένοι μέ τενεκέδες στό λόφο! εἶπε ὁ Γιάννης καθώς σκέφτηκε μέ φρίκη τήν ἀνηφόρα.

— Ξεχάσαμε πῶς ἐσεῖς εἶστε πιτσιρίκια! πέταξε περιφρονητικά τό λογάκι τῆς ἡ Χαρούλα.

— Έ, ὄχι κι ἔτσι! Ὅχι καί πιτσιρίκια! Τενεκέδες θά πάρουμε, κουβάδες θά πάρουμε, δέν ξέρω τί θά πάρουμε, ἀλλά θά πᾶμε νά ποτίσουμε τά δεντράκια, εἶπε ὁ Ἀλέξης μέ πεῖσμα.

— Εἰγώ λέω νά πάρουμε τῶν ὀμματιῶν* μας καί νά τούς ἀφήσουμε νά τά ποτίσουν ἐκεῖνοι πού εἶναι μεγάλοι, πρότεινε δειλά δειλά ὁ Πέτρος. Ἐπесе τέτοια καρπαζιά, ὥστε ἀκόμα κι ἂν εἶχε κανένας ἄλλος τήν ἴδια γνώμη, δέν τόλμησε νά τήν πεῖ.

Βρῆκαν τενεκέδες, κουβάδες, τούς γέμισαν νερό καί ξεκίνησαν γιά τό λόφο. Ἦταν σήμερα ἡ σειρά τους νά ποτίσουν τά δεντράκια.

— Ἐσεῖς οἱ μικροί νά ποτίσετε πρῶτοι, εἶχε πεῖ ὁ πρόεδρος τῆς ἑκτῆς. Ἀκόμα ἡ γῆ εἶναι νοτισμένη καί δέ θά χρειαστεῖ νά κουβαλήσετε πολύ νερό. Ὅσο ζεσταίνει ὁ καιρός, τόσο θά πρέπει νά ρίχνουμε περισσότερο. Έ, τότε θά πηγαίνουμε ἐμεῖς.

* παίρνω τῶν ὀμματιῶν μου: ἀπελπίζομαι καί φεύγω μακριά.

Πῆραν
τό μονοπάτι
γρήγορα τραγουδ-
ντας. Σέ λίγο ὅμως ἡ
τόση ὀρμή κόπηκε. Κόπηκε τό
τραγούδι, κόπηκαν τά χέρια, κόπηκαν
καί τά γόνατα. Ἐκαναν συχνά στάσεις, εἶχαν λαχανιάσει.

– Δέ σκεφτήκαμε νά βάζαμε τά πευκάκια ἔξω ἀπό τή
γειτονιά μας, νά εἶναι κοντά, μουρμούρισε ὁ Λευτέρης.

Ἦταν ὅλοι τόσο κουρασμένοι, πού οὔτε τόν ἔδειραν
οὔτε τόν κοροΐδεψαν. Σιωπηλοί, θλιμμένοι ὀρειβάτες,
τραβοῦσαν ὁ ἕνας πίσω ἀπ' τόν ἄλλο σκουντουφλώγτας
κι ἔτσι τό μισό νερό χυνόταν. Κάποτε ἔφτασαν στά δε-
ντράκια τους. Ἀπό τήν κούραση οὔτε τό χάρηκαν.

– Παιδιά, καθίστε πρῶτα νά ξεποστάσουμε καί μετά
ποτίζουμε, εἶπε ὁ Γιάννης καί σχεδόν σωριάστηκε στό
χῶμα...

Ἡ ἐπιστροφή

– Κατηφορία καί ἄδειοι τενεκέδες εἶναι ἰδανική πε-
ζοπορία. Ἀναστέναξε ἡ Βαγγελιώ μ' ἀνακούφιση, σάν

ἔφτασαν στά πρῶτα σπίτια τῆς γειτονιάς.

— Αὐτό μιά φορά δέν ξαναγίνεται, δήλωσε ἡ Κατερίνα στόν πρόεδρο. Μά κι ἐκεῖνος τό ἔβλεπε πῶς δέ γινόταν.

— Ναί, μά τί νά κάμουμε; ἀναρωτήθηκε.

— Δέ μέ νοιάζει γιά τά παιδιά τῆς ἑκτῆς καί τῆς πέμπτῆς. Δέ σκέφτομαι ἂν θά μᾶς κοροϊδέψουν. Τά πευκάκια φοβᾶμαι μήν ξεραθοῦν. Μόνο αὐτό σκέφτομαι, εἶπε ἡ Ρηνιώ κοφτά.

“Ολοι συμφώνησαν μέ τήν ἀποψή της. Τί νά κάμουν ὁμως;

— Ἐχουμε κάτι λίγα χρήματα στό ταμεῖο μας, εἶπε δειλά ἡ Ρηνιώ.

— Ὁ Γιάννης τήν κοίταξε ἐρωτηματικά.

— Ρηνιώ, τί θέλεις νά πεῖς; Τί μπορούμε νά κάμουμε μ' αὐτά τά λεφτά;

— Λέω, εἶπε θαρρετά τώρα ἡ Ρηνιώ, νά πᾶμε στόν κύρ Παναγιώτη, πού ἔχει τό βυτίο. Νά πηγαίνει αὐτός κάθε δεκαπέντε μέρες νά ποτίζει τά πευκάκια.

— Νά μιά σωστή ἰδέα! ἐνθουσιάστηκαν τά παιδιά.

Ξέχασαν τήν κούρασή τους κι ἔβαλαν φτερά στά πόδια τους...

Ὁ κύρ Παναγιώτης κάτι μαστόρευε στό μαγαζί του, σάν εἶδε τό παιδομάνι. Ἡ Ρηνιώ τοῦ μίλησε καθαρά καί σύντομα.

— Ἐμεῖς, κύρ Παναγιώτη, θά σοῦ δώσουμε ὅσα ζητήσεις, δηλαδή... ὅ,τι ἔχουμε, εἶπε στό τέλος.

Ὁ κύρ Παναγιώτης τήν ἄκουσε σιωπηλός. Κοίταξε τοῦτα τά κουρασμένα βλασταράκια, τά ξεπεταρούδια. Ἕνα χαμόγελο ξεκίνησε ἀπό τά μάτια του καί στάθηκε στά χεῖλια του.

— Ἐντάξει, παιδιά. Μήν ἔχετε τήν ἐγνοια. Τήν παίρνω ἐγώ πάνω μου.

— Καί... πόσο; Γιά νά ξέρουμε ρώτησε ὁ Ἀλέξης κι ἔτρεμε τό φυλλοκάρδι του μήπως ζητήσει πολλά ὁ κύρ Παναγιώτης.

Ἀστραψαν τά μάτια τοῦ κύρ Παναγιώτη.

— Δέ νομίζετε πώς μέ προσβάλλετε; εἶπε μέ βαριά φωνή. Ἐσεῖς τόσα κάνετε γιά τή γειτονιά, κι ὁ κύρ Παναγιώτης, ἀφοῦ μπορεῖ, νά μή δώσει ἕνα χεράκι;

Τά παιδιά σάστισαν.

— Δέν εἶναι σωστό, ἔχεις ἔξοδα, κύρ Παναγιώτη, ἡ βενζίνα δέν εἶναι νερό, τήν ἀγοράζεις..., εἶχε ἀντιρρήσεις ἡ Βαγγελιώ.

— Ἐ, καί μ' αὐτά τά λεφτά δέ θά πλουτίσω! Τουλάχιστον θά βοηθήσω νά γίνουμε πλούσιοι σέ καθαρό ἀέρα, εἶπε ὁ κύρ Παναγιώτης κι ἔπιασε ξανά νά μαστορεῦει.

— Κύρ Παναγιώτη, εὐχαριστοῦμε! εἶσαι... εἶσαι...

«Εἶμαι ἕνας μεγάλος, πού ἔχει δασκάλους τά παιδιά...», σκέφτηκε ὁ κύρ Παναγιώτης, ἀλλά δέν τό εἶπε φωναχτά. Δέν ἤθελε νά τό πάρουν πάνω τους τοῦτα τά νιάνιαρα.

— Ἄντε τραβᾶτε σπίτια σας, μήν ἀγριέψουν οἱ μανάδες σας, εἶπε φωναχτά.

Τά παιδιά χαμογέλασαν. Σκόρπισαν. Ἡ κούρασή

τους τώρα φάνηκε. Οί άδαιοι τενεκέδες κι οί κουβάδες
τούς φάνηκαν άσήκωτοι. Άργά άργά ξεμάκρυναν.

Τό βουνό έστελνε ώς έδω τίς μυρωδιές του.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γιατί περίμεναν ή Χαρούλα καί ό Βαγγέλης τό Γιάννη; Για ποιό θέμα κουβέντιασαν;
2. Γιατί οί μικροί πότισαν πρώτοι; Άπό ποιές φράσεις φαίνεται πώς τό πότισμα ήταν κουραστική δουλειά;
3. Γιατί τά παιδιά πήγαν στόν κύρ Παναγιώτη; Τί τοῦ πρότειναν; Δέχτηκε; Δικαιολογείται στό κείμενο ή στάση τοῦ κύρ Παναγιώτη; Μέ ποιά φράση;

87. ΕΝΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Είχε μία λιακάδα, πού τόλμησαν οί γέροντες νά
βγάλουν καρέκλες καί νά καθίσουν έξω από τίς πόρτες
τους.

Ό δάσκαλος πήγε μέ τά παιδιά περίπατο στό βουνό.
Τά παιδιά έτρεξαν, σκαρφάλωσαν στήν πλαγιά, έπαιξαν
μπάλα, χόρτασαν παιχνίδι. Κάποια στιγμή κουράστηκαν.
Σταμάτησαν πιά νά παίζουν καί χαίρονταν τόν ήλιο.

— Παίζουμε ένα παιχνίδι μνήμης; πρότεινε ό Σπύ-
ρος.

— Ναί, είπαν τά παιδιά, έτσι, γιά νά μήν κακοκαρδί-
σουν τό Σπύρο, όχι γιατί τό είχαν όρεξη.

Μά ό Σπύρος ήξερε τό παιχνίδι καί ήξερε πώς όλοι
σέ λίγο θά τό 'παιζαν καί θά γελοῦσαν.

— Λοιπόν, τό παιχνίδι λέγεται «ό Γιαννακός». Τό
βρῆκα σ' ένα κυπριακό περιοδικό. Μοιάζει λίγο μέ παρα-

μύθι. Νά τό πῶ; Νά τό πάρει τό ποτάμι;

– Νά τό πάρει, συμφώνησαν ὅλοι κι ὁ Σπύρος ἄρχισε:

«Μιά φορά κι ἓναν καιρό ἦταν μιά γυναίκα, πού εἶχε ἓνα ἀγόρι καί τό ἔλεγαν Γιαννακό. Ὁ Γιαννακός ἀγαποῦσε πολύ τά μακαρόνια καί κάθε μέρα ἤθελε νά κάθε-ται ἡ μητέρα του νά ζυμώνει ἀλεύρι καί νά τοῦ κάνει μακαρόνια.

Ἕνα μεσημέρι πού πῆγε σπίτι νά φάει καί δέ βρῆκε μακαρόνια, μάλωσε μέ τή μητέρα του. Τότε ἐκείνη τοῦ εἶπε:

– Νά σοῦ κάμω ἀπόψε, ἀλλά μέ μιά συμφωνία. Νά πᾶς στό βουνό νά φέρεις ξύλα, γιατί μᾶς ἔλειψαν.

Ὁ Γιαννακός δέχτηκε. Πῆγε στό βουνό νά φέρει τά ξύλα κι ἡ μητέρα του κάθισε νά φτιάξει μακαρόνια. Ἔκανε ἓνα μονάχα μακαρόνι, ἀντί νά κάμει πολλά καί κοντά. Ἦταν τόσο μεγάλο πού γέμιζε τό πιάτο. Τό μαγείρευε καί τό εἶχε ἔτοιμο.

Σάν ἦρθε ὁ Γιαννακός φορτωμένος τά ξύλα, ἡ μάνα του σέρβιρε τό μακαρόνι στό πιάτο κι ὁ Γιαννακός κάθισε νά φάει. Σάν εἶδε πῶς τό μακαρόνι ἦταν μονοκόμματο, ἄρχισε νά μαλώνει μέ τή μάνα του, γιατί νά μήν κάμει μικρά μακαρόνια, ἀντί νά κάμει ἓνα τόσο μεγάλο.

Ἡ μητέρα του θύμωσε κι εἶπε:

– Τρέξε, βέργα, νά δεῖρεις τό Γιαννακό πού δέν τρώει τό μακαρόνι.

Ἡ βέργα δέν κουνήθηκε κι ἡ μητέρα εἶπε:

– Τρέξε, φωτιά, νά κάψεις τή βέργα, πού δέν πάει νά δεῖρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι.

Ἡ φωτιά δέν κουνιέται κι ἡ μητέρα λέει:

– Τρέξε, νερό, νά σβήσεις τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέν πάει νά δεῖρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι.

Τό νερό δέν κουνιέται ἀπό τή θέση του κι ἡ μάνα

τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, βόδι, νά ρουφήξεις τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν καίει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Τό βόδι δέ σαλεύει ἀπό τή θέση του κι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, σκοινί, νά δέσεις τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν καίει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Τό σκοινί δέν κουνήθηκε ἀπό τή θέση του κι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, ποντίκι, νά φᾶς τό σκοινί, πού δέν πάει νά δέσει τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέ πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Τό ποντίκι οὔτε ἄκουσε πού τοῦ εἶπε ἔτσι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ κι ἐκεῖνη εἶπε:

– Τρέξε, γάτα, νά φᾶς τό ποντίκι, πού δέν πάει νά φάει τό σκοινί, πού δέν πάει νά δέσει τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Ἡ γάτα δέ σαλεύει ἀπό τή θέση της κι ἡ μάνα τοῦ Γιαννακοῦ λέει:

– Τρέξε, σκυλί, νά φᾶς τή γάτα, πού δέν πάει νά φάει τό ποντίκι, πού δέν πάει νά φάει τό σκοινί, πού δέν πάει νά δέσει τό βόδι, πού δέν πάει νά πιεῖ τό νερό, πού δέν πάει νά σβήσει τή φωτιά, πού δέν πάει νά κάψει τή βέργα, πού δέν πάει νά δείρει τό Γιαννακό, πού δέν τρώει τό μακαρόνι του.

Ἀμέσως τρέχει ὁ σκύλος πάνω στή γάτα, ἡ γάτα

πάνω στόν ποντικό, ό ποντικός πάνω στό σκoinί, τό σκoinί πάνω στό βόδι, τό βόδι στό νερό, τό νερό στή φωτιά, ή φωτιά στή βέργα, ή βέργα πάνω στό Γιαννακό κι ό Γιαννακός πάνω στό μακαρόνι καί τό ρουφά σέ μία στιγμή.» *

“Όλοι τώρα πήραν μέρος στό παιχνίδι. Προσπαθοῦσαν νά τό ποῦν μέ τή σωστή σειρά, μπερδεύονταν, ἄλλοι πήγαιναν νά τούς διορθώσουν καί μπερδεύονταν περισσότερο· γελοῦσαν μέ τήν καρδιά τους.

– Νά ζήσεις, Σπύρο, μέ τίς ιδέες πού ἔχεις! εἶπε ό Ἀλέξης κι ἄρχισε νά παλεύει νά τό ξαναθυμηθεῖ: «Τρέξε, σκυλί, νά φᾶς τή γάτα...»

88. ΒΡΕΜΕΝΑ ΕΙΝΑΙ Ἡ ΞΕΡΑ;

Γέλασε πολύ κι ό δάσκαλος, προσπάθησε κι αυτός νά πει τό μῦθο.

– Χαίρομαι, τούς εἶπε, πού δέν ξεχνιοῦνται αὐτά τά πράγματα πού ἔλεγε ό λαός μας.

Νά σᾶς πῶ κι ἐγώ μία παροιμιακή ἱστορία;

Τά ἴαιδιά ἔκαναν κύκλο γύρω του.

– Τί θά πει παροιμιακή ἱστορία; τόν ρώτησαν.

– Εἶναι κάτι ἀστεῖες ἱστορίες, πού ξεκινοῦν ἀπό μία παροιμία ἢ καταλήγουν σέ μία παροιμία. Αὐτή πού θά σᾶς πῶ ἀρχίζει μέ τήν παροιμία «Ό τεμπέλης τά θέλει βρεμένα τά παξιμάδια».

«Μιά φορά ἦταν ἕνας τεμπέλης, ἀπό τούς πιό μεγάλους τεμπέληδες τοῦ κόσμου. Φοβόταν τόσο τή δου-

* *Νέαρχος Κληρίδης*

λειά πού ποτέ δέ δούλεψε. "Αν τοῦ 'δινες ψωμί, ἔτρωγε, ἂν δέν τοῦ 'δινες, μπορούσε νά ψοφήσει ἀπό τήν πείνα.

Μιά ἡμέρα ἦταν βασιλεμένος ὁ ἥλιος, κι αὐτός δέν εἶχε βάλει τίποτα στό στόμα του.

Τήν ἄλλη μέρα γιά νά μήν τόν ἀναγκάσει ἡ πείνα νά δουλέψει, σκέφτηκε νά κάνει τόν πεθαμένο στά ψέματα. «Πιό καλά νά μέ θάψουν, εἶπε μέσα του, παρά νά μοῦ δώσουν δουλειά!» Τόν εἶδαν οἱ γείτονες ξαπλωμένο στό κρεβάτι, τόν πίστεψαν νεκρό καί φώναξαν τούς παπάδες νά τόν πάρουν.

Στό δρόμο πού πήγαιναν τό λείψανο τοῦ τεμπέλη, μιά γυναίκα εἶδε τόν πεθαμένο, τόν λυπήθηκε κι εἶπε: «'Ο κακόμοιρος! 'Από τήν πείνα του θά πέθανε! Ποῦ νά τό 'ξερα χτές νά τοῦ στείλω καμπόσα παξιμάδια πού ἔχω!» 'Ο τεμπέλης ἀπό τό φέρετρο, σάν ἄκουσε τά λόγια τῆς πονετικιάς γυναίκας, ἄνοιξε τά μάτια του καί ρώτησε: «Βρεμένα εἶναι τά παξιμάδια ἢ ξερά;» – «Ξερά», τοῦ λέει ἡ γυναίκα. «'Ε, τότε ψάλτε, παπάδες, ψάλτε!» λέει ὁ τεμπέλης καί κλείνει τά μάτια του. 'Ο γρουσούζης! Προτίμησε νά θαφτεῖ ζωντανός, παρά νά κάμει τόν κόπο νά μουσκέψει τά παξιμάδια...» *

'Ο δάσκαλος τέλειωσε τήν ἱστορία. Τά παιδιά ἔμειναν σκεφτικά. Προσπαθοῦσαν νά θυμηθοῦν παροιμίες γιά τόν τεμπέλη.

*Προσαρμογή ἀπό τή «Λαογραφία» τοῦ Ν. Γ. Πολίτου

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Μπορεῖς κι ἐσύ νά βρεῖς παροιμίες πού λέει ὁ λαός μας γιά τόν τεμπέλη;
2. Μήπως ξέρεις καμιά ἄλλη παροιμιακή ἱστορία;

89. ΕΝΑΣ ΜΥΘΟΣ

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Γιάννης ἔφερε ἓνα μῦθο.

— Μοῦ τὸν εἶπε ἡ γιαγιά μου, πού εἶναι Κρητικιά, εἶπε. Νά δῶ ποιός ἀπό σᾶς θά τὸν θυμηθεῖ.

— Ἐβγαλε ἓνα χαρτί ὁ Γιάννης.

— Τί εἶναι αὐτό; ἀπόρησαν τὰ παιδιά.

— Ὁ μῦθος, εἶπε ἀθῶα ὁ Γιάννης. Ποιός σᾶς εἶπε πῶς ἐγώ τὸν θυμάμαι ἀπ' ἔξω; Λοιπόν, λέγεται «Ἡ ποντικίνα»:

«Μιά ποντικίνα πρόβαλε ἀπὸ τὴ δοκαρίνα* καὶ φώναξε τῷ δεκατριῷ τῇ παιδιῷ: «Σελιχάνη, Μελιχάνη καὶ Φροσύνη, Σαῖτα, Πίτα καὶ Κριθοῦ, Θέκλα, Καβαλουρωτή, Σαῦλα, Παῦλα καὶ Κουντούρα, Σαλτονιά, Βελτονιά! Ἐλᾶτε νὰ δειπνήσουμε τὸ μεσοκούκι* τῆς φακῆς.» «Δείπνησε, δείπνησε, μάνα μας, κι ἐμεῖς δειπνήσαμε!» «Καὶ τί δειπνήσατε μωρὲ παιδιά μου;» «Βερίκοκα, Βερικοκιτροκύδωνα, ἐλιές μέ δάφνη, κάπαρη, καρύδια μέ τὸ μέλι, χλωρά κουκιά μέ τὸ τυρί καὶ πίτα μέ τὸ λάδι.»

Τὰ παιδιά ζαλίστηκαν στὴν ἀρχή. Μετά μέ ὁρμὴ ξεκίνησαν νὰ ποῦν τὸ μῦθο. Κι ἐκεῖ σκόνταψαν, μπερδεύτηκαν καὶ γέλασε καί... τὸ παρδαλό κατσίκι!

Γαλάτεια Καζαντζάκη

90. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

— Γυάλινος πύργος, τρίχινος φράχτης. (οιιρη ρ1)

— Γύρω γύρω κάγκελα, στή μέση πάπια παίζει.
(οιιλορ ρ1 ιρη ροοηγλ)

* δοκαρίνα: τὸ δοκάρι τῆς στέγης.

* μεσοκούκι: τὸ μέσα μέρος (ἡ καρδιά).

- Είμαι ψιλή, λιγνή, τόν κόσμον ὅλο ντύνω,
κι ἐγὼ μένω γυμνή. (πλογ3θ ι,)
- Σέ κῆπο δέ φυτεύεται, σέ περιβόλι ὄχι,
καί ὁ ἄρχοντας τό γεύεται κι ὅλος ὁ κόσμος τό
χει. (ι1ργρ)
- Βαρύτερ' ἀπ' τό σίδερο, γλυκύτερ' ἀπ' τό μέλι,
μήτε στά χέρια πιάνεται, μήτε στήν τσέπη μπαίνει.
(δολμρ)
- Μικροκαμωμένη κοπελιά, μεγάλες πίτες κάνει.
(ροοιγ3η ι)
- Λαήνι χιλιοτρύπητο,
σταλιά νερό δέ χύνει. (ιδρλλνοφο ρ1)

91. ΠΕΝΤΕ ΠΟΝΤΙΚΟΙ

Πέντε ποντικοί μουντζοῦροι
κι ἄλλοι τρεῖς ἀλευρομοῦροι
μιά φρεγάδαν ἀρματῶσαν
καί φακή τηνέ φορτῶσαν.

Πέντε μέρες ἀρμενίζαν
καί καιρό δέν ἐγνωρίζαν
καί στό πέλαγος πού βγῆκαν
κεῖ βαριά φουρτούνα βρῆκαν.

Τρέχει ὁ ἕνας στό τιμόνι:
«Ὁχ! κακός καιρός πλακώνει».
Πάει ὁ ἄλλος στήν ἀντένα:
«Θά χαθοῦμε τά καημένα».

Πάει κι ὁ ἄλλος μέσ' στ' ἀρμάρι
γιά νά τρώει παξιμάδι.
Πάει τό ἕνα, πάει τό ἄλλο,

γίνηκε κακό μεγάλο.
Πέρα στο νησί έβγῆκαν,
τό 'στρωσαν καί κοιμηθῆκαν.

Λαϊκό

92. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

«Βάγια, βάγια τῷ Βαγιῷ
τρῶνε ψάρι καί κολιό,
καί τόν ἄλλο Κυριακό
τρῶν' τό κόκκινο αὐγό».

Τά σχολεῖα ἔκλεισαν. Ἦρχισαν οἱ προετοιμασίες γιά τήν πιό μεγάλη γιορτή, τό Πάσχα. Οἱ δουλειές περίσσεψαν τοῦτες τίς μέρες γιά τοὺς μεγάλους. Γιά τά παιδιά ὅμως ἄνοιξε ἡ ὁμορφὴ ἐποχὴ τῶν διακοπῶν.

Ἡ γιαγιά τῆς Κατερίνας ἦταν κάπως καλύτερα. Τά πόδια τῆς δέν πονοῦσαν τόσο.

— Πάσχα ἔρχεται, κόρη μου, ἔλεγε στή μάνα τῆς Κατερίνας, τήν κυρα-Δέσποινα. Δέ θ' ἀσπρίσουμε; Στό χωριό μας τέτοιες μέρες ὁ ἀσβέστης ἔκανε θαύματα. Στόν καιρό μου...

— Στόν καιρό σου, μάνα, ἀπαντοῦσε μέ ὑπομονή ἡ κυρα-Δέσποινα, εἶχατε... καιρό!

— Μά Πάσχα ἔρχεται, ἐπέμενε ἡ γιαγιά. Πρέπει νά ζυμώσουμε, νά κάμουμε κουλοῦρες, νά...

— Μάνα, Πάσχα ἔρχεται κι ἔχω στό μαγαζί περισσότερη δουλειά καί κούραση, ἀναστέναζε ἡ κυρα-Δέσποινα. Θά πάρουμε ἔτοιμα τσουρέκια ἐφέτος. Ἰσα ἴσα πού θά βάψουμε αὐγά.

— Ἐτοιμα τά τσουρέκια μας! εἶπε μέ φρίκη ἡ γιαγιά. Καί δέ θά ἀσπρίσουμε τά πεζούλια, τίς γλάστρες!

— Μιά χαρά εἶναι, μάνα. Μετά τό Πάσχα, σάν λιγοστέψει ἡ δουλειά, θά τά περάσουμε ἓνα χεράκι.

Ἡ κυρα-Δέσποινα ἔβαλε μιά μπουκιά ψωμί στο στόμα της κι ἔφυγε γιά τό μαγαζί.

Δαγκώθηκε ἡ γριά.

—Ἀχ! παιδάκι μου, εἶπε στήν Κατερίνα. Καταλαβαίνετε ἐσεῖς Ἀνάσταση Χριστοῦ; Σᾶς κλαίει ἡ καρδιά μου.

— Γιαγιά, εἶπε δειλά ἡ Κατερίνα, γιατί δέ μᾶς γιορτάζεις ὅπως ξέρεις ἐσύ;

— Νά κάνω ὅ,τι κάναμε στό χωριό μας; ἀπόρησε ἡ γιαγιά. Παιδί μου, γιά νά γίνουν τά πρεπούμενα χρειάζονται κότσια κι ἐγώ δέν τά ἔχω.

— Θά σέ βοηθήσω ἐγώ, γιαγιά, ἐπέμενε ἡ Κατερίνα.

—Ἐσύ εἶσαι κούτσικο*. Τί ξέρεις ἀπό τέτοια! εἶπε ἀπογοητευμένη ἡ γιαγιά. Πῆρε τό πλεχτό στό χέρι της καί πῆγε νά καθίσει στή γωνιά της.

— Γιαγιά, ὅταν δέ φτάνουμε νά πιάσουμε κάτι ἐμεῖς τά παιδιά, ἀφοῦ εἴμαστε ὅπως λές «κούτσικα», ἀνεβαίνουμε ὁ ἕνας στήν πλάτη τοῦ ἄλλου καί ψηλώνουμε καί γινόμαστε πιό ψηλοί ἀπό τούς μεγάλους. Ἄν φωνάξω τήν παρέα μου, θά ἔχεις μπόλικους νά σέ βοηθοῦν. Θέλεις, γιαγιά; παρακάλεσε ἡ Κατερίνα.

Ἄν πονοῦσαν λίγο τά πόδια τῆς γιαγιάς, τώρα γιατρεύτηκαν. Ξανάνιωσε, ἔγινε μικρή κοπελίτσα. Ὅλο πονηριά εἶπε:

— Φώναξε τήν παρέα σου, Κατερίνα. Θά τούς δεῖξουμε ἐμεῖς τί θά πεῖ Πάσχα!...

Πῶς περπάτησε ἡ γιαγιά τόσο δρόμο ὥς τό κοτέτσι τοῦ μπαρμπα-Νιόνιου εἶναι ἓνα θαῦμα.

— Εἶναι μεγαλοπεφτιάτικο* τ' αὐγό; ρώτησε μέ ἀγωνία.

— Ναί, τώρα δά τό γέννησε ἡ κότα.

— Κι ἦταν μαύρη ἡ κότα, ὅπως σοῦ ἔπα; ξαναρώτησε μέ ὑποψία τώρα ἡ γιαγιά.

* ΚΟΥΤΣΙΚΟ: μικρό παιδί

* ΜΕΓΑΛΟΠΕΦΤΙΑΤΙΚΟ: τῆς Μεγάλης Πέμπτης

— Νάτη, κυρά μου, τούτη πού κακαρίζει είναι.

Ήσυχασμένη ή γιαγιά έγενεψε στήν Κατερίνα καί στήν παρέα της — ή μισή τάξη ήταν εκεί — νά πάρουν τά υπόλοιπα αὐγά. Αὐτή προσεχτικά κράτησε στή χούφτα της τό αὐγό τῆς Μεγάλης Πέμπτης.

— Τί θά τό κάνουμε αὐτό, γιαγιά; ρώτησε ὁ Σπύρος.

— Θά τό φυλάξουμε, γιέ μου, κι ὅποιος ἔχει πονόλαιμο, θά τρώει λίγο καί θά γίνεται περδίκι. "Ετσι τουλάχιστον πιστεύαμε οἱ παλιοί. "Αντε, Κατερίνα, σύρε νά πάρεις καινούριο τέντζερη*. Σέ παλιό δέν κάνει νά βάφονται τ' αὐγά.

Τό πρῶτο αὐγό πού βάφτηκε, τῆς Παναγιάς ὅπως τ' ὀνόμασε ή γιαγιά, μπῆκε στό εἰκονοστάσι. Μ' αὐτό θά σταυρώνονταν τά παιδιά, ὅταν θά ήταν ματιασμένα.

Ή γιαγιά βρῆκε μιά κόκκινη κουβέρτα καί τήν ἔβαλε στό παραθύρι. Γέμισε καί δυό μπουκάλια μέ νερό πού τό βράδυ θά τά πήγαινε ή ἴδια στήν ἐκκλησία, στά δώδεκα εὐαγγέλια. Θά τ' ἄφηνε ἐκεῖ, μέχρι ν' ἀπολύσει ή ἐκκλησία. Μετά ὁ παπάς θά τά φύλαγε στό Ἱερό. Τή Λαμπρή θά τά ἔφερναν στό σπίτι.

— "Αν ἀρρωστήσει κανένας καί ραντιστεῖ μέ τοῦτο τό νερό, γιαίνει*, κόρη μου, λέει ή γιαγιά στήν Κατερίνα.

Ὁ παππούς τοῦ Φῶτη ἔμαθε πώς ή γιαγιά τῆς Κατερίνας ἔβαψε αὐγά γιά ὅλα τά παιδιά καί πώς θά τούς ἐτοιμάσει καί τσουρέκια. Κι ὅταν βρέθηκε στόν Ἐπιτάφιο μέ τό κερί στό χέρι, εἶπε στόν κύρ Ἀνέστη, πού ήταν πλάι του:

— "Ε, καί τί γλέντι θά γινόταν, ἂν βάζαμε ὅλοι ἀπό λίγα λεφτά καί ψήναμε δυό τρία ἀρνιά ἐκεῖ στήν ἀλάνα!

Δέν μπόρεσε ν' ἀπαντήσει ἀμέσως ὁ κύρ Ἀνέστης,

* τέντζερης: χύτρα ἀπό χαλκό.

* γιαίνει: γίνεται καλά.

γιατί ανταμώθηκαν στο σταυροδρόμι τέσσερις 'Επιτάφιοι κι ἄρχισαν οἱ δεήσεις.

– Πέρνα αὔριο τό πρωί ἀπό τό μαγαζί νά τά ποῦμε, μπόρεσε καί ψιθύρισε.

Τό Μεγάλο Σάββατο, μόλις χτύπησαν οἱ καμπάνες, κι ἔριξε κλαδιά δάφνης ὁ παπάς καί εἶπε «'Ανάστα ὁ Θεός κρῖναι τήν γῆν», ἡ γιαγιά τῆς Κατερίνας μ' ὅλο τό παιδομάνι ἔφυγαν τρεχάτοι ἀπ' τήν ἐκκλησιά, γιά νά ζυμώσουν τίς κουλοῦρες. Λαμπριάτικες «κουτσοῦνες» τίς ἔλεγε ἡ γιαγιά καί τούς ἔδειξε νά τίς στολίσουν μέ σουσάμι, μυρωδικά, καρύδια. Στή μέση ἔμπαινε καί τό κόκκινο αὐγό. Ἡ γιαγιά, μιά κι ἄνοιξε τό κομπόδεμα, δέν ἔκανε τσιγκουνιές. Ἔτσι, ὁ κάθε φίλος τῆς Κατερίνας εἶχε τό δικό του τσουρέκι. Ἔβαλαν σημάδι τά παιδιά, μήν μπερδευτοῦν οἱ κουλοῦρες, καί μέ φωνές καί γέλια πῆγαν τίς λαμαρίνες στό φοῦρνο. Κι ὥς νά ψηθοῦν τά τσουρέκια, πῆραν ἀσβέστη καί βούρτσα κι ἄσπρισαν τίς αὐλές καί τά πεζούλια.

Ὁ παππούς τοῦ Φῶτη πρὶν πάει στό καφενεῖο «Ἡ Συνάντηση», πέρασε ἀπό τό σπίτι τῆς Κατερίνας. Εἶπαν, εἶπαν μέ τή γιαγιά, τά κανόνισαν. Αὔριο... Ναί, αὔριο ἡ γειτονιά θά γιόρταζε «Ἑλληνικό Πάσχα»...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ἡ κυρα-Δέσποινα κουβεντιάζει μέ τή γιαγιά. Γιά ποιά πράγματα κουβεντιάζουν; Βάλτα σέ μιά σειρά.
2. Τί ζήτησε ἡ Κατερίνα ἀπό τή γιαγιά της; Τήν κατάφερε; Μέ ποιόν τρόπο;
3. Ποιές προετοιμασίες ἔκαμε ἡ γιαγιά καί ποιό ἦταν τό νόημά τους;
4. Πότε ζύμωσαν τίς κουλοῦρες; Πῶς τίς ἔλεγε ἡ γιαγιά; Πῶς τίς στολίσαν;

93. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Ξημέρωσε μέρα πραγματικά λαμπριάτικη.

Οί σοῦβλες στήθηκαν, οἱ τάβλες* στήθηκαν κι αὐτές. "Ολοι ἔδιναν ἓνα χεράκι νά γυριστεῖ τ' ἄρνι. Κι ἦρθε ἡ ὥρα πού ἔγιναν τά κοκορέτσια κι ἔγιναν οἱ συκωταριές καί χύθηκε κρασί στά ποτήρια. Κι ὅποιος ἦταν περαστικός, τόν καλοδεχτήκαμε κι ἔφαγε κι ἤπιε μαζί μας.

Ἡ γιαγιά τῆς Κατερίνας κοίταζε μὴν τύχει καί λείψει τίποτε ἀπὸ τό τραπέζι.

— Νά σέ περιποιηθῶ, κόρη μου, εἶπε στή νύφη τῆς, τὴν κυρα-Δέσποινα καί τῆς πρόσφερε ἓνα καλοψημένο κομμάτι κρέας.

— Εὐχαριστῶ, μάνα, εἶπε συγκινημένη ἡ κυρα-Δέσποινα. Χρόνια εἶχα νά κάμω τέτοιο Πάσχα!

Ὁ παππούς τοῦ Φῶτη πῆρε κόκκινο αὐγό. "Αρχισαν νά τσουγκρίζουν.

— Χριστός ἀνέστη!

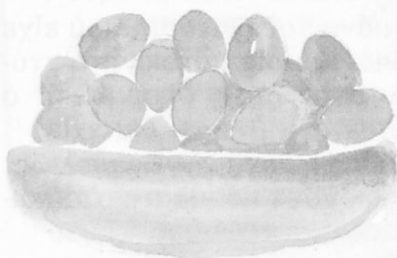
— Ἀληθῶς ὁ Κύριος!

Ἡ γειτονιά μας ἀντιβούισε.

Χριστός ἀνέστη!

Ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος!

* τάβλες: τραπέζια.

94. ΑΝΑΣΤΑΣΗ

“Άγια νύχτα τ’ Ἀπρίλη,
γιορτινή φορεσιά,
«δεῦτε λάβετε φῶς»
ἐλαμψ’ ὅλη ἡ ἐκκλησιά.

Ἡ λαμπάδα μου καίει
μέσ στά μύρια ἀγιοκέρια,
ὁ Χριστός ἀναστήθη
μέσ στά δύο μου τά χέρια!

Μύρα σκόρπισε γύρω
ἡ ἀνοιξιάτικη φύση,
τή φλογίτσα κρατῶ
μέσ στίς χοῦφτες μή σβήσει.

Κι ἡ λευκή μου λαμπάδα
τώρα, νά, τρεμοπαίζει,
μέσ στά κόκκινα αὐγά
στό στρωμένο τραπέζι.

«Τά κυκλάμινα»

Ντ. Χατζηνικολάου

95. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Τό μαντάτο τό 'φερε ή μάνα τοῦ Θανάση, πού εἶχε ἐμπορικό στήν ἐπάνω γειτονιά. Κάποιο αὐτοκίνητο χτύπησε ἓνα παιδί! Μοῦδιασαν στήν ἀρχή ὅλοι. Μετά ὁ καθένας εἶπε τό λογάκι του.

– Φταῖνε τά παλιόπαιδα, εἶπε ή μάνα τῆς Βαγγελιώς.

– Φταῖνε οἱ γονεῖς πού παίρνουν ποδήλατα στά παιδιά τους, εἶπε μιά ἄλλη.

Ἔγινε τέτοια φασαρία, πού ἄνοιξαν τά παράθυρα. Τό ἓνα σπίτι ὕστερα ἀπό τό ἄλλο μάθαινε τό νέο. Τά παιδιά ἄφησαν τά βιβλία τους, βγήκαν κι αὐτά στίς πόρτες.

– Μέ τά ποδήλατα τά 'βαλαν, εἶπε τόν καημό του ὁ Γιώργης στόν Ἀλέξη.

– Φταῖνε τά παιδιά, πού ἔχουν ποδήλατα καί δέν προσέχουν, εἶπε τήν κουβέντα του ὁ Κώστας.

– Μωρέ, φταῖνε ὅσοι ἔχουν αὐτοκίνητα, πού νομίζουν πώς εἶναι δικοί τους οἱ δρόμοι! Καί τή μάνα μου μιά μέρα πῆγε νά τή σκοτώσει ἓνα φορτηγό, εἶπε θυμωμένη ή Κατερίνα.

– Φταίει, ἐξήγησε ὁ Σπύρος, πού δέν ξέρουμε οὔτε ἐμεῖς οὔτε οἱ ὁδηγοί τούς κανόνες κυκλοφορίας.

– Σωστό αὐτό, ἀλλά τί νά γίνει;

Σήκωσε τούς ὠμους του ὁ Σπύρος. Τί μπορεῖ νά γίνει; Δέν ἤξερε.

– Τρεῖς χιλιάδες περίπου Ἑλληνόπουλα χάνουν τή ζωή τους κάθε χρόνο ἀπό αὐτοκίνητο, εἶπε ὁ δάσκαλος τήν ἄλλη μέρα στά παιδιά.

– Τρεῖς χιλιάδες! Τά παιδιά τρόμαξαν μπροστά σέ τόσο μεγάλο ἀριθμό.

– Νά εἴστε προσεκτικοί, παιδιά. Τό κακό δέν ἀργεῖ νά γίνει, συμβούλεψε ὁ δάσκαλος.

Ὁ Ἀλέξης ἔστειλε χέρι χέρι ἓνα σημεῖωμα στὸν Πέτρο κρυφά. «Κάνουμε κάτι ἐμεῖς;»

– Μπορῶ νά δῶ τό σημεῖωμα πού κυκλοφορεῖ; Ἡ φωνή τοῦ δασκάλου τοὺς ἀναστάτωσε. Ὁ Γιάννης μουδιασμένος πῆγε τό σημεῖωμα στήν ἔδρα. Ὁ δάσκαλος εἶχε μιά σφιχτή ἔκφραση στό πρόσωπό του. Νά γίνεται τέτοια σοβαρή κουβέντα μέσα στήν τάξη καί νά χαλάει ἀπό ἓνα σημεῖωμα! Πικραμένος ἄνοιξε τό χαρτί, διάβασε. Τό πρόσωπό του ξαστέρωσε.

– Αὐτό τό σημεῖωμα δέν ἔπρεπε νά κυκλοφορήσει μυστικά. Τέτοιες ιδέες πρέπει νά τίς λέμε φωναχτά, εἶπε σοβαρά.

Πῆρε τήν κιμωλία στά χέρια του καί μέ κεφαλαῖα γράμματα ἔγραψε στὸν πίνακα:

ΚΑΝΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΕΜΕΙΣ;

Λοιπόν; γύρισε στά παιδιά ὁ δάσκαλος.

– Πιστεύω πῶς..., ἄρχισε νά λέει ἡ Βαγγελιώ τί σκεφτόταν. Ἄρχισαν νά λένε τή γνώμη τους καί οἱ ἄλλοι.

– Σκεφτεῖτε καί τά ξαναλέμε, τοὺς σταμάτησε χαμογελώντας ὁ δάσκαλος.

Ἐγιναν τρεῖς συνεδριάσεις καί δεκαπέντε τσακωμοί. Στό τέλος συμφώνησαν καί ξεκίνησαν μέ ὄρεξη γιά δουλειά. Μιά ἐπιτροπή πῆγε στήν τροχαία καί γύρισε μέ ὁδηγίες, πού ἔλεγαν πῶς νά προλαβαίνονται τά δυστυχήματα.

Τά παιδιά дуό μέρες μελετοῦσαν τίς ὁδηγίες. Μετά πῆγαν στήν αἴθουσα μέ τὸν πολύγραφο. Ἐκεῖ κλείστηκαν ὥς ἀργά τό βράδυ. Μαζί τους κι ὁ δάσκαλος κι ὁ παππούς τοῦ Φώτη.

Τήν ἄλλη μέρα ἓνα πακέτο «ἔντυπο ὑλικό» ὑπῆρχε
στό σχολεῖο. Συνεργεῖα ἀπὸ δυὸ δυὸ παιδιὰ πῆγαν καί
στά πέντε σχολεῖα τῆς περιφέρειας. Στόν πίνακα τῶν
ἀνακοινώσεων καρφίτσωναν ἓνα πολυγραφημένο χαρτί
πού ἔλεγε:

Ο ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΙ Ο ΓΡΗΓΟΡΗΣ

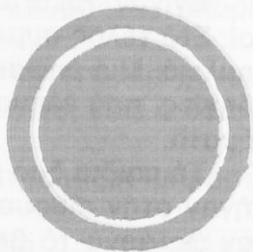
“Ἄλτ! Ξεπρόβαλε ὁ Σταμάτης
καί τόν κόσμο σταματᾷ!
Τώρα μπρός! βγῆκε ὁ Γρηγόρης
κι ὁ καθένας πιά περνᾷ.

“Ὁ Σταμάτης κοκκινίζει
“Ἄλτ! σταθεῖτε στό λεπτό.
“Ὁ Γρηγόρης πρασινίζει,
μπρός! φωνάζει στόν πεζό.

“Ὁλη μέρα στό καθῆκον
ἔχουνε δουλειά πολλή,
κι ἄν γιά λίγο σταματήσουν
βγάζουν φῶς πορτοκαλί.

Στό Σταμάτη, στό Γρηγόρη
νά ἔχετε τό νοῦ σας ὅλοι,
καί θά πάψουν τά «τροχαῖα»
μέσα στή μικρή μας πόλη.

“Αλλα πάλι συνεργεία είχαν σταθεϊ στά σταυροδρό-
μια καί μοίραζαν έντυπα στούς όδηγούς τών αύτοκινή-
των:

“Όποιος βιάζεται, σκοντάφτει
μήν ξεχνᾷς,
μέ ύπομονή καί τάξη
νά όδηγᾷς.

Φίλε όδηγέ, μήν τρέχης.
Δεκατέσσερα τά μάτια σου
νά ἔχεις.

Σάν καθίσεις στό τιμόνι
-τό γνωρίζεις-
τή ζωή ξένων καί φίλων
σύ όρίζεις.

- Είστε σπουδαίοι! Είπε μέ θαυμασμό ή Χαρούλα
στό Γιάννη.

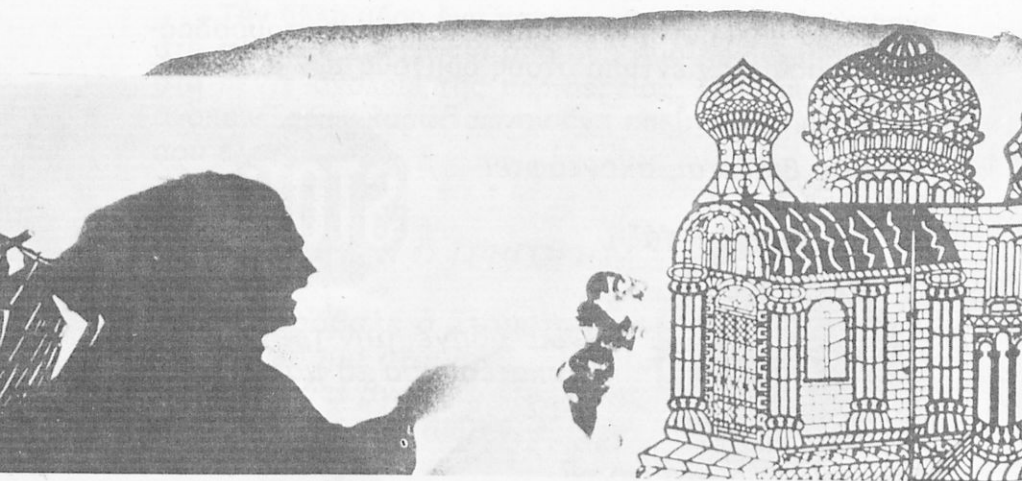
“Ο Γιάννης κρυφοκαμάρωσε.

-“Ε! δέν εἶναι δά σπουδαίο, όταν ἔχεις ποιητή με-
γάλο στήν παρέα σου! Κι ό νοῦς τοῦ Γιάννη πέταξε στόν
παππού τοῦ Φώτη, πού σίγουρα, ἂν ἦταν λίγο πιό νέος,
θά μπορούσε νά γίνει ό πιό μέγας ποιητής τῆς ἐποχῆς
μας!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ὑπῆρξε συμφωνία στό ποιός φταίει γιά τά δυστυχήματα; Ποιές γνώμες διατυπώθηκαν;
2. Γιατί πικράθηκε ό δάσκαλος; Τί ἔλεγε τό σημεῖωμα τοῦ Ἀλέξη;
3. Τί ἔκαναν τά παιδιά; Ὁ παππούς βοήθησε;

Ὁ Εὐγένιος Σπαθάρης «παίζει» τὸν Καραγκιόζη

96. ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ!

Ὁ Γιώργης τὸ εἶπε στά παιδιά καί ἄστραψαν τὰ μάτια τους καί χτύπησε ἡ καρδιά τους.

— Καραγκιόζης στή γειτονιά!

Στό καφενεῖο τοῦ κύρ Ἀνέστη αὔριο τὸ ἀπόγευμα θά παίξει Καραγκιόζης. Μάλιστα. Ἕνας караγκιοζοπαίχτης θά ῥθει αὔριο τὸ ἀπόγευμα στίς 7 ἡ ὥρα κι ὅποιος θέλει...

Ἄκου, ὅποιος θέλει! Ὅλοι θέλουν, ὅλοι τὸ λαχταροῦν.

Πέντε ἡ ὥρα, λοιπόν, τὰ παιδιά ἦταν στρογγυλοκαθισμένα στοὺς πάγκους, πού εἶχαν στηθεῖ ἀπὸ τὸν κύρ Ἀνέστη. Οἱ καρέκλες ἦταν γιὰ τοὺς μεγάλους.

Ἐξὶ ἡ ὥρα. Τὰ παιδιά βγάζουν πασατέμπο ἀπ' τὰ τσεπάκια τους, πίνουν πορτοκαλάδα καί ρωτοῦν τί ὥρα

είναι.

Ἐφτά παρά τέταρτο ἀρχίζουν καί ἀνησυχοῦν. Μπάς καί πηγαίνει τό ρολόι πίσω; Πᾶνε κι ἔρχονται ἀνήσυχα τὰ παιδιά.

Ἐφτά ἡ ὥρα δέν κουνιέται φύλλο.

Ἐφτά καί πέντε ἡ παράσταση ἐπιτέλους ἀρχίζει.

Τραβιέται ὁ μπερντές καί παρουσιάζεται ὁ Χατζη-αβάτης. Ἀπό μέσα ἀκούονται φωνές. Δέρνουν τόν Καραγκιόζη. Ξαφνικά ὁ Καραγκιόζης βγαίνει τρεχάλα καί πέφτει πάνω στό Χατζηαβάτη.

Χατζηαβάτης: Ὑαυ! ὦ, Παναγιά μου, τρελάθηκε! Καραγκιόζη μου, τί τρέχει; Γιά πές μου.

Κ.: Ὅριζω τόν ἑαυτό μου, εἶμαι ἑφταξοῦσιος τοῦ ἑαυτοῦ μου;

Χ.: Εἶσαι, Καραγκιόζη.

Κ.: Θέλω νά πεθάνω!

Χ.: Πέθανε, δέ σέ μποδαί κανεῖς!

Κ.: Τότε, λοιπόν, γιατί δέ μ' ἀφήνουν νά πεθάνω;

Χ.: Ποιός, Καραγκιόζη μου, δέ σ' ἀφήνει;

Κ.: Ἰδοῦ, κύριε! Ἀποφάσισα νά πεθάνω. Νά πάω ἀπό λουκουμοθάνατο. Μπῆκα σ' ἓνα καφενεῖο, βρῆκα μιά κάσα λουκούμια, τήν πῆρα, τήν ἀκούμπησα χάμου, ἔκαμα τὰ «πατερημά» μου, εἶπα: Σχωρᾶτε με κι ὁ Θεός νά σᾶς χωρέσει, κι ἄρχισα νά τρώω λουκούμια νά πεθάνω. Νά σοῦ πῶ, Χατζηαβάτη μου, καί τήν καθαρὴ ἀλήθεια. Ἐμέτραγα τὰ λουκούμια, νά δῶ μέ πόσα λουκούμια θά πεθάνω. Ἄν ξαναθελῶ νά ξαναπεθάνω, νά ξέρω πόσα λουκούμια θ' ἀγοράσω. Ἀλλά μόλις εἶχα φάει καμιά ἐξηνταριά, μπαίνει ὁ καφετζής μέσα.

— Τί κάνεις αὐτοῦ; μοῦ λέει.

— Πεθαίνω, κύριε, τοῦ λέω.

— Πεθαίνεις, μασκαρά! Μ' ἀρχίζει στό ξύλο. Βλέ-

- πουν κι οί ἄλλοι τοῦ καφενείου, μ' ἀρχίζουν κι αὐτοί
 στό ξύλο. Γιατί, κύριε, δέ μ' ἀφήνουν νά πεθάνω;
 Χ.: Δέν κατάλαβες γιατί σέ σέ δέρνανε; Σέ δέρνανε,
 γιατί ἔφαγες τά ξένα λουκούμια.
 Κ.: "Α! Γι' αὐτό μέ δέρνανε! Κι ἐγώ ἔλεγα πώς μέ δέρνα-
 νε, γιατί ἦταν ἡ ζωή μου ἀναγκαία.
 Χ.: Γιά τά λουκούμια σέ δέρνανε καί νά μήν ξαναπερά-
 σεις ἀπό κεῖ, γιατί θά φᾶς κι ἄλλο ξύλο.
 Κ.: Γιατί θά φάω κι ἄλλο ξύλο;
 Χ.: Γιά τά λουκούμια.
 Κ.: Μά τά ξεχρέωσα τά λουκούμια. "Ἐφαγα ἐξήντα λου-
 κούμια, μέ δείρνανε γιά ἑκατό! "Ὡστε μοῦ χρωστᾶνε
 καί σαράντα!...*

Ξεκαρδίζονται στά γέλια τά παιδιά. Οἱ πάγκοι τρί-
 ζουν ἀπό τήν ἀναταραχή. Γελοῦν κι οἱ μεγάλοι, ξεχνοῦν
 τίς ἔγνοιες καί τά βάσανά τους, γίνονται ξανά παιδιά.

— Νά 'σαι καλά, ἀθάνατε Καραγκιόζη, πού μᾶς ἄνοι-
 ξες τήν καρδιά, πού ξεσκάσαμε! λέει ὁ μπαρμπα-Στάθης.

— Νά ζήσεις, Καραγκιόζη! Ἡ μάνα τῆς Βαγγελιώς
 ξεχνάει τούς καημούς πού ἔχει καί γελάει. Τά μάγουλά
 τῆς δέν εἶναι πιά χλωμά· ρόδισαν, κοντεύουν νά γίνουν
 ἴδια μέ τά μάγουλα τῆς κόρης τῆς.

«Καί τώρα, ἀβάντι μανέστρο!

Ἐλᾶτε νά φᾶμε, νά πιοῦμε,
 καί νηστικοί νά κοιμηθοῦμε!»

Ἡ παράσταση τελείωσε. Τό τραγούδι τῆς χαρᾶς
 ὅμως ἔμεινε στίς καρδιές τῶν παιδεμένων ἀνθρώπων
 τῆς γειτονιάς μας.

*(Α. Μόλλας)

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Τοῦ Μαγιοῦ ροδοφαίνεται ἡ μέρα,
πού ωραιότερη ἡ φύση ξυπνάει,
καί τήν κάνουν λαμπρά καί γελάει
πρασινάδες, ἀχτίνες νερά·

ἄνθη κι ἄνθη βαστοῦνε στό χέρι
παιδιά κι ἄντρες, γυναῖκες καί γέροι·
ἀσπροεντύματα, γέλια καί κρότοι,
ὅλοι οἱ δρόμοι γιομάτοι χαρά·

ναί, χαρεῖτε τοῦ χρόνου τήν νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιά.

«Νεκρική ὁδὴ»

Διονύσιος Σολωμός

98. ΣΤΟΥΣ ΔΕΛΦΟΥΣ

Ἡ διαδρομή μᾶς ετοίμαζε νά χαροῦμε τούς Δελφούς.

Ἡ μέρα ἦταν λαμπερή κι εὐχάριστη. Ὅπως ἔτρεχε τό αὐτοκίνητο καί οἱ εἰκόνες τοῦ τοπίου ἄλλαζαν διαδοχικά ἢ μία μετά τήν ἄλλη, λέγαμε γιά τήν ἀρετή τῶν ἀρχαίων μας προγόνων νά βρίσκουν πάντα τίς κατάλληλες θέσεις γιά νά κτίζουν τούς ναούς καί τά ἱερά τους.

Οἱ Δελφοί, ὁ τόπος τοῦ περίφημου ἀρχαίου μαντείου, ἦταν ἀγκαλιασμένοι μέ τίς Φαιδριάδες, ἐπιβλητικούς μεγαλόπρεπους καί ἄγριους βράχους, πού δέν εἶχαν τίποτε στήν ὄψη ἀπό τό τόσο χαρούμενο ὄνομά τους. Οἱ Φαιδριάδες τύλιγαν τούς Δελφούς μέ τόν γκρίζο ὄγκο τους. Ἡ Κασταλία κυλοῦσε τραγουδώντας, γιά νά ἐμπνέει τούς ποιητές καί νά ξεπλένει μέ τά θεϊκά νερά της τίς ἀμαρτίες. Ὁ δρόμος ἦταν ἀνηφορικός καί δύσκολος. Ὅλα προετοίμαζαν τόν ἐπισκέπτη γιά τή μεγάλη στιγμή.

Οἱ ἐρωτήσεις ἐπεφταν βροχή κι ὁποῖος ἤξερε σήκωνε τό χέρι καί ἀπαντοῦσε.

- Τί ἦταν οἱ Δελφοί;
- Τί ἦταν οἱ Ἀμφικτυονίες;
- Ποιός ἦταν ὁ Πύθωνας;
- Κάθε πότε γίνονταν τά Πύθια;
- Γιατί λένε τούς Δελφούς «ὀμφαλό τῆς Γῆς»;

Ἡ βροχή τῶν ἐρωτήσεων σταμάτησε μόλις φτάσαμε στόν προορισμό μας. Τότε ἀνοίξαμε μάτια, αὐτιά καί καρδιά, γιά νά χαροῦμε τά ὅσα βλέπαμε.

Τά πήραμε ὅλα μέ τή σειρά. Πλυθήκαμε στά γάργαρα νερά τῆς Κασταλίας, ὅπως ἔκαναν οἱ θεοπρόποι,

ἐκεῖνοι δηλαδή πού ἤθελαν νά πάρουν χρησμό ἀπό τό θεό. Καθαροί καί ἀμόλυντοι πλήρωναν τό φόρο τους, τόν πέλανο, στούς ἱερεῖς καί μετά προχωροῦσαν στό μαντεῖο ἀπό τήν Ἱερά Ὀδό.

Ἐμεῖς δέν εἶχαμε μαζί μας ζῶο γιά θυσία. Ἐκεῖνοι ὅμως εἶχαν. Συνήθως μιά κατσικούλα καί καμιά φορά κανένα ταῦρο. Τήν ὥρα πού ἔσφαζαν τό ζῶο κι ὅσο ἀκόμα ξεψυχοῦσε, ἡ Πυθία τό ράντιζε μέ ἀγιασμένο νερό κι ἔδινε τό χρησμό. Δίπλα οἱ ἱερεῖς σημείωναν τά ἀσυνάρτητα λόγια τῆς μάντισσας καί μετά ἔδιναν γραμμένα σέ στίχους τήν ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ.

Χιλιάδες ἔρχονταν οἱ ἀποσταλμένοι ἀπ' ὅλα τά μέρη τῆς γῆς. Βασιλιάδες ἔστελναν ἀντιπροσώπους μέ πλούσια δῶρα, γιά νά μαντέψει ἡ Πυθία τό καλό ἢ τό κακό τέλος τῶν πολέμων τους καί τῆς ζωῆς τους.

Τό μαντεῖο λοιπόν εἶχε ἀποκτήσει τέτοια καταπληκτική φήμη, ὥστε νά εἶναι τό πιό πλούσιο μαντεῖο τῆς ἀρχαιότητος. Ἀκόμα καί τώρα βλέπει κανεῖς, τά περίφημα ἀναθήματα τῶν διάφορων πόλεων πού γεμίζουν τόν ἱερό χῶρο καί εἶναι ἀφιερῶματα εὐγνωμοσύνης καί θαυμασμοῦ. Τά μνημεῖα αὐτά συναγωνίζονται τό ἓνα τό ἄλλο σέ ὁμορφιά καί πλοῦτο καί λέγονται θησαυροί.

Βρισκόμαστε μπροστά στό ναό τοῦ Ἀπόλλωνα. Εἶχε γύρω του κολόνες γι' αὐτό τόν ἔλεγαν περίπτερο ναό. Οἱ κολόνες αὐτές ἦταν δωρικοῦ ρυθμοῦ, δηλαδή εἶχαν ἓνα ἀπλό κιονόκρανο. Στίς στενές του πλευρές εἶχε ἀπό ἑξί καί στίς μακριές του πλευρές ἀπό 15 κολόνες. Χωριζόταν σέ τρία μέρη: Στόν πρόναο, ὅπου περίμεναν οἱ θεοπρόποι, στόν οἶκο, ὅπου βρισκόταν τό ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνα, ὁ ὁμφαλός τῆς γῆς καί ὁ τρίποδας τῆς Πυ-

Ὁ Ἀπόλλωνας κάνει σπονδή

θίας καί στόν ὀπισθόδομο, τό πίσω μέρος τοῦ ναοῦ.

Στή μετόπη τοῦ ναοῦ ἦταν γραμμένα δυό σοφά ρητά: Τό «γνῶθι σαυτόν» καί τό «μηδέν ἄγαν». «Μηδέν ἄγαν» θά πεῖ: Ὅλα μέ μέτρο, τίποτε μέ ὑπερβολή.

«Γνῶθι σαυτόν» θά πει: μάθε νά γνωρίζεις τόν ἑαυτό σου, νά καταλάβεις καί νά μάθεις ποιός εἶσαι.

— Ἐγώ τό ξέρω. Εἶμαι ἡ Κατερίνα.

— Αὐτό τό ξέρω κι ἐγώ. Ἀλλά τί Κατερίνα; Ἔψαξες ποτέ νά καταλάβεις ἂν εἶσαι καλή ἢ κακή; Ἐγώιστρια ἢ περήφανη; Ταπεινή ἢ εὐαίσθητη; Αὐτό θά πει «γνῶθι σαυτόν».

Ἀνακαλύψαμε τό θέατρο μέ τήν καταπληκτική ἀκουστική. Μιλούσαμε καί τόν ἦχο τῆς φωνῆς μας τόν ἔφερναν πίσω οἱ Φαιδριάδες. Ἀνεβήκαμε προσεκτικά στίς πιό ψηλές κερκίδες κι ἀκούσαμε ὅσα ἔλεγε χαμηλά ὁ δάσκαλος.

Ὑστερα ἀνεβήκαμε ὡς τό στάδιο, ὅπου γίνονταν οἱ ἀγῶνες. Τό τοπίο, φωτεινό καί εἰρηνικό, τό σκίαζαν ψηλά δέντρα καί τό προστάτευαν οἱ κορυφές τῶν Φαιδριάδων. Πόσα χειροκροτήματα καί πόσες ζητωκραυγές πρέπει νά ἔχουν φυλάξει στούς πόρους τους αὐτοί οἱ πέτρινοι θεατές τῶν παλιῶν λαμπρῶν ἀγώνων. Πόσες ἰαχές θριάμβου θά πολλαπλασίασαν μέ τήν ἡχώ τους!

Ἀπό τό μονοπάτι κατεβήκαμε στό μουσεῖο, ὅπου εἶδαμε τά ἐκθέματα περνώντας διαδοχικά στίς αἵθουσες. Πρῶτα, εἶδαμε τόν ὀμφαλό τῆς γῆς. Μετά, τή Σφίγγα πού ἀφιέρωσαν στό θεό οἱ κάτοικοι τῆς Νάξου, τό θησαυρό τῶν Σιφνίων, μιά ἀγκαθωτή κολόνα μέ χορεύτριες, τό ἄγαλμα τοῦ Ἀγία καί τοῦ Ἀντίνοα, πού ἦταν ὁ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ αὐτοκράτορα Ἀδριανοῦ.

Σέ μιά αἶθουσα ὀλομόναχος, μᾶς περίμενε μέσα στή μακάρια τελειότητά του ὁ Ἡνίοχος. Βρίσκεται σέ ξεχωριστή θέση, γιατί εἶναι ἓνα σπάνιο ἀπόκτημα. Εἶναι

ολόκληρος από χαλκό και παριστάνει έναν ήνιοχο μετά την άρματοδρομία. Ἡ στάση του, οἱ λεπτομέρειες, ἀλλά κυρίως ἡ γαλήνια καὶ ἡρεμη φυσιογνωμία του δείχνουν ἄνθρωπο, πού λάμπει ἀπὸ ἱκανοποίηση. Καταλαβαίνει ἀμέσως ὅτι ὁ Ἡνίοχος νίκησε στοὺς ἀγῶνες καὶ οἱ ἐπευφημίες ἀντηχοῦν ἀκόμα στ' αὐτιά του. Ὁ θρίαμβος ζωγραφιζόταν ζωντανός μέσα στὰ πέτρινα μάτια του.

Παρόλο πού τό ἄρμα ἔκρυβε τό κάτω μέρος τοῦ κορμιοῦ του, τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν του καὶ ὁ χιτώνας του εἶναι τόσο προσεγμένα καὶ τέλεια, ὥστε νά προκαλοῦν θαυμασμό. Τὰ μάτια του εἶναι ζωηρά, καμωμένα ἀπὸ χρωματιστές πέτρες.

Ὅταν βγήκαμε ἀπὸ τό μουσεῖο ρίξαμε μιά τελευταία ματιά στό τοπίο. Βουνά, ἐλιές, γαλανός οὐρανός. Σάν νά μᾶς φάνηκε γιά μιά στιγμή ὅτι οἱ Φαιδριάδες ἔκλαιγαν ριζωμένες στή θέση τους, γιά τή μοναξιά πού πλανιόταν ὀλόγυρα.

Θυμηθήκαμε τότε τόν Ἰουλιανό τόν Παραβάτη, τό Βυζαντινό αὐτοκράτορα πού θέλησε νά ξαναζωντανέψει τήν εἰδωλολατρία κι ἔστειλε τό 361 μ.Χ. ἀποσταλμένους του στό Μαντεῖο ζητώντας νά πάρει χρησμό. Ἡ Πυθία τοῦ ἔδωσε αὐτή τή λυπημένη ἀπάντηση:

«Πέστε στό βασιλιά Ἰουλιανό, ὅτι καταστράφηκε ὁ ὠραῖος ναός. Ὁ Ἀπόλλωνας δέν ἔχει πιά μαντεῖο, οὔτε ἡ Πυθία μασᾷ δάφνες, γιά νά δίνει χρησμούς. Ἡ Κασταλία μέ τὰ γάργαρα νερά δέν τραγουδᾷ πιά.

Ἔσβησε καὶ τό νερό πού λαλοῦσε».

Γιά νά παρηγορηθοῦμε σκεφτήκαμε πώς ὄχι, δέν ἦταν ἀκριβῶς ἔτσι. Οἱ πεσμένες πέτρες, τὰ σκόρπια ἀνάγλυφα καὶ οἱ γκρεμισμένοι ναοί, μουρμούριζαν κάτι σάν προσευχή γιά ἓναν παλιό περασμένο κόσμο, γεμάτο μεγαλεῖο καὶ δόξα.

Ἀγγελικὴ Βαρελλᾶ

99. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ἥλιε μου,
ἔβγα, ἥλιε μου,
πού κάνεις τό χωράφι
καί γεμίζει ἀπό χρυσάφι.

Δῶσε μας,
ἥλιε, ἥλιε μου,
τό ρόδο καί τ' ἀγκάθι,
φέξε ὥς τοῦ γιαλοῦ τά βάθη.

Τό νερό,
φέξε, ἥλιε μου,
νά τρέχει καί νά λάμπει,
νά μοσκοβολοῦνε οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
χρυσοῆλιε μου,
τή γῆς μέ χαμομήλι
δῶσ' μας τό γλυκό σταφύλι.

Τόν καρπό,
ἥλιε, ἥλιε μου,
τό θέρο χάρισέ μας.
Σάν τό δέντρο ἀνάστησέ μας.

«Τά Χελιδόνια»

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

100. Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ

Σούσουρο μεγάλο έγινε στή γειτονιά. Ήρθε, λέει, ή αγορανομία κι έπιασε «στά πράσα» τόν μπακάλη τής επάνω πλατείας νά πουλάει ακριβότερα από τή διατίμηση*.

— Έμ, κλέφτες καί κλέφτες! σχολίασε ό δικός μας ό μπακάλης, ό κύρ Στράτος, καί καμάρωνε, γιατί κανένας ποτέ δέν έχει πει κουβέντα γι' αυτόν.

Ή κυρα-Λένη έλεγε στίς γειτόνισσες:

— Τό 'Ξερα έγώ κι έλεγα στό γιό μου: «Νά δεΐς, κακό τέλος θά 'χει αυτός ό μπακάλης». Πήγα μιά μέρα, καί τοῦ ζήτησα μισό κιλό φέτα.

— Βγήκε 850 γραμμάρια, μοῦ λέει.

— Μά έγώ θέλω μισό κιλό, τοῦ λέω.

— Καί τί εΐναι τό τυρί, ζάχαρη, κυρά μου; μοῦ λέει.

— Έτσι εΐσαι; Δέν ξαναπατάω κι έγώ στό μαγαζί σου, τοῦ λέω. Κι από τότε πάω στόν κύρ Στράτο.

— Κι ό κύρ Στράτος τσιμπάει στίς τιμές, κουνάει τό κεφάλι ή κυρα-Άντωνία, ή φουρνάρισσα. Εΐναι φτηνός στή ζάχαρη, μά σέ άλλα εΐδη εΐναι ακριβός. Άφησε πού μοῦ 'δωσε μιά φορά μιά κονσέρβα χαλασμένη!

Ή κυρα-Λένη έριξε τά βάρη στό κράτος.

— Φταίει τό κράτος, πού τούς αφήνει καί πίνουν τό αίμα μας.

— Τί νά σοῦ κάνει δηλαδή τό κράτος; Νά, μόλις τό κατάγγειλε ό κύρ Θεοδωρής, ήρθε ή αγορανομία νά δεΐ τί γίνεται καί...

— Καί εΐδαν, γέλασε ή κυρα-Λένη.

— Κακῶς πάντως, πού ό κύρ Θεοδωρής τόν κατάγγειλε, γείτονες εΐμαστε, «καλημέρα», «καληνύχτα»

* διατίμηση: ή τιμή πού καθορίζει ή πολιτεία.

λέμε. Δέν εἶναι σωστά πράγματα αὐτά, μπῆκε στήν κουβέντα ἡ κυρα-Δήμητρα.

—Εκεῖνος γιατί δέ σκέφτηκε πώς εἴμαστε γείτονες, καί λέμε «καλημέρα», «καληνύχτα», ἀγρίεψε ἡ κυρα-Λένη, ἀγρίεψε κι ἡ κυρα-Ἀντωνία.

Τήν ἴδια κουβέντα εἶχαν κι οἱ ἄντρες.

—Ένας κακός ἔμπορος κάνει κακό σ' ὅλους τούς ἐμπόρους, ἔλεγε ὁ κύριος Γαλάνης, ὁ βιβλιοχαρτοπώλης μας. Μᾶς κοιτάζει δύσπιστα μετά ὁ κοσμάκης. Χασάπης εἶσαι; Βρώμικα κρέατα θά πουλᾷς. Μανάβης εἶσαι; Κλέβεις στό ζύγι. Έμπορος εἶσαι; Βάζεις «καπέλο» καί πίνεις τόν ἰδρώτα μας.

—Έξω, σέ ἄλλες χώρες, ὁ κοσμάκης ἔχει ἐνωθεῖ. Μοῦ ἔλεγε ὁ γιός μου — καλή του ὥρα — πώς ἐκεῖ ἐνώθηκαν οἱ καταναλωτές. Ένώθηκε ὁ κόσμος. Έμαθε τί πρέπει νά προσέχει σάν ἀγοράζει κάτι, ἔμαθε νά διαλέγει.

Καί τά παιδιά ἐκεῖ στήν ἀλάνα, πού ξαναμαζεύτηκαν τώρα πού καλοκαίριασε, τό κουβέντιαζαν. Ήταν καί οἱ «μεγάλοι» μαζί μέ τούς μικρότερους· τώρα τούς ὑπολογίζουν πιά, τό «μπόμπιρες» δέν ξανακούστηκε.

Τά μεγάλα παιδιά λοιπόν — νά ποῦμε τήν ἀλήθεια — τό σκέφτηκαν πρῶτα.

—Πρέπει νά γίνουμε σωστοί καταναλωτές, εἶπε ἡ Χαρούλα.

—Σωστό αὐτό· μήν τά περιμένουμε ὅλα ἀπό τό κράτος! συμφώνησε ὁ πρόεδρος τῆς ἑκτης.

—Δηλαδή, σάν τί μπορούμε νά κάνουμε; ρώτησε ἡ Βαγγελιώ.

Αὐτή τήν ἀπορία τήν εἶχαν ὅλα τά παιδιά. Γιατί ἔνιωθαν πώς ἀφοῦ πήγαιναν γιά θελήματα καί ψώνιζαν, ἦταν κι αὐτά καταναλωτές.

Τήν ἄλλη μέρα τά παιδιά τῆς ἑκτης ἔφεραν ἕνα χαρτί. Τί ὥρα τά σκέφτηκαν αὐτά, τί ὥρα τά ζωγράφισαν,

κανένας δέν ξέρει. Μαζεύτηκαν όλα γύρω από τή Χαρούλα. Κοίταζαν ένα χαρτί, πού κρατοῦσε στό χέρι της. Σκουντρινόνταν, δέν κατάφερναν νά τό διαβάσουν.

– Δέν τό τοιχοκολλοῦμε; εἶπαν δυό τρεῖς.

– Ἀπαγορεύεται ἡ τοιχοκόλληση, εἶπε ἡ Χαρούλα. Θά τό βάλουμε στόν πίνακα τῶν ἀνακοινώσεων.

Ἔτσι τά παιδιά ἔμαθαν τίς ὑποχρεώσεις πού εἶχαν σάν καταναλωτές.

Τό χαρτί στό ένα μέρος ἀριστερά εἶχε τί δέν πρέπει νά κάνουμε· τήν «κίνηση λάθος», ἄς ποῦμε. Κι ἀπέναντι, στά δεξιά, εἶχε τή σωστή ἐνέργεια. Ἀποκάτω εἶχε ένα νέο ποιημάκι τοῦ παπποῦ.

Λάθος

- 1) Τά ψώνια εἶναι μόνο διασκέδαση.
- 2) Πετάγομαι στό ἀπέναντι μαγαζί.
- 3) Παίρνω τό πορτοφόλι μου.
- 4) Δίνω τό σημείωμα στόν μπακάλη.
- 5) Ὅλες οἱ τομάτες εἶναι ἴδιες.
- 6) Παίρνω μιά κονσέρβα, τή βάζω στή σακούλα.
- 7) Θέλω μισό κιλό τυρί. Βγήκε 850 γραμμάρια.
- 8) Πληρώνω τό λογαριασμό.
- 9) Βάζω τά ρέστα στό πορτοφόλι.
- 10) Ποῦ νά βρῶ τόσα μαγαζιά στή γειτονιά μου!
- 11) Δέ βαριέσαι! Εἶναι λίγα αὐτά πού ἔχασα.
- 12) Κουράστηκα, οὐφ!

Σωστό

- 1) Ναί, ἀλλά καί εὐθύνη.
- 2) Πηγαίνω σέ δυό τουλάχιστον μαγαζιά τῆς γειτονιάς.

- 3) Μαζί όμως μέ τό πορτοφόλι καί σημείωμα, τί ἀκριβῶς χρειάζομαι.
- 4) Διαβάζω προσεχτικά τό σημείωμα καί κοιτάζω τίς τιμές.
- 5) Ψάχνω. "Όλες οί τομάτες δέν εἶναι ἴδιες.
- 6) Ψάχνω νά βρῶ τήν «ἡμερομηνία λήξεως».
- 7) Θέλω μισό κιλό τυρί, ἐπιμένω στόν μπακάλη.
- 8) Πρῶτα ἐλέγχω τό λογαριασμό.
- 9) Βάζω τά ρέστα στό πορτοφόλι, ἀφοῦ τά μετρήσω.
- 10) Μιά μέρα τή βδομάδα ἔχει στή γειτονιά μου Λαϊκή Ἀγορά. Ἐκεῖ πουλοῦν φτηνότερα οἱ παραγωγοί.
- 11) Ἐχασα ἀπό βιαστική ἀγορά: ἓνα «γκρινιάρη» τή βδομάδα, ἓνα πατίνι, μία κούκλα.
- 12) Εἶμαι ἓνας σωστός καταναλωτής.

ΠΩΣ ΝΑ ΨΩΝΙΖΕΙΣ

*Μήν ψωνίζεις ὅ,τι κι ὅ,τι!
Μήν ψωνίζεις ὅπου κι ὅπου!
Μήν ψωνίζεις ὅσο κι ὅσο!
Μήν ψωνίζεις σ' ὅποιον κι ὅποιον!*

*Πρόσεχε τα ὅλα αὐτά,
μήν ψωνίζεις βιαστικά!*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιές ἀπόψεις διατυπώθηκαν σχετικά μέ τήν ἐκμετάλλευση τοῦ καταναλωτῆ ἀπό τοὺς ἐμπόρους; Μέ ποιά ἀφορμή;
2. Πῶς κρίνεις τήν ἀποψη τῆς κυρα-Δήμητρας;
3. Τί ἔκαναν τά παιδιά, γιά νά βοηθήσουν τοὺς καταναλωτές;

101. ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

Πώς γίνεται ἔξαφνα τό κακό! Ξυπνᾷς καί ὥσπου νά νυχτώσει βρίσκεσαι μέ τό χέρι σου στό γύψο καί τό κεφάλι ραμμένο!

Οὔτε μπάλα ἔπαιζε ὁ Κώστας, οὔτε κανένα ἥρωικό γκόλ ἔβαλε. Ἔτσι, στραβοπάτησε, δέν εἶδε λέει τό σκαλοπάτι – τέλος πάντων – ἔπεσε κι ἔσπασε τό χέρι του. Μαζεύτηκαν οἱ γείτονες, σήκωσαν τό παιδί, τό πῆγαν στό νοσοκομεῖο.

– Πρέπει νά μείνει στό νοσοκομεῖο, εἶπαν οἱ γιατροί.

Ὁ Κώστας οὔτε νά τ' ἀκούσει.

– Νά πάω σπίτι, παρακάλεσε.

– Πρέπει νά μείνει ἀκίνητος πολλές μέρες, ἐπέμεναν οἱ γιατροί.

– Δέ θά σαλέψω, ὑποσχέθηκε ὁ Κώστας.

Καί κράτησε τήν ὑπόσχεσή του. Τοῦ ἔβαλαν τό χέρι στό γύψο, τό ἀκούμπησαν σέ στηρίγματα, ἔραψαν τό σκίσιμο στό κεφάλι του· μέ τό χέρι ἀκίνητο, τό κεφάλι ἀσάλευτο, ὁ Κώστας ἔγινε ἴδιο ἄγαλμα! Βέβαια ἦταν ὅλο γκρίνια, παραξενιά καί μουρμούρα. Παιδεύοταν καί παίδευε καί τούς γονεῖς του.

– Δίκιο ἔχει τό παιδί, τόν δικαιολογοῦσε ἡ μάνα του. Μ' αὐτές τίς ζέστες νά εἶσαι φασκιωμένος καί νά πονᾷς κιόλας, εἶναι κάτι πού δέν τό ἀντέχεις.

Τά παιδιά, γιά νά ποῦμε τήν ἀλήθεια, δέν πολυστενοχωρήθηκαν. Ποτέ, τόσα χρόνια μαζί μεγαλωμένα, δέν εἶχαν διαβεῖ τό κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ του. Ἡ μάνα τοῦ Κώστα καημό τό εἶχε νά ῥθεῖ κανένας φίλος νά παίξει μέ τό μοναχοπαῖδι της. Κανένας δέ ζύγωνε. Ἔτσι ἔπαιζε μόνος του ὁ Κώστας. Ἐριχνε βόλους, μιά γιά τόν ἑαυτό του, μιά γιά τόν ἀόρατο συμπαίκτη του, καί συνήθως κέρδιζε. Μά κι ὅταν τύχαινε νά μήν κερδίσει ὁ Κώστας, μ' ὅλες τίς ζαβολιές πού ἔκανε, καί νά κερδίζει ὁ «ἄλ-

λος», νευριάζε.

Καυγατζής καί ζαβολιάρης από τὰ γεννοφάσκια του, ποτέ δέν είχε φίλους. Κι ἂν ξεγελιόταν κανένας καινούριος στή γειτονιά καί γινόταν φίλος του, δέ στέριωνε τούτη ἡ φιλία. Βέβαια, στήν ἀλάνα τόν ἔπαιζαν τὰ παιδιά. Δέ γινόταν νά τόν παραμερίσουν. Βοήθησε, ἀπό ντροπή, μιά στάλα στό καφενεῖο, ἔγινε συνεταῖρος, πήγαινε στίς «συνελεύσεις», ἔδωσε κι ἓνα χέρι στή χριστουγεννιάτικη ἔκθεση.

Λοιπόν, πῶς νά τό κάνουμε, δέν πολυλυπήθηκαν τὰ παιδιά πού ἔλειψε ὁ Κώστας. Ὁ Ἀλέξης, μάλιστα, βρῆκε τήν εὐκαιρία καί πῆγε καί κάθισε ἐπιτέλους στή «θέση» του στό δεύτερο θρανίο, πλάι στό παράθυρο. Βέβαια ἀπό εὐγένεια, σάν ἀντάμωναν τή μάνα του, τή ρωτοῦσαν «Πῶς πάει ὁ Κώστας»; Ὁ Φῶτης μόνο, πού ἔμενε στό διπλανό σπίτι, πεταγόταν καί τοῦ πῆγαινε τὰ μαθήματα.

Ὁ μόνος πού σκεφτόταν καί ξανασκεφτόταν τόν Κώστα, ἦταν ὁ Σπύρος.

– Καί τί θά γίνει; θά καθυστερήσει στά μαθήματα; ρώτησε μιά μέρα τό Γιάννη.

– Γιατί θά καθυστερήσει; ἀπόρησε ὁ Γιάννης.

Ὁ δάσκαλος τοῦ στέλνει κάθε μέρα τὰ μαθήματα.

Ὁ Σπύρος εἶχε ἀντίρρηση:

– Ἄν ἦταν ἔτσι, θά παίρναμε ὅλοι ἓνα βιβλίο, θά καθόμαστε σπίτια μας, θά διαβάζαμε καί θά περνούσαμε τίς τάξεις.

Πρῶτα πρῶτα, ὅταν σοῦ φέρνουν τετράδια ἢ σοῦ λένε ἀπό δῶ ὡς ἐκεῖ Γεωγραφία, δέν ἔχεις κέφι νά διαβάσεις. Ἀλλά κι ἂν ἔχεις κέφι, ἔχεις ἀπορίες. Μόνο ἂν παρακολουθεῖς τὰ μαθήματα ἢ ἂν κάποιος σοῦ τὰ ἐξηγεῖ, μπορεῖς νά πᾶς μπροστά.

– Μιά φορά, νά παρακολουθεῖ τὰ μαθήματα δέ γίνεται, μурμουρίσε ὁ Γιάννης.

– Σωστά, αλλά μπορεί κάποιος νά τόν παρακολουθεῖ.

Δέ μίλησαν γιά λίγο τά δύο παιδιά.

– Σ' ἓνα δύο δέν μπορεί νά πέσει τό βάρος, εἶπε ὁ Γιάννης.

– Ὁ συνεταιρισμός ξεκίνησε ἀπό μιά πράξη ἀγάπης, πού κάνετε. Σκέφτεσαι νά συνεχιστεῖ καί μέ μιά ἄλλη πράξη ἀγάπης; εἶπε ὁ Σπύρος.

– Naί, μά τότε ἦταν διαφορετικά. Ἀγαποῦμε τό Γιώργη καί τόν κύρ Ἀνέστη. Τόν Κώστα ὅμως...

Τόν κοίταζε πάραξενεμένα ὁ Σπύρος. Σχεδόν παρακάλεσε:

– Ἐδῶ πού μ' ἔστειλε ὁ Θεός, μέ μάθατε ν' ἀγαπῶ. Τό μάθημα πού μοῦ δώσατε, μήν τό ἀφήσετε μισοτελειωμένο.

Ὁ Γιάννης κάλεσε ἑκτακτη γενική συνέλευση. Ἡ γενική συνέλευση ἀποφάσισε: "Ὅσοι εἶναι γεροί στήν Ἀριθμητική θά διαβάζουν μέ τόν Κώστα. Τό ἴδιο θά γίνεται μέ αὐτούς πού ἀγαποῦν τήν Ἱστορία, τήν Ἐκθεση, τή Γεωγραφία.

– Ἐγώ, εἶπε ντροπαλά ἡ Κατερίνα, θά τόν βοηθήσω νά κάνει τούς χάρτες, πού δέν τά καταφέρνει.

Εἶναι περίεργο, ἀλλά τώρα πού ἀποφάσισαν νά βοηθήσουν τόν Κώστα, θυμόνταν καί τίς χάρες πού εἶχε.

– Δέν ἔλεγε ποτέ ὄχι σέ θέλημα.

– Δέν ἦταν πειραχτήρι!

– Δέν ἦταν ξιπασμένος*!

Σάν χώρισαν, τ' ἀστέρια ἔλαμπαν στόν οὐρανό. Ἀστέρια τούς συντρόφευαν στό δρόμο τους κι ὁλόφωτο ἥλιο εἶχαν στήν καρδιά τους...

Τήν ἄλλη μέρα ὁ Ἀλέξης ἔφυγε ἀπό τή θέση τοῦ

* ξιπασμένος: ψευτοπερήφανος, φαντασμένος

Κώστα. Ξαναγύρισε στη δικιά του. Δέν τήν είχε κουβαλήσει δά κι απ' τό σπίτι του!

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πώς έπαθε τό άτύχημα ό Κώστας; Ήταν γκρινιάρης στην άρρώστια του; Πώς τόν δικαιολογεί ή μάνα του;
2. Γιατί τά παιδιά δέ στενοχωρήθηκαν γιά τό άτύχημά του; Ποιός έδειξε ένδιαφέρον;
3. Ήταν πράγματι κακό παιδί ό Κώστας; Τί φαίνεται από τό κείμενο;

102. ΤΟ ΧΕΡΙ

Τό χέρι όταν άπλώνεται νά πάρει
χάνει τόση όμορφιά καί χάρη τόση,
όση όμορφιά κερδίζει κι όση χάρη
τό χέρι όταν άπλώνεται νά δώσει.

«Έσπερινός»

Ιωάννης Πολέμης

103. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ὁ κόσμος λάμπει
σάν ἓν' ἀστέρι.
Βούνά καί κάμποι,
δέντρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Φωνοῦλες, γέλια,
φέρνει τ' ἀγέρι
μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τά καρπερά.
Παιδιά ἀγγελούδια
λένε τραγούδια
στό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη
κι ἡ γῆ φορᾶ,
σάν μιά πορφύρα,
ζωῆς πλημμύρα
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Ἡ φύση πέρα
ᾧ, νέοι καὶ γέροι,
σάν μιά μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
Ἡ φύση ὅλη
σάν περιβόλι
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Κ. Παλαμάς

104. ΤΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟ

Τό ποδήλατο είχε κουδούνι, σημαίες, καθρέφτη. Δηλαδή τά είχε όλα τά καλά. Τό κουβάλησε μέ μοτοσι- κλέτα ό πατέρας του Κώστα. Δώρο στό γιό του, πού ἔγινε καλά.

“Αφωνος ό Κώστας τό πήρε, τό ἔστησε ὀρθιο καί τό καμάρωνε. Θεέ μου, θά λερωθοῦν οί ρόδες του! Ἀνέ- βηκε πάνω, ἔκανε μιά βόλτα στήν αὐλή του. Σκέφτηκε κάτι, τό ξανασκέφτηκε, τό ξανασκέφτηκε καί...

Τά παιδιά ἦταν στήν ἀλάνα ἀπό νωρίς. Ἔκαναν προπόνηση. Σέ λίγες μέρες θά γίνονταν οί περίφημοι πανσυνοικιακοί ἀγῶνες. Ἐπρεπε λοιπόν νά γυμναστοῦν.

Καί τά γύμναζε ό δάσκαλος:

– Πρόσεχε τήν ἐκκίνησή σου, Ἀλέξη.

– Κάνε καλή δρασκελιά, Πέτρο.

– Στίς μύτες πάτησε, ὄχι μέ ὄλο τό πέλμα, Ρηνιώ.

Ἦταν ἐκεῖ μαζεμένα ὅλα τά παιδιά τῶν μεγάλων τάξεων. Εἶχαν ἰδρώσει, εἶχαν λαχανιάσει, ἀλλά ἡ ἐπί- δοσή τους ἦταν «ἐξαίρετη», ὅπως εἶπε καί ό διευθυντής πού ἦρθε χτές καί τά παρακολούθησε.

Ὁ Κώστας δέν μπορούσε νά πάρει μέρος στούς ἀγῶνες. Τό χέρι του ἦταν βέβαια μιά χαρά, ἀλλά δέν εἶχε προπονηθεῖ. Ἐτσι πήγαινε κάθε ἀπόγευμα σάν θεατής στό γήπεδο.

Πῆρε, λοιπόν, τό ποδήλατό του ό Κώστας, δοκίμασε τά φρένα· λειτουργοῦσαν μιά χαρά. Πίεσε τά λάστιχα, ναί, εἶχαν τόν ἀέρα πού ἔπρεπε. Ἀνέβασε λίγο τή σέλα, ἀνέβηκε πάνω καί γραμμή γιά τό γήπεδο.

“Όταν ἔφτασε, ἄρχισε νά χτυπάει συνέχεια τό κου- δουνάκι. Ὁ δάσκαλος ἐνοχλήθηκε ἀπό τό θόρυβο, τά παιδιά σταμάτησαν νά γυμνάζονται, γύρισαν νά δοῦν ποιός ἦρθε.

Καί εἶδαν τόν Κώστα, καί εἶδαν τό ποδήλατο.

– Θά ἔχουμε ὁμαδικές λιποθυμίες, σκέφτηκε ἡ Ρηνιώ.

Κανείς ὅμως δέ λιποθύμησε. Σάν τή γυναίκα τοῦ Λώτ ἔμειναν ἀκίνητοι κι ἔβλεπαν μιά τόν Κώστα, μιά τό ποδήλατο. Τό ποδήλατο! Τό ποδήλατο! Ἔτρεξαν νά τ' ἀγγίξουν, Θεέ μου, τί ὁμορφο! Οὔτε στά ὄνειρά τους δέν εἶχαν δεῖ τέτοιο ποδήλατο!

– Μιά φορά δέν εἶναι ἀπό τή γειτονιά μας. Τέτοιο ποδήλατο δέν ὑπάρχει ἐδῶ, εἶπε ὁ Γιώργης κι ὅλοι σεβάστηκαν τή γνώμη του. Ὁ Γιώργης ἦταν εἰδικός στά ποδήλατα.

– Ὁχι, μοῦ τό παράγγειλε ὁ πατέρας στήν Ἰταλία. Τοῦ τό 'φερε ἓνας πελάτης, εἶπε ὁ Κώστας ἀπλά.

Ὁ Γιώργης ἔνιωσε ἓνα ἀγκαθάκι νά τοῦ τρυπάει καί νά τοῦ ματώνει τήν ψυχή.

– Εἶναι ἐκπληκτικό, εἶπε σοβαρά. Μέ γειά σου!

– Μέ γειά μας! εἶπε ὁ Κώστας, τό ἴδιο σοβαρά κι αὐτός.

Τά παιδιά δέν κατάλαβαν.

– Τί... μέ γειά μας εἶπες; ρώτησε ὁ Σπύρος.

Ὁ Κώστας, χωρίς ν' ἀπαντήσῃ, γύρισε κι ἔδειξε πίσω τήν ταμπέλα τοῦ ποδηλάτου. Ἐγραφε μέ κόκκινη μπογιά Δ.Χ.

– Δηλαδή; ρώτησε ὁ Σπύρος.

Μά καί τά μάτια τῶν ἄλλων παιδιῶν ρωτοῦσαν: Δηλαδή;

– Δηλαδή, ἐξήγησε δειλά ὁ Κώστας, τώρα ἡ τάξη μας ἔχει δικό της ποδήλατο. Πῶς λέμε Ι.Χ., ἰδιωτική χρήση, ἔτσι λέμε καί Δ.Χ., δηλαδή δημόσια χρήση. Κατάλαβες;

Τά παιδιά τά 'χασαν. Ὁ Σπύρος ἔνιωσε ἓναν κόμπο στό λαιμό του.

– Παιδιά, ἔχουμε πολλές δουλειές νά κάνουμε. Ἄν

ή δουλειά είναι κοντά, θά πηγαίνουμε μέ τά πόδια. "Αν είναι ὅμως λίγο μακριά θά πηγαίνουμε μέ τό ποδήλατο, εἶπε ὁ Κώστας πολύ σοβαρά.

– Δηλαδή... πόσο μακριά; ρώτησε τρεμουλιαστά ὁ Γιώργης.

– Νά ποῦμε, ὡς τό καφενεῖο «Ἡ Συνάντηση», ἀπάντησε σχεδόν τρυφερά ὁ Κώστας. Καί μιά καί εἶπαμε γιά καφενεῖο, σάν ἐρχόμουν εἶδα τόν πατέρα σου. Σέ θέλει, λέει.

Ὁ Γιώργης κοίταξε κατάματα τόν Κώστα. Χαμογέλασε ἀχνά.

– Δηλαδή... ν' ἀνέβω;

– Ἀφοῦ εἶναι Δ.Χ.!

Ἀνέβηκε σιγά, φοβισμένα ὁ Γιώργης. Κι ἔπειτα χύθηκε στόν ἔρημο δρόμο, χτυπώντας ξέφρενα τό κουδούνι.

– Ποιός θά μπορούσε νά πεῖ, σκέφτηκε ὁ δάσκαλος, πώς σήμερα ὁ Κώστας δέν ἔσπασε τό πανσυνοικιακό ρεκόρ;

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τί σκέφτηκε καί ξανασκέφτηκε ὁ Κώστας;
2. Ἄλλαξε συμπεριφορά ὁ Κώστας; Ποιά σημεῖα τοῦ κειμένου δείχνουν τήν ἀλλαγή του;
3. Ποιά θεωρεῖς σάν κυριότερη αἰτία αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς;

Ὁ δήμαρχος παραχώρησε τό στάδιο. Ἐκεῖ μαζεύτηκαν τά παιδιά. Τά παιδιά ἀπ' ὅλες τίς συνοικίες τῆς περιοχῆς μας. Μέ τή σημαία της ἡ κάθε συνοικία καί μέ τίς ἐλπίδες της γιά νίκη στά ἀθλήματα.

Ὁ Κώστας κουβάλησε τό τεράστιο πανώ. Τό πανώ ἦταν μπλέ σκούρα λινάτσα καί μέ ἄσπρα μεγάλα γράμματα ἔγραφε: «Ζήτω στούς ἀνίκητους.»

– Δέν ἔβαλα τό ὄνομα τῆς γειτονιάς μας, δίνει ἀναφορά ὁ Κώστας.

– Καλά ἔκανες· ὅλοι σέ λίγο θά ξέρουν πώς οἱ ἀνικητοί εἴμαστε ἐμεῖς, λέει ὁ Γιάννης καί παραλαβαίνει τό πανό, γιατί τό χέρι τοῦ Κώστα, ὅσο νά πεῖς, ἀκόμα ἦταν ἀδύναμο. Σέ τέτοια πράγματα, ἐξηγεῖ μέ περηφάνια, μή φοβᾶσαι, δέ γίνεται παρεξήγηση.

– Ἀλήθεια, παιδιά, πώς πᾶμε; ρωτάει μέ αγωνία ὁ Κώστας.

Σηκώνει μέ σιγουριά τούς ὤμους του ὁ Ἀλέξης. Χτυπάει φιλικά στήν πλάτη τόν Κώστα.

– Εἴμαστε σέ φόρμα. Ὅλα τά παιδιά τῆς πέμπτης καί τῆς ἕκτης εἶναι σπουδαῖα.

– Αὐτά τά παιδιά εἶναι πού ἀγωνίστηκαν καί στούς προηγούμενους ἀγῶνες καί ἤρθαμε... πέμπτοι, μιά κι ἔλειπαν οἱ ἕκτοι! τοῦ θυμίζει δειλά ὁ Κώστας.

– Ναί, μά τώρα, παιδί μου, μπῆκε καινούριο αἷμα. Καί τί αἷμα! Ἐμεῖς!

– Εἴμαστε ἄπιαστοι! συμφωνεῖ περήφανα ἡ Βαγγελιώ. Ἡ ὁμάδα μας στή σκυταλοδρομία δέν πιάνεται. Πιάνεται ὁ ἀέρας; Ἐ! σάν τόν ἀέρα τρέχουμε!

– Σάν τόν ἦχο! Τρέχει γρηγορότερα, διορθώνει ὁ Πέτρος.

– Ἀμ, στό πήδημα! Τί πήδημα εἶναι αὐτό πού κάνει ἡ Χαρούλα! Οὔτε... κατοίκι νά ἦταν!

– Ποιό είναι τό κατσίκι; ἀκούγεται ἀγριεμένη ἡ φωνή τῆς Χαρούλας.

Τά χάνουν τά παιδιά.

– Λέμε πῶς πηδᾷ σάν κατσίκι, προσπαθοῦν νά δικαιολογηθοῦν.

– Σάν ζαρκάδι, ναί, τό παραδέχομαι! Ἡ ἀλογοουρά τῆς Χαρούλας πάει κι ἔρχεται.

Ὁ Κώστας νιώθει τώρα πιό σίγουρος. Νέο αἷμα... ἤχος... ἀέρας... κατσίκια, ὄχι κατσίκια, ζαρκάδια...

Δέν προλαβαίνει νά σκεφτεῖ περισσότερα. Ἡ γιορτή ἀρχίζει.

Κάθισαν στίς κερκίδες οἱ θεατές. Ἐγίνε μπροστά τους ἡ παρέλαση καί οἱ ἀγῶνες ἀρχισαν. Ἀμέσως ἀρχισε τό πανδαϊμόνιο. Μπαλόνια μέ τά χρώματα τῆς κάθε ομάδας πετάχτηκαν στόν οὐρανό, στρακαστροῦκες ἔσκαγαν σέ κάθε γωνιά, πανοῖ ξεδιπλώθηκαν, καραμοῦζες ἔβγαλαν ἤχους βραχνούς, τά παιδιά φώναζαν:

– Τρέξε, ἤχο! ξεφωνίζει ὁ Κώστας.

– Πήδα... κατσίκι... ζαρκάδι, πήδα!

– Βαγγελιώ, ἔλα, Βαγγελιώ, πάρε τή σκυτάλη.

Ἡ σκυτάλη ἔπεσε ἀπό τά χέρια τῆς Βαγγελιώς.

– Πόσες φορές δέ σοῦ 'δειξε ὁ δάσκαλος πῶς ν' ἀρπάζεις καί πῶς νά δίνεις τή σκυτάλη, Βαγγελιώ!

– Στό δρόμο μέ ἐμπόδια ποῦ σκόνταψες, μωρέ Σπύρο!

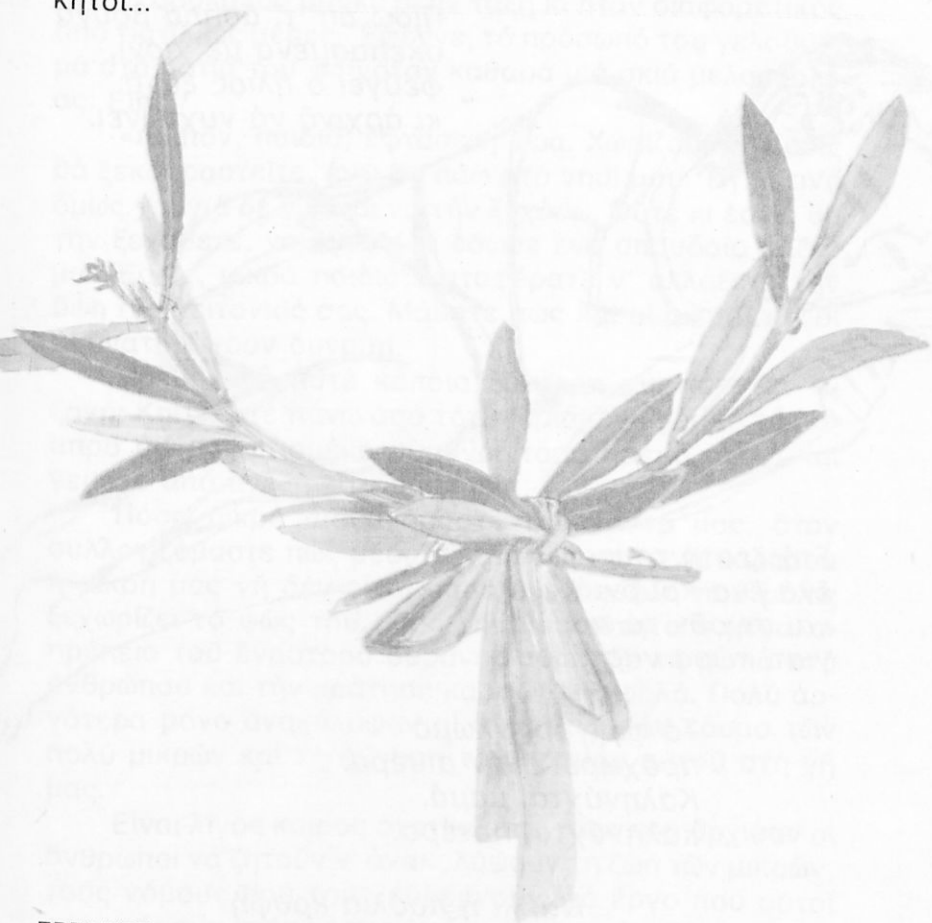
– Ἀμ, τόν πήχη, πῶς δέν κατάφερες νά τόν πηδήξεις, βρέ Ἀλέξη!...

Τά βραβεῖα δίνονται. Σημειώσαμε μιά μεγάλη πρόοδο, κερδίσαμε μιά μεγάλη νίκη: Ἡρθαμε, ὄχι πέμπτοι, μά τέταρτοι στούς πανσυνοικιακοὺς.

– Εἶδες τί κάνει τό καινούριο αἷμα! εἶπε ὁ Πέτρος μέ καμάρι.

Ὁ Κώστας ὅμως γρήγορα δίπλωσε τό πανό. Τό

καταχώνιασε στοῦ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ του. Τοῦ χρόνου
θά ξαναγίνονταν ἀγῶνες. Καί βέβαια τότε θά ἦταν ἀνί-
κητοι...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιές φράσεις ἐκφράζουν τήν ἐλπίδα τῶν παιδιῶν γιά τή νίκη;
2. Ἦταν δικαιολογημένες οἱ ἐλπίδες τους; Ποῦ φαίνεται αὐτό;
3. Γιατί παρ' ὅλα αὐτά ἔχασαν; Εἶχαν πρόοδο; Ποιός ἄλλος παράγο-
ντας ἐκτός ἀπό τήν προετοιμασία ἔπαιξε ρόλο;

106. ΚΑΛΗΝΥΧΤΑ

Πίσω απ' τ' ἄσπρα βουνά
σκεπασμένα μέ χιόνι,
φεύγει ὁ ἥλιος ξανά
κι ἀρχινᾷ νά νυχτώνει.

Στή ζεστή τους φωλιά
ἓνα ἓνα κουρνιάζουν
καί σιγοῦν τά πουλιά,
γιατί τώρα νυστάζουν.

Τό φεγγάρι χλωμά
προχωρεῖ στὸν αἰθέρα.
Καληνύχτα, μαμά,
καληνύχτα, πατέρα.

Νά, κι ἡ πούλια κρυφῇ
προσπαθεῖ ν' ἀνατείλει.
Καληνύχτα, ἀδερφοί
ἀδερφές μου καί φίλοι.

«Παιδικὰ ποιήματα»

Γ. Βιζυηνός

107. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ

Ὁ δάσκαλος μπήκε στήν τάξη κι ἦταν διαφορετικός ἀπό τίς ἄλλες μέρες. Ἐφегγε, τό πρόσωπό του γελοῦσε, μά στά μάτια του φαινόταν καθαρά μία σκιά μελαγχολίας. Εἶπε:

«Λοιπόν, παιδιά, ἔφτασε ἡ ὥρα. Χωρίζουμε. Ἐσεῖς θά ξεκουραστεῖτε, ἐγώ θά πάω στό νησί μου. Τή φετινή ὅμως χρονιά δέ γίνεται νά τήν ξεχάσω. Οὔτε κι ἐσεῖς θά τήν ξεχάσετε, νομίζω. Μᾶς ἔδωσε ἕνα σπουδαῖο μάθημα. Ἐσεῖς, μικρά παιδιά, καταφέρατε ν' ἀλλάξετε τήν ὄψη τῆς γειτονιάς σας. Μάθατε πώς καί οἱ μικροί καί οἱ ἀδύνατοι ἔχουν δύναμη.

Βρεθήκατε ποτέ κάποια ξάστερη νυχτιά στήν ἐξοχή; Κοιτάξατε πάνω ἀπό τόν κοιμισμένο κόσμο τό λαμπρό ἀστροφωτισμένο οὐρανό, τόσο ἤρεμο, ἀλλά καί γεμάτο ἀπό ἀνεξήγητα μυστήρια;

Πόσο μικρό αἰσθανόμαστε τόν ἑαυτό μας, ὅταν συλλογιζόμαστε πώς μέσα σ' αὐτή τή φωτεινή θάλασσα ἡ μικρή μας γῆ δέν εἶναι παρά ἕνα σημάδι, πού μόλις ξεχωρίζει τό φῶς του. Ἀπό τήν ἀρχαιότητα ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἑναστρου οὐρανοῦ τράβηξε τή ματιά τοῦ ἀνθρώπου καί τήν κράτησε καρφωμένη ψηλά. Πολύ ἀργότερα μόνο ἀνακάλυψαν οἱ ἄνθρωποι τόν κόσμο τῶν πολύ μικρῶν καί τή δύναμη τοῦ κόσμου αὐτοῦ στή γῆ μας.

Εἶναι λίγος καιρός σχετικά ἀπό τότε πού ἄρχισαν οἱ ἄνθρωποι νά ζητοῦν ν' ἀνακαλύψουν τή ζωή τῶν μικρῶν, τούς νόμους πού τούς κυβερνοῦν, τό ἔργο πού αὐτοί προσφέρουν στόν κόσμο ἐνώνοντας τίς δυνάμεις τους.

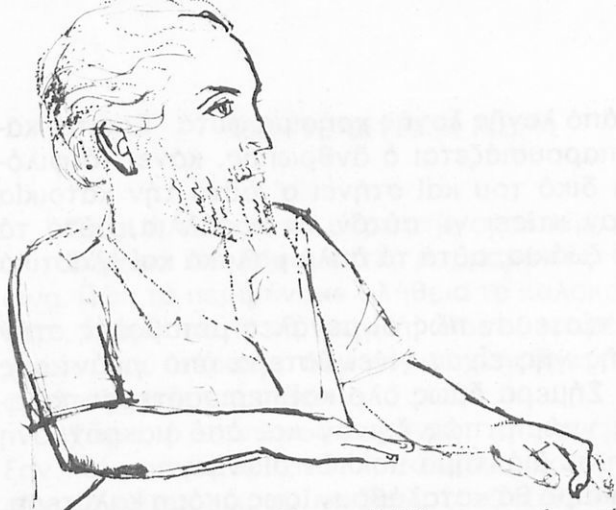
Τελευταῖα διάβασα τήν ἱστορία κάποιων ἰσχυρῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν τῆς Ἀγγλίας, πού τούς διευθύνουν δύο ἑκατομμύρια ἀπλοί ἐργάτες.

Στά μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα κάποιοι φτωχοὶ ὑφαντές εἶχαν ἀνοίξει σ' ἓνα στενὸ δρόμο τῆς μικρῆς τους πόλης ἓνα πρατήριο τροφίμων, ἓνα συνεταιρισμό, πού ἔκανε ὅλους στή γειτονιά νά γελοῦν μέ τήν καρδιά τους. Ξέρετε ὅτι ἓνας συνεταιρισμός διευθύνεται ἀπό τοὺς ἴδιους τοὺς πελάτες του καί τὰ κέρδη του τὰ μοιράζονται ἀνάμεσά τους. Τό μικρό αὐτό κατάστημα δέν ἔπαψε νά αὐξάνει καί νά μεγαλώνει καθὼς ἔμπαιναν σ' αὐτό ὅλο καί περισσότεροι ἐργάτες. Ἐγκατάστησαν ὑποκαταστήματα καί δέν ἄργησαν ν' ἀποκτήσουν καί εἰδικά ἐργοστάσια γιά τίς ἀνάγκες τῶν μελῶν τους καί νά ἀναπτύξουν πλατιά τίς ἐμπορικές ἐργασίες τους.

Μέ τόν καιρό, ὕστερα ἀπό τό παράδειγμα τῆς μικρῆς αὐτῆς πόλης, ἀπλώθηκε ἡ κίνηση τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν. Οἱ συνεταιρισμοὶ ἄρχισαν νά χρησιμοποιοῦν στίς πόλεις ὁλόκληρα τετράγωνα, γιά ν' ἀποθηκεύσουν τὰ τεράστια ἀποθέματα τῶν ἐμπορευμάτων τους.

Ὅποιος ἐπισκέπτεται σήμερα τήν Ἀγγλία, βλέπει μέ μεγάλη ἔκπληξη ὅτι οἱ μεγαλύτερες καί οἱ καλύτερες ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, καθὼς καί οἱ πιό στερεές, ἀνήκουν σ' ἓνα πλῆθος ἀπό συνηθισμένους ἀνθρώπους σάν κι ἐμᾶς. Καί αὐτός πού ἀργότερα θά γράψει μιὰ ἱστορία γιά τοὺς ἐργάτες τῶν ἐργοστασίων, πρέπει νά ἀναφέρει μέ λεπτομέρειες πόσο ἀξίζει νά προσέξουμε ὄχι μονάχα αὐτό πού ἔχουν κάμει οἱ ἰσχυροί, ἀλλά καί οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, πού στηριγμένοι στὸν ἴδιο τόν ἑαυτό τους μπόρεσαν λίγο λίγο νά ὑψωθοῦν πάνω ἀπὸ τήν ἀθλιότητα καί τήν ἀγνοιά.

Ξέρετε τί φέρνουν στό νοῦ μου αὐτοὶ οἱ φτωχοὶ ὑφαντές, ὅταν τοὺς συλλογίζομαι; Μέ κάνουν νά σκέφτομαι τὰ κοραλλόνησα, πού ἀπὸ τὰ μαῦρα βάθη τῆς θάλασσας, μέ τήν ἀργή καί ἀδιάκοπη ἐργασία κάποιων

πολύ μικρῶν ζῶων, ξεπροβάλλουν σιγά σιγά στήν ἐπιφάνεια τοῦ ὠκεανοῦ καί γίνονται τόποι, πού μποροῦν νά τούς κατοικήσουν πλάσματα ζωντανά.

Θά σᾶς διηγηθῶ μέ λίγα λόγια τήν ἱστορία ἐνός τέτοιου νησιοῦ. Συχνά ἀρχίζει ἑξακόσια ἤ ἑφτακόσια μέτρα κάτω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας ἀπό ἓνα κοράλλι· ἔπειτα σιγά σιγά μεγαλώνει, ὥσπου στό τέλος προβάλλει πάνω ἀπό τά κύματα σάν ἓνα στεφάνι κοράλλινες ξέρες*.

“Ὅταν αὐτό τό στεφάνι τῶν βράχων κλείσει ἀπό παντοῦ, ἡ θάλασσα δέν μπορεῖ πιά νά μπεῖ μέσα. Ἀπό τήν ἀποσύνθεση πού γίνεται στά διάφορα θαλασσινά φυτά, στά ἀπομεινάρια τῶν κοραλλιῶν καί ἀπό τόν ἄμμο τῆς θάλασσας σχηματίζεται ἓνα γόνιμο ἔδαφος.” Ἐπειτα ἓνα ἰνδικό καρύδι, φερμένο ὡς ἐκεῖ ποιός ξέρει πῶς, βλασταίνει στήν ἀκτή. Ἐπειτα ἔρχονται μέ τή σειρά τους τά πουλιά καί φέρνουν ἀπό ξένες χῶρες σπόρους θάμνων καί δέντρων.

Κάθε πλημμύρα καί προπάντων κάθε καταιγίδα φέρνει καί κάτι καινούριο, ὥσπου στό τέλος τό νησί

* ξέρα: θαλάσσιος βράχος.

σκεπάζεται από λογής λογής χρήσιμα φυτά. "Επειτα, κάποια μέρα, παρουσιάζεται ο άνθρωπος, κάνει τό φιλόξενο νησάκι δικό του καί στήνει σ' αὐτό τήν κατοικία του. Τό εἶχαν κτίσει γι' αὐτόν τά κοράλλια, αὐτά τά μικροσκοπικά ζωάκια, αὐτά τά ἀπλά μαλακά καί ἐλαστικά πλάσματα.*

"Άλλοτε πίστευαν πώς οἱ μεγάλες μεταβολές στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶχαν γίνει ὕστερα ἀπό γιγάντιους κλονισμούς. Σήμερα ὅμως ὅλο καί περισσότεροι παραδέχονται τή γνώμη, πώς ἐγιναν καί ἀπό μακρόχρονη συσσώρευση σέ διάστημα πολλῶν αἰώνων.

Μέ τόν καιρό θά καταλάβουν ἴσως ἀκόμη καλύτερα, ὅτι στή ζωή τά μεγάλα ἔργα δέν κατορθώνονται μέ τεράστιες ἀναταραχές, οὔτε μέ γιγάντιες φωτοχυσίες. "Όλα κερδίζονται καί ἐξασφαλίζονται καλύτερα σιγά σιγά, μέ τήν ὑπομονετική καί ἀδιάκοπη ἐργασία τῶν μικρῶν καί τῶν ἀδυνάτων».*

Ὁ δάσκαλος συνέχισε μέ κόπο, γιατί εἶχε βουρκώσει: «Παιδιά, εἶμαι εὐτυχισμένος πού πέρασα κοντά σας αὐτή τή χρονιά. Δέν μπορεῖ νά νικήσει τό κακό, ὅταν τό καλό ἔχει τέτοιους ἀγωνιστές σάν κι ἐσᾶς. Θά 'θελα νά σφίξω τό χέρι τοῦ καθενός ἀπό σᾶς».

"Όλοι περάσαμε καί τοῦ σφίξαμε τό χέρι. Μᾶς κοιτοῦσε ἴσια, κατάισια στά μάτια, κι ἦταν θολά τά μάτια του κι ἦταν θολά καί τά δικά μας...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιά παραδείγματα ἔφερε ὁ δάσκαλος γιά νά δείξει τή δύναμη τῶν μικρῶν καί τῶν ἀδυνάτων;
2. Πώς εἶπε ὅτι σχηματίζονται τά κοραλλόνησα;
3. Μέ ποιά ὅπλα οἱ μικροί καί οἱ ἀδύνατοι μποροῦν νά κατορθώσουν σπουδαῖα ἔργα;

*«Ἡ δύναμη τῶν ἀδυνάτων καί τῶν μικρῶν»

Γ.Φ. Φέρστερ

Μετάφραση Φ. Τζωρτζάκη

Είναι η τελευταία μέρα της σχολικής χρονιάς.

Σήμερα ανεβήκαμε τίς μαρμαρένιες σκάλες σιγά σιγά. Πώς τό περιμέναμε αλήθεια τό καλοκαίρι! Πώς τήν περιμέναμε αὐτή τή στιγμή! Πόσες φορές μέσα στό χρόνο πού πέρασε, δέν ὀνειρευτήκαμε τό τέλος τῆς σχολικῆς μας χρονιάς!

Τώρα, ὁ λαμπερός οὐρανός, τά γιασεμιά πού ἀνοίξαν καί μοσχομυρίζουν, ἡ θάλασσα πού ἔγινε γαλάζια σάν τά μάτια μικροῦ παιδιοῦ, ὁ τζίτζικας πού σκαρφάλωσε κιόλας στό δέντρο, ὅλα λένε: Ἐλᾶτε νά χαρεῖτε πλάι μας. Τό σχολεῖο ΤΕΛΟΣ.

Γιατί ὅμως δέν εἴμαστε τόσο χαρούμενοι;

Μιά γλύκα καί μιά πίκρα ἀξεδιάλυτα ἔχουμε στό στόμα μας καί στήν ψυχή μας.

Μαζευτήκαμε ὅλοι στήν τάξη μας, στήν τάξη πού εἶχε ἀπ' ἔξω ἓνα μεγάλο Δ'. Περίεργο, μᾶς φάνηκε κι αὐτή θλιμμένη.

Ὁ Σπύρος θά κατεβεῖ στήν πρωτεύουσα. Ἐκεῖ θά συνεχίσει τό σχολεῖο. Τώρα δέ φοβάται πιά τίποτε, τούς ἀγαπάει ὅλους.

— Τέλος λοιπόν, Σπύρο! λέει ὁ Ἀλέξης μέ φωνή βραχνή ἀπό τή συγκίνηση.

Τόν κοιτάζει ἔκπληκτος ὁ Σπύρος.

— Τέλος; Δέν ὑπάρχει τέλος, Ἀλέξη. Τέλος δέν ἔχει ἡ ἀγάπη. Εἴμαστε δεμένοι μεταξύ μας.

— Μά ἐσύ φεύγεις, λέει ἡ Βαγγελιώ.

— Φεύγω, μά ἡ σκέψη μου δέ φεύγει ἀπό σᾶς. Μοῦ δώσατε σέ μιά χρονιά πολλά, κάτι σᾶς ἔδωσα κι ἐγώ. Αὐτά ἔγιναν ἓνα μέ τόν ἑαυτό μας. Θά μέ κουβαλᾶτε ἔτσι σ' ὅλη σας τή ζωή, θά σᾶς κουβαλῶ κι ἐγώ μέσα μου σ' ὅλη μου τή

ζωή. Τέλος λοιπόν δέν υπάρχει. Κοιτάξ-
τε τὰ δεντράκια μας. Όσο είναι μικρά,
περνᾷς ανάμεσά τους. Μεγαλώνουν
ὅμως καί γίνονται δάσος γερό, ἐνω-
μένο δάσος. Δέν είναι πιά τὰ πεύκα
ένα ένα, ἀλλά τό δάσος! Έμεῖς δώ-
σαμε τὰ ὀνόματά μας στά δεντράκια.
Κι ὅσο μεγαλώνουν θά σμίγουν...
Χωρίς νά τό καταλάβουμε δώ-
σαμε τὰ χέρια. Καί τὰ χέρια ἐνώ-
θηκαν!

Έκείνη τή στιγμή μπήκε στήν
τάξη ὁ Φώτης. Τούς κοίταξε ἔτσι
ὅπως ἦταν, μέ ἐνωμένα τὰ χέρια.
Εἶχε κι αὐτός τήν ἴδια ἐλαφριά
θλίψη στό πρόσωπο.

– Παιδιά, εἶπε, ΤΕΛΟΣ.

Προχώρησε στόν πίνακα, πῆρε
τήν κιμωλία καί ἔγραψε μέ χέρι στα-
θερό: ΤΕΛΟΣ.

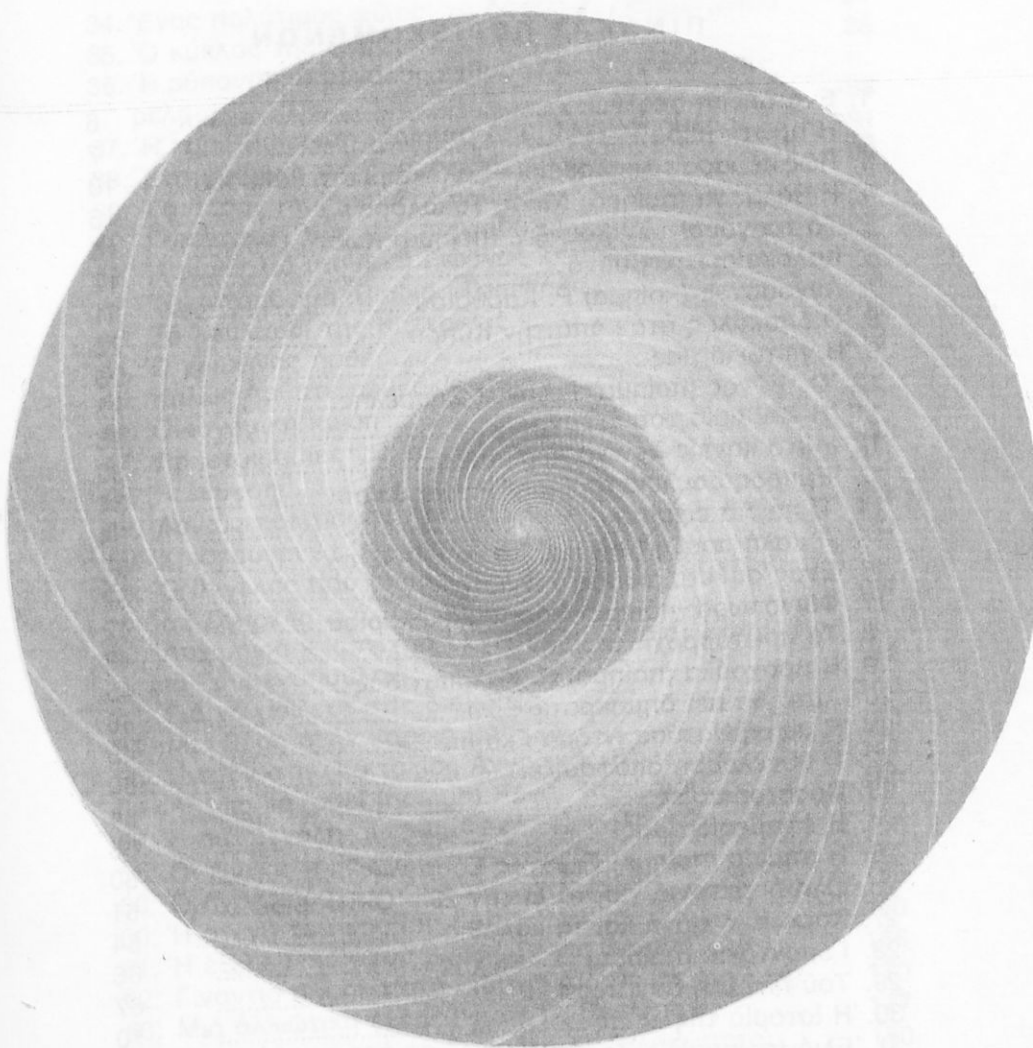
Τότε προχώρησε ὁ Σπύρος, πῆγε
κι αὐτός στόν πίνακα.

Πῆρε μιά ἄλλη κιμωλία καί πλάι στή
λέξη ΤΕΛΟΣ ἔβαλε ἕνα μέγала ἐρω-
τηματικό.

Στήν ἔδρα ἐπάνω ἦταν ἡ ὑδρόγειος
σφαῖρα. Στρογγυλή, στρογγυλή, χωρίς
τέλος. Τή χάιδεψε μαλακά ὁ Ἀλέξης,

κι ἐκείνη γύριζε... γύριζε... γύριζε...

χωρίς τέλος.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Ένα ακόμη σκαλί	6
2. Η πρώτη μέρα	7
3. Πώς πέρασα τό καλοκαίρι – Καλοκαίρι στη θάλασσα	10
4. Η θάλασσα (ποίημα) Νίκος Τυπάλδος	15
5. Τό τραγούδι τῶν βουνῶν. (ποίημα) Κωστή Παλαμά	16
6. Καλοκαίρι στό βουνό	17
7. Αὔγουστος (ποίημα) Ρ. Καρθαίου	21
8. Ὁ δάσκαλος ἦταν ἀπό τήν Κύπρο	22
9. Η γειτονιά μας	25
10. Ὁ τρύγος (ποίημα) Γιώργος Σουρέλης	27
11. Η ἐπιθυμία τοῦ Γιώργη	28
12. Αυτό κανείς δέν τό περίμενε	30
13. Ἐμπρός δουλειά (ποίημα) Ρ. Καρθαίου	34
14. Τί παιδιά εἶχαμε πλάι μας!	34
15. Η καλή πράξη (ποίημα) Κούλης Ἀλέπης	37
16. Ένας συνεταιρισμός γεννιέται	37
17. Φθινόπωρο (ποίημα) Χάρης Σακελαρίου	42
18. Τό πρωτοβρόχι	43
19. Η βροχούλα (ποίημα) Κ. Καλαπανίδας	45
20. Αυτό θά πεί δημοκρατία	46
21. Η μικρή Νατάσα, Ντόρα Γκαμπέ	48
22. Η συνέλευση ἀποφασίζει	50
23. Προετοιμασίες	54
24. Η ἐφημερίδα μας	58
25. Η σημαία (ποίημα) Γιώργος Σουρέλης	60
26. Ὅλη ἡ γειτονιά γιορτάζει τήν 28η Ὀκτωβρίου	61
27. Χάσαμε τ' αὐγά καί τά καλάθια	64
28. Γεροντάκια (ποίημα) Π. Πάσχος	66
29. Τοῦ ἡλίου ἡ θυγατέρα	67
30. Η ἱστορία τῆς ἐλιᾶς	70
31. Ἐλιά (ποίημα) Ρ. Καρθαίου	75
32. Η γῆ μας	76
33. Μιά ἐκδρομή	79

34. "Ένας πολύτιμος φίλος: τό δάσος, Ζ. Παπαντωνίου	81
35. 'Ο κύκλος τής ζωής	85
36. 'Η ρύπανση: ό μεγάλος έχθρός Γαλ. Γρηγορ.-Σου- ρέλη	88
37. 'Η κυρα-Ρύπανση (ποίηση) Δημ. Μανθόπουλος.....	91
38. "Ένα γράμμα στό δασαρχείο	92
39. Τό δάσος (ποίηση) Ρ. Καρθαίου	94
40. Γουβίτσες: "Ένα νέο παιχνίδι	95
41. 'Η μυγδαλιά (ποίηση) Γιώργος Σουρέλης	97
42. Τό κατόρθωμα, Πιπίνα Τσιμικάλη	98
43. Τό λουλούδι τής Κατερίνας.....	108
44. 'Ο χειμώνας ήρθε.....	110
45. Καλώς ήρθατε πευκάκια.....	111
46. Οικονομική κρίση	117
47. Προετοιμασίες γιά τά Χριστούγεννα.....	120
48. 'Η έκθεση	122
49. Λαϊκός πολιτισμός, Κίτσος Μακρής.....	126
50. Χριστούγεννα (ποίηση) Τέλλος "Αγρας	130
51. 'Ο άγγελος πού άπόμεινε στή γή, Γαλ. Γρηγοριά- δου-Σουρέλη.....	131
52. 'Αρχιμηνιά κι άρχιχρονιά (ποίηση) Μαρία Κουβα- λιά-Γουμενοπούλου.....	139
53. Γιά νά παίζετε στίς διακοπές	140
54. Μιά θέση στήν καρδιά μας	143
55. "Ένα διαστημικό ταξίδι, Άγγελική Βαρελλά	147
56. Καλώς να 'ρθεϊ (ποίηση), Ρένα Καρθαίου.....	150
57. 'Η πιό μεγάλη δύναμη, Φανή Παπαλουκά.....	152
58. Οί ψυχές τους έμειναν δεμένες.....	157
59. 'Ο άνθρωπος, αυτός ό γίγαντας	160
60. 'Η στέγη του κόσμου, Serge Bertino	160
61. 'Η εξερεύνηση του βυθοῦ, Serge Bertino.....	166
62. Γιγάντιο πήδημα στό διάστημα (άπό τά άγγλικά)	170
63. Μιά άλλιώτικη εξερεύνηση, 'Η. Βενέζης	177
64. "Ένα μάθημα άπό τό Σωκράτη, Χ. Ζαλοκώστας	180
65. Τό παιχνίδι στήν άρχαία 'Ελλάδα	182
66. Σάν του παιδιου τή μυρωδιά (ποίηση) Δημοτικό..	184
67. 'Ο κόσμος πού ζει μέσα στά βιβλία, Κόουλιν Θήλ.	184
68. Μήνυμα άγάπης, Ραούλ Φολλερό.....	190

69. Μιά προσευχή (ποίημα) Μαρία Κουβαλιᾶ-Γουμε- νοπούλου.....	193
70. Ἡ μεγάλη πόλη καί ἡ μικρή πόλη Τό Βοτανικό Μουσείο.....	194 195
71. Τό χωριό μας (ποίημα) Γ. Δροσίνης.....	201
72. Ὁ Σπύρος... βουλευτής.....	202
73. Μιά σωστή γιαγιά.....	203
74. Ἡ γιαγιά (ποίημα), Ἐλευθερία Ποντικοπούλου.....	205
75. Μιά φορά κι ἓναν καιρό.. Γαλάτεια Γρηγοριάδου- Σουρέλη.....	207
76. Τό ἔξερε πῶς τό ἔξεραν..... Ἡ πεταλίδα,Θ. Ποταμιάνος.....	212 213
77. Καλῶς τήν πέρδικα Ἀ. Καρκαβίτσας.....	217
78. Χαρταετοί,Μαρία Πυλιώτου.....	231
79. Ἀνοιξη (ποίημα),Στέφανος Μπολέτσης.....	237
80. Τό τραγούδι τῆς ἀνοιξης Μελέαγρος.....	239
81. Τά βήματα τῆς ἀνοιξης.....	240
82. Ὁ ἐγγυητής,Φανή, Παπαλουκά.....	240
83. Ὁ ἀνδριάντας τοῦ ἥρωα,Ἀ. Κουρτίδης.....	246
84. Λόγια τοῦ Μακρυγιάννη.....	252
85. Ἡ Σουλιωτοπούλα,Γ. Βλαχογιάννης.....	252
86. Δέν ἄρκει νά φυτεύεις.....	254
87. Ἐνα παραμῦθι παιχνίδι,Νέαρχος Κληρίδης.....	259
88. Βρεμένα εἶναι ἡ ξερά;.....	262
89. Ἐνας μύθος,Γαλάτεια Καζαντζάκη.....	264
90. Αἰνίγματα.....	264
91. Πέντε ποντικοί (Λαϊκό ποίημα).....	265
92. Προετοιμασία γιά τό Πάσχα.....	266
93. Χριστός Ἀνέστη.....	270
94. Ἀνάσταση (ποίημα) Ντ. Χατζηνικολάου.....	271
95. Μαθήματα κυκλοφορίας.....	272
96. Καραγκιόζης στή γειτονιά.....	276
97. Πρωτομαγιά (ποίημα) Διονύσιος Σολωμός.....	279
98. Στούς Δελφούς, Ἀγγελική Βαρελλᾶ.....	280
99. Τό τραγούδι τοῦ ἡλίου (ποίημα) Ζαχαρ. Παπαντω- νίου.....	285

100. 'Ο καταναλωτής.....	286
101. Τό ατύχημα	290
102. Τό χέρι (ποίημα) 'Ιωάννης Πολέμης	293
103. Τό καλοκαίρι (ποίημα) Κωστής Παλαμάς	294
104. Τό ποδήλατο	296
105. Οί αγώνες	299
106. Καληνύχτα (ποίημα) Γ. Βιζυηνός	302
107. 'Η δύναμη τῶν ἀδυνάτων καί τῶν μικρῶν, Γ.Φ. Φέροστερ	303
108. Τελευταία μέρα	307

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Άγρας Τέλλος (1899-1944). Φιλολογικό ψευδώνυμο του Ευάγγελου Ίωάννου. Γεννήθηκε στην Καλαμπάκα, σπούδασε Νομικά και εργάστηκε στην Εθνική Βιβλιοθήκη. Στην ποίησή του εκτός από την ευαισθησία διακρίνουμε κι έναν τόνο μελαγχολίας. Μερικά από τα έργα του: «Βουκολικά και ἐγκώμια», «Καθημερινές» και «Τριαντάφυλλα μιανής ημέρας».

Βαρελλᾶ Ἀγγελική. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη τό 1930. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Παν/μίου Ἀθηνῶν. Ἐγράψε κυρίως βιβλία γιά παιδιά. «Ἡ Ἑλλάδα κι ἐμεῖς», (ταξιδιωτικό). «Μέ τό χαμόγελο στά χεῖλη» (χρονικό τοῦ 40), «Ἡ μητέρα μας ἡ φύση» (Ἐγκυκλοπαιδικό), «Ἀναγνωστικό τῆς Γ' Δημοτικοῦ». Ἐχει πάρει βραβεῖα: Τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, τοῦ Κύκλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου» καί τῆς «Γυναικείας Λογοτεχνικῆς Συντροφιάς».

Βενέζης Ἡλίας: Φιλολογικό ψευδώνυμο τοῦ Ἡλία Μέλλου. Γεννήθηκε στό Αἰβαλί τό 1904. Στή μικρασιατική καταστροφή αἰχμαλωτίστηκε ἀπό τοῦς Τούρκους. Τό βιβλίο του «Νούμερο 31328», εἶναι τό χρονικό τῆς τραγικῆς αὐτῆς περιόδου.

Ἐχει γράψει πολλά βιβλία, μερικά ἀπό αὐτά εἶναι: «Γαλήνη», «Αἰολική Γῆ», «Ἐξοδος», «Αἰγαῖο», «Ἄνεμοι», «Ὡρα Πολέμου», «Ἐφταλοῦ». Ἐχει γράψει καί τό θεατρικό ἔργο «Μπλόκ C».

Ἐργαζόταν στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος. Τό 1957 ἔγινε Ἀκαδημαϊκός. Τό 1973 πέθανε στήν Ἀθήνα, τάφηκε στό Μόλυβο τῆς Λέσβου. Πολλά ἔργα του ἔχουν μεταφραστεῖ σέ ξένες γλῶσσες.

Βλαχογιάννης Γιάννης: Γεννήθηκε στή Ναύπακτο τό 1867 καί πέθανε στήν Ἀθήνα τό 1945. Σπούδασε φιλολογία στό Παν/μιο τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτός δημιούργησε τά «Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους», ὅπου ἦταν καί διευθυντής ἀπό τό 1914-1937. Ἀσχολήθηκε μέ τή λογοτεχνία. Τό κύριο ἔργο του εἶναι ἱστορικό. Σ' αὐτόν χρωστάμε τήν παρουσίαση τοῦ ἔργου τοῦ Μακρυγιάννη. Συνεργάστηκε σέ περιοδικά μέ τό ψευδώνυμο Γιάννος Ἐπαχτίτης. Ἐξέδωσε τό περιοδικό «Προπύλαια». Τιμήθηκε μέ τό Ἐθνικό Ἀριστεῖο Γραμμάτων. Τό Βλαχογιάννη τόν χαρακτηρίζει ἡ ἀγάπη του γιά τήν ἐλληνική πατρίδα.

Γκαῖτε Γιόχαν Βόλφγκανγκ: Γερμανός ποιητής ἕνας ἀπό τοῦς μεγάλους τοῦ κόσμου. Ἐγράψε ἐκτός ἀπό ποίηση, πεζά, θέατρο, δοκίμια. Ἦταν πολιτικός καί ἐπιστήμονας. Ἀσχολήθηκε, μέ τήν ἀρχαία ἐλληνική λογοτεχνία καί τή δημοτική μας ποίηση. Ἐχει μεταφράσει, τό 1823, ἐλληνικά δημοτικά τραγούδια. Ἡ ἐπίδρασή του στήν παγκόσμια σκέψη ἦταν καί εἶναι τεράστια.

Γρηγοριάδου-Σουρέλη Γαλάτεια. Γεννήθηκε στην Καβάλα (1930). Σπούδασε στίς σχολές Γενικών Σπουδών, Κοινωνικών Λειτουργιών και Δημοσιογραφίας της «Δαμασκού». Άσχολείται με τη λογοτεχνία και ιδιαίτερα με το γράψιμο βιβλίων για παιδιά και νέους. Έργα της: «Ό μικρός μπουρλοτιέρης», «Χορεύοντας στο δάσος» παραμύθια, «Ό σπουργίτης με τό κόκκινο γιλέκο» πανευρωπαϊκό βραβείο, «Ό Άλέξης με τό ξύλινο Άλγο», «Τά δώδεκα φεγγάρια», «Τό δαχτυλίδι του Άυτοκράτορα» μυθιστόρημα, «Έμένα με νοιάζει» μυθιστόρημα (Βραβείο «Κύκλου Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου») «Ό άγέρας παίζει φλογέρα» κ.ά.

Δροσίνης Γεώργιος: Γεννήθηκε και πέθανε στην Άθήνα, 1859-1951. Σπούδασε φιλολογία στό Πανεπιστήμιο Άθηνών. Μετεκπαιδεύτηκε στή Λειψία. Υπηρέτησε σάν Τμηματάρχης Δημοτικής Έκπαίδευσης και άργότερα Διευθυντής Γραμμάτων και Τεχνών του Υπουργείου Παιδείας. Ήταν γραμματέας του «Συλλόγου πρός διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων». Σέ δική του πρωτοβουλία όφειλεται τό Γραφείο Σχολικών βιβλίων. Σέ όργάνωση του Μουσείου Κοσμητικών Τεχνών, ή καθιέρωση της γιορτής της Σημαίας, ή σύνταξη του «Ίστορικού λεξικού της Έλληνικής Γλώσσας», ή ίδρυση της «Σεβαστοπουλείου Έργατικής Σχολής» και του «Όίκου τών Τυφλών». Ίδρυσε τά περιοδικά: «Έθνική άγωγή», «Μελέτη», «Ήμερολόγιον της Μεγάλης Έλλάδος». Ήταν διευθυντής στο περιοδικό «Έστία». Τό 1926 έγινε Άκαδημαϊκός.

Έγραψε ποιήματα, πεζά. Ήταν πολυγραφότατος. Άγαπήθηκε πολύ από τό λαό. «Ή άνθισμένη μυγδαλιά» και «Στης Πλάκας τίς άνηφοριές» είναι ποιήματα δικά του.

Ζαλοκώστας Χρήστος: Γεννήθηκε και πέθανε στην Άθήνα 1896-1975. Σπούδασε χημικός μηχανικός στό Παν/μιο του Μονάχου. Υπήρξε πρωταθλητής της όπλασκίας. Έγινε βουλευτής Άθηνών. Άντιπροσώπευσε τή χώρα μας στό Συμβούλιο της Εύρώπης. Τό κύριο έργο του είναι πεζογραφικό.

Βιβλία του: «Γύρω από τήν Έλλάδα», «Τό περιβάλλο των Θεών», «Ρούπελ», Πίνδος», «Τό Χρονικό της σκλαβιάς», «Σωκράτης», «Κωνσταντίνος Παλαιολόγος», «Ό Μέγας Άλέξανδρος», «Ίουλιανός ό Παραβάτης», κ.ά. Έργα του μεταφράστηκαν στά άγγλικά και στά γαλλικά.

Καλαπανίδας Κώστας: Γεννήθηκε στην Παλαιοκαρυά Τρικάλων τό 1935. Είναι δάσκαλος κι άσχολείται με τήν παιδική λογοτεχνία. Έργα του: «Παιδικά τραγούδια», «Κουβέντα με τ' άστέρια», «Τό καλό παιδί», «Μέ τόν ήλιο στο πρόσωπο», «Γράψε έλεύθερα». «Όδική άνθολογία».

Καρθαίου Ρένα: Φιλολογικό ψευδώνυμο της Ειρήνης Λάκωνος-Μπρούσαλη. Γεννήθηκε στην Αθήνα (1913). Έξεδωσε μαζί με τον άντρα της, τό δημοσιογράφο Άντ. Μπρούσαλη, τό περιοδικό «Ή πλώρη» (1963). Είναι ιδρυτικό καί διοικητικό μέλος του «Κύκλου Έλληνικού παιδικού Βιβλίου». Έχουν έκδοθει οί παρακάτω ποιητικές συλλογές της: «Τά πουλιά της Έριχώ» (1949), «Τό δέντρο του ούρα-νου» (1961) «Χαρταετοί στον ούρανό» γιά παιδιά (1973). Έχει βρα-βευτεί από τή «Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά» (1972). Είναι μέ-λος του Συνδέσμου Έλλήνων Λογοτεχνών.

Κουβαλιᾶ-Γουμενοπούλου Μαρία: Γεννήθηκε στην Αθήνα (1929). Άσχολεῖται μέ τήν παιδική λογοτεχνία. Έργα της: «Περνά περνά ή μέλισσα», «Πές μου κάτιμανούλα», «Γιορτές στό σχολείο μας», «Μιά ώραίά πεταλούδα», «Ίστορίες σάν τό μέλι» κ.ᾶ.

Καρκαβίτσας Άνδρέας: Γεννήθηκε στά Λεχαινά Ήλείας τό 1865 καί πέθανε στό Μαρούσι (Άττικής) στά 1929. Σπούδασε ιατρική στό Παν/μιο Άθηνών. Έργάστηκε σάν στρατιωτικός γιατρός. Είναι ένας από τούς κορυφαίους Έλληνες πεζογράφους. Έξέδωσε πολλά βι-βλία. Μερικά από αυτά είναι: «Λόγια της πλώρης», «Διηγήματα γιά τά παλικάρια μας», «Διηγήματα του γυλιού», «Ή Λυγερή», «Ό Ζητιά-νος», «Ό Άρχαιολόγος» κ.ᾶ.

Μαζί μέ άλλους δυό συνεργάτες έγραψε άναγνωστικά της Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄ δημοτικού.

Κουρτίδης Άριστοτέλης: Γεννήθηκε στό Μυριόφυτο της Άν. Θρά-κης τό 1858 καί πέθανε στην Αθήνα τό 1928. Σπούδασε στή Φιλοσο-φική Σχολή Άθηνών. Έξακολούθησε τίς σπουδές του στή Γερμανία (φιλοσοφία καί παιδαγωγική). Έργάστηκε σάν καθηγητής σέ διάφορα Γυμνάσια. Από τό 1880 ως τό 1894 ήταν άρχισυντάκτης στό περι-οδικό «Διάπλαση τών Παίδων».

Έγραψε λογοτεχνικά βιβλία γιά παιδιά καί νέους, σχολικά παιδα-γωγικά βιβλία καί άσχολήθηκε μέ μεταφράσεις ξένης λογοτεχνίας. Ή παρουσία του ύπῆρξε σημαντική σέ ό,τι άφορά τήν ψυχική καί πνευ-ματική εξέλιξη του Έλληνόπουλου.

Κρόκος Γιώργης: Γεννήθηκε στή Χίο τό 1916. Σπούδασε στή Μαράσ-λειο Παιδαγωγική Άκαδημία καί στή Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπι-στημίου Άθηνών. Έργάζεται σάν δάσκαλος. Άσχολεῖται μέ τήν παι-δική λογοτεχνία. Είναι ένας από τούς πιό άξιους καί πολυγράφους εκπροσώπους της καί ένας από τούς πιό γνήσιους δημοτικιστές της

ἐποχῆς μας. Ἐχει βραβευτεῖ πολλές φορές ἀπὸ τὸν «Κύκλο τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου» καθὼς κι ἀπὸ τὴ «Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά». Ὁ Κρόκος εἶναι καὶ μουσικός καὶ αὐτὸ ἴσως νὰ τὸν βοηθᾶει νὰ γράφει τόσο μουσικὰ λυρικά ποιήματα.

Μακρῆς Κίτσος: Γεννήθηκε στὴ Λάρισα τὸ 1917. Μένει στὸ Βόλο. Ἀσχολεῖται μὲ τὴ μελέτῃ τῆς λαϊκῆς τέχνης τοῦ Πηλίου ἰδιαίτερα, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδας. Γιά τὴν ἐργασία του τιμήθηκε τὸ 1956 μὲ ἔπαινο ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Τὸ 1960 πῆρε τὸ Κρατικὸ Βραβεῖο γιά δοκίμιο. Ἡ προσφορὰ του στὴν ἐρευνα τῆς ἐλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης εἶναι πολὺτιμη. Μνημειῶδες εἶναι τὸ ἔργο του: «Ἡ λαϊκὴ τέχνη τοῦ Πηλίου».

Μανθόπουλος Δημήτρης: Γεννήθηκε στὴ Δράμα τὸ 1937 ὅπου εἶναι καὶ δάσκαλος. Σπούδασε στὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐξέδωσε δύο ποιητικὲς συλλογές γιά παιδιὰ. «Τὴν Κιθάρα τῆς Ἀγάπης» Βραβεῖο Γυναικείας Λογοτεχνικῆς Συντροφιάς 1976. «Μὲ λένε Ἡλιο» Βραβεῖο Κύκλου Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου, 1978.

Παλαμᾶς Κωστής: Γεννήθηκε στὴν Πάτρα τὸ 1859 καὶ πέθανε στὴν Ἀθήνα τὸ 1943. Σπούδασε Νομικά στὸ Παν/μιο Ἀθηνῶν. Ἐργάστηκε καὶ ὡς δημοσιογράφος. Ἐγίνε Γεν. Γραμματέας τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν. Τὸ 1926 ἔγινε Ἀκαδημαϊκός. Τιμήθηκε μὲ πολλὰ βραβεῖα. Ἀσχολήθηκε μὲ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, κυρίως ὅμως μὲ τὴν ποίηση. Πολλὰ ἔργα του ἔχουν μεταφραστεῖ σὲ ξένες γλώσσες.

Ὁ Παλαμᾶς θεωρεῖται, ὅπως καὶ ὁ Σολωμός, ἐθνικός ποιητής. Τὸ ἔργο του εἶναι τόσο ἀπλωμένο πού δὲν μπορεῖ οὔτε οἱ τίτλοι τῶν βιβλίων του νὰ ἀναφερθοῦν σὲ λίγες γραμμές.

Στὴν κηδεῖα του (Ἡ Ἑλλάδα ἦταν σκλαβωμένη στοὺς Γερμανούς) ἔγινε προσκύνημα καὶ ξεσηκωμός. Ὁ Σικελιανός εἶπε: «Στὸ φέρετρο αὐτὸ ἀκουμπᾷ ἡ Ἑλλάδα». Αὐτὸ ἦταν καὶ εἶναι ὁ Παλαμᾶς: Ἡ Ἑλλάδα.

Παπαλουκά Φανή: Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1924. Σπούδασε Ἀρχαιολογία στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καὶ μετεκπαιδεύτηκε στὸ Λονδὶνο καὶ στὸ Παρίσι.

Ἐχει ἐκδόσει τὰ βιβλία: «Βάστα καημένο Μεσολόγγι» (Μὲ συνεργασία τῆς Ἑ. Βακαλὸ), «Κάστρα τοῦ Μοριά», «Στόν καιρὸ τοῦ Ὁθωνα», «Ἱστορίες σάν παραμύθια», «Ὁ γερο-Ὀλυμπος», «Ἱστορίες ἀπὸ τὴν Κύπρο». Διακρίνεται γιά τὴ στρωτὴ δημοτικὴ τῆς καὶ τὴν ἀνετὴ διήγηση.

Παπαντωνίου Ζαχαρίας: Γεννήθηκε στο Καρπενήσι τό 1877. Πέθανε στην Αθήνα τό 1940. Έργάστηκε ως δημοσιογράφος. Έγινε Νομάρχης, Διευθυντής τής Έθνικής Πινακοθήκης καί Ακαδημαϊκός τό 1938. Ποιητής καί πεζογράφος από τούς πιό διαλεχτούς. Έξέδωσε πολλά βιβλία. Αναφέρουμε αὐτά πού ἔγραψε γιά παιδιά: «Χελιδόνια» 1920, ἀπό τά πιό ὡραία ποιήματα τής ἑλληνικῆς παιδικῆς λογοτεχνίας. Σταθμό ἀποτελέσσε τό βιβλίό του «Τά ψηλά Βουνά» 1918 γιά τήν Γ' τοῦ δημοτικοῦ.

Ποταμιάνος Θέμος: Γεννήθηκε στήν Κεφαλονιά τό 1895 καί πέθανε στήν Αθήνα τό 1973. Ήταν ἀξιοματικὸς τοῦ Οἰκονομικοῦ Κλάδου στό Πολεμικὸ Ναυτικὸ. Ασχολήθηκε μέ τή λογοτεχνία καί ἰδιαίτερα μέ τήν περιγραφή τῆς ζωῆς τοῦ ναυτικοῦ, τῶν ψαράδων καί τοῦ κόσμου τῆς θάλασσας.

Σακελλαρίου Χάρης: Γεννήθηκε στό Θουμακό Φθιώτιδας τό 1923. Ἀπό νωρίς ἀσχολήθηκε μέ τή λογοτεχνία. ἔχει δημοσιεύσει ἀρκετές ποιητικές συλλογές διηγημάτων, θεατρικά, διάφορες μελέτες κ.ά. Ἐπιδόθηκε μ' ἐπιτυχία καί στήν παιδική λογοτεχνία καί βραβεύτηκε ἐπανελημμένα σέ διαγωνισμούς παιδικῆς ποίησης καί πεζογραφηματος. Ἀπό τά ἔργα του γιά παιδιά ξεχωρίζουν: «Τρεῖς μικροὶ κοσμοναῦτες», «Χαρούμενες φωνές», «Τό θεριό πού μέρωσε», «Μῦθοι καί περίεργα ἀπ' τόν κόσμο τῶν φυτῶν» κ.ά.
Ποιήματά του ἔχουν μεταφραστεῖ στά γαλλικά καί ἰταλικά.

Σιοτρόπου Νότα: Γεννήθηκε στήν Αθήνα καί σπούδασε χαρακτηριστὴ στήν Ἀνώτατη Σχολή Καλῶν Τεχνῶν καί στήν Ἰταλία τοιχογραφία καί ψηφιδωτό. ἔχει λάβει μέρος σέ πολλές ὁμαδικές ἐκθέσεις ἐδῶ καί στό ἐξωτερικό. Παράλληλα, ἔχει κάνει καί ἀτομικές ἐκθέσεις σέ διάφορες πόλεις. Ἡ κ. Σιοτρόπου ἔκανε τήν εἰκονογράφηση καί τή σελιδοποίηση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Σολωμός Διονύσιος: (1798-1857) Γεννήθηκε στή Ζάκυνθο καί πέθανε στήν Κέρκυρα. Σπούδασε Νομικά στήν Ἰταλία. Ὄταν γύρισε στή Ζάκυνθο, ἀρχισε νά γράφει ποιήματα στά ἑλληνικά χρησιμοποιώντας τή δημοτικὴ γλῶσσα. Ὄταν ξέσπασε ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821, ὁ ποιητής τήν ὕμνησε μέ τά ἔργα του: Ἐγραψε τόν «Ὑμνο εἰς τήν Ἐλευθερία», «Ὡδή εἰς τόν θάνατο τοῦ Λόρδου Μπάυρον» καί ἀργότερα τούς «Ἐλεύθερους πολιορκημένους» κ.ά. Εἶναι ὁ ἔθνικὸς μας ποιητής. Ἡ προσφορά του στά ἑλληνικά γράμματα εἶναι ἀνεκτίμητη.

Σουρέλης Γιώργος: Γεννήθηκε στή Χώρα Τριφυλίας. Είναι φιλόλογος. Γράφει ποιήματα γιά παιδιά. Από τό ραδιόφωνο έχει μεταδοθεῖ σειρά ἀπό θεατρικά κείμενά του μέ τίτλο: « Ἀνάμεσα στούς θεούς καί στούς ἥρωες» καθώς καί τό θεατρικό του ἔργο: «Σαῖτα στά χέρια τοῦ Θεοῦ». Ἐχει συνεργαστεῖ στό βιβλίο «Ὁ ἀγέρας παίζει φλογέρα».

Τσιμικάλη Πιπίνα: Γεννήθηκε στό Γύθειο. Σπούδασε ὁδοντογιατρός στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Είναι μιὰ ἐξέχουσα φυσιογνωμία στήν παιδική λογοτεχνία. Είναι πολυγραφότατη (ποιήματα, διηγήματα, παραμύθια, μυθιστορήματα). Ἐχει μεταφράσει ἔργα ξένης λογοτεχνίας καί ἔχει διασκευάσει, ὅπως πάντα, μέ ἐπιτυχία τόν Αἴσωπο. Ἐχει ἐπανεὶλημμένα βραβευτεῖ ἀπό τόν Κύκλο τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου καί ἀπό τή Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά.

Τυπάλδος Νίκος: Γεννήθηκε στή Χαλκίδα τό 1913. Σπούδασε νομικά. Ἀπό τό 1942 ἔχει ἀφοσιωθεῖ στό χριστιανικό ποιητικό λόγο. Ἐχει κυκλοφορήσει τέσσερις ποιητικές συλλογές: «Μικρὴ Ὀδύσσεια» (1952), «Θέσεις καί ἀντιθέσεις» (1958), «Ἐνδυμα γιά μιὰ γυμνή στιγμή» (1969), «Στῆς χαρᾶς τό περιβόλι» (1973).

Χατζηνικολάου Ντίνα: Γεννήθηκε στήν Ἀθήνα. Σπούδασε μουσική στό Ὁδεῖο Ἀθηνῶν. Ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μέ τήν παιδική ποίηση, ὅπου διακρίνεται γιά τή λεπτότητα καί γιά τήν εὐγένεια τῶν στίχων της. Ἐξέδωσε ποιήματα γιά παιδιά σέ συλλογές: «Χαμόγελα», «Κυκλάμινα», «Τό βιβλίο τῆς Μυρτῶς». Καί τά τρία ἔχουν βραβευτεῖ ἀπό τή Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά.

«Τά ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τό κάτωθι διδλιόσημο γιά ἀπόδειξη τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπο στερούμενο τοῦ διδλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπο. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτό διώκεται κατὰ τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

0020555609

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ Δ' 1982 (II) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 210.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ 3687/8.12.81

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ – ΙΩΑΝΝ. ΚΟΥΣΟΥΛΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ:

